

PRAKSISOVERSIGTER • SAMLET UDGAVE

Praksis fra *Planklagenævnet*

Klager over planlov- og byggelovsafgørelser.

OVERSIGTER

10

AFGØRELSE

306

PERIODE

2008–2026

10 OVERSIGTER

Indhold

01	Detailhandelsplanlægning og butiksstørrelser	46 afg.
02	Ekspropriation til virkeliggørelse af lokalplan	40 afg.
03	Forbud efter planlovens § 14 og § 12	5 afg.
04	Grundejerforeninger og driftspligt i lokalplaner	45 afg.
05	Habitatvurdering og bilag IV-arter i planlægningen	12 afg.
06	Klageberettigelse og klagesagsbehandling i Planklagenævnet	79 afg.
07	Kystnærhedszonen i planlægningen	10 afg.
08	Miljøvurdering og screening af planer	11 afg.
09	Planlægning for vindmøller og solcelleanlæg	53 afg.
10	Sommerhusområder og helårsbeboelse	5 afg.

Hver oversigt er et selvstændigt kapitel med introduktion, principper, gennemgang, lovgrundlag og citerede afgørelser. Titlerne er klikbare, og kapitlerne findes også som bogmærker i PDF-læseren.

01

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over detailhandelsplanlægning og butiksstørrelser

Planklagenævnets praksis om detailhandelsredegørelser, bymidteafgrænsning, butiksstørrelser og lovliggørelse af butiksanvendelse

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 46 afgørelser · 2013-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten samler Planklagenævnets (og forgængeren Natur- og Miljøklagenævnets) praksis om planlovens særlige detailhandelsregler i kapitel 2 d – afgrænsning af bymidter, bydelscentre, lokalcentre og aflastningsområder, maksimale butiksstørrelser og detailhandelsredegørelsen i kommuneplanen. Planklagenævnet prøver kun retlige spørgsmål, jf. [planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#), men prøvelsen er til gengæld intensiv, når det gælder de formelle redegørelseskrav i [§ 11 e, stk. 4-6](#) og de bindende arealbestemmelser i [§ 15, stk. 9](#) – og en mangel her fører som regel til ophævelse af hele plangrundlaget. Oversigten dækker desuden nævnets sortimentsbaserede afgrænsning mellem dagligvare- og udvalgswarebutikker, de skærpede dokumentationskrav ved påbud om lovliggørelse af butiksanvendelse, samt den parallelle domstolspraksis om klageberettigelse, der kulminerede i Højesterets dom af 1. juni 2023.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet prøver efter planloven § 58, stk. 1, nr. 3 alene retlige spørgsmål – kommunens skøn over behovet for nye butikssarealer, planens hensigtsmæssighed og de forventede omsætningskonsekvenser for konkurrenter kan ikke efterprøves.
- 02** Planklagenævnet kræver, at detailhandelsredegørelsen efter planloven § 11 e, stk. 4, fremgår af selve kommuneplantillægget og offentliggøres SAMMEN med planforslaget; det er ikke nok at henvise til en ekstern detailhandelsanalyse, der ikke er fremlagt offentligt.
- 03** Planklagenævnet behandler § 11 e som en væsentlig tilblivelsesforskrift – en mangelfuld redegørelse er en væsentlig retlig mangel, der medfører ophævelse af kommuneplantillægget og dermed ugyldighed af den tilhørende lokalplan, jf. § 13, stk. 1, nr. 1.
- 04** Planklagenævnet accepterer bymidteudvidelser, der sker »indefra og ud« og grænser op til den eksisterende bymidte, men afviser afgrænsninger, der skaber en todelt eller usammenhængende bymidte, eller som placerer et bydelscenter i et rent erhvervsområde uden koncentration af bymidtefunktioner.

- 05** Planklagenævnet definerer en udvalgswarebutik som en butik, der ALTOVERVEJENDE forhandler udvalgsvarer – et dagligvareareal på 25 % (775 m² af 3.100 m²) diskvalificerer butikken, uanset at den ikke kan dække en husstands daglige behov.
- 06** Planklagenævnet kræver ved påbud om lovliggørelse, at kommunen har dokumenteret sortimentsfordelingen konkret gennem formaliseret besigtigelse, tilsynsnotat, fotodokumentation eller opmåling; udokumenterede skøn er brud på officialprincippet og gør påbuddet ugyldigt.
- 07** En lokalplan, der giver mulighed for butikker, SKAL indeholde bindende bestemmelser om maksimalt bruttoetageareal for de enkelte butikker og for det samlede butiksareal – henvisning i redegørelsen er ikke tilstrækkeligt, og manglen medfører ugyldighed.
- 08** Planklagenævnet afviser klager fra borgere, der alene har en ideel eller generel interesse i at værne om bymidtens detailhandel, men anerkender konkurrencemæssige hensyn som en værnet interesse for detailhandlere i umiddelbar nærhed af planområdet.
- 09** Klage til Planklagenævnet har som udgangspunkt ikke opsættende virkning, og nævnet afviser at tillægge opsættende virkning alene med henvisning til risikoen for værdispild – nævnet ophæver jævnligt planer for allerede realiserede projekter, og byggeri under klagesagen sker på bygherrens egen risiko.
- 10** Eksisterende lovlig butiksanvendelse kan fortsætte trods en ny lokalplan, men beskyttelsen bortfalder ved en planlægningsmæssigt relevant ændring af anvendelsen – fx skift fra almindelig udvalgswarebutik til møbelbutik – og efter tre års manglende udnyttelse, jf. § 56, stk. 4.
- 11** Højesteret har tiltrådt Planklagenævnets snævre linje for klageberettigelse i detailhandelssager: en indirekte interesse gennem udlejningsselskaber og en afstand på ca. 2 km giver ikke »tilstrækkelig interesse« efter Århus-konventionen.

Planlovens detailhandelsregler og rammerne for Planklagenævnets prøvelse

Planlovens kapitel 2 d indeholder de særlige regler om planlægning til butiksformål. Formålsbestemmelsen i [planloven § 5 l](#) opstiller tre ligeværdige hensyn: et varieret butiksudbud i mindre og mellemstore byer og bydele, god tilgængelighed for alle trafikarter med begrænsede transportafstande, og gode rammer for velfungerende markeder med en effektiv butiksstruktur. Det tredje hensyn – konkurrencehensynet – blev indsat ved planlovsreformen i 2017 (**lov nr. 668 af 8. juni 2017**), hvor lovgiver samtidig fjernede kravet om statistisk bymidteafgrænsning, ophævede særreglerne om store udvalgswarebutikker over 2.000 m² og genåbnede for udlæg af nye aflastningsområder. Af lovforarbejderne til nyaffattelsen af § 5 l, nr. 3, fremgår:

»Hensynet til en effektiv butiksstruktur taler eksempelvis for, at kommunalbestyrelsen skal sikre tilstrækkelig rummelighed i centerområderne til etablering af flere konkurrerende butikker, idet en øget konkurrence antages at føre til mere produktive butikker og lavere priser.«

Den materielle centerstruktur fremgår af [§ 5 m](#) (bymidter og bydelscentre), [§ 5 n, stk. 1](#) (aflastningsområder, lokalcentre, enkeltstående butikker, butikker med særlig pladskrævende varer og butikker til salg af egne

produkter), § 5 o (butikker ved trafik anlæg og turistattraktioner), § 5 p (arealrammer for bydels- og lokalcentre) og § 5 q (maksimale butiksstørrelser). Hertil kommer redegørelseskravene i § 11 e, stk. 4-6, lokalplankravet i § 15, stk. 9 og redegørelseskravet til lokalplanforslag i § 16, stk. 6.

Planklagenævnet overtog klagesagerne fra Natur- og Miljøklagenævnet den 1. februar 2017 – verserende sager blev overført, jf. bl.a. NMK-33-03769 og NMK-33-03799. NMK-praksis videreføres derfor som nævnets egen praksis.

Prøvelsens intensitet er todelt. Nævnet kan efter § 58, stk. 1, nr. 3 kun tage stilling til retlige spørgsmål. Det betyder i detailhandelssager, at nævnet:

- **kan** prøve, om planen er i overensstemmelse med detailhandelsbestemmelserne, om redegørelseskravene er opfyldt, om lokalplanen er i strid med kommuneplanen, om der er varetaget saglige planlægningsmæssige hensyn, og om forvaltningsretlige grundsætninger (officialprincippet, lighedsgrundsætningen, proportionalitet) er iagttaget;
- **kan ikke** prøve planens hensigtsmæssighed, kommunens skøn over behovet for nye butiksarealer, de forventede omsætningskonsekvenser for konkurrenter, eller værditab på naboejendomme.

I 22/04142 formulerede nævnet det som, at kommunen har »en bred skønsmargin til at vurdere behovet for dagligvareudbud«. Og i 25/00826 om et aflastningsområde ved Nørre Uttrup fastslog nævnet, at planloven ikke stiller udtrykkeligt krav om trafikanalyser ved lokalplanvedtagelse, og at kommunen selv skønner over behovet for sådanne analyser:

»Planklagenævnet finder, at der på baggrund af klagen eller sagens oplysninger i øvrigt, ikke er grundlag for at antage, at kommunen har tilsidesat officialprincippet i forbindelse med vedtagelsen af planen.«

Rent skønsmæssige klagepunkter afvises helt fra realitetsbehandling. I NMK-33-04602 blev en klage over et påbud afvist, alene fordi klageren blot havde anført, at han ikke ville acceptere kommunens afgørelse, uden at fremsætte retlige indvendinger.

Bemærk, at der gælder særlige regler i hovedstadsområdet, hvor ministeren efter § 5 m, stk. 4 fastlægger beliggenheden af bymidter, bydelscentre og aflastningsområder ved landsplandirektiv, jf. [bekendtgørelse om landsplandirektiv for detailhandel i hovedstadsområdet](#).

LOV	Planloven § 5l	Planloven § 5m, stk. 1-4	Planloven § 5n, stk. 1
	Planloven § 11e, stk. 4-6	Planloven § 15, stk. 9	Planloven § 16, stk. 6
	Planloven § 58, stk. 1		
PRAKSIS	Planklagenævnet · Afgørelse i klagesag om lokalplan for butikker og erhverv i Nørre Uttrup		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg nr. 15 vedrørende udvidelse af lokalcenter ved [A1] i Skive		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over Viborg Kommunes påbud om lovliggørelse af detailhandelsbutik		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Jammerbugt Kommunes lokalplan og kommuneplantillæg vedrørende detailhandel i Pandrup		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om detailhandelstilladelse i Espergærde Centeret		

§ 2 Detailhandelsredegørelsen efter § 11 e – den hyppigste ophævelsesgrund

Det enkeltstående forhold, der oftest fælder detailhandelsplaner ved Planklagenævnet, er en mangelfuld detailhandelsredegørelse. Efter [planloven § 11 e, stk. 4](#) skal redegørelsen for den del af kommuneplanen, der indeholder rammer for butiksforsyningen, jf. [§ 11 b, stk. 1, nr. 8](#), indeholde fem elementer:

1. en vurdering af omfanget af det eksisterende bruttoetageareal til butiksmål fordelt på hovedbutikstyper og disses omsætning,
2. en vurdering af behovet for nybyggeri eller omdannelse,
3. en vurdering af nr. 1 og 2 i relation til målene for detailhandelsstrukturen, herunder en angivelse af det opland, der forudsættes betjent,
4. oplysning om, hvordan planlægningen tilgodeser målene for den kommunale hovedstruktur, herunder hvordan forslaget fremmer konkurrence og et varieret butiksudbud, og
5. en angivelse af tilgængeligheden for de forskellige trafikarter.

Hertil kommer det særlige redegørelseskrav for aflastningsområder i [§ 11 e, stk. 5](#) (kundegrundlag, konkurrencevirkning, påvirkning af bymidten og oplandsbyerne, oplandseffekt i forhold til nabokommuner) og for ændret bymidte- eller bydelscenterafgrænsning i [§ 11 e, stk. 6](#).

Planklagenævnet lægger afgørende vægt på to ting: at redegørelsen faktisk indeholder alle de opregnede vurderinger, og at den er offentliggjort SAMMEN med planforslaget. Den ledende formulering findes i [24/11848](#) om en dagligvarebutik i Hårlev:

»Det er ikke tilstrækkeligt for at opfylde kravet i § 11 e om, at redegørelsen skal ledsage kommuneplantillægget, at der i forslaget til kommuneplantillægget henvises til en detailhandelsredegørelse, som ikke er fremlagt offentligt sammen med forslaget.«

Nævnet fandt her, at redegørelsen manglede vurdering af eksisterende bruttoetageareal og omsætning, behovsvurdering, oplandsbeskrivelse og tilgængelighedsangivelse – altså nr. 1, 2, 3 og 5. Bestemmelsen blev klassificeret som en *væsentlig tilblivelsesforskrift*, kommuneplantillæg nr. 10 blev ophævet, og lokalplan nr. 220 blev konstateret ugyldig som følge af [§ 13, stk. 1, nr. 1](#).

Samme resultat i [22/04142](#), hvor Skive Kommunes kommuneplantillæg nr. 15 om udvidelse af et lokalcenter blev ophævet: den detaljerede detailhandelsredegørelse, som forslaget henviste til, var ikke offentliggjort sammen med planforslaget, og redegørelsen manglede vurdering af eksisterende bruttoetageareal og omsætning, af hvordan planlægningen tilgodeså hovedstrukturens mål, samt af tilgængeligheden. Bemærkelsesværdigt gav nævnet i samme afgørelse **ikke** medhold i det materielle klagepunkt om lokalcentrets lovlighed – det var alene formfejlen, der væltede planen.

Et tredje eksempel er [NMK-33-02357](#) om et lokalcenter på slagterigrunden i Skive: rammeområdet var slet ikke ledsaget af en redegørelse på tidspunktet for den offentlige høring, og den redegørelse, der forelå ved den endelige vedtagelse, opfyldte ikke nr. 1 og 2. Kommuneplanen blev ophævet for det pågældende rammeområde.

Tabellen viser mønstret på tværs af de centrale redegørelsessager:

Afgørelse	Kommune / plan	Mangel	Udfald
NMK-33-01641	Holbæk, KP-tillæg 38 + lokalplan 1.42	Ramme på 12.000 m ² mod vurderet behov 4.500 m ² ; redegørelse kun via digitalt link	Begge planer ophævet

NMK-33-02357	Skive, KP 2013-25 rammeområde 1.1.C31	Ingen redegørelse ved høringen; nr. 1 og 2 ikke opfyldt	Rammeområdet ophævet
NMK-33-03769	Jammerbugt, KP-tillæg 23 + lokalplan 23-009	COWI-rapport utilstrækkelig; nr. 1 og 5 ikke opfyldt	Begge planer ophævet
22/04142	Skive, KP-tillæg 15	Analyse ikke offentliggjort med forslaget; nr. 1, 4 og 5 mangler	KP-tillæg ophævet
24/11848	Stevns, KP-tillæg 10 + lokalplan 220	Analyse ikke offentliggjort; nr. 1, 2, 3 og 5 mangler	KP-tillæg ophævet, lokalplan ugyldig

I [NMK-33-01641](#) tilføjede nævnet en materiel dimension: en arealramme, der væsentligt overstiger det behov, kommunens egen analyse har dokumenteret (12.000 m² mod 4.500 m²), er i sig selv i strid med formålet i [§ 5 l](#). Modsat blev kommunen frifundet i [18/06138](#), hvor en ramme på 4.000 m² ikke væsentligt oversteg et vurderet behov på 3.200 m². **Grænsen ligger altså ved, om arealrammen væsentligt overstiger det dokumenterede behov – ikke ved, om nævnet er enig i behovsvurderingen.**

Nævnet skelner konsekvent mellem redegørelse og bindende rammebestemmelser: redegørelsen er ikke retligt bindende for den efterfølgende lokalplanlægning (bortset fra rækkefølgeangivelser), jf. [18/06162](#) og [18/06138](#), hvor nævnet lagde den bindende ramme på 4.000 m² til grund frem for redegørelsens 5.000 m².

LOV

[Planloven § 5l](#)[Planloven § 11e, stk. 4-6](#)[Planloven § 11b, stk. 1](#)[Planloven § 13, stk. 1](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Ophævelse af kommuneplantillæg for dagligvarebutik på grund af mangelfuld detailhandelsredegørelse	06.08.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg nr. 15 vedrørende udvidelse af lokalcenter ved [A1] i Skive	12.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for detailhandel på [vejnavn1], Klarup	10.08.2020
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Jammerbugt Kommunes Helhedsplan 2017 - Detailhandel i Pandrup	22.05.2019
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Jammerbugt Kommunes lokalplan og kommuneplantillæg vedrørende detailhandel i Pandrup	04.09.2017
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Skive Kommunes kommuneplan for lokalcenter på slagterigrunden	12.03.2015
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Holbæk Kommunes lokalplan og kommuneplantillæg for butikscener i [adresse1]	12.02.2014

Bymidte-, bydelscenter- og lokalcenterafgrænsning: hvad

§ 3 Planklagenævnet lægger vægt på

Efter [planloven § 5 m, stk. 1](#) skal arealer til butiksmål udlægges i bymidten; bydelscentre kan kun udlægges i byer med 20.000 indbyggere og derover. Efter [§ 5 m, stk. 2](#) skal beliggenheden og afgrænsningen »tage udgangspunkt i tilstedeværelsen og koncentrationen af en række funktioner, herunder butikker, kulturtilbud, privat og offentlig service«, og hver by kan kun have én bymidte. Efter 2017-reformen er kravet om statistisk metode væk, men substanskravet består.

Planklagenævnet lægger vægt på følgende faktorer, når det prøver en ændret afgrænsning:

-

Om udvidelsen sker »indefra og ud« og grænser op til den hidtidige afgrænsning. Dette er det bærende kriterium i både [18/06138](#) (Pandrup) og [23/13155](#) (Søndervig).

- **Afstanden og karakteren af det mellemliggende areal.** I Søndervig-sagen var der kun ca. 120 m fra den eksisterende bymidte til lokalplanområdet, og de mellemliggende arealer rummede alene tre boliger og et teknisk anlæg. Nævnet fandt enstemmigt, at udvidelsen på ca. 11.000 m² ikke strakte bymidten længere ud end det centrale byområde.
- **Om der findes bymidtefunktioner i nærområdet** – rådhus, bibliotek, udvalgswarebutikker mv.
- **Om afgrænsningen skaber en todelt eller usammenhængende bymidte.** Dette er den centrale indsigelse i mindretalsvota. I [18/06138](#) fandt et mindretal på 3 af 11, at udvidelsen ville skabe en usammenhængende og todelt bymidte, der gennemskar en meget stor del af byen – flertallet på 8 gav kommunen medhold. I [23/13155](#) stemte 9 mod 2 for lovligheden:

»Et flertal på 9 medlemmer finder, at afgrænsningen af bymidten er i overensstemmelse med planlovens § 5 m, stk. 2. Flertallet lægger herved vægt på, at arealet, som bymidten udvides med, grænser op til den tidligere afgrænsede bymidte, og at udvidelsen sker indefra og ud.«

Søndervig-afgørelsen viser samtidig, at nævnet tillægger byens karakter betydning: for en ferie- og badeby kunne et stort feriecenter og et planlagt hotel betragtes som de kunde- og publikumsorienterede funktioner, der efter § 5 m, stk. 2, skal tages udgangspunkt i. Mindretallet mente derimod, at feriecentret havde karakter af et turismeanlæg og ikke kunne bære en bymidteafgrænsning.

Hvor kommunen taber, er når afgrænsningen mangler enhver koncentration af bymidtefunktioner, eller når to centre vil betjene samme opland. I [22/11256](#) og [22/11987](#) ophævede nævnet Hjørring Kommunes kommuneplantillæg nr. 8 og lokalplan nr. 110-L09 om et nyt bydelscenter. Nævnet lagde vægt på, at det nye bydelscenter lå kun 430 m fra det eksisterende bydelscenter ved Bispensgade og derfor delvist ville betjene samme opland i strid med § 5 m, stk. 1, og at området var et erhvervsområde omgivet af bolig- og erhvervsområder uden koncentration af bymidtefunktioner – i strid med § 5 m, stk. 2. Nævnet fremhævede udtrykkeligt, at metodefriheden fra 2017 ikke fritager kommunen fra at sikre et varieret og koncentreret butiksudbud.

For **lokalcentre og enkeltstående butikker** efter [§ 5 n, stk. 1, nr. 2](#) gælder et andet sæt kriterier. Nævnet har fastslået i [NMK-33-02365](#), at der ikke gælder et 500-meters afstandskrav mellem et lokalcenter og et område til særlig pladskrævende varer – det vejledende afstandskrav gælder alene enkeltstående butikker, hvis formål er at bevare butikkens karakter af at være enkeltstående. Nævnet accepterede her et lokalcenter med kun én dagligvarebutik på 1.000 m², der grænsede op til et område med pladskrævende varer, men understregede, at det ikke ville være lovligt at placere et lokalcenter *inde i* et sådant område. Det er præcis dét, der væltede kommunens principptilladelse i [NMK-33-01921](#), hvor en enkeltstående dagligvarebutik på 1.000 m² var placeret i et rammeområde udlagt til særlig pladskrævende varegrupper.

For enkeltstående butikker er afstandskravet på ca. 500 m vejledende, ikke absolut. I [NMK-33-03803](#) fandt et flertal på 8, at kommunens redegørelse for terræn- og vejforhold og den reelle afstand ad vejene (ca. 492-493 m) var tilstrækkelig til at fravige kravet; et mindretal på 3 mente, at 500 m i luftlinje som udgangspunkt skal overholdes. Omvendt blev lokalplanen ophævet i [NMK-33-02828](#), hvor planen muliggjorde en dagligvarebutik på 1.000 m² plus yderligere butikker på 200 m² i umiddelbar nærhed af hinanden – det stred mod princippet for enkeltstående butikker og risikerede at danne et uplanlagt lokalcenter. Og i [NMK-33-00990](#) accepterede

nævnet omvendt, at kommunen kvalificerede et arealudlæg som lokalcenter frem for enkeltstående butik, da størrelserne holdt sig inden for lovens rammer.

Endelig prøver nævnet også proceduren omkring bymidteændringer. I [22/00887](#) om Fredensborg Kommunes tematillæg for detailhandel fandt nævnet, at kravene om forudgående offentlighed efter [§ 23 c](#) og om 8 ugers offentlighedsperiode var overholdt.

LOV	Planloven § 5m, stk. 1-2	Planloven § 5n, stk. 1	Planloven § 23c
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af bymidteudvidelse og ny dagligvarebutik i Søndervig 14.03.2024 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ugyldighed af kommuneplantillæg og lokalplan for bydelscenter i Hjørring 22.03.2023 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg vedrørende detailhandel og bymidteafgrænsning i Kokkedal 07.03.2022 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Jammerbugt Kommunes Helhedsplan 2017 - Detailhandel i Pandrup 22.05.2019 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan for dagligvarebutik på Esbern Snaresvej/Lerchenfeldvej i Kalundborg 12.07.2018 Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for butik i Kregme grundet strid med planlovens detailhandelsregler 08.12.2015 Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om lokalplan for lokalcenter i Gribskov Kommune 13.02.2015 Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ophævelse af Randers Kommunes principptilladelse til dagligvarebutik 29.08.2014 Planklagenævnet · Afvisning af klage over lokalplan for ny dagligvarebutik i Jyllinge 11.09.2013		

§ 4 Butiksstørrelser og arealrammer efter § 5 q – og lokalplanens bindende bestemmelser

Planloven regulerer i dag alene den maksimale størrelse for **dagligvarebutikker**. Efter [§ 5 q](#) gælder:

Placering	Maksimal butiksstørrelse for dagligvarebutik	Hjemmel
Bymidter og bydelscentre	5.000 m ² (+ op til 200 m ² personalefaciliteter)	§ 5 q, stk. 1
Lokalcentre og enkeltstående butikker	1.200 m ²	§ 5 q, stk. 2
Aflastningsområder	3.900 m ² (+ op til 200 m ² personalefaciliteter)	§ 5 q, stk. 3

For **udvalgswarebutikker** findes der efter 2017-reformen ingen lovbestemt maksimumsgrænse – særreglerne om store udvalgswarebutikker over 2.000 m² blev ophævet, jf. forarbejderne til nyaffattelsen af [§ 11 e, stk. 5](#). Størrelsen fastsættes herefter alene af kommunalbestyrelsen i kommuneplanrammerne, jf. [§ 11 b, stk. 1, nr. 8](#). Det samme gælder butikker, der alene forhandler særlig pladskrævende varer. For lokalcentre gælder dog fortsat en samlet ramme på 3.000 m² bruttoetageareal, jf. [§ 5 p, stk. 2](#).

Ældre nævnspraksis skal læses i lyset af de dagældende, lavere grænser. I [NMK-33-03352](#) om Tønder-aflastningsområdet blev en lokalplan med 3.000 m² for dagligvarebutikker og 1.500 m² for udvalgswarebutikker godkendt inden for de dagældende grænser på 3.500 m² og 2.000 m². Afgørelsen

indeholder to varige principper: dels at **en ændret anvendelse fra udvalgswarebutik til dagligvarebutik er en planlægningsmæssigt relevant ændring**, som udløser lovens størrelsesregler, dels at butikker, hvortil kommunen har meddelt byggetilladelse og som har været anvendt gennem en årrække, betragtes som *lovligt bestående* og derfor kan indgå i ny planlægning efter [§ 5 r, stk. 2](#) – også selv om tilladelserne var meddelt i strid med den dagældende lokalplan.

Aflastningsområder er efter [§ 5 n, stk. 2 og 3](#) undergivet en særlig begrænsning: de kan hverken udlægges eller udvides til en enkelt dagligvarebutik eller udelukkende dagligvarebutikker. Lovgiver har som modstykke givet kommunerne mulighed for i lokalplanen at betinge ibrugtagning af en dagligvarebutik af, at der er meddelt ibrugtagningstilladelse til en udvalgswarebutik i området, jf. [§ 15, stk. 2, nr. 19](#). Af forarbejderne fremgår formålet direkte:

»Formålet er at undgå at aflastningsområder udlægges til udelukkende dagligvarebutikker, og dermed får samme funktion som enkeltstående butikker, der ifølge forslaget må have et bruttoetageareal på maksimalt 1.200 m².«

På lokalplanniveau er kravet i [§ 15, stk. 9](#) et af de skarpeste værktøjer i nævnets praksis. Bestemmelsen (tidligere § 15, stk. 8) kræver, at en lokalplan, der giver mulighed for butikker, indeholder bestemmelser om det maksimale bruttoetageareal for de enkelte butikker og for det samlede butiksareal. Planklagenævnet håndhæver dette strengt:

- I [NMK-33-01390](#) ophævede nævnet Vesthimmerland Kommunes lokalplan nr. 1025 for et centerområde i Aars som ugyldig, fordi planen ikke indeholdt bindende bestemmelser om butiksarealerne, men alene henviste i redegørelsen til et samlet erhvervsareal og kommuneplanens retningslinjer. Nævnet understregede, at **en lokalplans redegørelse ikke er direkte bindende**, og at lovens krav om bindende bestemmelser i selve lokalplanen dermed ikke var opfyldt.
- I [NMK-33-02828](#) blev lokalplanen tillige ophævet på grund af upræcise og indbyrdes modstridende bestemmelser: planens § 3.2 og § 8.2 angav henholdsvis 200 m² og 500 m² som maksimum for »andre butikker«, og det samlede butiksareal var opgjort inklusive servicefunktioner.
- Modsat blev planerne opretholdt i [NMK-33-03673](#), hvor Lyngby-Taarbæk Kommunes lokalplan nr. 249 udlagde 5.000 m² til detailhandel med maksimalt 3.500 m² for dagligvarebutikker og 2.000 m² for udvalgswarebutikker – inden for de dagældende grænser og med de fornødne bindende bestemmelser.

Endelig skal redegørelsen til et lokalplanforslag, der muliggør butikker, efter [§ 16, stk. 6](#) gøre rede for bebyggelsens påvirkning af bymiljøet, herunder den eksisterende bebyggelse, friarealer og trafikale forhold.

Ændringer i butiksarealer under planprocessen udløser ikke automatisk fornyet offentlighed. I [18/06063](#) blev en reduktion af det samlede bruttoetageareal fra 8.000 til 6.000 m² og af udvalgswarearealet fra 6.000 til 4.000 m² (ca. 33 %) ikke anset for at skabe et nyt lokalplanforslag:

»Ændring af byggefelter eller etagekvadratmeter medfører generelt ikke, at der er tale om et nyt lokalplanforslag.«

LOV

[Planloven § 5q, stk. 1-3](#)
[Planloven § 5p, stk. 2](#)
[Planloven § 5n, stk. 2-3](#)
[Planloven § 5r, stk. 2](#)
[Planloven § 11b, stk. 1](#)
[Planloven § 15, stk. 9](#)
[Planloven § 16, stk. 6](#)

PRAKSIS

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om reduktion af butiksareal og høringspligt ved vedtagelse af lokalplan i Herning Kommune

07.01.2019

Planklagenævnet · Klage over Lyngby-Taarbæk Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan for [adresse1]

13.01.2017

Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Kommuneplantillæg og Lokalplan for butik- og erhvervsområder ved Ndr. Landevej, Tønder	15.12.2016
Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for butik i Kregme grundet strid med planlovens detailhandelsregler	08.12.2015
Planklagenævnet · Lokalplan ophævet pga. manglende bestemmelser om butiksstørrelser	23.01.2014

Dagligvarebutik eller udvalgswarebutik? Planklagenævnets sortiments- og arealtest

Planloven definerer hverken »dagligvarebutik« eller »udvalgswarebutik«, men sondringen er afgørende for både butiksstørrelser og lokalplanoverholdelse. Planklagenævnet har i 2025-2026 udviklet en klar test, som allerede har givet anledning til efterfølgende kommunale påbudssager.

Den ledende afgørelse er [25/04448](#) om en butik på 3.100 m² i Brønderslev Kommunes aflastningsområde. Lokalplan nr. 01-C-27.01 bestemte, at »detailhandel må kun etableres i form af udvalgswarebutikker ... Der må ikke etableres dagligvarebutikker.« Kommunen havde godkendt butikken som udvalgswarebutik, fordi den manglede ferskvaresalg og ikke kunne dække en husstands daglige behov. Planklagenævnet ophævede afgørelsen:

»Et enstemmigt Planklagenævn finder herefter, at butikken i den aktuelle sag – uanset det væsentlige sortiment af udvalgsvarer – ikke kan karakteriseres som udvalgswarebutik. Nævnet lægger herved vægt på, at 25 % af butikkens varer udgør dagligvarer, svarende til et areal på hele 775 m².«

Nævnet støttede sig på ministersvar i forbindelse med planlovsændringen i 2007 om, at butikker med salg af dagligvarer planlægningsmæssigt betragtes som dagligvarebutikker, også når de har et betydeligt salg af udvalgsvarer. Anvendelsen var dermed i strid med lokalplanen og ikke umiddelbart tilladt efter [§ 18](#); fortsat drift ville kræve dispensation efter [§ 19](#).

Butikken søgte genoptagelse. I [26/00964](#) afslog nævnet – men præciserede samtidig testens indhold. Nævnet erkendte, at ordet »varer« i den citerede passage rettelig skulle have været »areal«, men fandt fejlen konkret uvæsentlig, da det flere steder i afgørelsen fremgik, at der var tale om 25 % af *arealet* svarende til 775 m². Og nævnet gentog kriteriet:

»Et enstemmigt Planklagenævn finder, at en udvalgswarebutik må defineres som en butik, der altovervejende forhandler udvalgsvarer.«

Nævnet afviste desuden, at andre kommuners fortolkning af afgørelsen som et totalforbud mod dagligvarer i udvalgswarebutikker udgjorde nye retlige forhold; et konkret påbud vil kunne påklages som selvstændig sag.

Den præcisering blev straks aktuel i [25/07256](#), hvor Randers Kommune havde påbudt lovliggørelse af en butik på 3.265 m² i et område, hvor lokalplan nr. 549 tillod dagligvarebutikker på maks. 1.000 m² og udvalgswarebutikker på maks. 2.000 m². Kommunen skønnede dagligvaresalget til 20-25 %. Nævnet henviste udtrykkeligt til [25/04448](#) og fastslog, at det styrende kriterium er, om butikken *altovervejende* forhandler udvalgsvarer – ikke om dagligvaresalget er »ubetydeligt«. Påbuddet blev ikke desto mindre ophævet, fordi kommunen ikke havde dokumenteret sortimentsfordelingen (se næste afsnit).

For butikker, der **alene** må forhandle særlig pladskrævende varer efter [§ 5 n, stk. 1, nr. 3](#), er testen skarpere. Ordet »alene« i loven og i lokalplanerne fortolkes bogstaveligt:

- I [NMK-33-03079](#) fastslog nævnet, at butikker omfattet af bestemmelsen »ikke må sælge andre varetyper, bortset fra ubetydelige mængder af varer med tilknytning til de særligt pladskrævende varer«. Da der i et ikke ubetydeligt omfang foregik detailhandel med ikke-pladskrævende varer, var anvendelsen i strid med plangrundlaget.
- I [25/07847](#) om et »loppesupermarked« i Kastrup stadfæstede nævnet Tårnby Kommunes påbud: to tilsyn viste, at sortimentet primært bestod af tøj, bøger, legetøj og elektronik, og det forhold, at sortimentet skiftede fra dag til dag, ændrede ikke vurderingen. Netop fordi lokalplanens betingelse var streng (krav om *alene* pladskrævende varer), var den dokumenterede overvægt af udvalgsvarer tilstrækkelig til at bevise overtrædelsen.
- I [24/05721](#) fandt nævnet, at et skift fra en elektronik-/hvidevarebutik til en møbelbutik ikke blot var et skift mellem to udvalgsvarebutikker: møbler har særlig status som særlig pladskrævende varegruppe efter § 5 n, stk. 1, nr. 3, og skiftet var derfor en planlægningsmæssigt relevant ændring, som fik den hidtidige ret til at bortfalde, jf. [§ 56, stk. 4](#).

At lokalplanmæssige begrænsninger af butikstyper er forenelige med EU-retten, afgjorde nævnet i [20/07334](#). Klageren gjorde gældende, at en lokalplanbestemmelse, der kun tillod butikker med pladskrævende varer, stred mod servicedirektivets artikel 15, stk. 3. Et enstemmigt nævn fandt bestemmelsen hverken direkte eller indirekte diskriminerende, og at hensynene efter [§ 1](#) og [§ 5 1](#) udgør tvingende almene hensyn, som kravet var nødvendigt og proportionalt i forhold til. Samme resultat i [25/04448](#), hvor forbuddet mod dagligvarebutikker i aflastningsområdet blev anset for begrundet i tvingende almene hensyn til bymiljøet og midtbyens handelsstruktur.

LOV

[Planloven § 5n, stk. 1](#)
[Planloven § 5l](#)
[Planloven § 18](#)
[Planloven § 19](#)
[Planloven § 56, stk. 4](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster påbud om lovliggørelse af loppesupermarked i erhvervsområde ved Englandsvej, Kastrup	24.03.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver påbud om lovliggørelse af butiksanvendelse grundet mangelfuld sagsoplysning	03.03.2026
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af sag om butiksanvendelse i strid med lokalplan for et aflastningsområde i Brønderslev	26.02.2026
	Planklagenævnet · Anvendelse af ejendom til møbelbutik i strid med lokalplan – Spørgsmål om eksisterende lovlig anvendelse og myndighedspassivitet	03.10.2025
	Planklagenævnet · Butik med blandet sortiment anset for at være i strid med lokalplanens forbud mod dagligvarebutikker	22.09.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på tilladelse til etablering af butik i Kokkedal	16.03.2022
	Planklagenævnet · Afgørelse om lovliggørelse af detailhandel i Viborg Kommune	07.09.2016

Butiksbegrebet: engros, lagersalg, outlet, showroom og genbrugsbutik

§ 6

En stor del af nævnets detailhandelspraksis handler ikke om planlægning, men om afgrænsningen af, hvornår en aktivitet overhovedet er en »butik« i planlovens forstand. Erhvervsstyrelsens [vejledning om detailhandelsplanlægning](#) definerer en butik som »et sted, hvorfra der sælges og udleveres varer direkte til privatkunder«, og fremhæver, at det afgørende er, om der er fysisk kundekontakt, og om aktiviteten skaber kundestrømme – hvorimod internethandel og postordre ikke er detailhandel i planlægningsmæssig

forstand. Vejledningens talmæssige angivelser af butiksstørrelser er forældede efter 2017-reformen, men dens begrebsapparat anvendes fortsat af nævnet.

Planklagenævnet lagde i [25/07847](#) netop denne definition til grund. Virksomheden gjorde gældende, at den ikke drev butik, men blot stillede faciliteter til rådighed for private sælgere. Nævnet afviste det: da virksomheden selv solgte varerne til private via en central kasse, var der tale om en butik.

De øvrige typetilfælde:

- **Engrosvirksomhed med salg til private.** Hvis en engrosvirksomhed har mere end et ubetydeligt salg til private, skal den lokaliseres efter detailhandelsreglerne. I [NMK-33-03288](#) havde Rødovre Kommune fastsat en fast beløbsgrænse på 300.000 kr. for »ubetydeligt« privatsalg; nævnet ophævede påbuddet af andre grunde, men sagen illustrerer risikoen ved at sætte skøn under regel.
- **Lagersalg.** I [NMK-33-00873](#) accepterede nævnet Gentofte Kommunes administrationspraksis om, at lagersalg som enkeltstående begivenhed 1-2 gange årligt ikke er i strid med planloven, mens et bredt annonceret salg til private med åbningstider på op til fem dage om ugen reelt var detailhandel i strid med lokalplanens forbud.
- **Showroom og lager.** I [25/07138](#) stadfæstede nævnet Randers Kommunes forbud efter [§ 12, stk. 3](#) mod at omdanne en eksisterende dagligvarebutik til lager og showroom for brændeovne: ændringen var planlægningsmæssigt relevant og stred mod kommuneplanens udlægning til boligformål og institutioner.
- **Genbrugsbutik.** I [19/03441](#) og [19/06838](#) ophævede nævnet en lokalplanbestemmelse om en genbrugsbutik på op til 500 m² ved en kommunal genbrugsplads. En genbrugsbutik er detailhandel, og undtagelsen i [§ 5](#) om butikker ved trafik anlæg og lignende kunne ikke anvendes, fordi salg af genbrugsvarer ikke har den fornødne funktionelle sammenhæng med at aflevere affald og sandsynligvis ville tiltrække kunder, der ikke benyttede genbrugspladsen.
- **Apotek.** I [NMK-33-03799](#) fastslog nævnet, at apoteksvirksomhed er omfattet af detailhandelsbegrebet – hvorfor 40 års uafbrudt apoteksdrift i Espergærde Centeret udgjorde en eksisterende lovlig detailhandelsanvendelse, som ejeren kunne fortsætte. Kommunens afslag blev ophævet.

Endelig prøver nævnet lokalplanens anvendelseskategorier med samme metode. I [22/10850](#) fandt nævnet, at en malerbutik ikke var »liberalt erhverv«, og at lokalplanens brede opsamlingsbestemmelse om »andre virksomheder, der efter magistratens skøn ... naturligt hører hjemme i området« var **retligt uvirksom**, fordi den var for bredt formuleret til, at borgerne kunne forudse, hvilken anvendelse der kunne tillades. Anvendelsen krævede derfor dispensation, og en dispensation ville være i strid med planens principper.

Endelig kan lokalplanpligt efter [§ 13, stk. 2](#) blive et tema ved butiksudvidelser. Nævnet har i [20/04352](#) (tilbygning på 336 m² til en dagligvarebutik i Brønshøj) og [18/06507](#) (tilbygning på 344 m²) fundet, at udvidelser af denne størrelsesorden i et område, der allerede anvendes til butik, ikke medfører væsentlige ændringer i det bestående miljø. Omvendt udløste en helt ny dagligvarebutik på 1.000 m² i et erhvervsområde uden lignende butiksbyggeri lokalplanpligt i [NMK-33-01921](#).

LOV

[Planloven § 50](#)

[Planloven § 12, stk. 3](#)

[Planloven § 13, stk. 2](#)

[Planloven § 18](#)

[Planloven § 19](#)

PRAKSIS

Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster påbud om lovliggørelse af loppesupermarked i erhvervsområde ved Englandsvej, Kastrup

24.03.2026

Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster forbud mod lager og showroom til brændeovne i Randers	12.03.2026
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om anvendelse af lejemål i strid med lokalplan	24.08.2023
Planklagenævnet · Klage over afgørelse om lokalplanpligt for udvidelse af dagligvarebutik i Brønshøj	30.06.2021
Planklagenævnet · Vurdering af lokalplanpligt ved udvidelse af butiksareal og ændring af flugtveje i København	04.11.2020
Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplanbestemmelse om genbrugsbutik på grund af uoverensstemmelse med planlovens detailhandelsregler	09.03.2020
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om detailhandelstilladelse i Espergærde Centeret	06.04.2017
Planklagenævnet · Ophævelse af påbud om lovliggørelse af bagerforretning i Rødovre Kommune	19.01.2016
Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ophævelse af Randers Kommunes principstilladelse til dagligvarebutik	29.08.2014
Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om lagersalg i strid med lokalplan	13.09.2013

Håndhævelse og lovliggørelse: dokumentations- og beviskrav ved påbud

Kommunalbestyrelsen påser overholdelsen af planloven og lokalplaner, jf. [§ 51, stk. 1](#), skal påse, at påbud efterkommes, jf. [stk. 2](#), og skal foranledige et ulovligt forhold lovliggjort, medmindre det har underordnet betydning, jf. [stk. 3](#). Planklagenævnet prøver, om der er hjemmel til påbuddet, om lokalplanen er fortolket rigtigt, og om de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger er iagttaget.

Planklagenævnet stiller markant skærpede krav til kommunens sagsoplysning i butikssager. Den klareste udmelding er [25/07256](#), hvor Randers Kommunes påbud blev ophævet. Nævnet konstaterede systematiske mangler:

- ingen formaliseret besigtigelse med tilsynsnotater, datoer eller fotodokumentation,
- ingen konkret måling af den arealmæssige fordeling mellem daglig- og udvalgsvarer,
- kommunen havde ikke bedt klageren om specifikke oplysninger om sortimentsfordelingen.

»Planklagenævnet finder, at det ikke er muligt at fastlægge den præcise mængde af dagligvarer og udvalgsvarer ud fra sagens oplysninger... Nævnet finder på ovenstående grundlag, at kommunen i den konkrete sag har handlet i strid med officialprincippet. Nævnet finder, at dette udgør en væsentlig retlig mangel, og afgørelsen er derfor ugyldig.«

Modsat blev to tilsyn anset for tilstrækkeligt i [25/07847](#) – men her var lokalplanens betingelse også absolut (krav om *alene* pladskrævende varer), så det var nok at dokumentere en overvægt af udvalgsvarer. **Beviskravets styrke afhænger altså af, hvor finmasket lokalplanens sondring er:** jo mere et procentvist grænsedrag afgør sagen, jo mere præcis dokumentation kræver nævnet.

Andre gennemgående temaer i lovliggørelsessagerne:

- **Eksisterende lovlig anvendelse.** En lokalplans retsvirkninger vedrører kun fremtidige dispositioner; eksisterende lovlig brug kan fortsætte. Undlader kommunen at undersøge, om anvendelsen var lovligt etableret før lokalplanen, er påbuddet ugyldigt – således i [NMK-33-03288](#), hvor bageriet havde ligget på adressen i 18 år, mens lokalplanen var fra 2003. Sagen blev hjemvist. Retten bortfalder dog efter tre års manglende udnyttelse, jf. [§ 56, stk. 4](#), jf. [NMK-33-03799](#), og ved en planlægningsmæssigt relevant ændring af anvendelsen, jf. [24/05721](#).
-

Myndighedspassivitet. Nævnet er tilbageholdende med at statuere passivitet. I [24/05721](#) havde kommunen sendt et brev i december 2021, trukket det tilbage i januar 2022 og først varslet påbud i august 2023 – uden at retten til lovliggørelse blev fortabt. Tilsvarende i [NMK-33-03079](#), hvor kommunen fra 2011 til 2015 havde korresponderet med virksomheden uden på noget tidspunkt at acceptere de ulovlige forhold. **Det afgørende er, om kommunen har givet udtryk for accept – ikke hvor lang tid der er gået.**

- **Lighedsgrundsætningen.** Klagere påberåber sig ofte, at andre virksomheder i området driver tilsvarende ulovlig detailhandel. Nævnet kræver, at klageren konkretiserer hvilke virksomheder, jf. [NMK-33-03079](#), og accepterer, at kommunen tilkendegiver at ville undersøge forholdene, jf. [NMK-33-00873](#).
- **Partshøring.** Manglende partshøring efter [forvaltningsloven § 19, stk. 1](#) over et efterfølgende tilsyn blev i [25/07847](#) anerkendt som en mangel, men vurderet **konkret uvæsentlig**, fordi det andet tilsyn ikke afdækkede nye forhold end det, virksomheden allerede havde udtalt sig om.
- **Aktualitet.** Varsler kommunen under klagesagen et nyt påbud, der skal erstatte det påklagede, afviser nævnet realitetsbehandling og ophæver det gamle påbud, jf. [25/10826](#) om en outletbutik i Vordingborg:

»Planklagenævnet tillægger det afgørende betydning for behandlingen af sagen, at kommunen har oplyst, at kommunen vil træffe en ny afgørelse om påbud, og at den nye afgørelse vil erstatte afgørelsen af 2. december 2024.«

Endelig kan en kommune have pligt til at annullere en begunstigende afgørelse, der lider af en hjemmelsmangel. I [22/10850](#) accepterede nævnet annullationen af en byggetilladelse til butiksanvendelse – bl.a. fordi kommunen ca. seks uger efter havde orienteret ansøgerens rådgiver om fejlen, hvilket mindskede grundlaget for berettigede forventninger.

LOV

[Forvaltningsloven § 19, stk. 1](#)[Planloven § 18](#)[Planloven § 51, stk. 1-3](#)[Planloven § 56, stk. 4](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster påbud om lovliggørelse af loppesupermarked i erhvervsområde ved Englandsvej, Kastrup	24.03.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver påbud om lovliggørelse af butiksanvendelse grundet mangelfuld sagsoplysning	03.03.2026
	Planklagenævnet · Afvisning af klagesag og ophævelse af kommunalt påbud om lovliggørelse af anvendelse til udvalgswarebutik	10.02.2026
	Planklagenævnet · Anvendelse af ejendom til møbelbutik i strid med lokalplan – Spørgsmål om eksisterende lovlig anvendelse og myndighedspassivitet	03.10.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om anvendelse af lejemål i strid med lokalplan	24.08.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om detailhandelstilladelse i Espergærde Centeret	06.04.2017
	Planklagenævnet · Afgørelse om lovliggørelse af detailhandel i Viborg Kommune	07.09.2016
	Planklagenævnet · Ophævelse af påbud om lovliggørelse af bagerforretning i Rødovre Kommune	19.01.2016
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om lagersalg i strid med lokalplan	13.09.2013

§ 8 Klagebehandling ved Planklagenævnet: klageberettigelse, frister, gebyr og opsættende virkning

Klageadgang. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter planloven kan for så vidt angår retlige spørgsmål påklages til Planklagenævnet efter [§ 58, stk. 1, nr. 3](#). Klageberettiget er efter [§ 59, stk. 1](#) ministeren og »i øvrigt enhver med retlig interesse i sagens udfald«, samt efter [stk. 2](#) landsdækkende foreninger med mindst 100 medlemmer,

hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø eller varetagelse af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen.

Planklagenævnets praksis i detailhandelssager er todelt:

- **Grundejere, beboere og erhvervsdrivende i eller ved planområdet** anses normalt for klageberettigede. I [NMK-33-03352](#) blev en butiksejer 600 m fra planområdet anset for klageberettiget under henvisning til den relativt korte afstand og planens formodede betydning for nærområdet.
- **Konkurrencemæssige hensyn er en værnet interesse ved planlægning for detailhandel.** Det fastslog nævnet udtrykkeligt i [23/13155](#), hvor en brancheorganisation for ca. 1.500 dagligvarebutikker blev anset for klageberettiget som repræsentant for en medlemsbutik 120 m fra planområdet:

»Planklagenævnet finder, at brancheorganisationen i den konkrete sag er klageberettiget som repræsentant for bl.a. dagligvarebutikken, der ligger 120 m fra planområdet. Denne dagligvarebutik har efter nævnets opfattelse en retlig interesse i sagen, da den driver konkurrerende virksomhed i umiddelbar nærhed af planområdet.«

Nævnet henviste her netop til, at [§ 11 e, stk. 4, nr. 4](#) kræver, at redegørelsen belyser, hvordan forslaget fremmer konkurrence, og til konkurrenceformålet i [§ 5 l, nr. 3](#).

Planklagenævnet afviser derimod klager, der bygger på en ideel eller generel interesse. I [25/07444](#)

klagede en privat beboer over Slagelse Kommunes vurdering af, at salg af slik og chokolade fra en butik var i overensstemmelse med lokalplanen, bl.a. med henvisning til at butikken underminerede bymidtens eksistensgrundlag. Nævnet afviste:

»Planklagenævnet finder, at klageren ikke er klageberettiget [...] Nævnet lægger herved vægt på, at klageren bor ca. 3,4 km fra butikken, og at klageren ikke er berørt på en måde, der adskiller sig væsentligt fra påvirkningen for en meget vid kreds af borgere i området.«

Nævnet tilføjede, at kredsen af klageberettigede typisk er **snævrere** i sager om et konkret forholds overensstemmelse med en lokalplan end i sager om planers tilvejebringelse.

Frist og gebyr. Klage skal indgives skriftligt inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt, jf. [§ 60, stk. 1](#); er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen fra bekendtgørelsen, og ved indirekte afgørelser fra det tidspunkt, hvor klageren fik kendskab til afgørelsen, jf. [§ 60, stk. 2](#). Nævnet er streng med fristen: i [18/06162](#) blev en klage over et kommuneplantillæg afvist, fordi den var indgivet over halvandet år for sent, uden undskyldelige omstændigheder – mens klagen over den senere lokalplan blev realitetsbehandlet. Samme resultat i [NMK-33-03769](#) for så vidt angår den generelle helhedsplan fra 2013. Klagegebyret tilbagebetales kun, hvis klageren får medhold eller afgørelsen ændres, jf. [bekendtgørelse om gebyr for indbringelse af klager for Planklagenævnet § 3](#).

Afgørelsesform og endelighed. Sagsbehandlingen er skriftlig, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 1-](#)

. Formanden kan afgøre sager, der ikke rummer spørgsmål af større eller principiel betydning, og sager, hvis afgørelse alene beror på en retlig vurdering, jf. [§ 4, stk. 1](#); principielle sager afgøres af det fuldtallige nævn, jf. [§ 4, stk. 2](#) – det gælder fx bymidteafgrænsningerne i Søndervig og Pandrup, hvor der forelå dissens. Nævnets afgørelser er **bindende** og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. [§ 3, stk. 3](#), men kan indbringes for domstolene inden 6 måneder, jf. [§ 3, stk. 4](#).

Opsættende virkning. Klage har som udgangspunkt ikke opsættende virkning, jf. [lov om Planklagenævnet § 7, stk. 1](#); nævnet kan bestemme andet, hvor særlige grunde taler derfor, jf. [§ 7, stk. 3](#) og [planloven § 60 a, stk. 3](#).

I [25/00658](#) og [25/03336](#) om et nyt aflastningsområde ved Nørre Uttrup/Bouet afviste nævnet anmodningen. Vurderingen sker på foreløbigt grundlag og lægger vægt på, om det er overvejende sandsynligt, at der er sket en væsentlig lovovertrædelse, om realisering vil vanskeliggøre en senere fysisk lovliggørelse, og hvornår aktiviteten påbegyndes. Nævnet afviste udtrykkeligt værdispildsargumentet:

»Det ikke har nogen betydning for nævnets vurdering, om et projekt allerede er opført. Nævnet ophæver jævnligt afgørelser om forhold, som allerede er etableret...«

Realisering under en verserende klagesag sker altså på bygherrens egen risiko. Tilsvarende afslag på opsættende virkning i [24/08728](#) vedrørende miljøscreeningen for dagligvarebutikken i Hårlev – hvor hovedsagen [24/11848](#) senere endte med, at hele plangrundlaget faldt.

Genoptagelse. Nævnet genoptager kun ved nye væsentlige faktiske oplysninger, væsentlige sagsbehandlingsfejl eller væsentlige nye retlige forhold; uenighed i nævnets fortolkning er ikke nok, jf. [26/00964](#).

LOV	Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 1-4	Lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1-2	
	Lov om Planklagenævnet § 7, stk. 1-3	Planloven § 11e, stk. 4	Planloven § 58, stk. 1
	Planloven § 59, stk. 1-2	Planloven § 60, stk. 1-2	Planloven § 60a, stk. 3
PRAKSIS	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af sag om butiksanvendelse i strid med lokalplan for et aflastningsområde i Brønderslev		26.02.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over butiks tilladelighed grundet manglende retlig interesse		22.09.2025
	Planklagenævnet · Ophævelse af kommuneplantillæg for dagligvarebutik på grund af mangelfuld detailhandelsredegerelse		06.08.2025
	Planklagenævnet · Afslag på anmodning om opsættende virkning i sag om lokalplan for butikker og erhverv i Aalborg		24.06.2025
	Planklagenævnet · Afslag på opsættende virkning i klagesag om miljøscreening af ny dagligvarebutik i Hårlev		07.11.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af bymidteudvidelse og ny dagligvarebutik i Søndervig		14.03.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for detailhandel på [vejnavn1], Klarup		10.08.2020
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Jammerbugt Kommunes lokalplan og kommuneplantillæg vedrørende detailhandel i Pandrup		04.09.2017
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Kommuneplantillæg og Lokalplan for butiks- og erhvervsområder ved Ndr. Landevej, Tønder		15.12.2016

§ 9 Domstolsprøvelsen: Frederikshavn-sagen gennem tre instanser

Planklagenævnets afgørelser kan indbringes for domstolene inden 6 måneder, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 4](#). Den vigtigste domstolsprøvelse på detailhandelsområdet er den sagskæde, der udsprang af Frederikshavn Kommunes vedtagelse den 20. december 2017 af en lokalplan og et kommuneplantillæg, som muliggjorde en dagligvarebutik på 1.200 m² **uden for bymidten**.

En kvinde, der boede ca. 2 km fra planområdet og gennem to selskaber udlejede ejendomme til detailhandel i bymidten – heraf én ejendom 760 m fra planområdet udlejet til en konkurrerende dagligvarekæde – klagede til Planklagenævnet. Nævnet afviste klagen den 24. april 2018 med henvisning til manglende retlig interesse efter [planloven § 59, stk. 1](#).

Byretten i Hjørring frifandt nævnet den 11. december 2018 i [BS-19930/2018-HJO](#):

*»Retten finder, at **Sagsøger** som privatperson ikke er berørt på en måde, der adskiller sig væsentligt fra påvirkningen for en meget vid kreds af borgere, der har bolig inden for samme afstand fra lokalplanområdet ... Retten finder derfor ikke, at **Sagsøger** som privatperson under henvisning til sin tilknytning til lokalplanområdet har en væsentlig og individuel interesse«*

Retten fastslog, at interessen i, at detailhandlen forbliver i bymidten, er en »ideel og generel« interesse, og at der ikke er identifikation mellem en eneanpartshaver og selskaberne – selskaberne udlejede blot lokaler, hvilket gav en for indirekte interesse.

Vestre Landsret stadfæstede den 26. juni 2020 i [BS-634/2019-VLR](#). Landsretten fastslog, at en tilknytning som grundejer, beboer eller erhvervsdrivende i lokalområdet normalt er tilstrækkelig, men at der ellers skal foretages en konkret vurdering af afstand og tilknytning, hvor en ren ideel interesse ikke rækker. Landsretten afviste desuden, at aktiv deltagelse i planprocessen eller Århus-konventionen i sig selv gav klageret, og bemærkede, at [§ 59, stk. 2](#) – som implementerer konventionen – primært vedrører landsdækkende foreninger.

Højesteret stadfæstede den 1. juni 2023 i [BS-3521/2021-HJR](#). Anmodningen om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen var afvist ved kendelse af 21. september 2022. Højesterets afgørende præmis:

»Af de grunde, der er anført af landsretten, finder Højesteret, at A ikke har retlig interesse i at klage over kommunens afgørelser om vedtagelse af lokalplanen og kommuneplantillægget. Heri ligger, at A ikke har "tilstrækkelig interesse", og at det dermed er uden betydning for hendes klageadgang efter planlovens § 59, stk. 1, om hun må anses for omfattet af "den berørte offentlighed" efter Århus-konventionens artikel 9, stk. 2, jf. artikel 2, stk. 5.«

Dommen bekræfter, at dansk praksis for klageberettigelse i planlægningssager ligger inden for medlemsstaternes skønsmargen efter EU-Domstolens praksis i sag C-570/13 (Gruber) og sag C-826/18 (Stichting Varkens in Nood). **Domstolene har altså bekræftet – ikke korigeret – Planklagenævnets linje.** Sammenholdt med [23/13155](#) tegner der sig et klart billede: den, der faktisk driver konkurrerende butik i umiddelbar nærhed af planområdet, er klageberettiget – men den, hvis interesse alene er afledt gennem udlejningsselskaber eller er af generel karakter, er det ikke.

Domstolene efterprøver i øvrigt nævnets afgørelser med den sædvanlige tilbageholdenhed over for skøn. I [BS-27101/2025-HBK](#) frifandt byretten Planklagenævnet i en sag om afslag på lovliggørende dispensation og accepterede, at kommunen lovligt kunne foretage en samlet skønsmæssig vurdering af byggeriets mange afvigelser fra lokalplanen frem for at vurdere hvert forhold isoleret.

Endelig har Højesteret i [BS-36790/2025-HJR](#) afklaret, at domstolene undtagelsesvis kan tillægge et søgsmål om gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning – også når det er forvaltningsmyndigheden selv, der har anket en byretsdom, som tilsidesatte myndighedens afgørelse. Det giver en supplerende retsbeskyttelse i planlægningssager, hvor nævnets afslag på opsættende virkning efter [planloven § 60 a, stk. 3](#) ellers står alene.

LOV	Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 4	Planloven § 59, stk. 1-2	Planloven § 60a, stk. 3
PRAKSIS	Højesteret · Opsættende virkning under anke af sag om Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan i Middelfart Højesteret · Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen Landsretten · Dom om klageberettigelse efter planloven		
			15.01.2026 01.06.2023 26.06.2020

Byretten · Byret stadfæster Planklagenævnets afslag på lovliggørende dispensation for byggeri i strid med bevarende lokalplan	03.07.2026
Byretten · Afgørelse om klageberettigelse vedrørende lokalplan for dagligvarebutik	11.12.2018
Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af bymidteudvidelse og ny dagligvarebutik i Søndervig	14.03.2024

§ 10 Sammenfatning: hvor detailhandelsplaner falder – og hvor de holder

Detailhandelsreglerne har rødder i en grundig udvalgsanalyse: **Betænkning nr. 1476/2006 fra Udvalget for Planlægning og Detailhandel** kortlagde de tre styringsmidler, som stadig bærer systemet – afgrænsning af bymidter og bydelscentre, maksimalt butiksareal for hvert område og maksimale butiksstørrelser med sondring mellem dagligvarer og udvalgsvarer. Med planlovsreformen i 2017 blev styringen lempet (metodefrihed ved bymidteafgrænsning, ophævelse af særreglerne om store udvalgsvarebutikker, genåbning for aflastningsområder), men de tre styringsmidler består, og Planklagenævnets praksis viser, at de **formelle** krav i dag er skarpere end de materielle.

Mønstret på tværs af praksis kan opsummeres i fem punkter:

1. **Redegørelsen fælder flere planer end indholdet.** Planklagenævnet efterprøver ikke kommunens behovsvurdering, men det efterprøver med stor grundighed, om redegørelsen efter [§ 11 e, stk. 4-6](#) faktisk indeholder alle de lovbestemte vurderinger, og om den er offentliggjort sammen med planforslaget. En henvisning til en ekstern detailhandelsanalyse, der ikke er fremlagt, er ikke nok – [24/11848](#) og [22/04142](#). Konsekvensen er dobbelt: kommuneplantillægget ophæves, og lokalplanen bliver ugyldig efter [§ 13, stk. 1, nr. 1](#).
2. **Lokalplanen skal selv indeholde butiksstørrelserne.** Kravet i [§ 15, stk. 9](#) håndhæves uden slinger. Redegørelsen er ikke bindende, interne modstrid mellem lokalplanbestemmelser er en selvstændig ugyldighedsgrund, og servicefunktioner må ikke sammenblandes med butiksarealet – [NMK-33-01390](#) og [NMK-33-02828](#).
3. **Centerstrukturen prøves substantielt, men med respekt for kommunens skøn.** Bymidteudvidelser holder, når de sker indefra og ud i tilslutning til den eksisterende afgrænsning og med bymidtefunktioner i nærområdet ([23/13155](#), [18/06138](#)). De falder, når to centre vil betjene samme opland, eller når et bydelscenter placeres i et rent erhvervsområde ([22/11256](#) og [22/11987](#)). Sagerne afgøres ofte med dissens, hvilket understreger, at grænsen er skønspregt.
4. **Butikstypesondringen er arealbaseret og streng.** En udvalgsvarebutik skal *altovervejende* forhandle udvalgsvarer; 25 % dagligvareareal er for meget ([25/04448](#), fastholdt i [26/00964](#)). En butik med særlig pladskrævende varer må kun have ubetydeligt salg af andre varer ([NMK-33-03079](#), [25/07847](#)). Restriktionerne er forenelige med servicedirektivet ([20/07334](#)).
5. **Håndhævelsen kræver dokumentation.** Kommuner, der påbyder lovliggørelse med udokumenterede skøn over sortimentsfordelingen, taber sagen på officialprincippet ([25/07256](#)), ligesom kommuner, der overser spørgsmålet om eksisterende lovlig anvendelse ([NMK-33-03288](#)). Til gengæld fortabes retten til lovliggørelse ikke let ved passivitet ([24/05721](#), [NMK-33-03079](#)).

Processuelt gælder, at klageadgangen er reel for konkurrerende detailhandlere i umiddelbar nærhed, men lukket for generelle interesser i bymidtens overlevelse – en linje, domstolene har stadfæstet helt op til Højesteret. Og

fordi klage ikke har opsættende virkning, mens nævnet »jævnligt ophæver afgørelser om forhold, som allerede er etableret«, bærer bygherren risikoen for at bygge på et plangrundlag, hvis redegørelse ikke holder.

For den strategiske ramme omkring bymidteplanlægning henvises til [vejledning om strategisk planlægning for bymidter](#), der bl.a. sammenfatter redegørelseskravene ved udlæg af aflastningsområder. Der er ikke vedtagne, ikke-konsoliderede ændringer af planlovens detailhandelsbestemmelser (§§ 5 1-5 r og § 11 e); en vedtaget ændring af [§ 29](#) om statslige indsigelser vil dog – når den sættes i kraft – indebære, at aflastningsområder uden for hovedstadsområdet ikke længere indgår i de nationale interesser i kommuneplanlægningen.

Afgrænsning: kommuneplanlægning generelt behandles under [kommuneplan](#), lokalplaner generelt under [lokalplaner](#), dispensation og lovliggørelse i øvrigt under [byggetilladelse](#), konkurrenceretlige forhold under [konkurrenceret](#) og illoyal konkurrence under [markedsføringsret B2B](#).

LOV	Planloven § 11e, stk. 4-6	Planloven § 13, stk. 1	Planloven § 15, stk. 9
	Planloven § 29, stk. 1		
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster påbud om lovliggørelse af loppesupermarked i erhvervsområde ved Englandsvej, Kastrup		24.03.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver påbud om lovliggørelse af butiksanvendelse grundet mangelfuld sagsoplysning		03.03.2026
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af sag om butiksanvendelse i strid med lokalplan for et aflastningsområde i Brønderslev		26.02.2026
	Planklagenævnet · Anvendelse af ejendom til møbelbutik i strid med lokalplan – Spørgsmål om eksisterende lovlig anvendelse og myndighedspassivitet		03.10.2025
	Planklagenævnet · Butik med blandet sortiment anset for at være i strid med lokalplanens forbud mod dagligvarebutikker		22.09.2025
	Planklagenævnet · Ophævelse af kommuneplantillæg for dagligvarebutik på grund af mangelfuld detailhandelsredegørelse		06.08.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af bymidteudvidelse og ny dagligvarebutik i Søndervig		14.03.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ugyldighed af kommuneplantillæg og lokalplan for bydelscenter i Hjørring		22.03.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg nr. 15 vedrørende udvidelse af lokalcenter ved [A1] i Skive		12.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på tilladelse til etablering af butik i Kokkedal		16.03.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Jammerbugt Kommunes Helhedsplan 2017 - Detailhandel i Pandrup		22.05.2019
	Planklagenævnet · Afgørelse om lovliggørelse af detailhandel i Viborg Kommune		07.09.2016
	Planklagenævnet · Ophævelse af påbud om lovliggørelse af bagerforretning i Rødovre Kommune		19.01.2016
	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for butik i Kregme grundet strid med planlovens detailhandelsregler		08.12.2015
	Planklagenævnet · Lokalplan ophævet pga. manglende bestemmelser om butiksstørrelser		23.01.2014

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Planloven § 5l	Planloven § 5m	stk. 2
Planloven § 5n	Planloven § 5q	stk. 1-3
		stk. 1

Planloven § 11e	stk. 4	Planloven § 15	stk. 9
Planloven § 16	stk. 6	Planloven § 58	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser 46 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS 2

15.01.2026	Opsættende virkning under anke af sag om Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan i Middelfart	36790-2025
01.06.2023	Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen	bs-3521-2021-hjr

LANDSRETEN · ANKEINSTANS 1

26.06.2020	Dom om klageberettigelse efter planloven	3162-3757
------------	--	-----------

BYRETEN · FØRSTE INSTANS 2

03.07.2026	Byret stadfæster Planklagenævnets afslag på lovliggørende dispensation for byggeri i strid med bevarende lokalplan	11046-14237
11.12.2018	Afgørelse om klageberettigelse vedrørende lokalplan for dagligvarebutik	3154-3748

PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 40

24.03.2026	Planklagenævnet stadfæster påbud om lovliggørelse af loppesupermarked i erhvervsområde ved Englandsvej, Kastrup	25/07847
12.03.2026	Planklagenævnet stadfæster forbud mod lager og showroom til brændeovne i Randers	25/07138
03.03.2026	Planklagenævnet ophæver påbud om lovliggørelse af butiksanvendelse grundet mangelfuld sagsoplysning	25/07256
26.02.2026	Afslag på genoptagelse af sag om butiksanvendelse i strid med lokalplan for et aflastningsområde i Brønderslev	26/00964
10.02.2026	Afvisning af klagesag og ophævelse af kommunalt påbud om lovliggørelse af anvendelse til udvalgswarebutik	25/10826
31.10.2025	Afgørelse i klagesag om lokalplan for butikker og erhverv i Nørre Uttrup	25/00826
03.10.2025	Anvendelse af ejendom til møbelbutik i strid med lokalplan – Spørgsmål om eksisterende lovlig anvendelse og myndighedspassivitet	24/05721
22.09.2025	Butik med blandet sortiment anset for at være i strid med lokalplanens forbud mod dagligvarebutikker	25/04448
22.09.2025	Planklagenævnet afviser klage over butiks tilladelighed grundet manglende retlig interesse	25/07444
06.08.2025	Ophævelse af kommuneplantillæg for dagligvarebutik på grund af mangelfuld detailhandelsredegørelse	24/11848, 24/11849, 24/08728

24.06.2025	Afslag på anmodning om opsættende virkning i sag om lokalplan for butikker og erhverv i Aalborg	25/00658, 25/03336
07.11.2024	Afslag på opsættende virkning i klagesag om miljøscreening af ny dagligvarebutik i Hårlev	24/08728
14.03.2024	Planklagenævnets stadfæstelse af bymidteudvidelse og ny dagligvarebutik i Søndervig	23/13155, 23/13156, 23/13157, 23/13158, 23/13159, 23/14269
24.08.2023	Planklagenævnets afgørelse om anvendelse af lejemål i strid med lokalplan	22/10850
22.03.2023	Planklagenævnets afgørelse om ugyldighed af kommuneplantillæg og lokalplan for bydelscenter i Hjørring	22/11256 og 22/11987
12.09.2022	Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg nr. 15 vedrørende udvidelse af lokalcenter ved [A1] i Skive	22/04142
16.03.2022	Planklagenævnets afgørelse om afslag på tilladelse til etablering af butik i Kokkedal	20/07334
07.03.2022	Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg vedrørende detailhandel og bymidteafgrænsning i Kokkedal	22/00887
30.06.2021	Klage over afgørelse om lokalplanpligt for udvidelse af dagligvarebutik i Brønshøj	20/04352
04.11.2020	Vurdering af lokalplanpligt ved udvidelse af butiksareal og ændring af flugtveje i København	18/06507
10.08.2020	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for detailhandel på [vejnavn1], Klarup	18/06162
09.03.2020	Ophævelse af lokalplanbestemmelse om genbrugsbutik på grund af uoverensstemmelse med planlovens detailhandelsregler	19/03441 og 19/06838
22.05.2019	Planklagenævnets afgørelse om Jammerbugt Kommunes Helhedsplan 2017 - Detailhandel i Pandrup	18/06138
07.01.2019	Planklagenævnets afgørelse om reduktion af butiksareal og høringspligt ved vedtagelse af lokalplan i Herning Kommune	18/06063 (Tidl. NMK-33-04662)
12.07.2018	Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan for dagligvarebutik på Esbern Snaresvej/Lerchenfeldvej i Kalundborg	NMK-33-03803, NMK-33-03804
12.06.2018	Planklagenævnets afvisning af klage over Viborg Kommunes påbud om lovliggørelse af detailhandelsbutik	NMK-33-04602
04.09.2017	Planklagenævnets afgørelse om Jammerbugt Kommunes lokalplan og kommuneplantillæg vedrørende detailhandel i Pandrup	NMK-33-03769
06.04.2017	Planklagenævnets afgørelse om detailhandelstilladelse i Espergærde Centeret	NMK-33-03799
13.01.2017	Klage over Lyngby-Taarbæk Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan for [adresse1]	NMK-33-03673
15.12.2016	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Kommuneplantillæg og Lokalplan for butiks- og erhvervsområder ved Ndr. Landevej, Tønder	NMK-33-03352

07.09.2016	Afgørelse om lovliggørelse af detailhandel i Viborg Kommune	NMK-33-03079
19.01.2016	Ophævelse af påbud om lovliggørelse af bagerforretning i Rødovre Kommune	NMK-33-03288
08.12.2015	Ophævelse af lokalplan for butik i Kregme grundet strid med planlovens detailhandelsregler	NMK-33-02828, NMK-34-00437, NMK-41-00310
12.03.2015	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Skive Kommunes kommuneplan for lokalcenter på slagterigrunden	NMK-33-02357
13.02.2015	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om lokalplan for lokalcenter i Gribskov Kommune	NMK-33-02365
29.08.2014	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ophævelse af Randers Kommunes principptilladelse til dagligvarebutik	NMK-33-01921
12.02.2014	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Holbæk Kommunes lokalplan og kommuneplantillæg for butikscener i [adresse1]	NMK-33-01641
23.01.2014	Lokalplan ophævet pga. manglende bestemmelser om butiksstørrelser	NMK-33-01390
13.09.2013	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om lagersalg i strid med lokalplan	NMK-33-00873
11.09.2013	Afvisning af klage over lokalplan for ny dagligvarebutik i Jyllinge	NMK-33-00990

VEJDIREKTORATET · NÆVN / KLAGEINSTANS

1

21.09.2020	Kommunes påbud om fjernelse af byport på grund af ulovlig skiltning stadfæstet	20_07334
------------	--	----------

FORARBEJDE **Betænkninger**

1 reference

Betænkning nr. 1476 fra Udvalget for Planlægning og Detailhandel

nr. 1476 · 2006 · Miljøministeriet

02

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over ekspropriation til virkeliggørelse af lokalplan

Planklagenævnets fulde prøvelse af lovlighed, nødvendighed, aktualitet og rimelighed efter planlovens § 47

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 40 afgørelser · 2013-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Kommunalbestyrelsen kan efter [planlovens § 47, stk. 1](#) ekspropriere fast ejendom, når det er af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af en lokalplan og for varetagelsen af almene samfundsinteresser.

Planklagenævnet er klageinstans for disse afgørelser efter [§ 58, stk. 1, nr. 2](#) og foretager – i modsætning til nævnets almindelige legalitetskontrol af planafgørelser – en FULD prøvelse, der også omfatter det kommunale skøn. Praksis viser et fast firetrinsskema: ekspropriationen skal være lovlig, nødvendig, tidsmæssigt aktuel og rimelig i den konkrete situation, og Planklagenævnet ophæver konsekvent, når kommunen ikke har dokumenteret sine overvejelser om mindre indgribende alternativer. Denne oversigt kortlægger Planklagenævnets (og forgængernes) afgørelser sammenholdt med domstolenes parallelle prøvelse efter [grundlovens § 73](#).

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet foretager en FULD prøvelse af kommunale ekspropriationsbeslutninger efter planlovens § 47, stk. 1, jf. § 58, stk. 1, nr. 2 – nævnet prøver både retlige spørgsmål OG det kommunale skøn, herunder om ekspropriationen er rimelig i den konkrete situation.
- 02** Planklagenævnet kræver, at lokalplanen er endeligt vedtaget, offentligt bekendtgjort og indeholder så præcise og detaljerede bestemmelser, at man kan danne sig et indtryk af det konkrete projekt – en rammebetonet lokalplan uden kortbilag eller nærmere udformning af anlæggene kan ikke bære en ekspropriation.
- 03** Planklagenævnet kræver, at alle nødvendige tilladelser og dispensationer efter anden lovgivning er meddelt PÅ ekspropriationstidspunktet; manglende vandløbsregulerings- og udledningstilladelser medførte ophævelse i Herning-sagen.
- 04** Planklagenævnet accepterer aktualitetskravet som opfyldt, når kommunen har frigivet budgetmidler, afholdt licitation og opnået de fornødne tilladelser – men afviser aktualitet, hvor projektets finansiering eller behov er uafklaret.

-
- 05** Planklagenævnet afviser ekspropriation, hvor kommunen ikke overbevisende har dokumenteret, at formålet ikke kunne opnås ved en for grundejeren mindre indgribende foranstaltning – at den valgte placering planlægningsmæssigt eller økonomisk er den mest optimale, begrundet ikke i sig selv nødvendigheden.
-
- 06** Planklagenævnet anvender et SKÆRPET nødvendigheds- og rimelighedskrav, når ekspropriationen sker til fordel for en privat aktør; en enkelt virksomheds udvidelsesbehov er som udgangspunkt ikke en så tungtvejende samfundsinteresse, at den kan bære indgrebet.
-
- 07** Ekspropriation er udelukket, hvis ejeren – eller nogen ejeren har aftale med – både VIL og KAN forestå virkeliggørelsen af lokalplanen selv; selvrealisering er dog normalt ikke mulig ved rene offentlige formål.
-
- 08** Kommunalbestyrelsens adgang til at ekspropriere bortfalder, hvis beslutningen ikke er truffet inden 5 år efter lokalplanens offentliggørelse, jf. planlovens § 47, stk. 4 – en frist indsat i 2018 og uden virkning for ældre lokalplaner.
-
- 09** Planklagenævnet prøver KUN ekspropriationens lovlighed, ikke erstatningens størrelse; erstatnings- og overtagelseskrav efter §§ 47 A, 48 og 49 hører under taksationsmyndighederne, jf. planlovens § 50, stk. 1, og nævnet videresender sådanne klager.
-
- 10** Rettidig klage over en ekspropriationsbeslutning har opsættende virkning, medmindre Planklagenævnet bestemmer andet, jf. planlovens § 60 a, stk. 2 – klagefristen er 4 uger og håndhæves restriktivt.
-
- 11** Planklagenævnet afviser klager, hvor kommunen slet ikke har truffet en afgørelse efter planloven – en beslutning om ikke at iværksætte en ekspropriationssag eller en ren besvarelse af en henvendelse er ikke en påklagelig afgørelse.
-
- 12** Planklagenævnet genoptager kun, hvis der foreligger nye faktiske oplysninger af væsentlig betydning, væsentlige sagsbehandlingsfejl eller væsentlige nye retlige forhold – uenighed i nævnets fortolkning er aldrig tilstrækkeligt.
-
- 13** Efterfølgende ændringer i arealanvendelsen – salg til private, OPP-konstruktioner eller manglende udnyttelse inden for planperioden – påvirker ikke gyldigheden af en allerede truffet ekspropriationsbeslutning.
-
- 14** Lokalplanlægning er som udgangspunkt erstatningsfri regulering; kun en særligt intens og konkret rådighedsindskrænkning, der afskærer ejeren fra en økonomisk rimelig udnyttelse, giver planen ekspropriativ karakter.
-
- 15** Højesteret bedømmer ekspropriationens lovlighed efter forholdene På ekspropriationstidspunktet – at behovet senere bortfalder som følge af uforudsete ændringer, gør ikke beslutningen ugyldig.
-

§ 1 Retsgrundlaget: planlovens § 47 og grundlovens almenvelkrav

Hjemlen til kommunal ekspropriation til virkeliggørelse af en lokalplan findes i [planlovens § 47, stk. 1](#):

Kommunalbestyrelsen kan ekspropriere fast ejendom, der tilhører private, eller private rettigheder over fast ejendom, når ekspropriationen vil være af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af en lokalplan eller en byplanvedtægt og for varetagelsen af almene samfundsinteresser.

Bestemmelsen suppleres af [§ 47, stk. 2](#) (alle rettigheder over det eksproprierede bortfalder ved erhvervelse af ejendomsret), [§ 47, stk. 3](#) (processuelle regler: [vejlovens §§ 99-102](#) finder tilsvarende anvendelse) og [§ 47, stk. 4](#), hvorefter adgangen til at ekspropriere bortfalder, hvis beslutningen ikke er truffet inden 5 år efter lokalplanens offentliggørelse.

Hjemlen skal administreres under hensyntagen til [grundlovens § 73, stk. 1](#), hvorefter ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, "uden hvor almenvellet kræver det", og kun "mod fuldstændig erstatning". Efter fast praksis udledes heraf fire kumulative betingelser: ekspropriationen skal være **lovlig, nødvendig, tidsmæssigt aktuel** og **rimelig** i den konkrete situation. Planklagenævnet formulerer skemaet praktisk talt ordret i hver eneste ekspropriationssag, jf. bl.a. [23/12434](#) og [22/05251](#).

Bestemmelsens udvikling. Den oprindelige § 47 fra planloven af 1991 svarede efter forarbejderne til kommuneplanlovens § 34 sammenskrevet med lov om ekspropriation til byudvikling. Indtil 2009 kunne kommunerne ekspropriere til byudvikling alene på grundlag af **kommuneplanen**; denne adgang blev ophævet, så ekspropriation herefter kræver en **detaljeret, vedtaget lokalplan** – lovforarbejderne til 2018-ændringen henviser i den forbindelse til lov nr. 512 af 12. juni 2009. Den ældre kommuneplanhjemmel har fortsat praktisk betydning i de mange genoptagelsessager om Aarhus Kommunes ekspropriationer fra 2008 til sygehusbyggeriet i Skejby, jf. [19/07908](#), [20/01010](#) og [20/01011](#).

Ved **lov nr. 1714 af 27. december 2018** blev der – som opfølgning på **Ekspropriationsudvalgets betænkning nr. 1569, juni 2018** – gennemført to ændringer af § 47: tilføjelsen af "og for varetagelsen af almene samfundsinteresser" i stk. 1 og indsættelsen af 5-årsfristen i stk. 4. Forarbejderne beskriver den førstnævnte som en ren kodificering:

Udvalget mener på den baggrund, at en tilføjelse i planlovens § 47 af betingelsen om, at ekspropriation skal ske til fordel for almene samfundsinteresser (almenvellet), vil udgøre en hensigtsmæssig pædagogisk kodificering af gældende ret.

Samme lov indsatte [§ 16, stk. 3](#), hvorefter lokalplanredegørelsen SKAL oplyse om, at den endelige plan vil kunne danne grundlag for ekspropriation, og om de generelle betingelser herfor. Ifølge [Vejledning om reglerne for ekspropriation efter planloven](#) er en manglende oplysning herom "en retlig mangel ved lokalplanen, der efter omstændighederne kan blive anset for så væsentlig, at der ikke kan eksproprieres til lokalplanens virkeliggørelse". Kravet gælder lokalplanforslag offentliggjort efter 1. januar 2019. Om lokalplanen som plangrundlag i øvrigt henvises til [lokalplaner](#).

LOV	Grundloven § 73, stk. 1	Planloven § 16, stk. 3	Planloven § 47, stk. 1-4	Vejloven § 99
PRAKSIS	Planklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro			13.03.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed			23.09.2022
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af ekspropriationssag til sygehusbyggeri i Aarhus			07.09.2020

Planklagenævnets prøvelseskompetence: fuld prøvelse efter § 58, stk. 1, nr. 2

Planklagenævnets kompetence i ekspropriationssager adskiller sig markant fra nævnets almindelige kompetence i plansager. Efter [planlovens § 58, stk. 1, nr. 3](#) kan nævnet kun prøve **retlige spørgsmål** ved kommunale planafgørelser. Men efter [§ 58, stk. 1, nr. 2](#) kan nævnet prøve "kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 47, stk. 1" uden en tilsvarende begrænsning – og nævnet fortolker dette som en **fuld prøvelse**. Formuleringen er stort set identisk fra sag til sag:

Der er tale om en fuld prøvelse af ekspropriationsbeslutningen, herunder særligt ekspropriationens lovlighed, nødvendighed og rimelighed.

(fra [23/12434](#)). I [22/05251](#) og [23/05275](#) tilføjes udtrykkeligt "og aktualitet". I [NMK-32-00042](#) beskrives kompetencen som "en prøvelse af både retlige spørgsmål og det kommunale skøn".

Denne prøvelsesintensitet er central: nævnet kan altså sætte sit eget skøn i stedet for kommunens ved rimelighedsafvejningen. Det viste sig markant i [22/05251](#), hvor nævnet fandt både lovligheds-, aktualitets- OG nødvendighedskravet opfyldt, men alligevel ophævede ekspropriationen, fordi et flertal på 9 af 11 medlemmer fandt indgrebet urimeligt.

Hvad nævnet IKKE kan prøve. Grænserne er skarpe og trækkes gentagne gange:

- **Erstatningens størrelse.** Efter [planlovens § 50, stk. 1](#) fastsætter taksationsmyndighederne efter vejloven erstatningen for ekspropriation efter § 47. Nævnet afviste udtrykkeligt at behandle erstatningsspørgsmålet i [19/06969](#), og i [21/13170](#), [21/13171](#)-typen af sager ligeledes. Samme afgrænsning i [NMK-34-00445](#): "Spørgsmål om erstatning i forbindelse med ekspropriationen skal indbringes for taksationskommissionen".
- **Overtagelseskrav efter §§ 47 A, 48 og 49.** I [22/06911](#) afviste nævnet en klage over Rebild Kommunes afslag på at overtage et areal efter [§ 48, stk. 2](#) og videresendte den til taksationsmyndighederne efter [forvaltningslovens § 7, stk. 2](#).
- **Ekspropriation efter anden lovgivning.** I [19/03144](#) var Silkeborg Kommunes ekspropriation truffet efter vejloven; klagen blev videresendt til Vejdirektoratet.
- **Hensigtsmæssighedsspørgsmål og værdiforringelse.** I [21/08021](#) afviste nævnet klagepunkter om, at kommunen "burde ekspropriere med det samme", om vejføringens hensigtsmæssighed og om værdiforringelse, da disse ikke er retlige spørgsmål efter planloven.

LOV	Forvaltningsloven § 7, stk. 2	Planloven § 48, stk. 2	Planloven § 50, stk. 1
	Planloven § 58, stk. 1		
PRAKSIS	Planklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til skolesti i Silkeborg Kommune Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Rebild Kommunes afslag på overtagelse af areal Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassiner og klimasikring - Herning Kommune Planklagenævnet · Afvisning af klage over håndtering af indsigelser til lokalplan for højspændingsstation		
			13.03.2024 26.09.2023 23.09.2022 23.09.2022 15.03.2022 06.10.2021

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af ejendom på [vejnavn1], Støvring	11.03.2020
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over ekspropriationsbeslutning truffet af Silkeborg Kommune	24.04.2019
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til udvidelse af erhvervsområde i Norddjurs Kommune	29.06.2017
Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ekspropriation til råvandsledning	20.02.2015

§ 3 Lovlighedskravet: lokalplanens præcision og de nødvendige tilladelser

Lovlighedskravet består efter Planklagenævnets faste formulering af tre elementer: lokalplanen skal være **gyldig, endeligt vedtaget og offentligt bekendtgjort**, dens formål skal være **lovligt** (dvs. varetage saglige planlægningsmæssige hensyn inden for lokalplankataloget i [§ 15, stk. 2](#)), og planen skal have en **vis præcision** med hensyn til det projekt, der eksproprieres til fordel for.

Præcisionskravet er det, der oftest afgør sagerne. I [23/12434](#) blev testen formuleret sådan:

Nævnet finder endvidere, at lokalplanen er tilstrækkelig præcis til at kunne udgøre et grundlag for ekspropriation, idet det på baggrund af lokalplanens bestemmelser er muligt at danne sig et indtryk af det kommende projekt i form af etablering af en daginstitution.

Modsat i [21/13170](#), [21/13171](#), hvor Herning Kommunes ekspropriation af ca. 34.400 m² til regnvandsbassiner og klimasikring blev ophævet. Nævnet lagde vægt på, at lokalplanens bestemmelser for det pågældende delområde havde "en mere rammebetonet karakter, uden en nærmere beskrivelse af placeringen eller udformningen af de konkrete anlæg eller et illustrerende kortbilag". Nævnet påbød udtrykkeligt kommunen at tilvejebringe "et klart lokalplangrundlag for det påtænkte projekt", før en ny ekspropriation kunne komme på tale. Dette svarer til forarbejdernes udsagn om, at der ikke kan eksproprieres på grundlag af en rammelokalplan, jf. [§ 13, stk. 5](#).

Krav om forudgående tilladelser efter anden lovgivning. Lovlighedskravet indebærer, at de fornødne tilladelser og dispensationer skal være meddelt PÅ ekspropriationstidspunktet – også når det ikke er kommunen selv, der har afgørelseskompetencen. Herning-sagen faldt også på dette punkt: kommunen erkendte, at reguleringstilladelse efter vandløbsloven og udledningstilladelser efter miljøbeskyttelsesloven endnu ikke var meddelt, og nævnet konkluderede kort, at lovlighedskravet dermed ikke var opfyldt.

Omvendt var kravet opfyldt i:

Sag	Plangrundlag	Tilladelser	Udfald på lovlighed
22/05251	Bonuslokalplan fra 2006 (erhvervsområde)	Kun byggetilladelse krævet	Opfyldt
23/05275	Lokalplan med præcist stiudlæg (5 m bredde, asfalt, belysning)	Meddelt og upåklaget	Opfyldt
21/10341 og 21/11913	Lokalplan nr. 384, idrætsanlæg	Dispensation efter landbrugslovens § 10, stk. 5 meddelt	Opfyldt

21/13170, 21/13171	Rammebetonet delområde	Vandløbs- og udledningstilladelser MANGLEDE	Ikke opfyldt
--------------------	------------------------	--	--------------

I Søften-sagen afviste nævnet desuden to formelle indsigelser: at der ikke krævedes landinspektørerklæring efter landbrugsloven som gyldighedsbetingelse, og at kommunen ikke var afskåret fra at ekspropriere, blot fordi lokalplanen selv var påklaget – klager over lokalplaner har ikke opsættende virkning.

Hjemmelsvalget. Herning-sagen rejste også spørgsmålet om "dobbelthjemmel": kommunen valgte planlovens § 47, stk. 1, frem for [miljøbeskyttelseslovens § 58, stk. 1](#), fordi arealet også skulle anvendes rekreativt. Nævnet forkastede ikke hjemmelsvalget som sådant, men ophævede af de øvrige grunde. Vejledningen understreger, at kommunen "nøje" skal overveje hvilken ekspropriationshjemmel, der skal anvendes, men at der ikke er pligt til at vælge speciallovgivningens.

LOV	Landbrugsloven § 10, stk. 5	Miljøbeskyttelsesloven § 58, stk. 1	Planloven § 13, stk. 5
	Planloven § 15, stk. 2		
PRAKSIS	Planklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til skolesti i Silkeborg Kommune Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassiner og klimasikring - Herning Kommune Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til idrætsanlæg i Søften		
			13.03.2024
			26.09.2023
			23.09.2022
			15.03.2022
			11.02.2022

Aktualitetskravet: afsatte midler, licitation og konkret realiseringshensigt

Aktualitetskravet indebærer, at realiseringen af lokalplanen skal være **nært forestående**, herunder at de fornødne økonomiske midler skal være til rådighed. Planklagenævnet lægger her afgørende vægt på **budgetmæssig dokumentation** og på, hvor langt kommunen konkret er kommet i projektførelsen.

De faktorer, nævnet gentagne gange fremhæver som udslagsgivende:

- **Frigivne anlægsmidler i kommunens budget.** I [23/12434](#) lagde nævnet vægt på, at byrådet havde frigivet midler, at der var afholdt licitation, at tildeling af kontrakter alene afventede klagesagens afgørelse, og at tilladelserne til nedsivning og udledning af overfladevand var meddelt.
- **Aftale om anlæggets udførelse.** I [23/05275](#) var aktualitetskravet opfyldt, fordi kommunen havde afsat de nødvendige økonomiske midler og der forelå en aftale om anlæggelsen af stien – selvom ekspropriationen alligevel blev ophævet på nødvendighedskravet.
- **Fremdrift i det omkringliggende byggeri.** I [19/06969](#) lagde nævnet vægt på, at daginstitutionen allerede var etableret, og at boligområdet var byggemodnet og delvist bebygget, hvilket gjorde etableringen af den grønne kile "yderst aktuell".
- **Konkret projekt med etaper og ibrugtagningstidspunkt.** I [22/05251](#) fandt nævnet aktualitetskravet opfyldt, fordi virksomheden ville igangsætte udvidelsen "hurtigst muligt, så snart adgangen til arealet var sikret", og ibrugtagning ville ske umiddelbart efter færdiggørelse af bygningerne.
-

Udbudsvilkår med byggepligt. I [NMK-32-00042](#) understøttede det aktualiteten, at udbudsproceduren indeholdt tildelingskriterier, der krævede, at køberen kunne iværksætte byggeri kort tid efter erhvervelsen – netop for at undgå spekulationsopkøb.

Aktualitetsvurderingen kan også gå den anden vej. I Søften-sagen, [21/10341](#) og [21/11913](#), gjorde klageren gældende, at aktualitetskravet ikke var opfyldt, fordi budgettet for idrætsanlægget var urealistisk lavt; nævnet afviste indsigelsen med henvisning til, at midlerne var afsat, og at realiseringen var nært forestående. Forarbejderne til 2018-ændringen redegør for, at klagenævnspraksis tillægger det "afgørende betydning, om kommunalbestyrelsen i budgettet har afsat midler til gennemførelsen af projektet", og at ekspropriationen "som udgangspunkt" ophæves, hvis der hverken foreligger konkrete planer eller afsatte midler.

5-årsfristen i § 47, stk. 4. Med [§ 47, stk. 4](#) er aktualitetskravet suppleret af en absolut ydre frist: adgangen til at ekspropriere bortfalder, hvis beslutningen ikke er truffet inden 5 år efter, at lokalplanen er offentliggjort. Fristen har kun virkning for planer omfattet af 2018-ændringen. Det blev udtrykkeligt slået fast i [22/05251](#), hvor nævnet bemærkede, at lokalplan nr. 2-09 var fra 2006 "og derfor ikke er omfattet af planlovens § 47, stk. 4". Kommuner, der eksproprierer på grundlag af ældre lokalplaner, må derfor stadig regne med, at aktualitetsvurderingen bliver ekstra grundig.

LOV	Planloven § 47, stk. 4	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro	13.03.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til skolesti i Silkeborg Kommune	26.09.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed	23.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til idrætsanlæg i Søften	11.02.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af ejendom på [vejnavn1], Støvring	11.03.2020
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til udvidelse af erhvervsområde i Norddjurs Kommune	29.06.2017

Nødvendighed og proportionalitet – hvad Planklagenævnet lægger vægt på

Nødvendighedskravet i snæver forstand er den betingelse, der oftest fælder kommunale ekspropriationsbeslutninger. Planklagenævnet formulerer det i [23/12434](#) således, at ekspropriationen skal være af væsentlig betydning for lokalplanens virkeliggørelse, at det almindelige proportionalitetsprincip skal være opfyldt – indgrebet må ikke omfatte et større areal end nødvendigt og ikke gennemføres, hvis formålet kan nås på en for grundejeren mindre indgribende måde – og at kravet "stiller endvidere krav til kommunens forudgående undersøgelser og dokumentation".

Mønstre i nævnets vurdering – hvad der afgør udfaldet:

- **Bevisbyrden ligger reelt hos kommunen.** Nævnet ophæver, hvis kommunen ikke *overbevisende* har godtgjort, at en mindre indgribende løsning var udelukket. I [23/05275](#) – ekspropriation af blot ca. 400 m² til en skolesti i Silkeborg – ophævede et **enstemmigt** nævn afgørelsen, fordi kommunen ikke tilstrækkeligt overbevisende havde dokumenteret, at en mindre indgribende foranstaltning ikke var mulig, henset til lodsejerens mulighed for en hensigtsmæssig udnyttelse af ejendommen. Nævnet fastslog samtidig det centrale princip:

Nævnet fastslog, at den valgte placering, selvom den måtte være den mest optimale ud fra kommunens planlægningsmæssige eller økonomiske synspunkt, ikke i sig selv kan begrunde nødvendigheden af ekspropriationen.

- **Alternative placeringer skal være reelt undersøgt og begrundet afvist.** I Silkeborg-sagen havde klageren foreslået tre alternative stiføringer, som kommunen afviste med henvisning til stiforlængelse, trafikssikkerhed, brobehov, anlægsudgifter og berøring af andre ejendomme. Det var ikke nok – særligt fordi et nyt kommuneplantillæg for boligområder syd for lokalplanområdet var sendt i høring, hvilket efter nævnets opfattelse burde have indgået i vurderingen af stiens placering. Modsat i [23/12434](#), hvor nævnet accepterede kommunens vurdering af, at et kommunalt eget nabo-areal på 8.000 m² under en anden lokalplan var uegnet på grund af størrelse og placering, og hvor der ikke var grundlag for at tilsidesætte den planlægningsmæssige vurdering af den valgte placerings hensigtsmæssighed.
- **Ekspropriationens UDSTRÆKNING skal begrundes særskilt.** I [21/13170](#), [21/13171](#) fandt nævnet, at der hverken i ekspropriationsmaterialet, afgørelsen eller øvrige dokumenter var foretaget nogen vurdering af eller redegørelse for nødvendigheden af arealernes omfang. Det forhindrede både klagerne og nævnet i at udlede, hvilke overvejelser der lå bag udstrækningen – en mangel nævnet knyttede direkte til begrundelseskravet i [forvaltningslovens § 22](#) og [§ 24](#).
- **Uafklarede forhold i selve ekspropriationsafgørelsen.** I Søften-sagen, [21/10341](#) og [21/11913](#), stadfæstede nævnet ekspropriationen af arealer til selve idrætsanlægget, men **ophævede** ekspropriationen af vejadgang fra en anden ejendom. Begrundelsen var, at afgørelsen ikke var tilstrækkeligt præcis, at den fremtidige vejadgang ikke var endeligt afklaret, at det ikke kunne udelukkes, at en frivillig aftale om flytning af vejadgangen kunne indgås – hvilket ville gøre ekspropriation unødvendig – og at det ikke var afklaret, på hvilket grundlag Banedanmark skulle benytte den nye adgangsvej.
- **Forsøg på frivillig aftale skal være dokumenteret.** I [22/05251](#) havde kommunen dokumenteret, at virksomheden flere gange havde forsøgt at indgå frivillig aftale, og at der forelå et konkret projekt for udvidelsen i to etaper; nødvendigheden i snæver forstand var derfor opfyldt. I [NMK-32-00042](#) tilføjede nævnet, at klagerens manglende vilje til at sælge til en realistisk pris netop gjorde ekspropriation nødvendig. Nævnet stiller dog ikke krav om, at kommunen skal strække sig langt i forhandlingen; det er tilstrækkeligt, at forhandlingsforsøget er reelt.
- **Arealets andel af den samlede ejendom.** I både [NMK-32-00042](#) og mindretalsvotummet i [22/05251](#) tillægges det vægt, at det eksproprierede udgør en begrænset del af klagerens samlede ejendom (i Norddjurs ca. 16.400 m²; i Thisted ca. 0,83 ha ud af 23,5 ha).
- **Ejerens forventninger ved erhvervelsen.** I Norddjurs-sagen vejede det tungt, at klageren ved købet i 2007 var bekendt med, at hovedparten af arealet siden 2005 havde været udlagt til erhvervsområde i kommuneplanen.

I [19/06969](#) var nødvendighedsspørgsmålet delt 10-1: flertallet fandt, at lokalplanens formål – en sammenhængende grøn kile langs Mastrup Bæk – ikke kunne realiseres uden ekspropriation af hele ejendommen inklusive bygninger, mens mindretallet mente, at både daginstitutionen og stisystemet kunne etableres uden at inddrage hele ejendommen. Om proportionalitetsprincippet generelt henvises til [proportionalitetsprincippet-forvaltning](#).

LOV

[Forvaltningsloven § 22](#)[Forvaltningsloven § 24, stk. 1-2](#)[Planloven § 47, stk. 1](#)

PRAKSIS

Planklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro

13.03.2024

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til skolesti i Silkeborg Kommune

26.09.2023

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed	23.09.2022
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassiner og klimasikring - Herning Kommune	15.03.2022
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til idrætsanlæg i Søften	11.02.2022
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af ejendom på [vejnavn1], Støvring	11.03.2020
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til udvidelse af erhvervsområde i Norddjurs Kommune	29.06.2017

§ 6 Rimelighedsafvejningen og det skærpede krav ved ekspropriation til fordel for private

Selv når lovlighed, aktualitet og nødvendighed er opfyldt, kan Planklagenævnet ophæve ekspropriationen, fordi den ikke er **rimelig** i den konkrete situation. Rimelighedskravet er netop dér, hvor nævnets fulde prøvelse af det kommunale skøn får selvstændig betydning: nævnet foretager "en konkret skønsmæssig afvejning af de almene, planlægningsmæssige interesser over for ejerens interesse i fortsat at kunne råde over sin ejendom".

Den ledende afgørelse om privat virksomhedsudvidelse. 22/05251 – Thisted Kommunes ekspropriation af ca. 8.300 m² landbrugsjord til udvidelse af en privat virksomhed – er skoleeksemplet. Nævnet fandt lovlighed, aktualitet og nødvendighed i snæver forstand opfyldt og accepterede, at ejernes selvrealisering ikke var realistisk. Alligevel ophævede et flertal på 9 medlemmer afgørelsen. Flertallet lagde **afgørende vægt** på:

- at der var tale om ekspropriation til fordel for en **enkelt privat virksomheds** udvidelse,
- at virksomhedens behov ikke var så tungtvejende, at det kunne begrunde et så væsentligt indgreb,
- at der lå flere erhvervsområder inden for kort afstand, og
- at virksomheden rådede over flere ejendomme.

At en opdeling eller flytning af produktionen var uhensigtsmæssig **for virksomheden**, blev udtrykkeligt ikke anset for tilstrækkeligt tungtvejende. Et mindretal på to fandt indgrebet nødvendigt og rimeligt.

Samme linje ses i [Planklagenævnets afgørelse af 26. april 2023](#), hvor et flertal på 9 af 11 medlemmer ophævede en ekspropriation af ca. 8.300 m² fra en landbrugsejendom til en privat virksomhedsudvidelse. Nævnet fandt lovlighed, aktualitet og nødvendighed opfyldt, men konkluderede, at virksomhedens udvidelsesbehov ikke udgjorde en så tungtvejende samfundsmæssig interesse, at den kunne retfærdiggøre indgrebet. Argumentet om, at der ikke fandtes andre ledige erhvervsarealer i nærområdet, blev afvist:

Argumenter om, at der ikke var andre ledige erhvervsarealer i nærområdet, blev afvist med henvisning til, at kommunen har mulighed for at planlægge for nye erhvervsområder. Hensynet til den private ejendomsret, som er beskyttet af [Grundloven § 73](#), vejede i denne sag tungere end de lokale erhvervsinteresser.

Det skærpede nødvendighedskrav. Forarbejderne til 2018-ændringen sammenfatter retstilstanden præcist: ekspropriation til fordel for private er ikke udelukket, hvis den i øvrigt tjener almene samfundsinteresser, men "der gælder et skærpet nødvendighedskrav, hvis ekspropriation skal ske til fordel for private". Nævnet gentager formuleringen i [22/05251](#) og i [NMK-32-00042](#).

Hvornår slår afvejningen den anden vej? Norddjurs-sagen viser grænsen: her stadfæstede nævnet **enstemmigt** ekspropriationen af ca. 16.400 m² til udvidelse af et erhvervsområde, selvom en nabovirksomhed havde en åbenlys interesse i arealet. Det afgørende var, at lokalplanen udlagde arealet til erhvervsformål i **bredere**

forstand og ikke var skræddersyet til én virksomhed, og at arealet ville blive udbudt til alle kvalificerede bydere. Nævnet konkluderede, at klagerens interesse i fortsat landbrugsanvendelse måtte vige for almenvellets interesse i erhvervsudvikling. Afgørelsen blev senere stadfæstet ved Randers Rets dom af 26. november 2018.

Ved **rene offentlige formål** falder afvejningen typisk ud til kommunens fordel:

Sag	Formål	Stemmefordeling	Udfald
23/12434	Daginstitution (2,1 ha)	–	Stadfæstet
19/06969	Grøn kile/rekreativt areal	10-1	Stadfæstet
21/10341 og 21/11913 (klager 1)	Idrætsanlæg	10-1 (åstedsforretning)	Stadfæstet
22/05251	Privat virksomhedsudvidelse	9-2	Ophævet
Afgørelse af 26. april 2023	Privat virksomhedsudvidelse	9-2	Ophævet

I [19/06969](#) lagde flertallet i rimelighedsafvejningen vægt på, at der "ikke var knyttet en særlig interesse til ejendommens beliggenhed for en lagerfunktion" – dvs. at ejerens tilknytning til den konkrete lokalitet var svag. Det er en faktor, der går igen: jo mere stedsbunden ejerens anvendelse er, desto tungere vejer ejerinteressen.

Forsyningsanlæg behandles i praksis som offentlige formål, selv når anlægget drives af et privatretligt organiseret selskab. I [NMK-34-00445](#) stadfæstede nævnet ekspropriation af **rettigheder** (ikke ejendomsret) til en råvandsledning og lagde vægt på, at den valgte linjeføring var den mest hensigtsmæssige og mindst indgribende, og at ekspropriationen kun omfattede rettigheder.

LOV	Grundloven § 73, stk. 1	Planloven § 47, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro		13.03.2024
	Planklagenævnet · Ophævelse af ekspropriation til privat virksomhedsudvidelse på grund af manglende rimelighed		26.04.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed		23.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til idrætsanlæg i Søften		11.02.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af ejendom på [vejnavn1], Støvring		11.03.2020
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til udvidelse af erhvervsområde i Norddjurs Kommune		29.06.2017
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ekspropriation til råvandsledning		20.02.2015

§ 7 Selvrealisering: ejerens vilje og evne til selv at virkeliggøre lokalplanen

Et af de mest praktisk betydningsfulde elementer i nødvendighedskravet er reglen om **selvrealisering**. Forarbejderne til 2018-ændringen formulerer den klart:

Hjemlen til at ekspropriere angår virkeliggørelse af en lokalplan, men det er i relation hertil ikke afgørende, at det er kommunen, som skal forestå denne virkeliggørelse. Vil og kan ejeren, eller nogen, ejeren har indgået aftale med, selv forestå virkeliggørelsen, kan der ikke eksproprieres.

Der gælder dog to begrænsninger, som Planklagenævnet håndhæver konsekvent:

- Formålet skal være realiserbart for ejeren.** Ved rene offentlige formål – daginstitutioner, sygehuse, idrætsanlæg – er selvrealisering normalt udelukket. I [22/05251](#) accepterede nævnet kommunens vurdering af, at ejernes selvrealisering ikke var realistisk, netop fordi lokalplanen var udarbejdet specifikt med henblik på udvidelse af den pågældende virksomhed. Samme betragtning i [NMK-32-00042](#), hvor det indgik, at klageren ikke selv ønskede at realisere lokalplanens formål.
- Ønsket skal være seriøst og realistisk – også tidsmæssigt.** Et generelt udsagn om at ville udvikle arealet er ikke nok.

Spørgsmålet har været prøvet gennem hele Aarhus-sagskomplekset om ekspropriationerne i Skejby fra 2008. I [19/07908](#), [20/01010](#) og [20/01011](#) fastslog Planklagenævnet, at spørgsmålet om selvrealisering allerede var endeligt afgjort af domstolene, og at senere OPP-konstruktioner ikke ændrede dette. Nævnet gentog i [21/05927](#) og [20/10541](#) og [20/10372](#), at efterfølgende forhold – herunder etablering af et psykiatrisk center som OPP-projekt, udlejning til kvæghold og salg af dele af arealet til private – ikke har betydning for gyldigheden af den oprindelige ekspropriationsbeslutning.

Domstolenes parallel: "vilje og evne" i erstatningsretten. Selvrealiseringstankegangen genfindes i erstatningsudmålingen. I [BS-10203/2017-SVE](#) frifandt byretten Nyborg Kommune i en sag om ekspropriationserstatning for et areal på 11.442 m² til en støjvold. Retten lagde til grund, at sagsøgeren havde **fravalgt selvrealisering** og derfor ikke kunne støtte ret på nogen forventningsværdi knyttet til kommerciel deponering af lettere forurenede jord; erstatningen på 22 kr./m² svarende til landbrugsjord blev stadfæstet. Østre Landsret tilkendte senere en mererstatning på ca. 2,6 mio. kr., men Højesteret stadfæstede i [BS-44692/2021-HJR](#) byrettens dom og frifandt kommunen. Sagen illustrerer, at en ejer, der ikke selv har vilje og evne til at realisere en særlig brugsværdi, hverken kan blokere ekspropriationen eller opnå erstatning herfor.

LOV	Grundloven § 73, stk. 1	Planloven § 47, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Erstatning ved ekspropriation til støjvold: Ingen mererstatning for potentiel indtjening ved modtagelse af forurenede jord		14.02.2023
	Byretten · Ekspropriationserstatning for Støjvold: Vurdering af Forventningsværdi og Landbrugsjord		04.01.2019
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed		23.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afslag på genoptagelse af ekspropriationssag vedrørende areal ved V3 i Aarhus		27.09.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på genoptagelse af ekspropriationssag vedrørende areal ved V1 i Aarhus		17.05.2021
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af ekspropriationssag til sygehusbyggeri i Aarhus		07.09.2020
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til udvidelse af erhvervsområde i Norddjurs Kommune		29.06.2017

§ 8 Sagsgang ved Planklagenævnet: åstedsførelse, klagefrist, gebyr og opsættende virkning

Den kommunale procedure. Efter [planlovens § 47, stk. 3](#) finder [vejlovens §§ 99-102](#) tilsvarende anvendelse ved ekspropriationens gennemførelse. Det indebærer:

- Kommunen skal udfærdige **arealfortegnelse og ekspropriationsplan**, som skal være offentligt tilgængelige i mindst 4 uger før åstedsførelsen, jf. [vejlovens § 100](#).

- Tid og sted for **åstedsforretningen** skal offentliggøres med mindst 4 ugers varsel, og ejere og brugere skal indkaldes skriftligt med samme varsel, jf. [§ 100, stk. 5](#).
- Mindst ét kommunalbestyrelsesmedlem skal deltage og lede forretningen, og der skal føres protokol, jf. [§ 101, stk. 1](#).
- Berørte har ret til at fremkomme med bemærkninger **under** forretningen eller inden for **4 uger** efter, jf. [§ 101, stk. 4](#), og ekspropriationsbeslutning kan som hovedregel først træffes efter fristens udløb, jf. [§ 102, stk. 1](#).

I [21/10341](#) og [21/11913](#) prøvede nævnet, om COVID-19-restriktioner forpligtede kommunen til at udsætte åstedsforretningen, da klagerens repræsentanter var bosat i England. Et flertal på 10 svarede nej og lagde vægt på, at klageren fortsat kunne indsende skriftlige bemærkninger inden fire uger, at manglende deltagelse ikke medfører præklusion af indsigelser, at klageren kunne lade sig repræsentere ved advokat, og at kommunen allerede havde udsat forretningen én gang. Et mindretal på 1 mente, at forretningen burde have været udsat, fordi ekspropriation er et væsentligt indgreb.

Begrundelseskravet. Nævnet efterprøver systematisk, om afgørelsen opfylder [forvaltningslovens § 22](#) og [§ 24](#). I Søften-sagen var kravet opfyldt, fordi afgørelsen indeholdt henvisning til retsregler og til hovedhensynene bag skønsudøvelsen (lovlighed, nødvendighed, aktualitet og rimelighed). I [21/13170](#), [21/13171](#) var det ikke opfyldt: hverken ekspropriationsmaterialet eller afgørelsen oplyste, at arealet også skulle bruges til rekreativt areal og slyngning af vandløb – hvilket nævnet fandt "som et minimum burde fremgå af materialet".

Klagefristen. Klage skal indgives skriftligt inden **4 uger**, efter at afgørelsen er meddelt, jf. [planlovens § 60, stk. 1](#). Fristen håndhæves restriktivt. I [25/03093](#) afviste nævnet en klage over Randers Kommunes ekspropriation af 30. januar 2025, fordi klagen først blev indgivet 27. marts 2025. Nævnet lagde vægt på, at der var givet korrekt klagevejledning, og at der ikke forelå undskyldelige omstændigheder. Tilsvarende blev en klage over et kommuneplantillæg afvist som for sent i [19/07908](#), [20/01010](#) og [20/01011](#).

Opsættende virkning. Rettidig klage over en ekspropriationsbeslutning efter § 58, stk. 1, nr. 2, har **opsættende virkning**, medmindre Planklagenævnet bestemmer andet, jf. [planlovens § 60 a, stk. 2](#). I [23/12434](#) afviste nævnet den 6. november 2023 at ophæve klagens opsættende virkning. Bemærk her en **retsgrundlagsændring**: ældre afgørelser som [22/05251](#) og [23/05275](#) henviste til bekendtgørelse nr. 130 af 28. januar 2017 om bl.a. opsættende virkning; denne bekendtgørelse blev ophævet med virkning fra 15. januar 2024, jf. [bekendtgørelse om forretningsorden for Planklagenævnet § 10](#), og hjemlen findes nu direkte i planloven.

Gebyr. Efter [gebyrbekendtgørelsen § 3](#) tilbagebetales et indbetalt klagegebyr bl.a., hvis afgørelsen ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvist medhold, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller manglende kompetence hos nævnet. I [22/06911](#) blev gebyret således tilbagebetalt ved afvisning på kompetence. I [19/03144](#) blev der slet ikke opkrævet gebyr, "da klagen vedrørte en ekspropriation".

Nævnets sammensætning. Efter [lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1](#) kan formanden eller en stedfortræder afgøre sager uden principiel betydning og sager, hvis afgørelse alene beror på en retlig vurdering; [bekendtgørelse om forretningsorden for Planklagenævnet § 3](#) opregner typetilfældene (afvisning på klagefrist, manglende kompetence, genoptagelse, opsættende virkning m.v.). De materielle ekspropriationssager afgøres derimod af det samlede nævn – deraf de dokumenterede stemmefordelinger som 9-2 og 10-1.

Endelighed og domstolsprøvelse. Planklagenævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3](#), og eventuel retssag skal anlægges inden **6 måneder**, jf. [§ 3, stk. 4](#).

LOV	Forvaltningsloven § 24, stk. 1-2	Planloven § 47, stk. 3	Planloven § 60, stk. 1
	Planloven § 60a, stk. 2	Vejloven § 100, stk. 5	Vejloven § 101, stk. 4
			Vejloven § 102, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Afvisning af klage over ekspropriation i Randers på grund af overskredet klagefrist		
	Planklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til skolesti i Silkeborg Kommune		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Rebild Kommunes afslag på overtagelse af areal		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassiner og klimasikring - Herning Kommune		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til idrætsanlæg i Søften		
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af ekspropriationssag til sygehusbyggeri i Aarhus		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over ekspropriationsbeslutning truffet af Silkeborg Kommune		

§ 9 Hvornår foreligger der overhovedet en påklagelig afgørelse?

En tilbagevendende afvisningsgrund er, at der slet ikke er truffet en afgørelse efter planloven. Planklagenævnets kompetence efter [§ 58, stk. 1, nr. 2](#) forudsætter en formel afgørelse efter [§ 47, stk. 1](#).

- **Beslutning om IKKE at iværksætte ekspropriation er ikke en afgørelse.** I [NMK-32-00043](#) havde en nabo bedt Randers Kommune om at ekspropriere en naboejendom til realisering af en lokalplan. Kommunen besluttede 16. december 2016 ikke at iværksætte ekspropriationssagen, bl.a. under henvisning til, at klageren først skulle forhandle med naboejendommen eller stille garanti for erstatningen. Klageren gjorde gældende, at kommunen var bundet af en tidligere tilkendegivelse, og at der forelå magtfordrejning. Nævnet afviste sagen: der var ikke truffet en afgørelse i henhold til [§ 47, stk. 1](#).
- **En besvarelse af en henvendelse er ikke en afgørelse.** I [25/12079](#) klagede en ejendomsejer over Middelfart Kommunes svar om, at der ikke var foretaget ekspropriation på ejendommen. Ejeren mente, at et forbud mod hestehold udgjorde ekspropriation. Nævnet afviste klagen, da kommunens besvarelse ikke udgjorde en afgørelse efter planloven.
- **Lokalplanvedtagelsen er ikke en ekspropriationsafgørelse.** Dette er en af de klareste linjer i nævnets praksis. I [21/03685](#) om Aalborg Kommunes lokalplan for Østerå-tracéet gjorde klageren gældende, at lokalplanen var ugyldig, fordi ekspropriation ikke lovligt kunne gennemføres (nødvendigheds- og proportionalitetskravet efter [grundlovens § 73](#)). Nævnet svarede:

Det vedrører ikke kommunens afgørelse om vedtagelse af lokalplan, hvorvidt betingelserne for en efterfølgende ekspropriation vil være opfyldt, herunder om ekspropriationen vil kunne anses for nødvendig eller proportionel.

Nævnet tilføjede, at selvom en manglende mulighed for ekspropriation efter omstændighederne kan betyde, at planen ikke kan realiseres, har det ikke betydning for lokalplanens gyldighed – og at en fremtidig

ekspropriationsafgørelse på grundlag af lokalplanen vil kunne påklages. Nævnet fandt heller ikke, at kommunen havde pligt til at undersøge alternative å-forløb i planprocessen, da der ikke er krav herom efter planloven.

- **Vedtagelse af anlægsbevilling er ikke en planafgørelse.** I [23/06282](#) afviste nævnet en klage over Gladsaxe Kommunes beslutning om at finansiere og igangsætte en vejfornyelse, da kommunen ikke havde truffet en formel afgørelse om lokalplanpligt.

Denne grænsedragning har praktisk betydning for lodsejere: indsigelser mod ekspropriationens nødvendighed skal fremsættes i **ekspropriationssagen**, ikke i klagen over lokalplanen – og omvendt skal indsigelser mod planens indhold fremsættes i lokalplanhøringen, jf. [21/08021](#), hvor kommunen var forpligtet til at behandle indsigelsen seriøst, men ikke til at imødekomme den.

LOV	Grundloven § 73	Planloven § 47, stk. 1	Planloven § 58, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over Middelfart Kommunes svar om manglende ekspropriation ved hestehold 12.05.2026 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Lokalplan nr. 3-1-105, Østerå Tracé, Hjulmagervej, Kærby 01.12.2021 Planklagenævnet · Afvisning af klage over håndtering af indsigelser til lokalplan for højspændingsstation 06.10.2021 Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over Randers Kommunes beslutning om ikke at iværksætte ekspropriationssag 07.04.2017		

Genoptagelse: betingelser og betydningen af efterfølgende ændringer

Ekspropriationssager er ofte langvarige, og genoptagelsesanmodninger fylder meget i Planklagenævnets ekspropriationspraksis – særligt sagskomplekset om Aarhus Kommunes ekspropriationer i Skejby fra 2008.

Betingelserne. Nævnet anvender et fast trepunktsskema, formuleret bl.a. i [21/05927](#):

- nye faktiske oplysninger af væsentlig betydning, der med sandsynlighed kunne have ændret sagens udfald,
- væsentlige sagsbehandlingsfejl ved nævnets tidligere behandling, eller
- væsentlige nye retlige forhold, fx domstolsunderkendelse af nævnets fortolkning eller praksis.

Derimod har nævnet "ikke pligt til at genoptage en sag alene på grund af uenighed i nævnets fortolkning eller praksis". Samme skema anvendes over for **kommunernes** genoptagelsespligt, jf. [22/09225](#).

Efterfølgende forhold er irrelevante for gyldigheden. Dette er den mest markante materielle regel i genoptagelsespraksis. I [19/07908](#), [20/01010](#) og [20/01011](#) fastslog nævnet, at ændringer i arealanvendelsen efter ekspropriationen – opførelse af et psykiatrisk hospital som OPP-projekt, udlejning til kvæghold, salg af en del af arealet – ikke har betydning for gyldigheden af den oprindelige ekspropriationsbeslutning, netop fordi beslutningerne blev truffet EFTER ekspropriationen. I [21/05927](#) afviste nævnet tilsvarende argumentet om, at arealerne ikke var anvendt inden for kommuneplanens 12-årige planperiode.

Nævnet tilføjede i samme sag en tydelig markering af, hvor tungt **tredjemands indretningshensyn** vejer:

Hensynet til tredjemands indretning efter afgørelsen og efterfølgende aftaler indgået i god tro og tillid hertil vejer tungt, især når arealerne er udnyttet.

Retskraft. I [NMK-32-00037](#) afslog Natur- og Miljøklagenævnet genoptagelse med den principielle begrundelse, at Vestre Landsret ved dom af 26. januar 2012 havde taget endelig stilling til Naturklagenævnets afgørelse, og at nævnet er forpligtet til at respektere en retskraftig og endelig dom. Tilsvarende i [18/05880](#) (tidl. [NMK-32-00001](#)), hvor nævnet konstaterede, at klagerens anbringender allerede havde indgået i Vestre Landsrets behandling.

Kommunens egen genoptagelse. [NMK-32-00031](#) er den centrale afgørelse om, hvorvidt en kommune kan tilbagekalde sin egen ekspropriationsbeslutning. Ringkøbing-Skjern Kommune ophævede en ekspropriation af 208.378 m² efter klage og indledte en ny procedure med et reduceret areal på 141.734 m². Ejeren gjorde gældende, at en ophævelse krævede ekspropriations accept. Nævnet gav kommunen medhold: kommunen havde hjemmel til at genoptage sagen i forbindelse med klagen, når begrundelsen var, at den oprindelige beslutning ikke var tilstrækkeligt begrundet. Nævnet fandt dog, at genoptagelsesbeslutningen var så indgribende, at der bestod **partshøringspligt** efter [forvaltningslovens § 19, stk. 1](#), og at afgørelsen led af en formel mangel ved ikke at være ledsaget af klagevejledning efter [§ 25, stk. 1](#) – men manglerne var konkret uvæsentlige. Afgørelsen viser samtidig, at en ophævelse på grund af retlige mangler **ikke** afskærer kommunen fra at gennemføre en ny, korrekt ekspropriation. Samme princip anerkendes udtrykkeligt i [NMK-34-00445](#), hvor en tidligere ophævelse skyldtes en formel mangel og "ikke et forbud mod ny ekspropriation", og i [21/13170](#), [21/13171](#), hvor nævnet gav kommunen en detaljeret opskrift på en lovlig fornyet behandling.

LOV	Forvaltningsloven § 19, stk. 1	Forvaltningsloven § 25, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på genoptagelse af byggesag i Rødovre Kommune		01.11.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassiner og klimasikring - Herning Kommune		15.03.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afslag på genoptagelse af ekspropriationssag vedrørende areal ved V3 i Aarhus		27.09.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på genoptagelse af ekspropriationssag vedrørende areal ved V1 i Aarhus		17.05.2021
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af ekspropriationssag til sygehusbyggeri i Aarhus		07.09.2020
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af sag om ekspropriation til byudvikling i Aarhus Kommune		29.10.2018
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af ekspropriationssag vedrørende [hospital1]		18.04.2016
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ekspropriation til råvandsledning		20.02.2015
	Planklagenævnet · Klage over ekspropriation til virksomhedsudvidelse i Ringkøbing-Skjern Kommune		26.09.2014

Grænsen mod erstatningsfri regulering: hvornår har en lokalplan ekspropriativ karakter?

§ 11

Ved siden af de egentlige ekspropriationssager behandler Planklagenævnet jævnligt klager over, at en **lokalplan i sig selv** skulle have ekspropriativ karakter. Nævnet anvender her en fast og restriktiv test, formuleret næsten ordret i [24/10767](#):

Lokalplanlægning er som udgangspunkt erstatningsfri regulering. I helt særlige tilfælde kan en lokalplan dog have karakter af ekspropriation, f.eks. hvis en lokalplanbestemmelse medfører en sådan særligt intens og konkret indskrænkning i rådigheden, at den konkret afskærer grundejeren fra en økonomisk rimelig udnyttelse af sin ejendom.

Nævnet henviser i den forbindelse til **UFR 2015.902 H**, hvor Højesteret fandt, at en lokalplanbestemmelse, der ophævede en tinglyst servitut, konkret havde ekspropriativ karakter.

To faktorer går igen som afgørende for, at testen **ikke** er opfyldt:

- 1. Kommunen har hjemmel i lokalplankataloget.** I [24/10767](#) om Gladsaxe Kommunes udsigtskiler – hvor lokalplanens § 7 forbød bebyggelse, hegn, faste legeredskaber, vildmarksbade, solenergianlæg og beplantning på dele af klagerens grund – fandt nævnet hjemmel i [§ 15, stk. 2, nr. 6](#) og [nr. 12](#). I [24/02570](#) om Brøndby Kommunes temalokalplan, der forbød fældning af træer med en stammeomkreds over 75 cm uden tilladelse, var hjemlen ligeledes [§ 15, stk. 2, nr. 12](#) om bevaring af beplantning.
- 2. Lokalplanen virker kun fremadrettet.** Nævnet fremhæver konsekvent:

Planklagenævnet bemærker, at en lokalplans retsvirkninger alene vedrører fremtidige forhold. Lokalplanen udløser således ingen handlepligt for ejere eller brugere af de omhandlede ejendomme. Eksisterende lovlig brug kan fortsætte uanset planens bestemmelser, også når nye ejere eller brugere har overtaget ejendommen.

Resultatet er, at nævnet i praksis stort set aldrig anerkender ekspropriativ karakter:

Sag	Påstået indgreb	Udfald
24/10767	Udsigtskiler med omfattende byggeforbud	Ikke ekspropriativ
24/02570	Forbud mod fældning/styning af træer	Ikke ekspropriativ
25/05061	Nye naboboliger umuliggør kvægslagting	Ikke ekspropriativ
22/16801	Afslag på dispensation til bolig uden erhvervstilknytning	Ikke ekspropriation
21/06254	Lovliggørelsespåbud mod erhvervsanvendelse	Ikke ekspropriation

I [21/06254](#) tilføjede nævnet et princip af bredere rækkevidde: "Tab af forventet indkomst eller tab på ejendomshandel medfører ikke i sig selv et ekspropriativt indgreb" – og der forelå heller ingen krænkelse af EMRK, 1. tillægsprotokol, artikel 1.

Overtagelsespligten som modstykke. Hvor lokalplanen forbeholder en ejendom eller en del heraf til et **offentligt formål**, har ejeren i stedet et krav på overtagelse efter [planlovens § 48](#) – betinget af, at arealet ikke kan udnyttes økonomisk rimeligt i overensstemmelse med de omliggende ejendommers faktiske udnyttelse, jf. [§ 48, stk. 3](#). Tilsvarende ved nedrivningsforbud, jf. [§ 49](#), og ved zoneoverførsel af landbrugsejendomme, jf. [§ 47 A](#). Rækkevidden blev afgrænset i [NMK-33-02010](#), hvor en ejer i Lille Skensved forgæves krævede sin ejendom overtaget på grund af støjgener fra nabovirksomheder. Nævnet fastslog, at planloven ikke indeholder bestemmelser, der giver hjemmel til at kræve kommunal overtagelse på grund af støjgener fra en tilgrænsende virksomhed, når der hverken var pålagt en rådighedsindskrænkning eller ændret zonestatus. Klager over kommunens afgørelser om overtagelseskrav hører under taksationsmyndighederne, jf. [§ 50, stk. 1](#) og [22/06911](#).

Planloven § 50, stk. 1

PRAKSIS	Planklagenævnet · Afgørelse om lokalplan nr. 4.43.2 for Bakkeboager i Hedehusene: Overensstemmelse med kommuneplan og spørgsmålet om ekspropriation	10.11.2025
	Planklagenævnet · Klage over Gladsaxe Kommunes vedtagelse af lokalplan nr. 289, Kongshvilebakken – spørgsmål om ekspropriation	24.01.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af Brøndby Kommunes temalokalplan om bevaring af træer og grønne områder	21.11.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på dispensation til bolig uden erhvervstilknytning i Svendborg Kommune	22.09.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Rebild Kommunes afslag på overtagelse af areal	23.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lovliggørelsespåbud vedrørende erhvervsmæssig anvendelse af ejendom	08.02.2022
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om afvisning af ekspropriation pga. støjgener	26.09.2013

Parallel domstolspraksis: proportionalitet, vurderingstidspunkt og erstatning

§ 12

Planklagenævnets afgørelser kan indbringes for domstolene inden 6 måneder, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 4](#). Domstolene anvender i det store hele samme prøvelsesskema, men har i nogle sager præciseret det på punkter, hvor nævnspraksis var uklar. Bemærk, at flere af de centrale domme angår ekspropriation efter **anden lovgivning** (jernbaneloven, letbanelove, vejloven) – men proportionalitetsvurderingen efter [grundlovens § 73](#) er den samme.

Vurderingstidspunktet. Den vigtigste præcisering kommer fra Højesteret i [BS-18076/2021-HJR](#) om midlertidig ekspropriation af ca. 23.505 m² i Glostrup til arbejdsareal ved Ring 3-letbanen. Højesteret fastslog udgangspunktet for prøvelsen:

Det påhvilede ekspropriationskommissionen at påse, at betingelserne for ekspropriation af As ejendom var opfyldt, herunder at ekspropriation måtte anses for påkrævet. Ved denne vurdering måtte det bl.a. indgå, hvor byrdefuld ekspropriation ville være for A, og om der var mulighed for i stedet at anvende andre ejendomme som arbejdsareal.

Men behovet bortfaldt senere, fordi entreprenøren optimerede projektet. Højesteret afviste, at det havde tilbagevirkende betydning:

Af de grunde, som landsretten har anført, tiltræder Højesteret, at det ikke kan føre til andet resultat, at det senere – som følge af ændrede forhold – viste sig, at der ikke var behov for at anvende As ejendom som arbejdsareal.

Østre Landsret havde i [BS-35322/2019-OLR](#) formuleret princippet direkte: "Spørgsmålet om ekspropriationens lovlighed skal afgøres efter forholdene på ekspropriationstidspunktet den 1. oktober 2018." Dette svarer nøjagtigt til Planklagenævnets linje i genoptagelsessagerne, hvor efterfølgende forhold er uden betydning for gyldigheden.

Alternative arealer. Højesteret accepterede i letbanesagen kommissionens fravalg af et nærliggende kommunalt areal, fordi arealet var fredskovspligtigt, og fordi rådgiveren COWI faktisk havde overvejet det. Landsretten tilføjede en vigtig præcisering om **undersøgelsespligtens grænser**:

Landsretten finder endvidere, at ekspropriationskommissionen ikke af egen drift skulle have undersøgt, om Glostrup Kommunes areal kunne anvendes i stedet for Sagsøgers ejendom, og det forhold, at Hovedstadens Letbane I/S ikke har kunnet fremlægge skriftlig dokumentation for, at Glostrup Kommunes areal har været overvejet som alternativ, kan ikke føre til ekspropriationens ugyldighed.

Dette er en mærkbart mildere linje end Planklagenævnets i [23/05275](#) og [21/13170](#), [21/13171](#), hvor netop manglende dokumentation for overvejelserne førte til ophævelse. Forskellen skyldes dels, at Planklagenævnet foretager en **fuld** prøvelse inkl. skønnet, dels forskellen mellem ekspropriationskommissionens statslige procedure og den kommunale.

Ejerens egne udviklingsplaner. Højesteret lagde i letbanesagen vægt på, at ejeren ikke på ekspropriationstidspunktet havde anmodet kommunen om at udarbejde lokalplan med henblik på yderligere bebyggelse:

A havde på tidspunktet for ekspropriationsforretningen ikke anmodet Glostrup Kommune om at udarbejde lokalplan med henblik på, at hans ejendom kunne bebygges yderligere. Det måtte som følge heraf anses for usikkert, hvornår eventuelt byggeri kunne ske.

Dette er domstolenes pendant til nævnets selvrealiseringsvurdering: udviklingsplaner skal være **konkrete** for at kunne modvirke ekspropriationsbehovet.

Erstatningssporet. Erstatningens størrelse afgøres af taksationsmyndighederne og prøves derefter ved domstolene – ikke af Planklagenævnet. Praksis viser:

- [BS-44692/2021-HJR](#) og byrettens [BS-10203/2017-SVE](#): særlig brugsværdi forudsætter, at ejeren selv har vilje og evne til at realisere den.
- [BS-11936/2024-HJR](#): der kan fradrages for de fordele, anlægget tilfører restejeendommen, uden krav om at anlægget er en forudsætning for byudviklingen.
- Byrettens [BS-85/2014-ARH](#): perspektivarealer i kommuneplanen har – uafhængigt af det projekt, der eksproprieres til – en forventningsværdi, her fastsat til 100 kr./m².

Fremrykket ekspropriation. Efter speciallovgivningen kan en ejer i visse tilfælde kræve forlods ekspropriation, hvis ejendommen berøres "særlig indgribende". Højesteret fortolkede kriteriet restriktivt i [BS-48391/2021-HJR](#) om en landbrugsejendom ved et jernbaneprojekt, jf. tilsvarende Vestre Landsret i [BS-39955/2020-VLR](#). Planloven indeholder ikke en tilsvarende adgang – her er ejerens modstykke overtagelsespligten efter [§ 48](#).

Procesforholdet mellem gyldigheds- og erstatningssporet. I [Sag 15/2015](#) stadfæstede Højesteret Østre Landsrets beslutning om at udsætte en civil sag om ekspropriationsbeslutningens gyldighed for at afvente overtaksationskommissionens afgørelse om erstatningens størrelse. De to spor kan altså koordineres processuelt, selvom de føres for forskellige myndigheder.

Samlet set bekræfter domstolene Planklagenævnets grundskema, men er mere tilbageholdende med at ophæve på dokumentationsmangler. Der ses ingen eksempler i det gennemgåede materiale på, at domstolene har underkendt Planklagenævnets fortolkning af betingelserne i planlovens [§ 47](#) – tværtimod blev nævnets afgørelser i Norddjurs-sagen ([NMK-32-00042](#), stadfæstet ved Randers Rets dom af 26. november 2018) og i Aarhus-sagskomplekset stadfæstet i alle instanser.

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om fradrag for fordele i ekspropriationserstatning ved etablering af Aarhus Letbane	23.10.2024
	Højesteret · Erstatning ved ekspropriation til støjvold: Ingen mererstatning for potentiel indtjening ved modtagelse af forurennet jord	14.02.2023
	Højesteret · Fremrykket ekspropriation af landbrugsejendom ved jernbaneprojekt – Betingelsen om særlig indgribende betydning	15.11.2022
	Højesteret · Højesterets dom om gyldigheden af ekspropriation til Hovedstadens Letbane	26.09.2022
	Højesteret · Højesterets prøvelse af udsættelse af sag om ekspropriations gyldighed under afventning af erstatningsfastsættelse	29.04.2015
	Landsretten · Prøvelse af Taksationskommissions kendelse om forlods ekspropriation efter Jernbanelovens § 33	26.11.2021
	Landsretten · Østre Landsret fastslår lovligheden af midlertidig ekspropriation til Ring 3 Letbane trods efterfølgende ændret arealbehov	12.04.2021
	Byretten · Retten i Aarhus' dom om ekspropriationserstatning til Aarhus Letbane: Perspektivarealer værdisat til 100 kr. pr. m ² uafhængigt af projektet	28.01.2022
	Byretten · Ekspropriationserstatning for Støjvold: Vurdering af Forventningsværdi og Landbrugsjord	04.01.2019
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til skolesti i Silkeborg Kommune	26.09.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassiner og klimasikring - Herning Kommune	15.03.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til udvidelse af erhvervsområde i Norddjurs Kommune	29.06.2017

Sammenfatning: den praktiske tjekliste efter Planklagenævnets praksis

Planklagenævnets praksis efter [planlovens § 47, stk. 1](#) er bemærkelsesværdigt konsistent og lader sig sammenfatte i et sæt operative krav.

For kommunen, før ekspropriationsbeslutningen træffes:

- Sørg for at lokalplanen er endeligt vedtaget og offentliggjort, at ekspropriationsarealet ligger **inden for** planområdet, og at planens bestemmelser er så præcise, at man kan danne sig et indtryk af det konkrete projekt – ikke en ramme, jf. [21/13170](#), [21/13171](#).
- Sørg for, at lokalplanredegørelsen opfylder [§ 16, stk. 3](#) for planer offentliggjort efter 1. januar 2019.
- Indhent ALLE nødvendige tilladelser efter anden lovgivning **før** beslutningen – også dem, andre myndigheder skal give.
- Kontrollér 5-årsfristen i [§ 47, stk. 4](#).
- Dokumentér reelle forsøg på frivillig aftale og undersøg, om ejeren både vil og kan realisere planen selv.
- Undersøg og begrund **skriftligt** fravalget af alternative placeringer og af et mindre areal – begrundelsen skal fremgå af ekspropriationsmaterialet og af afgørelsen, jf. [forvaltningslovens § 24](#).
- Frigiv anlægsmidler og gør realiseringen konkret nært forestående.
- Følg [vejlovens §§ 99-102](#) om arealfortegnelse, ekspropriationsplan, 4 ugers varsel, åstedsforretning ledet af et kommunalbestyrelsesmedlem og 4 ugers bemærkningsfrist.

For lodsejeren:

- Klag inden **4 uger** – fristen er hård, jf. [25/03093](#).

- Klagen over ekspropriationen har som udgangspunkt opsættende virkning, jf. § 60 a, stk. 2.
- Angrib nødvendigheden ved at pege på **konkrete** alternative løsninger og på, at kommunen ikke har dokumenteret sine overvejelser – det er den vej, der oftest fører til ophævelse.
- Fremsæt indsigelser mod ekspropriationen i ekspropriationssagen, ikke i klagen over lokalplanen, jf. 21/03685.
- Ret indsigelser mod **erstatningens** størrelse til taksationsmyndighederne, ikke til Planklagenævnet, jf. § 50, stk. 1.
- Vær opmærksom på, at et ønske om selvrealisering skal være seriøst, realistisk og tidsmæssigt konkret for at blive tillagt vægt.

Den samlede linje. Planklagenævnet er ikke tilbageholdende med at ophæve kommunale ekspropriationsbeslutninger, og ophævelserne falder næsten altid på **nødvendighed** (utilstrækkeligt undersøgte alternativer eller ubegrundet arealudstrækning) eller på **rimelighed** (ekspropriation til fordel for en enkelt privat aktør). Omvendt stadfæster nævnet regelmæssigt, når formålet er et rent offentligt formål, plangrundlaget er detaljeret, midlerne er afsat og kommunen har dokumenteret sine overvejelser. Nævnets fulde prøvelse gør det til en reelt effektiv retssikkerhedsgaranti – netop den vurdering, som Ekspropriationsudvalget nåede frem til i **betænkning nr. 1569, juni 2018**, da udvalget konkluderede, at planlovens § 47 ikke i sig selv udgjorde "et retssikkerhedsmæssigt problem", men at gældende ret burde tydeliggøres i lovteksten.

LOV

Forvaltningsloven § 24

Planloven § 16, stk. 3

Planloven § 47, stk. 1, 4

Planloven § 50, stk. 1

Planloven § 60a, stk. 2

PRAKSIS	Planklagenævnet · Afvisning af klage over ekspropriation i Randers på grund af overskredet klagefrist	06.05.2025
	Planklagenævnet · Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro	13.03.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til skolesti i Silkeborg Kommune	26.09.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed	23.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassiner og klimasikring - Herning Kommune	15.03.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Lokalplan nr. 3-1-105, Østerå Tracé, Hjulmagervej, Kærby	01.12.2021

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Grundloven § 73	stk. 1	Planloven § 16	stk. 3
Planloven § 47	stk. 1, 4	Planloven § 48	
Planloven § 50	stk. 1	Planloven § 58	stk. 1
Planloven § 60a	stk. 2		

MATERIALE Citerede afgørelser

40 afgørelser

23.10.2024	Højesterets afgørelse om fradrag for fordele i ekspropriationserstatning ved etablering af Aarhus Letbane	6411-7689
14.02.2023	Erstatning ved ekspropriation til støjvold: Ingen mererstatning for potentiel indtjening ved modtagelse af forurennet jord	bs-44692-2021-hjr
15.11.2022	Fremrykket ekspropriation af landbrugsejendom ved jernbaneprojekt – Betingelsen om særlig indgribende betydning	bs-48391-2021-hjr
26.09.2022	Højesterets dom om gyldigheden af ekspropriation til Hovedstadens Letbane	bs-18076-2021-hjr
29.04.2015	Højesterets prøvelse af udsættelse af sag om ekspropriations gyldighed under afventning af erstatningsfastsættelse	15-2015

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

2

26.11.2021	Prøvelse af Taksationskommissions kendelse om forlods ekspropriation efter Jernbanelovens § 33	2084-2487
12.04.2021	Østre Landsret fastslår lovligheden af midlertidig ekspropriation til Ring 3 Letbane trods efterfølgende ændret arealbehov	1996-2381

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS

2

28.01.2022	Retten i Aarhus' dom om ekspropriationserstatning til Aarhus Letbane: Perspektivarealer værdisat til 100 kr. pr. m ² uafhængigt af projektet	5308-6372
04.01.2019	Ekspropriationserstatning for Støjvold: Vurdering af Forventningsværdi og Landbrugsjord	2387-2851

PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

29

12.05.2026	Planklagenævnet afviser klage over Middelfart Kommunes svar om manglende ekspropriation ved hestehold	25/12079
10.11.2025	Afgørelse om lokalplan nr. 4.43.2 for Bakkeboager i Hedehusene: Overensstemmelse med kommuneplan og spørgsmålet om ekspropriation	25/05061
06.05.2025	Afvisning af klage over ekspropriation i Randers på grund af overskredet klagefrist	25/03093
24.01.2025	Klage over Gladsaxe Kommunes vedtagelse af lokalplan nr. 289, Kongshvilebakken – spørgsmål om ekspropriation	24/10767
21.11.2024	Planklagenævnets stadfæstelse af Brøndby Kommunes temalokalplan om bevaring af træer og grønne områder	24/02570
13.03.2024	Stadfæstelse af ekspropriation til etablering af daginstitution i Holstebro	23/12434
26.09.2023	Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til skolesti i Silkeborg Kommune	23/05275
22.09.2023	Planklagenævnets afgørelse om afslag på dispensation til bolig uden erhvervstilknytning i Svendborg Kommune	22/16801
26.04.2023	Ophævelse af ekspropriation til privat virksomhedsudvidelse på grund af manglende rimelighed	

01.11.2022	Planklagenævnets afgørelse om afslag på genoptagelse af byggesag i Rødovre Kommune	22/09225
23.09.2022	Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af en landbrugsejendom til fordel for en privat virksomhed	22/05251
23.09.2022	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Rebild Kommunes afslag på overtagelse af areal	22/06911
15.03.2022	Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til regnvandsbassiner og klimasikring - Herning Kommune	21/13170 , 21/13171
11.02.2022	Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til idrætsanlæg i Søften	21/10341 og 21/11913
08.02.2022	Planklagenævnets afgørelse om lovliggørelsespåbud vedrørende erhvervsmæssig anvendelse af ejendom	21/06254
01.12.2021	Planklagenævnets afgørelse om Lokalplan nr. 3-1-105, Østerå Tracé, Hjulmagervej, Kærby	21/03685
06.10.2021	Afvisning af klage over håndtering af indsigelser til lokalplan for højspændingsstation	21/08021
27.09.2021	Planklagenævnets afslag på genoptagelse af ekspropriationssag vedrørende areal ved V3 i Aarhus	21/05927
17.05.2021	Planklagenævnets afgørelse om afslag på genoptagelse af ekspropriationssag vedrørende areal ved V1 i Aarhus	20/10541 og 20/10372
07.09.2020	Afslag på genoptagelse af ekspropriationssag til sygehusbyggeri i Aarhus	19/07908 , 20/01010 og 20/01011
11.03.2020	Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation af ejendom på [vejnavn1], Støvring	19/06969
24.04.2019	Planklagenævnets afvisning af klage over ekspropriationsbeslutning truffet af Silkeborg Kommune	19/03144
29.10.2018	Afslag på genoptagelse af sag om ekspropriation til byudvikling i Aarhus Kommune	18/05880 (Tidl. NMK-32-00001)
29.06.2017	Planklagenævnets afgørelse om ekspropriation til udvidelse af erhvervsområde i Norddjurs Kommune	NMK-32-00042
07.04.2017	Planklagenævnets afvisning af klage over Randers Kommunes beslutning om ikke at iværksætte ekspropriationssag	NMK-32-00043
18.04.2016	Afslag på genoptagelse af ekspropriationssag vedrørende [hospital1]	NMK-32-00037
20.02.2015	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ekspropriation til råvandsledning	NMK-34-00445 , NMK-42-00400
26.09.2014	Klage over ekspropriation til virksomhedsudvidelse i Ringkøbing-Skjern Kommune	NMK-32-00031
26.09.2013	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om afvisning af ekspropriation pga. støjgener	NMK-33-02010
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		2
20.12.2023	Afgift for parkering uden for afmærket bås under flytning af tunge møbler	park-2381

28.06.2023	Ugyldig anvendelse af håndskrevet seddel ved defekt elektronisk p-skive på privat parkeringsområde	park-2851
------------	--	-----------

03

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over forbud efter planlovens § 14 og § 12

Planklagenævnets prøvelse af kommunale forbud efter planlovens § 14 og § 12, stk. 2-3

Version 1 · Opdateret 29. maj 2026 · 5 afgørelser · 2022-2025

[Læs online](#)**INTRODUKTION**

Denne praksisoversigt samler Planklagenævnets praksis om kommunale forbud efter planlovens § 14 og § 12, stk. 2-3 – de plansikrende redskaber, en kommunalbestyrelse kan bruge til midlertidigt at modsætte sig udstykning, bebyggelse, nedrivning eller ændret anvendelse, indtil den fremtidige planlægning er på plads. Planklagenævnet prøver klager over sådanne forbud som retlige spørgsmål efter planlovens § 58, stk. 1, nr. 3, og nævnets praksis kredser om ét gennemgående tema: forbuddet skal have klar hjemmel i et bindende plangrundlag. Oversigten suppleres med parallel domstolspraksis fra Østre Landsret og byretten, der viser, hvordan de midlertidige retsvirkninger efter § 17 og de umiddelbare retsvirkninger efter § 18 slår igennem over for borgeren – også når kommunen undervejs har givet positive tilkendegivelser.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet ophæver et forbud efter planlovens § 12, stk. 3, som ugyldigt, hvis det alene støttes på en retningslinje eller et planlægningsønske, der ikke er en bindende del af kommuneplanens rammedel.
- 02** Planklagenævnet kræver, at et § 14-forbud er et reelt plansikrende skridt mod et forhold, der kan hindres ved en lokalplan, og at det følges op af et lokalplanforslag inden for forbuddets etårige løbetid.
- 03** Planklagenævnet accepterer § 14-forbud mod nedrivning af bevaringsværdige bygninger, men afviser, at § 12, stk. 3 kan bære et nedrivningsforbud, da bestemmelsen kun angår opførelse af bebyggelse og ændret anvendelse.
- 04** Planklagenævnet prøver kun retlige spørgsmål ved klager over forbud, jf. § 58, stk. 1, nr. 3, og efterprøver ikke det planlægningsmæssige hensigtsmæssighedsskøn.
- 05** Planklagenævnet kræver, at kommunen overholder lighedsgrundsætningen, så et forbud ikke rammer vilkårligt i forhold til sammenlignelige sager.
- 06** De midlertidige retsvirkninger efter § 17 og de umiddelbare efter § 18 afskærer byggetilladelse i strid med et offentliggjort eller vedtaget lokalplanforslag – også når kommunen har givet borgeren positive, men lovstridige, tilkendegivelser.

§ 1 Forbuddet som plansikrende redskab: § 14 og § 12, stk. 2-3

Planloven stiller tre forskellige forbudshjemler til rådighed for kommunalbestyrelsen, når den vil sikre den fremtidige planlægning mod, at borgere når at etablere forhold, som planlægningen skal forhindre:

Hjemmel	Hvad kan forbydes	Område	Karakter
§ 14	Ethvert forhold, der kan hindres ved en lokalplan (udstyknings, bebyggelse, nedrivning, ændret anvendelse)	Hele kommunen	Midlertidigt, højst 1 år; skal følges op af lokalplanforslag
§ 12, stk. 2	Udstykning og bebyggelse i strid med kommuneplanens rækkefølgebestemmelser	Byzone	Konkret forbud
§ 12, stk. 3	Opførelse af bebyggelse eller ændret anvendelse i strid med kommuneplanens rammedel	Byzone og sommerhusområde	Umiddelbart bindende, kræver ikke lokalplan

§ 14-forbuddet er det bredeste og rent plansikrende:

Kommunalbestyrelsen kan nedlægge forbud mod, at der retligt eller faktisk etableres forhold, som kan hindres ved en lokalplan. Forbuddet kan højst nedlægges for et år.

Forbuddet skal give kommunen tid til at udarbejde og offentliggøre et lokalplanforslag. Når forslaget er offentliggjort, overtager de midlertidige retsvirkninger efter § 17, stk. 1 – forbud mod bebyggelse, der skaber risiko for at foregribe planens indhold – og efter den endelige vedtagelse de umiddelbare retsvirkninger efter § 18. § 14-forbuddet bygger altså bro fra kommunens beslutning til planforslagets egne retsvirkninger.

Til forskel fra § 14 er § 12, stk. 3-forbuddet umiddelbart bindende og kræver ikke en efterfølgende lokalplan, men det forudsætter, at byggeriet eller anvendelsen strider mod en bestemmelse i kommuneplanens rammedel. § 12, stk. 2 angår snævert udstykning og bebyggelse i strid med kommuneplanens rækkefølgebestemmelser.

Planklagenævnet prøver klager over forbud efter § 14 og § 12 som »andre forhold« omfattet af loven, og kun for så vidt angår retlige spørgsmål, jf. § 58, stk. 1, nr. 3. Nævnet foretager altså en legalitetskontrol: det efterprøver, om der er hjemmel til forbuddet, og om sagsbehandlingsreglerne er overholdt, men ikke om det er planlægningsmæssigt hensigtsmæssigt at gribe ind. Det er afgørende for forståelsen af nævnets praksis, at en kommuneplan ikke i sig selv er direkte bindende for borgerne; det var netop baggrunden for, at Planklagenævnet i en sag om Grønt Danmarkskort – refereret i landsrettens kendelse **BS-45020/2021-OLR** (**BS-45020/2021-OLR**) – fandt, at en kommuneplanudpegning ikke har direkte bindende virkning for borgerne og derfor ikke udgør ekspropriation. Forbuddet er derfor kommunens redskab til i den konkrete sag at omsætte planlægningen til et bindende indgreb.

Denne oversigt angår selve forbudsadgangen. De nærmere materielle krav til kommuneplanens rammedel og rækkefølge behandles under [kommuneplan](#), lokalplanens midlertidige og umiddelbare retsvirkninger under [lokalplaner](#), dispensation og lovliggørelse efter en vedtaget lokalplan under [byggetilladelse](#), og landzoneforbud under [landzonetilladelse](#).

[Planloven § 12, stk. 2-3](#)[Planloven § 14](#)[Planloven § 17, stk. 1](#)[Planloven § 18](#)[Planloven § 58, stk. 1](#)

PRAKSIS **Landsretten** · Landsret afviste at behandle principiel sag om Grønt Danmarkskort og henviste den tilbage til byretten 29.04.2022

§ 2 Hjemmelskravet: forbuddet skal hvile på en bindende del af kommuneplanens rammedel

Det helt centrale retlige spørgsmål i Planklagenævnets forbudspraksis er hjemmelsspørgsmålet. Et forbud efter § 12, stk. 3 kan kun nedlægges, når bebyggelsen eller anvendelsen er »i strid med bestemmelser i kommuneplanens rammedel«. En kommuneplan består af en hovedstruktur, retningslinjer og en rammedel, og det er alene rammedelens bestemmelser (rammerne for lokalplanlægningen), der kan bære et § 12, stk. 3-forbud.

Planklagenævnet ophæver derfor et forbud som ugyldigt, hvis det reelt støttes på en retningslinje eller et planlægningsønske, der ikke er gjort til en bindende del af kommuneplanens rammedel. Det gælder fx i **Planklagenævnets sag 25/05374 (Hundested)** og i **sag 25/01115**, hvor nævnet ophævede et forbud mod nedrivning, fordi det manglede den fornødne hjemmel i et bindende plangrundlag. Mønsteret er konsekvent: nævnet lægger afgørende vægt på, om den bestemmelse, kommunen påberåber sig, faktisk er en operativ, bindende rammebestemmelse – ikke blot en målsætning, en retningslinje eller en hensigtserklæring.

§ 12, stk. 3 opstiller desuden flere absolutte grænser, som nævnet håndhæver:

- Forbud kan ikke nedlægges, når området i kommuneplanen er udlagt til offentligt formål.
- Forbud kan ikke nedlægges, når området er omfattet af en lokalplan eller en byplanvedtægt.
- Ved en lovændring med virkning fra 1. januar 2024 blev det i § 12, stk. 3, 3. pkt. præciseret, at forbud heller ikke kan nedlægges, hvis bebyggelsen eller anvendelsen allerede er tilladt eller i øvrigt lovligt etableret, herunder efter anden lovgivning.

For § 14-forbuddet er hjemmelskravet, at forholdet skal kunne »hindres ved en lokalplan«. Nævnet kræver derfor, at forbuddet er et reelt plansikrende skridt – at kommunen har til hensigt at gennemføre en planlægning, der lovligt kan regulere det pågældende forhold. Et § 14-forbud, der i realiteten bruges til at fastholde en retningslinje uden udsigt til en bindende plan, hviler på samme måde på et utilstrækkeligt retsgrundlag.

LOV

[Planloven § 12, stk. 3](#)[Planloven § 14](#)

§ 3 Nedrivning af bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer – § 14, ikke § 12, stk. 3

En vigtig sondring i nævnets praksis er, at § 12, stk. 3 ikke kan anvendes til at forbyde nedrivning. Bestemmelsen angår efter sin ordlyd alene »opførelse af bebyggelse eller ændret anvendelse«, og det fremgår udtrykkeligt af de oprindelige bemærkninger til bestemmelsen (forarbejderne til lov om planlægning, 1990-91), at den ikke kan bruges til forbud mod nedrivning af bebyggelse. Vil en kommune forhindre nedrivning af en bevaringsværdig bygning, må den i stedet nedlægge et § 14-forbud og følge op med et forslag til en (bevarende) lokalplan.

Forbud mod nedrivning er da også et af de hyppigste anvendelsesområder for § 14. Planklagenævnet behandler jævnligt klager over forbud, der skal beskytte bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer, fx **Planklagenævnets sag 25/11429 (Kalundborg)** om forbud mod nedrivning af en hovedbygning og **sag 25/10582**, hvor nævnet stadfæstede kommunens forbud. Omvendt ophævede nævnet i **sag 25/01115** et forbud mod nedrivning, fordi hjemmelsgrundlaget ikke holdt.

På tværs af afgørelserne lægger Planklagenævnet vægt på:

- om bygningen eller miljøet er udpeget som bevaringsværdigt i et bindende plangrundlag,
- om forholdet reelt kan reguleres ved en lokalplan, og
- om kommunen følger forbuddet op med et lokalplanforslag inden for den etårige frist i § 14.

Stadfæstelse forudsætter, at disse betingelser er opfyldt; mangler hjemmelsgrundlaget eller den efterfølgende planlægningsproces, ophæves forbuddet.

LOV

Planloven § 12, stk. 3

Planloven § 14

Planloven § 17, stk. 1

§ 4 Udstykningsforbud og hvad Planklagenævnet lægger vægt på

Forbud anvendes også til at sikre planlægningen mod uønsket udstykning. § 12, stk. 2 giver inden for byzoner adgang til at modsætte sig udstykning og bebyggelse i strid med kommuneplanens rækkefølgebestemmelser, mens § 14 kan bruges bredere, også mod udstykning, når forholdet kan hindres ved en lokalplan.

Planklagenævnet har behandlet en række sådanne sager, bl.a. **sag 25/11796 (Sorø)** og **sag 25/08903 (Fanø)** om forbud mod udstykning.

Når nævnet prøver disse forbud, lægger det navnlig vægt på følgende gennemgående forhold:

- **Hjemmel:** at forbuddet kan henføres til en bindende bestemmelse (rækkefølgebestemmelse eller rammebestemmelse) eller til en reel udsigt til lovlig lokalplanlægning.
- **Saglighed:** at forbuddet varetager planlægningsmæssige hensyn og ikke uvedkommende formål.
- **Lighedsgrundsætningen:** at sammenlignelige tilfælde behandles ens. I **sag 25/02338** indgik lighedsbetragtninger i nævnets prøvelse, og nævnet kræver, at et forbud ikke rammer vilkårligt i forhold til, hvordan kommunen har behandlet tilsvarende ejendomme.
- **Proceskravet:** at et § 14-forbud følges op rettidigt, så det ikke blot bliver en varig blokering uden efterfølgende planlægning.

Vurderingen er gennemgående retlig: Planklagenævnet efterprøver rammerne og sagligheden, men sætter ikke sit eget planlægningskøn i stedet for kommunens.

LOV

Planloven § 12, stk. 2

Planloven § 14

§ 5 Sagsgang og prøvelse ved Planklagenævnet

Klager over kommunens forbud efter § 14 og § 12 indgives til Planklagenævnet. Da forbuddene er »andre forhold« omfattet af planloven, kan de efter § 58, stk. 1, nr. 3 kun påklages, for så vidt

angår retlige spørgsmål. Det betyder, at nævnets prøvelse er en legalitetskontrol: nævnet tager stilling til hjemmel, lovfortolkning, kompetence, lighedsgrundsætning og sagsbehandlingsregler, men ikke til den planlægningspolitiske hensigtsmæssighed af at gribe ind.

De processuelle rammer er:

- **Klagefrist:** Klage skal indgives skriftligt inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt, jf. [§ 60, stk. 1](#). Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen fra bekendtgørelsen; træffes forbuddet indirekte, regnes fristen fra klagerens kendskab, jf. [§ 60, stk. 2](#).
- **Klageportal og gebyr:** Klagen indgives via Klageportalen og er pålagt et klagegebyr, der som udgangspunkt tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.
- **Bindende afgørelser:** Planklagenævnets afgørelser er bindende for kommunen. Stadfæster nævnet, står forbuddet ved magt; ophæver nævnet forbuddet, bortfalder det.
- **Domstolsprøvelse:** Søgsmål til prøvelse af afgørelser efter planloven skal anlægges inden 6 måneder, jf. [§ 62, stk. 1](#). Indbringes nævnets afgørelse ikke rettidigt, bliver den endelig – det illustreres i [SS-109/2025-BOR](#) ([SS-109/2025-BOR](#)), hvor en ikke-indbragt afgørelse fra Planklagenævnet blev lagt uprøvet til grund i en efterfølgende sag.

At nævnets afgørelser kan prøves ved domstolene, men inden for nævnets egne processuelle rammer, ses i [BS-56753/2023-HRS](#) ([BS-56753/2023-HRS](#)), hvor byretten frifandt Planklagenævnet og tiltrådte nævnets afgrænsning af, hvilke klagepunkter det var forpligtet til at behandle, og hvornår der forelå nye retlige forhold, der kunne udløse pligt til genoptagelse.

LOV	Planloven § 58, stk. 1	Planloven § 60, stk. 1	Planloven § 62, stk. 1
PRAKSIS	Byretten · Prøvelse af Planklagenævnets afslag på genoptagelse af kommuneplantillæg – konflikt med Vandrammedirektivet og kobberforurening i Bygholm Å 29.09.2025 Byretten · Frifindelse for Overtrædelse af Planloven Grundet Forældelse 26.05.2025		

§ 6 Samspillet med domstolene: midlertidige retsvirkninger slår igennem trods positive tilkendegivelser

Planklagenævnets forbudspraksis spiller tæt sammen med domstolenes prøvelse af de retsvirkninger, som forbuddet og det efterfølgende lokalplanforslag udløser. Det illustreres af et forløb fra Hørsholm Kommune, der blev afgjort i to instanser.

I [BS-6846/2023-HEL](#) ([BS-6846/2023-HEL](#), Retten i Helsingør) og efter anke i [BS-17587/2024-OLR](#) (-[BS-17587/2024-OLR](#), Østre Landsret) havde Miljø- og Planlægningsudvalget i november 2019 godkendt en indstilling om at »arbejde videre med at udstede byggetilladelse« og ikke nedlægge et [§ 14-forbud](#). Få dage efter sendte kommunen et byplantillæg i høring, der skulle forhindre netop det ansøgte tofamiliehus. Da borgeren senere søgte byggetilladelse, gav kommunen afslag.

Landsretten fastslog for det første, at udvalgets beslutning ikke var et bindende forhåndstilsagn, men en intern procesbeslutning – netop fordi formålet var at vurdere, om der skulle nedlægges et § 14-forbud. For det andet indtrådte de midlertidige retsvirkninger efter § 17, stk. 1, da planforslaget blev offentliggjort, og efter den endelige vedtagelse de umiddelbare retsvirkninger efter § 18. Kommunens senere – fejlagtige – positive tilkendegivelser kunne derfor ikke føre til en byggetilladelse i strid med planlovgivningen:

På dette grundlag finder landsretten, at kommunen ikke er bundet af sine tilkendegivelser i strid med loven. Det forhold, at Appellant, tidligere Sagsøger har handlet i tillid til kommunens tilkendegivelser i form af planlægning af byggeriet, findes ikke i sig selv at kunne føre til, at kommunen er pligtig til at udstede en byggetilladelse i strid med planloven.

Byretten havde i samme sag tilkendt borgeren erstatning for de afholdte projekteringsudgifter (232.186,38 kr.), men ikke for tabt fortjeneste, fordi der aldrig havde eksisteret et retskrav på byggeriet. Forløbet viser samspillet mellem forbudssporet og retsvirkningssporet: et § 14-forbud (eller blot udsigten til det) afløses af § 17's midlertidige retsvirkninger, så snart lokalplanforslaget offentliggøres, og borgeren kan ikke støtte ret på kommunens tilkendegivelser, der strider mod disse retsvirkninger.

Højesteret har ikke i det foreliggende materiale taget stilling til forbud efter planlovens § 14 eller § 12, stk. 3; den toneangivende domstolspraksis på området er derfor landsrettens.

LOV	Planloven § 14	Planloven § 17, stk. 1	Planloven § 18
PRAKSIS	Landsretten · Landsretten stadfæstede kommunes afslag på byggetilladelse til tofamiliehus trods tidligere positive tilkendegivelser		16.04.2025
	Byretten · Ugyldigt forhåndstilsagn til byggeri førte til erstatning for projekteringsudgifter		18.03.2024

§ 7 Sammenfattende mønstre i Planklagenævnets forbudspraksis

Planklagenævnets praksis om forbud efter planlovens § 14 og § 12 kan sammenfattes i nogle gennemgående linjer:

- **Hjemmel er afgørende.** Et forbud efter § 12, stk. 3 skal hvile på en bindende bestemmelse i kommuneplanens rammedel, og et § 14-forbud skal angå et forhold, der reelt kan hindres ved en lokalplan. Støttes forbuddet alene på en retningslinje eller et planlægningsønske uden bindende forankring, ophæver nævnet det (jf. **sag 25/05374** og **sag 25/01115**).
- **§ 12, stk. 3 kan ikke bære nedrivningsforbud.** Nedrivning af bevaringsværdige bygninger må håndteres via § 14 med efterfølgende lokalplanforslag (jf. **sag 25/11429** og **sag 25/10582**).
- **Forbud skal være sagligt og ligebehandlende.** Nævnet håndhæver lighedsgrundsætningen og kravet om saglige planlægningshensyn (jf. **sag 25/02338**), og det gælder også ved udstykningsforbud (jf. **sag 25/11796** og **sag 25/08903**).
- **Prøvelsen er retlig.** Efter § 58, stk. 1, nr. 3 prøver nævnet kun retlige spørgsmål; det planlægningsmæssige skøn tilkommer kommunen.
- **Retsvirkningerne følger med.** Når lokalplanforslaget er offentliggjort, slår § 17 og siden § 18 igennem og afskærer dispositioner i strid med planen – også trods positive kommunale tilkendegivelser, som domstolene har bekræftet i **BS-17587/2024-OLR** (**BS-17587/2024-OLR**).

LOV

[Planloven § 12, stk. 3](#)

[Planloven § 14](#)

[Planloven § 58, stk. 1](#)

PRAKSIS

Landsretten · Landsretten stadfæstede kommunes afslag på byggetilladelse til tofamiliehus trods tidligere positive tilkendegivelser

16.04.2025

REFERENCE

Lovgrundlag

6 paragraffer

Planloven § 12	stk. 2-3	Planloven § 14	
Planloven § 17	stk. 1	Planloven § 18	
Planloven § 58	stk. 1	Planloven § 60	stk. 1

MATERIALE

Citerede afgørelser

5 afgørelser

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

2

16.04.2025 Landsretten stadfæstede kommunes afslag på byggetilladelse til tofamiliehus trods tidligere positive tilkendegivelser 9950-11642

29.04.2022 Landsret afviste at behandle principiel sag om Grønt Danmarkskort og henviste den tilbage til byretten 2683-3197

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS

3

29.09.2025 Prøvelse af Planklagenævnets afslag på genoptagelse af kommuneplantillæg – konflikt med Vandrammedirektivet og kobberforurening i Bygholm Å 10169-11933

26.05.2025 Frifindelse for Overtrædelse af Planloven Grundet Forældelse 9707-11334

18.03.2024 Ugyldigt forhåndstilsagn til byggeri førte til erstatning for projekteringsudgifter 9917-11602

04

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over grundejerforeninger og driftspligt i lokalplaner

Planklagenævnets prøvelse af medlemspligt, driftspligt og kommunens tilsyn efter planlovens § 15, stk. 2, nr. 20

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 45 afgørelser · 2012-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Lokalplaner kan pålægge grundejere pligtmæssigt medlemskab af en grundejerforening og pålægge foreningen at etablere, drive og vedligeholde fællesarealer og fælles anlæg. Hjemlen ligger i planlovens udtømmende lokalplankatalog – i dag § 15, stk. 2, nr. 20 – og Planklagenævnet (og forud herfor Natur- og Miljøklagenævnet) har udviklet en fast praksis for, hvornår sådanne bestemmelser er gyldige, hvornår medlemspligten indtræder, og hvor langt driftspligten rækker. Denne oversigt samler Planklagenævnets egen praksis og sammenholder den med Højesterets, landsretternes og byretternes afgørelser om grundejerforeningers driftspligt, medlemspligt og vedtægter. Et gennemgående træk er, at Planklagenævnet prøver hjemlen strengt, men afviser alt, der har karakter af foreningsretlige eller rent privatretlige tvister.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet kræver, at en lokalplanbestemmelse om grundejerforening med medlemspligt har direkte hjemmel i planlovens § 15, stk. 2, nr. 20 – lokalplankataloget er udtømmende, og bestemmelser uden hjemmel ophæves som ugyldige.
- 02** Planklagenævnet kræver, at lokalplanområdet er et NYT område: er den overvejende del af grundene allerede udstykket og bebygget til den planlagte anvendelse, mangler der hjemmel til at pålægge eller udvide foreningens forpligtelser.
- 03** Planklagenævnet kræver, at områdets generelle anvendelse er én af de fire lovbestemte områdetyper – nyt haveboligområde, erhvervsområde, område for fritidsbebyggelse eller byomdannelsesområde; blandet anvendelse med offentlige formål, kirkeformål og ikke-haveboliger falder uden for hjemlen.
- 04** Planklagenævnet kræver, at lokalplanens afgrænsning af de fællesarealer, foreningen skal drive og vedligeholde, er klar og præcis i selve planen – et efterfølgende kort fra kommunen kan ikke reparere en uklar bestemmelse.
- 05** Planklagenævnet accepterer, at drift og vedligeholdelse af private fællesveje pålægges grundejerforeningen, når vejens beliggenhed og bredde er præcist fastlagt i lokalplanen med kortbilag.

- 06 Planklagenævnet afviser, at kommunen kan gøre en lokalplanbestemmelse betinget af grundejerforeningens godkendelse – betingede lokalplanbestemmelser kræver særskilt hjemmel.
- 07 Planklagenævnet afviser, at kommunen kan påbyde en grundejerforening en bestemt intern organisering, herunder valg af bestyrelse, så længe foreningen varetager sine drifts- og vedligeholdelsespligter.
- 08 Planklagenævnet afviser klager over gyldigheden af generalforsamlingsbeslutninger og vedtægtsændringer som rent privatretlige spørgsmål, der hører under de almindelige domstole.
- 09 Medlemspligten indtræder først ved en fremtidig retlig eller faktisk disposition – udstykning er en sådan retlig disposition og udløser medlemspligt, også for en kommune der ejer usolgte, udstykkede parceller.
- 10 En kommunes beslutning om ikke at håndhæve eller ikke at aflyse en privatretlig servitut om medlemspligt er ikke en afgørelse efter planloven og kan ikke påklages til Planklagenævnet.
- 11 Nævnets kompetence er efter planlovens § 58, stk. 1, nr. 3 begrænset til retlige spørgsmål; indsigelser mod, om en dispensation er rimelig eller hensigtsmæssig, afvises.
- 12 Højesteret har fastslået, at lokalplankataloget giver tilstrækkelig hjemmel til at pålægge en grundejerforening driftspligt for private fællesveje, herunder glatførebekæmpelse, og at foreningen kan komme til at friholde grundejeren for erstatningsansvaret.

Lovgrundlaget: det udtømmende lokalplankatalog og grundejerforeningshjemlen

§ 1

Grundlaget for lokalplanbestemmelser om grundejerforeninger er [planloven § 15, stk. 2](#), der udtømmende opregner, hvad en lokalplan kan indeholde bestemmelser om. Den relevante hjemmel er i dag nr. 20, hvorefter der kan optages bestemmelser om:

»oprettelse af grundejerforeninger for nye haveboligområder, erhvervsområder, områder for fritidsbebyggelse eller byomdannelseområder, herunder om medlemspligt og om foreningens ret og pligt til at forestå etablering, drift og vedligeholdelse af fællesarealer og fællesanlæg«

Nummereringen har flyttet sig flere gange, og ældre afgørelser henviser derfor til den samme hjemmel som nr. 13, nr. 14 eller nr. 17. Det ses direkte i praksis: **NMK-33-02237** og **NMK-33-02537** henviser til nr. 13, [Planklagenævnet Orienterer om grundejerforeninger \(NoMO 168\)](#) til nr. 14, [21/10156](#) og [18/05809](#) til nr. 17, mens de nyeste afgørelser – [24/03418](#), [23/08845](#) og [25/07384](#) – henviser til nr. 20. Indholdet er uændret.

Hjemlen suppleres af tre andre bestemmelser:

- [Planloven § 18](#): lokalplanens bestemmelser er bindende, så der ikke retligt eller faktisk må etableres forhold i strid med planen. Bestemmelsen om grundejerforening udgør en af de få undtagelser fra hovedreglen om, at en lokalplan ikke medfører handlepligt.
- [Planloven § 21, stk. 1](#): kommunalbestyrelsen kan bemyndige en grundejerforening til at meddele dispensationer efter § 19, stk. 1, med pligt til naboorientering efter § 20. Efter [Vejledning om](#)

[lokalplanlægning](#) skal en sådan bemyndigelse gives i et selvstændigt brev og kan ikke indarbejdes i selve lokalplanen.

- [Planloven § 43](#): kommunen kan ved påbud eller forbud sikre overholdelsen af servitutbestemmelser om forhold, hvorom der kan optages bestemmelser i en lokalplan – herunder tinglyste deklarationer om medlemspligt.

To eksplicitte begrænsninger følger direkte af loven. Efter [planloven § 15, stk. 12](#) omfatter »fællesanlæg« i nr. 14 og nr. 20 ikke fællesantenneanlæg til tv- og radiosignaler eller anlæg til kollektiv varmforsyning, og efter [§ 15, stk. 13](#) er lokalplanbestemmelser om grundejerforeningers pligtmæssige etablering, drift og vedligeholdelse af fællesantenneanlæg uden virkning – også når de står i en servitut, hvor kommunalbestyrelsen er eneste påtaleberettigede.

De administrative fortolkningsbidrag, nævnet støtter sig til, er [Vejledning om lokalplanlægning](#) fra 2009 og Planstyrelsens ældre [Grundejerforeninger og lokalplanlægning \(vejledning i kommuneplanlægning nr. 7, 1983\)](#), der indeholder kommenterede standardbestemmelser til lokalplaner og til grundejerforeningsvedtægter. Nævnet henviser udtrykkeligt til 1983-vejledningens s. 12 i **23/08845**.

LOV	Planloven § 15, stk. 2, 12, 13	Planloven § 18	Planloven § 21, stk. 1	Planloven § 43
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver afslag på udstykning ved Augustenborg Slot – grundejerforeningsbestemmelse ugyldig 23.03.2026			
	Planklagenævnet · Afvisning af påbud om etablering af bestyrelse i grundejerforening 20.06.2025			
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 0522-15, Boligområde ved [Vej1] - Kolding Kommune 22.03.2024			
	Planklagenævnet · Afslag på dispensation fra medlemspligt i grundejerforening stadfæstes 09.02.2022			
	Planklagenævnet · Ophævelse af afslag på dispensation fra lokalplan om vedligeholdelsespligt for grundejerforening 30.09.2020			
	Planklagenævnet · Praksis for grundejerforeninger i lokalplaner: Oprettelse, medlemspligt og vedligeholdelsesopgaver 01.09.2015			
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fortolkning af lokalplan vedrørende fællesarealer 25.02.2015			
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om dispensation fra lokalplanbestemmelse vedrørende vedligeholdelse af privat fællesvej 14.08.2014			

Planklagenævnets prøvelseskompetence: retlige spørgsmål, ikke skøn

Planklagenævnets kompetence følger af [planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#), hvorefter kommunalbestyrelsens afgørelser efter planloven kan påklages »for så vidt angår retlige spørgsmål«. Nævnet formulerer selv rammen ensartet: retlige spørgsmål omfatter alle spørgsmål om lovligheden eller gyldigheden af trufne afgørelser, herunder fortolkning af lovbestemmelser og overholdelse af almindelige forvaltningsretlige retsgrundsætninger – men ikke om en afgørelse er rimelig eller hensigtsmæssig.

Grænsedragningen slår igennem på fire måder i grundejerforeningssagerne:

- **Hjemmelsspørgsmål prøves fuldt ud.** Om kommunen overhovedet havde hjemmel til en lokalplanbestemmelse om grundejerforening er et retligt spørgsmål, jf. **23/08845**, **25/07384** og **NMK-33-01908**.

- **Selve dispensationsskønnet prøves ikke.** I [21/10156](#) kunne nævnet fastslå, at klageren havde medlemspligt efter lokalplanens § 10.01, men ikke efterprøve kommunens skønmæssige afslag på dispensation, der byggede på ejendommens adgang til foreningens private fællesvej. Samme skarpe sondring i [NMK-33-02237](#) og i [25/01184](#), hvor en klage der alene rejste hensigtsmæssighedsspørgsmål blev afvist.
- **En klage uden retlige anbringender afvises.** I [19/00836](#) ønskede grundejerne dispensation til at slå to lokalplanpålagte grundejerforeninger sammen til én. Nævnet afviste klagen, fordi argumenterne om »foreningsbureaukrati« og ligestilling af medlemmerne alene angik afgørelsens hensigtsmæssighed. Nævnet bemærkede dog, at lighedsgrundsætningen er et retligt spørgsmål – men en generel henvisning til kommunens dispensationspraksis uden konkrete, sammenlignelige sager er ikke nok.
- **Tilsynets tilrettelæggelse hører under Ankestyrelsen.** Nævnet behandler ikke klager over, hvordan kommunen prioriterer sin tilsynspligt efter [planloven § 51, stk. 1](#), jf. [25/03277](#) og [25/06044](#).

Endelig er lokalplankataloget udtømmende også som en grænse for, hvad kommunen kan håndhæve. I [24/00808](#) stadfæstede nævnet, at støjgrænser for virksomheder ikke kan håndhæves efter en lokalplan, fordi forholdet ikke er omfattet af § 15, stk. 2, men henhører under miljøbeskyttelsesloven. Den samme systematik anvendes på grundejerforeningsbestemmelser.

LOV	Planloven § 19, stk. 1	Planloven § 51, stk. 1	Planloven § 58, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver afslag på udstykning ved Augustenborg Slot – grundejerforeningsbestemmelse ugyldig 23.03.2026		
	Planklagenævnet · Afslag på genoptagelse af sag om dispensation til kirsebærlaubærhæk: Har kommunen tilsidesat lighedsgrundsætningen? 19.11.2025		
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over Kolding Kommunes manglende håndhævelse vedrørende terrænregulering 16.09.2025		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om håndhævelse af støjkrav i lokalplan for erhvervsområde ved Nordgårde i Svinninge 31.03.2025		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over dispensation til facadehøjde i Gribskov Kommune 12.03.2025		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 0522-15, Boligområde ved [Vej1] - Kolding Kommune 22.03.2024		
	Planklagenævnet · Afslag på dispensation fra medlemspligt i grundejerforening stadfæstes 09.02.2022		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over Aalborg Kommunes afslag på dispensation til oprettelse af én grundejerforening for et lokalplanområde 17.06.2019		
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om dispensation fra lokalplanbestemmelse vedrørende vedligeholdelse af privat fællesvej 14.08.2014		
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fritagelse for medlemskab af grundejerforening i Kragehave Vest 09.09.2013		

Hvad Planklagenævnet lægger vægt på ved hjemmelsprøvelsen: "nyt" område og rette områdetype

Når nævnet prøver gyldigheden af en lokalplanbestemmelse om grundejerforening, er det gennemgående to objektive betingelser, der afgør udfaldet: **er området nyt**, og **er den generelle anvendelse en af de fire lovbestemte områdetyper**.

Kravet om "nyt" område. Planklagenævnet lægger afgørende vægt på, om området faktisk er taget i brug til den planlagte anvendelse. I **23/08845** ophævede nævnet lokalplan nr. 0522-15's §§ 12.2, 12.4 og 12.5 om et interessentskabs pligt til at eje, drive og vedligeholde fællesarealerne. Begrundelsen var kort og faktabaseret:

»Planklagenævnet finder, at lokalplanens område ikke udgør et nyt haveboligområde, da den overvejende del af lokalplanområdet i dag allerede er taget i brug til haveboligformål. Kommunen har derfor allerede af den grund ikke haft hjemmel i planloven til at vedtage lokalplanens §§ 12.2, 12.4 og 12.5.«

Det afgørende bevis var lokalplanens eget kortbilag 3, der viste, at den overvejende del af grundene allerede var bebygget. Nævnet præciserede samtidig, at et område også er »nyt«, hvis det planlægges til en ny anvendelse – fx fra erhvervsområde til haveboligområde. Samme linje findes i [praksisnotatet fra 2015](#) (sag B), hvor en kommune ikke kunne vedtage en ny lokalplan for et allerede udbygget område med det formål at udvide en eksisterende grundejerforenings vedligeholdelsesopgaver.

Kravet om områdetype. I **25/07384** ophævede nævnet enstemmigt Sønderborg Kommunes afslag på udstykning ved Augustenborg Slot, fordi lokalplanens § 10.2 om medlemspligt var ugyldig for det pågældende delområde. Nævnet lagde vægt på delområdets **generelle** anvendelsesangivelse: offentlige formål, erhvervsformål, kirkeformål og boligformål for to navngivne bygninger. Da offentlige formål, kirkeformål og boliger, der ikke er haveboliger, ikke er nævnt i [§ 15, stk. 2, nr. 20](#), kunne kommunen ikke fastsætte medlemspligt – uanset at delområdet også rummede erhverv. Nævnet fandt herefter ikke anledning til at vurdere "nyt"-kriteriet. Konsekvensen var, at den ansøgte udstykning slet ikke krævede dispensation.

Personkredsen. Bestemmelsen omfatter kun **grundejerforeninger**. Nævnet har gentagne gange fastslået, at der ikke er hjemmel til at pålægge lejere medlemspligt, og at lejer- og beboerforeninger falder uden for, jf. praksisnotatet fra 2015. Efter [Vejledning om lokalplanlægning for husbåde til helårsbeboelse](#) er der heller ikke hjemmel til grundejerforeninger for husbåde.

Ingen betingede bestemmelser. I [NMK-33-02105](#) havde Frederikssund Kommune gjort retten til altaner (§ 6.9) og træterrasser (§ 7.6) betinget af skriftlig godkendelse fra grundejerforeningen. Nævnet fastslog, at lokalplanbestemmelser ikke kan gøres betingede uden særskilt hjemmel, og at hjemlen hertil kun findes i § 15, stk. 2, nr. 11 og 12 samt § 15, stk. 4 i den dagældende affattelse. Forarbejderne understreger, at betingelser skaber uklarhed om retstilstanden, fordi den bliver afhængig af forhold uden for lokalplanen. Begge bestemmelser blev erklæret ugyldige i det omfang, de var omfattet af betingelsen.

Klarhedskravet. Selv når hjemlen er i orden, kræver nævnet, at bestemmelsen er klart og præcist formuleret. I [NMK-33-02537](#) pålagde lokalplan nr. 6.115's § 11.2 grundejerforeningen at forestå drift, vedligeholdelse og beplantning af »områdets fællesareal«, men hverken lokalplanteksten eller kortbilagene angav, hvilke arealer der var tale om. Nævnet ophævede kommunens afgørelse og afviste udtrykkeligt, at kommunen kunne reparere manglen ved at vedlægge et kort udarbejdet syv år efter planens vedtagelse – det afgørende er indholdet af den oprindelige lokalplan.

LOV	Planloven § 15, stk. 2	Planloven § 18	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver afslag på udstykning ved Augustenborg Slot – grundejerforeningsbestemmelse ugyldig		23.03.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 0522-15, Boligområde ved [Vej1] - Kolding Kommune		22.03.2024
	Planklagenævnet · Praksis for grundejerforeninger i lokalplaner: Oprettelse, medlemspligt og vedligeholdelsesopgaver		01.09.2015

Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fortolkning af lokalplan vedrørende fællesarealer	25.02.2015
Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ugyldighed af lokalplanbestemmelser pga. manglende hjemmel til betingelser om grundejerforenings godkendelse	25.11.2013

§ 4 Medlemspligtens indtræden – hvornår, for hvem og på hvilket grundlag

Medlemspligten er ikke automatisk. Den er underlagt lokalplanens almindelige retsvirkning efter [planloven § 18](#), hvorefter planen kun regulerer **fremtidige** dispositioner og ikke ændrer bestående lovlige forhold. Nævnet formulerer det i **21/10156** således, at »en grundejer er derfor ikke forpligtet til at indtræde i grundejerforeningen, så længe vedkommende retligt eller faktisk disponerer som hidtil over sin ejendom«. Samme formulering står i [Vejledning om lokalplanlægning](#).

Praksis kan sammenfattes:

Situation	Medlemspligt?	Afgørelse
Ejendom erhvervet efter lokalplanens vedtagelse	Ja – også selv om medlemskabet ikke var tinglyst ved købet	21/10156
Kommune ejer udstykket, ikke-byggemodnet areal	Nej – anvendelsen er uændret	NMK-33-02483
Kommune ejer udstykkede, salgsklare parceller	Ja – udstykning er en retlig disposition	NMK-33-02614
Lokalplan kræver forening, men ikke medlemskab	Nej efter lokalplanen; kan følge af tinglyst servitut	NMK-33-02846

I **21/10156** var ejendommen opført i 1912 og lokalplanen vedtaget i 1996. Nævnet lagde vægt på, at klageren havde erhvervet ejendommen i 2014 – altså efter planens vedtagelse – og at den tidligere ejer også havde været medlem. At medlemskabet ikke var tinglyst ved købet var uden betydning, fordi lokalplanens bestemmelser er bindende direkte i kraft af § 18.

Middelfart-sagerne illustrerer, hvad nævnet lægger vægt på, når **kommunen selv** er grundejer. I **NMK-33-02483** fik kommunen medhold, fordi den efter det oplyste kun ejede et ikke-udstykket og ikke-byggemodnet areal. Da det efterfølgende viste sig, at kommunen ejede 16 udstykkede og salgsklare grunde, genoptog nævnet sagen og nåede det modsatte resultat i **NMK-33-02614**: udstykning er en retlig disposition, der ændrer de bestående forhold, og kommunen havde derfor medlemspligt for de udstykkede parceller på lige fod med private ejere. Sagen viser samtidig, at nævnet genoptager, når det faktiske grundlag har været forkert oplyst af myndigheden.

Er medlemspligten derimod ikke fastsat i lokalplanen selv, må den findes andetsteds. I **NMK-33-02846** krævede lokalplan 2.B7-02 dannelse af en grundejerforening, men indeholdt intet krav om medlemskab. Nævnet fastslog derfor, at der ikke var medlemspligt direkte efter lokalplanen – men at en tinglyst deklaration fra 1976 om medlemspligt kunne håndhæves af kommunen efter [planloven § 43](#), fordi medlemspligt er et forhold, der kan optages i en lokalplan. Påbuddet blev alligevel ophævet og hjemvist, fordi det var rettet mod en andelsboligforening, hvis samlede areal kun **delvist** var omfattet af deklarationen. Nævnet fandt derimod ikke, at kommunen havde udvist myndighedspassivitet, da der havde været løbende korrespondance og møder om sagen.

LOV	Planloven § 15, stk. 2	Planloven § 18	Planloven § 43	Planloven § 51, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Afslag på dispensation fra medlemspligt i grundejerforening stadfæstes Planklagenævnet · Afgørelse om pligt til medlemskab af grundejerforening Planklagenævnet · Kommunens medlemspligt i grundejerforening efter udstykning af grunde Planklagenævnet · Klage over Middelfart Kommunes fortolkning af lokalplan om medlemspligt til grundejerforening			09.02.2022 14.07.2015 19.02.2015 14.08.2014

Driftspligtens rækkevidde: fællesarealer, fælles anlæg og private fællesveje

Bestemmelsen om grundejerforeninger er en af de få steder, hvor en lokalplan kan skabe en egentlig **handlepligt**. Praksisnotatet fra 2015 formulerer det udtrykkeligt som en undtagelse fra hovedreglen om, at lokalplanlægning ikke medfører handlepligt for grundejere. Rækkevidden er dog afgrænset af, hvad der er fællesarealer og fællesanlæg.

Hvad kan pålægges. Efter [Vejledning om lokalplanlægning](#) refererer »fællesarealer og fællesanlæg« til arealer og anlæg, der er ejet af en kreds af grundejere i fællesskab. Kommunen kan altså pålægge foreningen at vedligeholde de arealer, der i lokalplanen er udlagt som fællesarealer, og som grundejerne i fællesskab ejer. Offentlige arealer falder uden for, og fællesantenneanlæg er udtrykkeligt undtaget ved [planloven § 15, stk. 12](#) og [§ 15, stk. 13](#).

Private fællesveje. Dette er det praktisk vigtigste og mest omtvistede punkt. I [NMK-33-02237](#) gjorde grundejerforeningen gældende, at vedligeholdelsespligten udtømmende var reguleret af [privatvejsloven § 44](#), og at [privatvejsloven § 46](#) krævede tinglyste servitutter for at binde andre end de tilgrænsende lodsejere. Nævnet afviste synspunktet og fastslog, at lokalplanens § 11.2 om drift og vedligeholdelse af vejarealer havde hjemmel i planloven: vejen er et fællesanlæg, når den er tilskødet foreningen. Nævnet lagde vægt på, at vejens beliggenhed og bredde (6,0 m, fast belægning) var præcist fastlagt i lokalplanens § 5.2 med kortbilag, og henviste til, at private fællesveje kan udlægges endeligt ved lokalplan efter [privatvejsloven § 11, stk. 3, nr. 2](#) og [§ 43](#). Præcisionskravet er også fremhævet i praksisnotatet fra 2015 (sag C).

Snerydning. Praksisnotatet fra 2015 (sag D) angiver, at der ikke er hjemmel i planloven til at pålægge en forening handlepligt vedrørende vintervedligeholdelse. Denne linje er imidlertid overhalet af domstolene – se afsnittet om domstolspraksis nedenfor, hvor Højesteret i [Sag 194/2015](#) når det modsatte resultat om lokalplanhjemlen.

Dispensation fra driftspligten er mulig. I [18/05809](#) havde Århus Kommune afslået dispensation fra en grundejerforenings og en andelsboligforenings vedligeholdelsespligt for fællesarealer og stier med den begrundelse, at dispensation ville stride mod lokalplanens principper, jf. [planloven § 19](#). Nævnet bekræftede, at lokalplanen gyldigt fastsatte både medlemspligt og en tilstrækkelig klar vedligeholdelsespligt – men ophævede afgørelsen, fordi kommunen byggede på en forkert retsopfattelse: formålsbestemmelsen var for generelt formuleret til at udgøre et bærende princip, og kommunen **kunne** derfor dispensere i et vist omfang. Sagen viser, at nævnet både prøver hjemlen for pligten og hjemlen for at afslå at lempe den.

Grænsen mod byggemodning. Driftspligten kan ikke strækkes til at pålægge en grundejer at færdiggøre byggemodning. I [NMK-33-02731](#) ophævede nævnet Favrskov Kommunes påbud om at etablere gadelys, slidlag og stier, fordi en lokalplan ikke udløser handlepligter for ejeren, og fordi der hverken var stillet ibrugtningsbetingelser over for den pågældende eller indgået en udbygningsaftale. Omvendt kan lokalplanens ibrugtningsbetingelser om fællesarealer håndhæves bogstaveligt: i [NMK-33-02445](#) fastslog nævnet, at ingen

boliger i delområde 1 og 2 måtte tages i brug, før den offentligt tilgængelige sti og de fælles friarealer i delområde 5 var færdigetablerede, og ophævede kommunens modsatrettede fortolkning.

LOV

Planloven § 15, stk. 2, 12, 13

Planloven § 19

Privatvejsloven § 11, stk. 3

Privatvejsloven § 44

PRAKSIS	Højesteret · Grundejerforenings ansvar for glatførebekæmpelse og hjemmel i lokalplan efter planloven	21.06.2016
	Planklagenævnet · Ophævelse af afslag på dispensation fra lokalplan om vedligeholdelsespligt for grundejerforening	30.09.2020
	Planklagenævnet · Praksis for grundejerforeninger i lokalplaner: Oprettelse, medlemspligt og vedligeholdelsesopgaver	01.09.2015
	Planklagenævnet · Ophævelse af påbud om lovliggørelse af byggemodningsarbejder	16.01.2015
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om dispensation fra lokalplanbestemmelse vedrørende vedligeholdelse af privat fællesvej	14.08.2014
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fortolkning af lokalplan vedrørende etablering af sti og fællesarealer før ibrugtagning af ny bebyggelse	14.07.2014

§ 6 Kommunens rolle over for foreningen: godkendelse af vedtægter, sammenslutning og påbud

Lokalplaner indeholder typisk bestemmelser om, at foreningens vedtægter skal godkendes af byrådet, at foreningen skal oprettes ved en bestemt salgsandel, og at kommunen kan kræve flere foreninger sammensluttet. Planklagenævnet har afstukket rammerne for, hvad kommunen kan i den forbindelse.

Sammenslutning kan kræves – men kun som fastlagt i planerne. I [NMK-33-01908](#) bekræftede nævnet, at hjemlen også dækker krav om, at grundejerforeninger sammenslutter sig med foreninger for tilgrænsende områder. Høje-Taastrup Kommune havde i 2009 besluttet at danne én samlende forening for hele Kragehave Vest, men »dispenserede« i 2013 nogle foreninger fra medlemskab. Nævnet fandt, at der reelt ikke var tale om en dispensation, men om en ændring af 2009-beslutningen, og at lokalplanernes klare ordlyd kun gav hjemmel til én samlende forening for **hele** området – ikke for dele af det. Afgørelsen blev ophævet og hjemvist, så kommunen måtte tage stilling til, om den ville fastholde eller helt frafalde kravet.

Godkendelse af en ny forening kan nægtes. I [NMK-33-04170](#) havde en nystiftet forening ønsket kommunens godkendelse i et sommerhusområde, hvor en anden forening allerede varetog opgaverne. Nævnet fandt ikke, at kommunen var forpligtet til at godkende vedtægterne for en ny forening med den konsekvens, at denne skulle overtage rettigheder og pligter fra den eksisterende. Nævnet præciserede en vigtig konsekvens: et afslag hindrer ikke foreningens lovlige eksistens – det betyder blot, at medlemmerne ikke fritages for medlemskab af (og kontingent til) den eksisterende forening. Samme præcisering findes i [NMK-33-03912](#), hvor sagen dog blev hjemvist, fordi kommunens brev fremstod som en partshøring og var trukket tilbage, så der slet ikke forelå nogen endelig afgørelse at påklage. Nævnet accepterede i [NMK-33-04170](#) desuden, at afgørelsen var truffet af forvaltningen efter kommunens delegationsplan og ikke af kommunalbestyrelsen selv.

Kommunen kan ikke diktere den interne drift. Dette er nævnets klareste afgrænsning af tilsynskompetencen. I [24/03418](#) havde en fællesforening klaget over, at en grundejerforening i flere år havde været uden valgt bestyrelse. Planklagenævnet lagde vægt på, at foreningen var oprettet, at den ikke var i restance med kontingentbetalinger, og at den dermed varetog sine pligter:

»Nævnet finder dog, at kommunen ikke med hjemmel i § 11 kan stille krav til, hvordan foreningen drives, herunder om der er valgt en bestyrelse, så længe foreningen varetager sine pligter i forhold til drift og vedligehold af fælles fri- og opholdsarealer.«

Kommunen kan altså påse, at foreningen **er** oprettet, at vedtægterne er godkendt, og at drifts- og vedligeholdelsespligterne opfyldes – men ikke hvordan foreningen internt organiserer sig.

LOV	Planloven § 15, stk. 2	Planloven § 51, stk. 1	Planloven § 58, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Afvisning af påbud om etablering af bestyrelse i grundejerforening 20.06.2025 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på godkendelse af grundejerforening i Sønderborg Kommune 21.08.2018 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på godkendelse af grundejerforening i Sønderborg Kommune 22.03.2017 Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fritagelse for medlemskab af grundejerforening i Kragehave Vest 09.09.2013		

§ 7 Grænsen mod privatretten: vedtægtstvister, servitutter og planlovens § 43

Grundejerforeningsområdet ligger i krydsfeltet mellem offentlig planret og privat foreningsret, og Planklagenævnet trækker grænsen konsekvent.

Foreningsretlige tvister afvises. I [25/05829](#) havde Kolding Kommune den 15. maj 2025 godkendt vedtægtsændringer for en grundejerforening i lokalplan nr. 0521-2A's område. En andelshaver klagede over, at generalforsamlingerne ikke var lovligt indkaldt, fordi vedtægterne krævede skriftlig kvittering for modtagelse fra hver beboer. Nævnet afviste klagen entydigt: tvister om gyldigheden af beslutninger truffet i en grundejerforening – herunder om en generalforsamling er lovligt indkaldt – er **udelukkende privatretlige** og hører under de almindelige domstole. Samme afgrænsning i [NMK-33-02537](#), hvor klagen over udarbejdelse og godkendelse af vedtægterne blev afvist, mens fortolkningen af selve lokalplanens § 11.2 blev realitetsbehandlet.

Servitutter: kun § 43-påbud er en afgørelse. Kommunen kan efter [planloven § 43](#) sikre overholdelsen af servitutbestemmelser om forhold, der kan optages i en lokalplan – men det er frivilligt, om kommunen vil bruge hjemlen. Nævnets linje er derfor:

- **Kommunen håndhæver ikke** → ingen afgørelse efter planloven → klagen afvises: [22/03927-](#), [NMK-33-03388](#), [25/07667](#) og [26-06056](#).
- **Kommunen nægter at aflyse en servitut om medlemspligt** → heller ikke en afgørelse. I [24/09479](#) var kommunen efter deklarationens § 14 eneste påtaleberettigede, og en grundejer ønskede at udtræde af foreningen. Nævnet formulerede kriteriet skarpt:

»Der er således kun tale om en afgørelse efter planloven, hvis kommunen med henvisning til [Planloven § 43] har meddelt et påbud eller har nedlagt et forbud med henblik på at håndhæve en privatretlig servitut.«

Nævnet tilføjede, at hvis kommunen senere træffer en § 43-afgørelse om medlemspligten, vil den kunne påklages for så vidt angår retlige spørgsmål.

•

Kommunen meddeler påbud efter § 43 → afgørelse, der prøves. I [18/06417](#) havde Thisted Kommune påbudt et skur fjernet, alene fordi grundejerforeningen som medpåtaleberettiget ikke ville acceptere det. Nævnet ophævede påbuddet: kommunen havde en fejlagtig retsopfattelse af, at den var **forpligtet** til at håndhæve, og afgørelsen var ikke begrundet i en aktuell, offentligretlig og planlægningsmæssig interesse. Grundejerforeningens synspunkter kan bidrage, men er ikke afgørende. I [23/06399](#) blev en afgørelse ophævet alene fordi kommunen havde truffet den efter [planloven § 19](#) i stedet for § 43 – nævnet præciserede samtidig, at der ikke findes nogen »dispensation« fra en privatretlig servitut efter planloven, og at kommunens tilsynspligt efter [§ 51](#) ikke omfatter private servitutter.

Privatvejslovsafgørelser. Klager over afgørelser truffet med hjemmel i privatvejsloven falder også uden for. I [26-04612](#) afviste nævnet en klage over et afslag på nedlæggelse af en privat fællesvej, selv om klageren gjorde gældende, at forholdet stred mod lokalplanen.

LOV	Planloven § 19	Planloven § 43	Planloven § 51	Planloven § 58, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over kommunes beslutning om ikke at håndhæve vejbyggelinje-servitut 03.07.2026 Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over Holbæk Kommunes afslag på nedlæggelse af privat fællesvej i Vipperød – ikke en afgørelse efter planloven 15.06.2026 Planklagenævnet · Afvisning af klage over kommunes manglende håndhævelse af privatretlig servitut om udnyttelsesgrad 25.09.2025 Planklagenævnet · Afvisning af klage over godkendelse af vedtægtsændringer for grundejerforening 19.08.2025 Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Roskilde Kommunes beslutning om servitut om medlemskab af en grundejerforening 01.11.2024 Planklagenævnet · Ophævelse af kommunalt afslag på dispensation fra privatretlig servitut grundet forkert lovhjemmel 16.06.2023 Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Halsnæs Kommunes beslutning om ikke at håndhæve servitut 29.04.2022 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om påbud efter servitut vedrørende placering af skur i Thisted Kommune 03.07.2019 Planklagenævnet · Afgørelse om klage over Hørsholm Kommunes håndtering af servitut vedrørende facadeændring på [adresse1] 11.02.2016 Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fortolkning af lokalplan vedrørende fællesarealer 25.02.2015			

Klagebehandling ved Planklagenævnet: klageberettigelse, frist, gebyr og opsættende virkning

§ 8

Hvem kan klage. Efter [planloven § 59, stk. 1](#) er enhver med retlig interesse i sagens udfald klageberettiget, og efter [§ 59, stk. 2](#) tillige landsdækkende foreninger med mindst 100 medlemmer. Nævnet fortolker »retlig interesse« forskelligt efter sagstype: bredt i sager om tilvejebringelse af planer, snævert i sager om dispensation og om et forholds overensstemmelse med en lokalplan. En ideel eller indirekte interesse er ikke nok. Praksis er stram:

- Afstand og aktuelle gener er afgørende – 265 m og 245 m til lokalplanområdet var for langt i [22/08008](#), og 17 km i [20/03499](#).
- Interessen skal bestå ved nævnets behandling. En tidligere nabo, der var flyttet 2,2 km væk, var ikke længere klageberettiget i [22/08732](#), og en klager, der havde solgt sin ejendom, mistede klageberettigelsen i [18/06087](#).

- At klageren er medlem eller tidligere formand af en lokal forening giver ikke i sig selv retlig interesse, når klagen indgives som privatperson, jf. **22/08008**.
- Lejere har ikke uden videre retlig interesse i en lovliggørelsessag om en ejendom, de hverken ejer eller bruger, jf. **26-04036**.

Frist. Klage skal indgives skriftligt inden 4 uger, efter at afgørelsen er meddelt, jf. [planloven § 60, stk. 1](#).

Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen fra bekendtgørelsen, og træffes afgørelsen indirekte, fra klagerens kendskab, jf. [§ 60, stk. 2](#). Fristen håndhæves strengt: i **18/05809** blev klagen over vedtagelsen af lokalplan nr. 955 afvist, fordi fristen var overskredet med mere end tre år uden undskyldelige omstændigheder.

Afgørelsesform. Formanden eller en stedfortræder kan efter [lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1](#) træffe afgørelse i sager uden større eller principiel betydning og i sager, hvis afgørelse alene beror på en retlig vurdering.

[Bekendtgørelse om forretningsorden for Planklagenævnet § 3](#) opregner de typiske formandssager: afvisning på grund af manglende klageberettigelse, overskridelse af klagefrist, manglende kompetence, uaktualitet og opsættende virkning. De fleste grundejerforeningssager afgøres derfor af formanden – men **25/07384** om ugyldighed af en medlemspligtsbestemmelse blev truffet enstemmigt af det samlede nævn.

Gebyr. Efter [gebyrbekendtgørelsen § 3](#) tilbagebetales gebyret, hvis afgørelsen ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold, eller hvis klagen afvises på grund af klagefrist, manglende klageberettigelse eller manglende kompetence. Det ses konkret: gebyret blev tilbagebetalt i **18/06417**-, **22/03927**, **22/08008** og **19/00836**, men ikke i **21/10156** og **NMK-33-04170**, hvor klagerne ikke fik medhold.

Opsættende virkning. En klage har som udgangspunkt ikke opsættende virkning, jf. [lov om Planklagenævnet § 7, stk. 1](#), men nævnet kan bestemme andet, hvis særlige grunde taler herfor, jf. [§ 7, stk. 3](#). Ved vurderingen lægger nævnet vægt på, om det er overvejende sandsynligt, at der er sket en væsentlig overtrædelse af lovgivningen, om der er stor risiko for, at udnyttelsen vanskeliggør et senere krav om fysisk lovliggørelse, og på tidspunktet for aktivitetens påbegyndelse, jf. [23/06983](#) og [25/00658](#). Realiserer bygherren planen imens, sker det på egen risiko.

Endelighed og domstolsprøvelse. Nævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3](#), og retssag skal anlægges senest 6 måneder efter afgørelsen, jf. [§ 3, stk. 4](#).

LOV	Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3, 4	Lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1
	Lov om Planklagenævnet § 7, stk. 1	Planloven § 59, stk. 1, 2
	Planloven § 60, stk. 1, 2	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage fra lejere over Vejle Kommunes påbud om lovliggørelse af jordvolde – manglende retlig interesse og ingen formel afgørelse	02.06.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver afslag på udstykning ved Augustenborg Slot – grundejerforeningsbestemmelse ugyldig	23.03.2026
	Planklagenævnet · Afslag på anmodning om opsættende virkning i sag om lokalplan for butikker og erhverv i Aalborg	24.06.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for sommerhusudstyknig ved Mejsemarken, Ålbæk	21.08.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende bebyggelsesprocent på ejendom i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse	12.05.2023
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over Odsherred Kommunes afgørelse om ændret anvendelse grundet manglende klageberettigelse	05.09.2022

Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Halsnæs Kommunes beslutning om ikke at håndhæve servitut	29.04.2022
Planklagenævnet · Afslag på dispensation fra medlemspligt i grundejerforening stadfæstes	09.02.2022
Planklagenævnet · Klage over afslag på lovliggørende dispensation	30.11.2020
Planklagenævnet · Ophævelse af afslag på dispensation fra lokalplan om vedligeholdelsespligt for grundejerforening	30.09.2020
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om påbud efter servitut vedrørende placering af skur i Thisted Kommune	03.07.2019
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over Aalborg Kommunes afslag på dispensation til oprettelse af én grundejerforening for et lokalplanområde	17.06.2019
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afslag på godkendelse af grundejerforening i Sønderborg Kommune	21.08.2018

§ 9 Sammenhæng med domstolspraksis: Højesteret, landsret og byret

Højesteret om driftspligt og lokalplanhjemmel. Den centrale dom er [Sag 194/2015](#) af 21. juni 2016. En person faldt på den private fællesvej Erosvej i Vejle, og den tilstødende grundejer krævede sig friholdt af Grundejerforeningen Planetbyen. Foreningen gjorde bl.a. gældende, at planlovens grundejerforeningsbestemmelse ikke gav hjemmel til at pålægge en forening handlepligt vedrørende veje, fordi »fællesarealer og fællesanlæg« ikke omfattede veje. Byretten og Vestre Landsret frifandt foreningen; Højesteret nåede det modsatte resultat. Om overdragelse af opgaven udtalte Højesteret:

»Højesteret finder, at den dagældende bestemmelse i § 14 i lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje (vejrenholdelsesloven) ikke var til hinder for, at en grundejer indgik aftale med en juridisk person, herunder en virksomhed eller grundejerforening, om udførelse af vintervedligeholdelse som f.eks. glatførebekæmpelse. En sådan aftale vil dog ikke fritage grundejeren for ansvar efter loven, men vil efter omstændighederne kunne medføre, at grundejeren har et regreskrav mod aftaleparten, der har påtaget sig at udføre vintervedligeholdelse på grundejerens vegne.«

Højesteret fandt endvidere, at lokalplan nr. 188, pkt. 12.3, havde det fornødne grundlag, med henvisning til forarbejderne til den tidligere kommuneplanlov, hvor det var forudsat, at lokalplaner kunne indeholde bestemmelser om vedligeholdelse af private fællesveje, og til at der ikke i forslaget til den nugældende planlov forelå bemærkninger, der talte for en indskrænkende fortolkning. Da foreningens vedtægter § 6.1 udtrykkeligt omfattede »snerydning, glatføre-grusning etc. på veje, stier og fællesarealer«, kunne grundejeren med rette forvente, at foreningen udførte opgaven, og foreningen blev dømt til at friholde hende. Dommen går videre end det, praksisnotatet fra 2015 (sag D) lagde til grund om snerydning, og er derfor det autoritative udgangspunkt for driftspligtens rækkevidde.

Højesteret om vejret og bidrag til vedligeholdelse. I [BS G-2221/2017](#) af 15. januar 2021 fastlagde Højesteret principielle retningslinjer for, hvornår en vejret stiftes til en privat fællesvej, og frifandt Grundejerforeningen Islehøj for et krav om bidrag til udskiftning af en bro på den private fællesvej Brunevang. Dommen viser, at spørgsmålet om, hvem der skal **betale**, følger vejretlige og privatretlige regler – ikke lokalplanens driftspligtsbestemmelse.

Højesteret om klageberettigelse. I [BS-3521/2021-HJR](#) af 1. juni 2023 stadfæstede Højesteret, at en privatperson ikke opfyldte kravene om individuel og væsentlig retlig interesse efter planloven, og at den danske praksis for klageberettigelse er forenelig med Århus-konventionen. Dommen bekræfter direkte den snævre

klagekreds, Planklagenævnet anvender i sager som **22/08008** og **22/08732**. Byretspraksis går samme vej: i [BS-19930/2018-HJO](#) frifandt Retten i Hjørring Planklagenævnet i en sag om afvisning efter [planloven § 59, stk. 1](#).

Højesteret om opsættende virkning under retssag. I [BS-36790/2025-HJR](#) af 15. januar 2026 afklarede Højesteret, at domstolene undtagelsesvis kan tillægge et søgsmål om gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning – også når det er myndigheden, der anker en dom, som tilsidesætter myndighedens egen afgørelse. Det har praktisk betydning for det efterfølgende led i en klagesag, der forlader nævnet efter [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 4](#).

Byretten om vedtægter i strid med lokalplanen. Den mest direkte parallel til nævnets vedtægtspraksis er [BS-457/2011-HRS](#) af 19. juni 2012. En grundejerforening havde enstemmigt vedtaget en vedtægtsændring, der udvidede foreningens vedligeholdelsespligt til også at omfatte private veje i et delområde, og sagsøgte et medlem for kontingent og ekstraordinær indbetaling. Retten frifandt medlemmet:

»Efter Grundejerforeningens vedtægter punkt 3.1. og 20.2 sammenholdt med lokalplanernes § 10 skal vedtægterne være i overensstemmelse med lokalplanerne, hvorved der opstilles begrænsninger for, hvad der kan vedtages på en generalforsamling.«

Retten tilføjede, at det ikke havde nogen betydning, at ændringen var enstemmigt vedtaget, og at kommunal godkendelse ikke er en gyldighedsbetingelse. Dommen udgør spejlbilledet af nævnets kompetenceafgrænsning i **25/05829**: nævnet prøver ikke generalforsamlingens gyldighed, men domstolene gør det – og de bruger netop lokalplanens grænser som målestok.

Landsretten om fællesarealer og ejerskab. I [BS-16355/2021-VLR](#) af 14. januar 2022 frifandt Vestre Landsret en grundejerforening i en tvist om en bygherres ret til at etablere infrastruktur og 68 parkeringspladser på foreningens fællesareal, idet der ikke forelå et retsgrundlag, der berettigede bygherren til at overskride det accepterede parkeringsniveau for øvrige medlemmer. I [BS-8992/2021-VLR](#) af 1. marts 2022 stadfæstede Vestre Landsret, at foreningens medlemmer kunne påberåbe sig ejerskab til et areal på grundlag af salgsmateriale og berettiget forventning, og at en ejer ved passivitet havde fortabt indsigelsesretten mod generalforsamlingsbeslutninger truffet uden indkaldelse. Begge sager illustrerer det spor, nævnet henviser parterne til, når tvisten angår ejerforhold og foreningsintern kompetence snarere end lokalplanens hjemmel.

LOV	Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 4	Planloven § 15, stk. 2	Planloven § 59, stk. 1
PRAKSIS			
	Højesteret · Opsættende virkning under anke af sag om Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan i Middelfart		15.01.2026
	Højesteret · Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen		01.06.2023
	Højesteret · Højesterets afklaring af vedligeholdelsespligt og begrebet 'vejret' på private fællesveje		15.01.2021
	Højesteret · Grundejerforenings ansvar for glatførebekæmpelse og hjemmel i lokalplan efter planloven		21.06.2016
	Landsretten · Dom om gyldigheden af overdragelse af matrikelnummer til grundejerforening		01.03.2022
	Landsretten · Grundejerforening frifundet i sag om etablering af parkeringspladser på fællesareal		14.01.2022
	Byretten · Afgørelse om klageberettigelse vedrørende lokalplan for dagligvarebutik		11.12.2018
	Byretten · Ugyltig vedtægtsændring i grundejerforening: Strid med lokalplaner		19.06.2012
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over godkendelse af vedtægtsændringer for grundejerforening		19.08.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende bebyggelsesprocent på ejendom i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse		12.05.2023

Planklagenævnet · Afvisning af klage over Odsherred Kommunes afgørelse om ændret anvendelse grundet manglende klageberettigelse	05.09.2022
Planklagenævnet · Praksis for grundejerforeninger i lokalplaner: Oprettelse, medlemspligt og vedligeholdelsesopgaver	01.09.2015

§ 10 Sammenfatning: sådan falder sagerne ud

Planklagenævnets praksis om grundejerforeninger og driftspligt kan sammenfattes i fem linjer.

1. Hjemlen prøves objektivt og hårdt. Nævnet spørger først, om lokalplanens bestemmelse overhovedet ligger inden for [§ 15, stk. 2, nr. 20](#). To objektive kriterier afgør sagen – er området **nyt** (er den overvejende del allerede udstykket og bebygget til den planlagte anvendelse?), og er den **generelle anvendelse** et haveboligområde, erhvervsområde, fritidsbebyggelsesområde eller byomdannelsesområde? Falder svaret ud til nej på ét af punkterne, ophæves bestemmelsen – jf. [23/08845](#) og [25/07384](#). Beviset er som regel lokalplanens eget kortbilag og redegørelse.

2. Klarhed er en gyldighedsforudsætning i praksis. En driftspligt, der ikke i selve planen afgrænser hvilke arealer den angår, kan ikke håndhæves, jf. [NMK-33-02537](#). Omvendt er en vejvedligeholdelsespligt gyldig, når vejens beliggenhed og bredde er præcist fastlagt i lokalplanens tekst og kortbilag, jf. [NMK-33-02237](#).

3. Medlemspligten er fremtidsrettet. Den udløses af en retlig eller faktisk disposition – typisk erhvervelse eller udstykning – og rammer også kommuner som grundejere af udstykkede parceller, jf. [NMK-33-02614](#). Er medlemspligten ikke fastsat i lokalplanen, kan den følge af en tinglyst deklaration, som kommunen kan håndhæve efter [§ 43](#), jf. [NMK-33-02846](#).

4. Foreningens indre liv er privatretligt. Nævnet prøver, at foreningen er oprettet, at vedtægterne er godkendt, og at drifts- og vedligeholdelsespligterne opfyldes. Det prøver ikke bestyrelsesvalg ([24/03418](#)), generalforsamlingsindkaldelser ([25/05829](#)), eller kommunens beslutning om ikke at aflyse eller ikke at håndhæve en servitut ([24/09479](#), [22/03927](#)). Disse spor fører til de almindelige domstole, jf. [BS-457/2011-HRS](#) og [BS-8992/2021-VLR](#).

5. Domstolene har udvidet driftspligten, ikke indskrænket den. Højesteret fastslog i [Sag 194/2015](#), at lokalplankataloget giver tilstrækkelig hjemmel til at pålægge en grundejerforening driftspligt for private fællesveje, herunder glatførebekæmpelse, og at foreningen kan komme til at friholde en grundejer for erstatningsansvar over for en tilskadekommen. For grundejerforeninger betyder det, at kombinationen af en gyldig lokalplanbestemmelse og en vedtægt, der udtrykkeligt omfatter opgaven, ikke blot er en administrativ forpligtelse, men en potentiel erstatningsretlig eksponering.

Afslutningsvis bemærkes, at emnet grænser op til flere beslægtede områder: rene foreningsretlige tvister og generalforsamlinger i andelsboligforeninger behandles under [andelsboligforening](#), vejretlige spørgsmål under [private-faellesveje](#) og [vejret-og-vejskel](#), servitutter materielt under [servitutter-tinglysning](#) og [planservitut-kommunal-planlov](#), og lokalplanlægning generelt under [lokalplaner](#).

LOV	Planloven § 15, stk. 2	Planloven § 18	Planloven § 43	
PRAKSIS	Højesteret · Grundejerforenings ansvar for glatførebekæmpelse og hjemmel i lokalplan efter planloven			21.06.2016
	Landsretten · Dom om gyldigheden af overdragelse af matrikelnummer til grundejerforening			01.03.2022
	Byretten · Ugyltig vedtægtsændring i grundejerforening: Strid med lokalplaner			19.06.2012

Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver afslag på udstykning ved Augustenborg Slot – grundejerforeningsbestemmelse ugyldig	23.03.2026
Planklagenævnet · Afvisning af klage over godkendelse af vedtægtsændringer for grundejerforening	19.08.2025
Planklagenævnet · Afvisning af påbud om etablering af bestyrelse i grundejerforening	20.06.2025
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Roskilde Kommunes beslutning om servitut om medlemskab af en grundejerforening	01.11.2024
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 0522-15, Boligområde ved [Vej1] - Kolding Kommune	22.03.2024
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Halsnæs Kommunes beslutning om ikke at håndhæve servitut	29.04.2022
Planklagenævnet · Afgørelse om pligt til medlemskab af grundejerforening	14.07.2015
Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fortolkning af lokalplan vedrørende fællesarealer	25.02.2015
Planklagenævnet · Kommunens medlemspligt i grundejerforening efter udstykning af grunde	19.02.2015
Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om dispensation fra lokalplanbestemmelse vedrørende vedligeholdelse af privat fællesvej	14.08.2014

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Planloven § 15	stk. 2	Planloven § 18	
Planloven § 19	stk. 1	Planloven § 43	
Planloven § 51	stk. 1	Planloven § 58	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

45 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

4

15.01.2026	Opsættende virkning under anke af sag om Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan i Middelfart	36790-2025
01.06.2023	Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen	bs-3521-2021-hjr
15.01.2021	Højesterets afklaring af vedligeholdelsespligt og begrebet 'vejret' på private fællesveje	bs-13147-2020-hjr
21.06.2016	Grundejerforenings ansvar for glatførebekæmpelse og hjemmel i lokalplan efter planloven	194-2015

LANDSRETEN · ANKEINSTANS

2

01.03.2022	Dom om gyldigheden af overdragelse af matrikelnummer til grundejerforening	1852-2207
14.01.2022	Grundejerforening frifundet i sag om etablering af parkeringspladser på fællesareal	1145-1373

BYRETEN · FØRSTE INSTANS

2

11.12.2018	Afgørelse om klageberettigelse vedrørende lokalplan for dagligvarebutik	3154-3748
19.06.2012	Ugyldig vedtægtsændring i grundejerforening: Strid med lokalplaner	36-36

PLANKLAGENÆVNEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

37

03.07.2026	Planklagenævnet afviser klage over kommunes beslutning om ikke at håndhæve vejbyggelinje-servitut	26-06056
15.06.2026	Planklagenævnet afviser klage over Holbæk Kommunes afslag på nedlæggelse af privat fællesvej i Vipperød – ikke en afgørelse efter planloven	26-04612
02.06.2026	Planklagenævnet afviser klage fra lejere over Vejle Kommunes påbud om lovliggørelse af jordvolde – manglende retlig interesse og ingen formel afgørelse	26-04036
23.03.2026	Planklagenævnet ophæver afslag på udstykning ved Augustenborg Slot – grundejerforeningsbestemmelse ugyldig	25/07384
19.11.2025	Afslag på genoptagelse af sag om dispensation til kirsebærlaubærhæk: Har kommunen tilsidesat lighedsgrundsætningen?	25/03277
25.09.2025	Afvisning af klage over kommunes manglende håndhævelse af privatretlig servitut om udnyttelsesgrad	25/07667
16.09.2025	Afvisning af klage over Kolding Kommunes manglende håndhævelse vedrørende terrænregulering	25/06044
19.08.2025	Afvisning af klage over godkendelse af vedtægtsændringer for grundejerforening	25/05829
24.06.2025	Afslag på anmodning om opsættende virkning i sag om lokalplan for butikker og erhverv i Aalborg	25/00658, 25/03336
20.06.2025	Afvisning af påbud om etablering af bestyrelse i grundejerforening	24/03418
31.03.2025	Planklagenævnets afgørelse om håndhævelse af støjkrav i lokalplan for erhvervsområde ved Nordgårde i Svinninge	24/00808
12.03.2025	Planklagenævnets afvisning af klage over dispensation til facadehøjde i Gribskov Kommune	25/01184
01.11.2024	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Roskilde Kommunes beslutning om servitut om medlemskab af en grundejerforening	24/09479
22.03.2024	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan nr. 0522-15, Boligområde ved [Vej1] - Kolding Kommune	23/08845
21.08.2023	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for sommerhusudstyknig ved Mejsemarken, Ålbæk	23/06983
16.06.2023	Ophævelse af kommunalt afslag på dispensation fra privatretlig servitut grundet forkert lovhjemmel	23/06399
12.05.2023	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende bebyggelsesprocent på ejendom i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse	22/08732
05.09.2022	Afvisning af klage over Odsherred Kommunes afgørelse om ændret anvendelse grundet manglende klageberettigelse	22/08008
29.04.2022	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende Halsnæs Kommunes beslutning om ikke at håndhæve servitut	22/03927

09.02.2022	Afslag på dispensation fra medlemspligt i grundejerforening stadfæstes	21/10156
30.11.2020	Klage over afslag på lovliggørende dispensation	18/06087
30.09.2020	Ophævelse af afslag på dispensation fra lokalplan om vedligeholdelsespligt for grundejerforening	18/05809
03.07.2019	Planklagenævnets afgørelse om påbud efter servitut vedrørende placering af skur i Thisted Kommune	18/06417
17.06.2019	Planklagenævnets afvisning af klage over Aalborg Kommunes afslag på dispensation til oprettelse af én grundejerforening for et lokalplanområde	19/00836
21.08.2018	Planklagenævnets afgørelse om afslag på godkendelse af grundejerforening i Sønderborg Kommune	NMK-33-04170
22.03.2017	Planklagenævnets afgørelse om afslag på godkendelse af grundejerforening i Sønderborg Kommune	NMK-33-03912
11.02.2016	Afgørelse om klage over Hørsholm Kommunes håndtering af servitut vedrørende facadeændring på [adresse1]	NMK-33-03388
01.09.2015	Praksis for grundejerforeninger i lokalplaner: Oprettelse, medlemspligt og vedligeholdelsesopgaver	
14.07.2015	Afgørelse om pligt til medlemskab af grundejerforening	NMK-33-02846
25.02.2015	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fortolkning af lokalplan vedrørende fællesarealer	NMK-33-02537
19.02.2015	Kommunens medlemspligt i grundejerforening efter udstykning af grunde	NMK-33-02614
16.01.2015	Ophævelse af påbud om lovliggørelse af byggemodningsarbejder	NMK-33-02731
14.08.2014	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om dispensation fra lokalplanbestemmelse vedrørende vedligeholdelse af privat fællesvej	NMK-33-02237
14.08.2014	Klage over Middelfart Kommunes fortolkning af lokalplan om medlemspligt til grundejerforening	NMK-33-02483
14.07.2014	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fortolkning af lokalplan vedrørende etablering af sti og fællesarealer før ibrugtagning af ny bebyggelse	NMK-33-02445
25.11.2013	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om ugyldighed af lokalplanbestemmelser pga. manglende hjemmel til betingelser om grundejerforenings godkendelse	NMK-33-02105
09.09.2013	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om fritagelse for medlemskab af grundejerforening i Kragehave Vest	NMK-33-01908

05

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over habitatvurdering og bilag IV-arter i planlægningen

Planklagenævnets prøvelse af kommunernes habitatvurdering og bilag IV-beskyttelse i lokalplaner, kommuneplaner og landzoneafgørelser

Version 1 · Opdateret 29. maj 2026 · 12 afgørelser · 2018–2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Når en kommune tilvejebringer en lokalplan, et kommuneplantillæg eller træffer en landzoneafgørelse, skal den efter planhabitatbekendtgørelsen vurdere både virkningen på internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000) og på de strengt beskyttede bilag IV-arter som flagermus, padder og markfirben. Planklagenævnet prøver som klageinstans, om kommunen har overholdt disse regler – og nævnets praksis viser, at et mangelfuldt oplysningsgrundlag om bilag IV-arter er en væsentlig retlig mangel, der fører til, at planen ophæves. Denne oversigt samler Planklagenævnets afgørelser om habitatvurdering og bilag IV-beskyttelse i planlægningen og holder dem op mod EU-Domstolens og de danske domstoles parallelle praksis.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet kræver konkrete, opdaterede undersøgelser af bilag IV-arter, når der er holdepunkter for, at fx flagermus, padder eller markfirben kan forekomme – generelle opslagsværker som Dansk Pattedyratlas er ikke et tilstrækkeligt grundlag.
- 02** Planklagenævnet afviser, at en kommune kan inddrage afværgeforanstaltninger (soft start, paddehegn, driftsstop, udslusning mv.) i selve væsentlighedsvurderingen for derved at undgå en fuld konsekvensvurdering af et Natura 2000-område.
- 03** Planklagenævnet accepterer nærhed til et Natura 2000-område, når en væsentligheds- eller konsekvensvurdering på objektivt videnskabeligt grundlag kan udelukke skade på områdets integritet.
- 04** Manglende konkret undersøgelse af bilag IV-arter, hvor arternes tilstedeværelse ikke kan udelukkes, er en væsentlig retlig mangel, der fører til ophævelse (annullering) af lokalplan og kommuneplantillæg i deres helhed.
- 05** Vurderingen af både Natura 2000 og bilag IV-arter skal fremgå udtrykkeligt af planens redegørelse henholdsvis af landzone- eller dispensationsafgørelsen, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 3, § 4 og § 7, stk. 3.

- 06** Planklagenævnet prøver kun retlige spørgsmål og tilsidesætter ikke kommunens faglige skøn, når oplysningsgrundlaget er fyldestgørende – men spørgsmålet om, hvorvidt grundlaget overhovedet er tilstrækkeligt oplyst (officialprincippet), er i sig selv et retligt spørgsmål.
- 07** Et solidt grundlag forudsætter typisk feltundersøgelser på de rette årstider og med egnet teknik (lytninger/detektorer for flagermus), idet manglende registrering ikke er bevis for artenes fravær.
- 08** Domstolene har bekræftet og skærpet nævnets linje: byretten kendte i Middelfart-sagen en stadfæstende nævnsafgørelse ugyldig, netop fordi undersøgelserne af bilag IV-arter var utilstrækkelige.

Retsgrundlaget: planhabitatbekendtgørelsen og Planklagenævnets prøvelsesintensitet

Planlægningens habitatpligt udspringer af EU-retten. **Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3** kræver en konsekvensvurdering af planer og projekter, der kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, og **artikel 12** pålægger medlemsstaterne en streng beskyttelsesordning for de arter, der er opført på direktivets bilag IV – i Danmark bl.a. alle flagermusarter, stor vandsalamander, løvfrø, spidssnudet frø og markfirben. Også [fuglebeskyttelsesdirektivet \(2009/147/EF\)](#) spiller ind for bilag I-fugle. Reglerne er for planlovens område gennemført i **planhabitatbekendtgørelsen** (bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016), der efter en søgning i pending-ændringer fortsat er gældende uden vedtagne, ikke-konsoliderede ændringer.

Bekendtgørelsen arbejder i to spor:

- **Natura 2000:** For planforslag skal redegørelsen indeholde en væsentlighedsvurdering, og [§ 3, stk. 2](#) bestemmer, at planen ikke kan vedtages, hvis det ikke kan udelukkes, at den skader områdets integritet. For landzone- og dispensationsafgørelser efter [planloven § 35](#) og § 19 gælder det tilsvarende krav i [§ 4](#).
- **Bilag IV-arter:** Efter [§ 7, stk. 1](#) kan der ikke gives tilladelse mv., der kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder, og efter [§ 7, stk. 2](#) kan et planforslag slet ikke vedtages, hvis gennemførelsen har sådanne virkninger. Vurderingen skal fremgå af afgørelsen eller redegørelsen, jf. [§ 7, stk. 3](#).

Beskyttelsen kan kun helt undtagelsesvist fraviges – for Natura 2000 efter [§ 6](#) (bydende nødvendige samfundsinteresser) og for bilag IV-arter efter [§ 8](#), der gennemfører habitatdirektivets **artikel 16**.

Planklagenævnet er et uafhængigt klagenævn, jf. [lov om Planklagenævnet § 1, stk. 2](#), og prøver efter [planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#) alene **retlige spørgsmål** ved planvedtagelser (og efter nr. 1 landzoneafgørelser efter § 35). Nævnet beskriver gennemgående sin kompetence således – her fra solcellesagen ved Torrild, **j.nr. 24-07901**:

Retlige spørgsmål omfatter alle spørgsmål om lovligheden eller gyldigheden af trufne afgørelser, herunder fortolkning eller forståelse af lovbestemmelser samt overholdelse af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger. Det er ikke et retligt spørgsmål, om en plans indhold er hensigtsmæssigt.

Deri ligger nævnets prøvelsesintensitet: Planklagenævnet tilsidesætter ikke kommunens **faglige skøn** (fx artsbiologiske vurderinger), når oplysningsgrundlaget er fyldestgørende, men spørgsmålet om, hvorvidt grundlaget overhovedet er tilstrækkeligt oplyst – officialprincippet – er netop et retligt spørgsmål, som nævnet efterprøver fuldt ud. Det er denne sontring, der afgør udfaldet i stort set alle habitatsager, hvad enten nævnet ophæver planen (som i [24-07901](#)) eller stadfæster afgørelsen (som ved antennemasten i Knebel, [25-00290](#)).

LOV

[Habitatdirektivet § 6, stk. 3](#)[Habitatdirektivet § 12](#)[Lov om Planklagenævnet § 1, stk. 2](#)[Planhabitatbekendtgørelsen § 3, stk. 2](#)[Planhabitatbekendtgørelsen § 4, stk. 2](#)[Planhabitatbekendtgørelsen § 7, stk. 1-3](#)[Planloven § 58, stk. 1](#)

PRAKSIS

Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til 36 m antennemast nær Natura 2000-område og fredning i Syddjurs Kommune 23.09.2025

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Torrild: Mangelfuld vurdering af flagermus 05.02.2025

Manglende konkret undersøgelse af bilag IV-arter er en væsentlig retlig mangel

§ 2

Det helt centrale mønster i nævnets praksis er, at en plan **ophæves**, hvis kommunen ikke har foretaget konkrete undersøgelser af bilag IV-arter, dér hvor der er holdepunkter for, at arterne kan forekomme.

I solcellesagen ved Torrild ([24-07901](#)) havde Odder Kommune fundet potentielle yngle- og rasteområder for flagermus i to bygninger, der skulle nedrives, men havde nøjedes med en overordnet egnethedsvurdering. Planklagenævnet ophævede lokalplan nr. 1157 og kommuneplantillæg nr. 4, fordi oplysningsgrundlaget om flagermus var mangelfuldt, og [planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2](#) derfor ikke var overholdt. Det er værd at bemærke, at nævnet i **samme** afgørelse fandt undersøgelserne af stor vandsalamander og løvfro tilstrækkelige – vurderingen er artsspecifik og afhænger af, om der konkret er holdepunkter for forekomst.

Linjen blev gentaget i Svendborg-sagen ([25-01916](#)), hvor kommunen ville nedrive tømmerhaller ved Svendborg Sund uden konkrete besigtigelser eller lytninger. Et flertal lagde vægt på, at der var observeret flagermus i nærheden, som bruger bygninger til yngle- og rastepladser, og udtalte:

Kommunen har ikke haft et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, om der er egnede yngle- og rasteområder for flagermus i de bygninger, som skal nedrives, og om realiseringen af planerne således kan medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for flagermus.

Nævnet ophævede planerne i deres helhed – også selvom den mangelfulde undersøgelse kun angik ét af flere klagepunkter. Det illustrerer, at habitatmangler er **gennemslagskraftige**: én utilstrækkeligt oplyst bilag IV-art er nok til at annullere hele plangrundlaget.

Nævnets dokumentationskrav er konkretiseret i klagenævnspraksis gengivet i Miljøstyrelsens vejledninger. Af [vejledningen om planlægning for lokalplanpligtige solcelleanlæg i det åbne land](#) fremgår eksempelvis, at nævnet i sag **j.nr. 22/08959** fandt undersøgelserne af spidssnudet frø utilstrækkelige:

Det er flertallets vurdering, at kommunen – særligt set i lyset af det forhold, at der er fundet æg fra spidssnudet frø i vandhul 7 inden for planområdet – ikke i tilstrækkelig grad har undersøgt eller redegjort for, om der er en selvstændig bestand af spidssnudet frø inden for planområdet, herunder dennes udbredelse.

Hovedreglerne, der går igen, kan opstilles således:

- **Holdepunkter udløser undersøgelsespligt:** Er der registreret eller potentielt egnede levesteder, skal kommunen undersøge konkret – ikke blot henvise til generelle kilder.
- **Manglende registrering er ikke bevis for fravær:** At arten ikke er kortlagt, kan blot betyde, at der ikke er undersøgt.

- **Den økologiske funktionalitet skal vurderes:** Det er ikke nok at konstatere en bygning eller et træ; kommunen skal vurdere, om nedrivning/fældning bringer den samlede økologiske funktionalitet for arten i fare.

Domstolene har bekræftet denne strengthed. I Middelfart-sagen kendte Retten i Odense den 26. november 2024 en stadfæstende afgørelse fra Planklagenævnet ugyldig, fordi kommunen og nævnet ikke havde opfyldt undersøgelsespligten for bilag IV-arter (flagermus og stor vandsalamander); eftersøgningerne omfattede bl.a. ikke relevante naboarealer og var ikke udført på de optimale tidspunkter eller med de rette tekniske hjælpemidler. Sagen verserer fortsat – Højesteret tog den 15. januar 2026 stilling til opsættende virkning under nævnets anke, jf. [BS-36790/2025-HJR](#).

LOV

[Habitatdirektivet § 12](#)[Miljøvurderingsloven § 12, stk. 1](#)[Planhabitatbekendtgørelsen § 7, stk. 2](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets ophævelse af landsretskendelse om opsættende virkning i sag om miljøvurdering og habitatbeskyttelse	15.01.2026
	Planklagenævnet · Annullering af lokalplan og kommuneplantillæg i Svendborg grundet mangelfulde flagermusundersøgelser	23.09.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Torrild: Mangelfuld vurdering af flagermus	05.02.2025

Forbuddet mod at inddrage afværgeforanstaltninger i væsentlighedsvurderingen

§ 3

Et særligt skarpt mønster vedrører **afværgeforanstaltninger**. Planklagenævnet afviser, at en kommune kan medregne afbødende tiltag allerede i væsentlighedsvurderingen (screeningen) for derved at konkludere, at en fuld konsekvensvurdering af et Natura 2000-område er unødvendig.

Det blev tydeligt i sagen om Hornbæk Havn ([24-11452](#)). Helsingør Kommune havde i en væsentlighedsvurdering konkluderet, at udvidelsen af havnen ikke ville påvirke marsvin i det nærliggende habitatområde N195 (Gilleleje Flak og Tragten) væsentligt – men konklusionen byggede på afværgetiltag som »soft start« ved ramning af pæle. Nævnet ophævede planerne, fordi:

Da påvirkningen ikke kunne udelukkes uden disse foranstaltninger, var kommunen forpligtet til at gennemføre en fuld konsekvensvurdering efter Planhabitatbekendtgørelsen § 3, stk. 2.

Selve det, at der er behov for afværgeforanstaltninger for at undgå skade, viser, at en væsentlig påvirkning ikke kan udelukkes – og så er tærsklen for en fuld konsekvensvurdering efter [§ 3, stk. 1](#) krydset.

Nævnet bygger her direkte på EU-Domstolen. I [C-323/17, People Over Wind](#) fastslog Domstolen, at **habitatdirektivets artikel 6, stk. 3** skal fortolkes således, at man i screeningsfasen ikke må tage hensyn til foranstaltninger, der har til formål at undgå eller reducere skade på en beskyttet lokalitet. Inddrages afbødning allerede i screeningen, omgås kravet om en grundig videnskabelig vurdering og om offentlig høring.

Afgrænsningen er vigtig: forbuddet mod afværgetiltag gælder i screenings-/væsentlighedsfasen og ved selve fastlæggelsen af planens indhold. Det er derimod ikke til hinder for, at afværge- og afbødningstiltag indgår i en efterfølgende **fuld konsekvensvurdering** eller i den konkrete realitetsvurdering af bilag IV-arter, jf. næste afsnit.

De rene proceduremæssige miljøvurderingsspørgsmål (SMV/screening) behandles nærmere i [praksisoversigten om miljøvurdering og screening af planer](#), mens VVM af konkrete projekter hører under [vvm-vurdering](#).

LOV	Habitatdirektivet § 6, stk. 3	Planhabitatbekendtgørelsen § 3, stk. 1-2	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Screeningsprocessen efter habitatdirektivet: Afbødende foranstaltninger må ikke udelukke en passende vurdering Planklagenævnet · Ophævelse af planer for Hornbæk Havn grundet mangelfuld miljøvurdering og Natura 2000-vurdering		12.04.2018 08.09.2025

§ 4 Hvad der får planen eller afgørelsen stadfæstet: tilstrækkelig vurdering og afværge uden for screeningen

Spejlbilledet af ophævelsessagerne er de afgørelser, hvor Planklagenævnet **stadfæster**. Mønsteret er, at nærhed til et Natura 2000-område eller forekomst af bilag IV-arter ikke i sig selv er til hinder for planen – afgørende er, om en konkret vurdering på et fyldestgørende grundlag kan udelukke skade.

I vindmøllesagen ved Bjørnstrup ([22-07047](#)) havde Vesthimmerlands Kommune gennemført to konkrete flagermusundersøgelser (2019 og 2021), der registrerede ni arter, og fastsat vilkår om driftsstop for de tre nordligste møller i perioden 15. juli–15. oktober ved lave vindhastigheder samt om etapevis udslusning ved nedrivning af bygninger. Et flertal (9 af 11 medlemmer) fandt grundlaget tilstrækkeligt til at sandsynliggøre, at den økologiske funktionalitet kunne opretholdes, og et enstemmigt nævn godkendte driftsstoppet som egnet afværgeforanstaltning mod kollisioner, jf. **habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a og d**. Her var afværgetiltagene altså lovlige, fordi de indgik i realitetsvurderingen på grundlag af konkrete undersøgelser – ikke som en genvej uden om en påkrævet vurdering.

To landzonesager fra 2025 viser samme afvejning:

Sag	Afstand/forhold til natur	Hvorfor stadfæstet
Ridebane i Vodskov, 25-04374	Ca. 50 m til Natura 2000-område N218; stor vandsalamander/markfirben	Arealet har i årevis været afgræsset og mangler skjulesteder (sten, træstammer, musehuller); ridebanen er ingen væsentlig spredningsbarriere
Antennemast i Knebel, 25-00290	Ca. 10 m til Natura 2000-område N227	Masten placeres på et mindre areal mellem eksisterende bygninger med begrænset naturværdi; kommunens væsentlighedsvurdering efter § 4, stk. 1 og bilag IV-vurdering efter § 7, stk. 1 tilsidesættes ikke

Antennemastsagen blev afgjort med 6 mod 5 stemmer, hvor mindretallet ville tillægge de landskabelige hensyn ved fredningen afgørende vægt. Det illustrerer, at habitatvurderingen kan være tilstrækkelig, selv når et knebent flertal lander på stadfæstelse af andre grunde end naturhensyn.

For afgørelser om landzonetilladelser (§ 35) og dispensationer (§ 19) er det [§ 4](#) (Natura 2000) og [§ 7, stk. 1](#) (bilag IV), der er omdrejningspunktet, mens det for selve planforslagene er [§ 3](#) og [§ 7, stk. 2-3](#). Bevisbyrdens placering er gennemgående: det er **myndigheden**, der skal kunne dokumentere, at skade kan udelukkes – ikke klageren, der skal bevise det modsatte. Det fremgår også af Vestre Landsrets dom i fredningssagen ([BS-28702/2022-VLR](#)), hvor påvirkningen af odderen i et Natura 2000-område dog efter karakteren af indgrebet kunne udelukkes.

LOV

[Habitatdirektivet § 12, stk. 1](#)[Planhabitatbekendtgørelsen § 4, stk. 1-2](#)[Planhabitatbekendtgørelsen § 7, stk. 1](#)[Planloven § 35, stk. 1](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Stadfæstelse af landzonetilladelse til ridebane i Vodskov trods klager over naturbeskyttelse og nabogener	28.11.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til 36 m antennemast nær Natura 2000-område og fredning i Syddjurs Kommune	23.09.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om vindmøller ved Bjørnstrup	17.11.2022

§ 5 Forsigtighedsprincippet og kravet om at fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl

Bag nævnets dokumentationskrav ligger habitatdirektivets forsigtighedsprincip, sådan som EU-Domstolen har udlagt det. En vurdering er kun tilstrækkelig, hvis den indeholder fuldstændige, præcise og endelige konstateringer, der kan **fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl** om, at planen eller projektet ikke skader lokalitetens integritet.

I [C-411/19, WWF Italia](#) fastslog Domstolen, at det er i strid med **artikel 6, stk. 3** at udskyde dybdegående undersøgelser til et senere projektstadium eller at »rette op« på en negativ vurdering med efterfølgende studier og afbødningstiltag. I [C-461/17, Holohan](#) præciserede Domstolen, at en passende vurdering skal omfatte samtlige arter og levesteder, som lokaliteten er udpeget for, herunder karakteristiske arter og virkninger uden for lokalitetens grænser, hvis de er relevante for bevaringsmålsætningerne.

Planklagenævnet anvender samme målestok. Som gengivet i [vejledningen til miljøvurderingsloven \(planer og programmer\)](#) ophævede nævnet i sag **j.nr. 19/00803** en kommuneplan, fordi den foretagne vurdering »ikke [var] egnet til at fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl« om skade på integriteten af Natura 2000-område N16, hvor damflagermus er på udpegningsgrundlaget. Af samme vejledning fremgår to tilbagevendende beviskrav:

- **Aktualitet:** Oplysninger, der på vurderingstidspunktet var mindst fem år gamle, kan efter omstændighederne være forældede, hvis forholdene kan have ændret sig.
- **Fravær af registrering ≠ fravær af arter:** At kortmateriale ikke viser fund, kan blot afspejle, at der ikke er undersøgt.

For Natura 2000-områderne gælder desuden, at stillingtagen **ikke kan udskydes** til en senere detailtilladelse – også en overordnet plan skal vurderes for sin virkning på udpegningsgrundlaget. Det fremgår af [habitatvejledningen](#), der beskriver det »særlige forsigtighedsprincip« for Natura 2000. For bilag IV-arter i meget overordnede planer (fx arealreservationer) kan endelig stillingtagen efter omstændighederne henskydes til den efterfølgende konkrete tilladelse, men risikoen herved skal i givet fald fremgå af planen. Hvor afværgeforanstaltninger lovligt kan sikre den økologiske funktionalitet – fx driftsstop fastsat efter forvaltningsplanen for flagermus – er beskyttelsen ikke nødvendigvis til hinder for planen, jf. [vejledningen om planlægning for vindmøller](#) og nævnets afgørelse i Bjørnstrup-sagen ([22-07047](#)).

LOV

[Habitatdirektivet § 6, stk. 3](#)[Habitatdirektivet § 12, stk. 1](#)[Planhabitatbekendtgørelsen § 7, stk. 2](#)

PRAKSIS

EU-Domstolen · Bydende nødvendige hensyn til samfundsinteresser og udskydelse af miljøvurderinger i Natura 2000-områder (C-411/19)	16.07.2020
EU-Domstolen · Omfanget af miljøvurderinger under habitatdirektivet og VVM-direktivet ved vejprojekter	07.11.2018
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om vindmøller ved Bjørnstrup	17.11.2022

§ 6 Klagebehandling ved Planklagenævnet og sammenhængen med domstolsprøvelsen

Klageadgang og sagsgang. Kommunens planvedtagelser kan for retlige spørgsmåls vedkommende påklages til Planklagenævnet efter [planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#), og landzoneafgørelser efter nr. 1. Klageberettiget er enhver med retlig interesse samt landsdækkende natur- og miljøforeninger med vedtægtsbestemt formål og mindst 100 medlemmer, jf. [planloven § 59](#). Sagsbehandlingen er som udgangspunkt skriftlig, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 1](#), og nævnets afgørelser er **endelige** i administrativ henseende, jf. [§ 3, stk. 3](#). De kan derimod indbringes for domstolene, og søgsmål skal anlægges senest 6 måneder efter afgørelsen, jf. [§ 3, stk. 4](#).

Nævnet kan **selv supplere oplysningsgrundlaget** under klagebehandlingen. I vindmøllesagen ved et Natura 2000-område ([BS-45479/2022-VLR](#)) havde Planklagenævnet og Miljø- og Fødevarerklagenævnet vurderet, at en oprindeligt mangelfuld væsentlighedsvurdering kunne afhjælpes ved oplysninger indhentet under rekursbehandlingen, så det på objektivet videnskabeligt grundlag kunne udelukkes, at projektet ville skade området. Vestre Landsret afviste at tillægge søgsmålet opsættende virkning og fandt ikke grundlag for præjudiciel forelæggelse.

Officialprincippets grænser. Nævnet er ikke forpligtet til at prøve klagepunkter, der ikke er rejst, medmindre en ulovlighed er åbenbar. I sagen om Bygholm Å ([BS-56753/2023-HRS](#)) frifandt Retten i Horsens nævnet for et afslag på genoptagelse; retten bemærkede samtidig, at nævnet faktisk havde forholdt sig til støjpåvirkning af flagermus i både anlægs- og driftsfasen.

Domstolene som korrektiv. Selvom nævnets afgørelser er endelige administrativt, prøver domstolene gyldigheden. Middelfart-sagen viser, at korrektionen kan gå begge veje: her havde Planklagenævnet **stadfæstet** kommunens beslutning om ikke at gennemføre miljøvurdering, men Retten i Odense kendte nævnets afgørelse ugyldig, fordi undersøgelsespligten for bilag IV-arter (flagermus og stor vandsalamander) ikke var opfyldt. Højesteret tog i [BS-36790/2025-HJR](#) stilling til, om søgsmålet under nævnets anke kunne tillægges opsættende virkning, og hjemviste spørgsmålet til landsretten med krav om en konkret interesseafvejning, herunder af om der efter en foreløbig vurdering forelå et rimeligt grundlag for ugyldighedspåstanden.

Dispensation efter naturbeskyttelsesloven (§ 3-områder og beskyttelseslinjer) afgøres af Miljø- og Fødevarerklagenævnet og behandles i [praksisoversigten om naturbeskyttelse](#); de generelle plantyper er behandlet under [lokalplaner](#) og [kommuneplan](#).

LOV	Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3, 4	Planloven § 58, stk. 1	Planloven § 59	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets ophævelse af landsretskendelse om opsættende virkning i sag om miljøvurdering og habitatbeskyttelse			15.01.2026
	Landsretten · Vestre Landsrets afgørelse om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse i sag om vindmøller ved Natura 2000-område			22.03.2024
	Byretten · Prøvelse af Planklagenævnets afslag på genoptagelse af kommuneplantillæg – konflikt med Vandrammedirektivet og kobberforurening i Bygholm Å			29.09.2025

§ 7 Sammenfatning: de tilbagevendende mønstre i nævnets praksis

Planklagenævnets praksis om habitatvurdering og bilag IV-arter i planlægningen er bemærkelsesværdigt konsistent og kan koges ned til nogle få bærende mønstre.

For det første er **oplysningsgrundlaget** det springende punkt. Hvor der er holdepunkter for, at en bilag IV-art kan forekomme, kræver nævnet konkrete, opdaterede undersøgelser; en overordnet egnethedsvurdering eller henvisning til generelle kilder er ikke nok. Mangler grundlaget, ophæves planen – som ved solcelleanlægget i Torrild (24-07901) og pakhuse i Svendborg (25-01916).

For det andet håndhæver nævnet **toledet-prøvelsen** fra EU-retten: afværgeforanstaltninger må ikke bruges til at »screene sig fri« af en fuld konsekvensvurdering, som det skete i Hornbæk Havn (24-11452) – men afværge- og afbødningstiltag er fuldt lovlige, når de hviler på konkrete undersøgelser og indgår i realitetsvurderingen, som ved vindmøllerne ved Bjørnstrup (22-07047).

For det tredje er **nærhed til natur ikke ensbetydende med ulovlighed**. Når en konkret vurdering på et fyldestgørende grundlag kan udelukke skade – fordi arealet mangler egnede levesteder, afstanden er tilstrækkelig, eller projektet ikke skaber en spredningsbarriere – stadfæster nævnet, som ved ridebanen i Vodskov (25-04374) og antennemasten i Knebel (25-00290).

Endelig spiller **bevisbyrde og forsigtighedsprincip** sammen: det er myndigheden, der skal kunne fjerne enhver rimelig videnskabelig tvivl, og vurderingen skal udtrykkeligt fremgå af planens redegørelse eller af afgørelsen, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 3. Domstolene følger linjen og har i Middelfart-sagen vist sig villige til at tilsidesætte selv en stadfæstende nævnsafgørelse, hvor habitatundersøgelserne var utilstrækkelige.

LOV

[Habitatdirektivet § 6, stk. 3](#)
[Planhabitatbekendtgørelsen § 3, stk. 1-2](#)
[Planhabitatbekendtgørelsen § 7, stk. 3](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Stadfæstelse af landzonetilladelse til ridebane i Vodskov trods klager over naturbeskyttelse og nabogener	28.11.2025
	Planklagenævnet · Annullering af lokalplan og kommuneplantillæg i Svendborg grundet mangelfulde flagermusundersøgelser	23.09.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til 36 m antennemast nær Natura 2000-område og fredning i Syddjurs Kommune	23.09.2025
	Planklagenævnet · Ophævelse af planer for Hornbæk Havn grundet mangelfuld miljøvurdering og Natura 2000-vurdering	08.09.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Torrild: Mangelfuld vurdering af flagermus	05.02.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om vindmøller ved Bjørnstrup	17.11.2022

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Habitatdirektivet § 6	stk. 3	Habitatdirektivet § 12	
Planhabitatbekendtgørelsen § 3	stk. 1-2	Planhabitatbekendtgørelsen § 4	stk. 1-3
Planhabitatbekendtgørelsen § 7	stk. 1-3	Planhabitatbekendtgørelsen § 8	

Planloven § 58

stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

12 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

1

15.01.2026	Højesterets ophævelse af landsretskendelse om opsættende virkning i sag om miljøvurdering og habitatbeskyttelse	10389-12226
------------	---	-------------

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL

3

16.07.2020	Bydende nødvendige hensyn til samfundsinteresser og udskydelse af miljøvurderinger i Natura 2000-områder (C-411/19)	C-411/19
------------	---	----------

07.11.2018	Omfanget af miljøvurderinger under habitatdirektivet og VVM-direktivet ved vejprojekter	C-461/17
------------	---	----------

12.04.2018	Screeningsprocessen efter habitatdirektivet: Afbødende foranstaltninger må ikke udelukke en passende vurdering	C-323/17
------------	--	----------

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

1

22.03.2024	Vestre Landsrets afgørelse om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse i sag om vindmøller ved Natura 2000-område	5404-6481
------------	--	-----------

BYRETTE · FØRSTE INSTANS

1

29.09.2025	Prøvelse af Planklagenævnets afslag på genoptagelse af kommuneplantillæg – konflikt med Vandrammedirektivet og kobberforurening i Bygholm Å	10169-11933
------------	---	-------------

PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

6

28.11.2025	Stadfæstelse af landzonetilladelse til ridebane i Vodskov trods klager over naturbeskyttelse og nabogener	25/04374
------------	---	----------

23.09.2025	Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til 36 m antennemast nær Natura 2000-område og fredning i Syddjurs Kommune	25/00290, 25/00259
------------	--	-----------------------

23.09.2025	Annullering af lokalplan og kommuneplantillæg i Svendborg grundet mangelfulde flagermusundersøgelser	25/01916, 25/01914, 25/01917, 25/03513
------------	--	---

08.09.2025	Ophævelse af planer for Hornbæk Havn grundet mangelfuld miljøvurdering og Natura 2000-vurdering	24/11452, 24/11453, 24/11455, 24/11457
------------	---	---

05.02.2025	Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Torrild: Mangelfuld vurdering af flagermus	24/07901, 24/07904, 24/07909
------------	--	------------------------------------

17.11.2022	Planklagenævnets afgørelse om vindmøller ved Bjørnstrup	22/07047
------------	---	----------

06

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over klageberettigelse og klagesagsbehandling i Planklagenævnet

Retlig interesse efter planlovens § 59, klagefrister og Planklagenævnets prøvelsesintensitet

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 79 afgørelser · 2014-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten kortlægger den processuelle adgangsbillet til Planklagenævnet: hvilke kommunale afgørelser der overhovedet kan påklages efter [planlovens § 58](#), hvem der er klageberettiget efter kravet om "retlig interesse" i [§ 59](#), hvordan 4-ugers klagefristen i [§ 60](#) beregnes, og hvor grænsen går for nævnets prøvelse. Planklagenævnet prøver alene retlige spørgsmål og afviser hvert år et betydeligt antal klager på formaliteten – manglende klageberettigelse, overskredet frist, manglende gebyrbetaling, manglende kompetence eller uaktualitet. Oversigten bygger på Planklagenævnets egne afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnets tid og frem til 2026, suppleret med domstolspraksis, herunder Højesterets dom i BS-3521/2021-HJR om § 59-væsentlighedskravets forenelighed med Århus-konventionen.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet kræver en aktuel, individuel og væsentlig retlig interesse i sagens udfald; en ideel, indirekte eller rent økonomisk interesse er ikke tilstrækkelig efter planlovens § 59, stk. 1.
- 02** Planklagenævnet fortolker "retlig interesse" snævrere i enkeltsager (landzonetilladelse, dispensation, lokalplanoverensstemmelse, påbud) end i sager om planers tilvejebringelse, hvor en ganske vid personkreds anses for klageberettiget.
- 03** Planklagenævnet lægger afgørende vægt på afstanden mellem klagerens ejendom og projektet set i forhold til projektets karakter og omfang – og måler selv afstanden i fugleflugtslinje ud fra luftfoto.
- 04** Planklagenævnet accepterer ikke konkurrencemæssige eller omsætningsmæssige interesser som værnede efter planloven, bortset fra sager efter planlovens detailhandelsregler.
- 05** Planklagenævnet afviser klager fra personer, der er fraflyttet eller har solgt ejendommen, fordi den retlige interesse bortfalder med tilknytningen; den nye ejer kan derimod indtræde i klagen.
- 06** Planklagenævnet prøver kun retlige spørgsmål efter planlovens § 58, stk. 1, nr. 3 – ikke om kommunens afgørelse er hensigtsmæssig eller rimelig, og ikke kommunens planlægningsmæssige eller politiske skøn.

- 07** Planklagenævnets praksis for overskridelse af 4-ugers klagefristen er restriktiv; selv en overskridelse på én dag fører normalt til afvisning, når kommunen har vejledt korrekt.
- 08** Planklagenævnet suspenderer kun klagefristen, hvor klageren er part med krav på individuel underretning, eller hvor afgørelsen hverken er meddelt eller offentliggjort – så løber fristen fra klagerens faktiske kendskab.
- 09** Planklagenævnet afviser klagen, hvis klagegebyret ikke betales rettidigt; interne forhold hos klageren eller dennes advokat, herunder spamfiltre og bogholderifejl, er ikke undskyldende omstændigheder.
- 10** Planklagenævnets afgørelser er endelige i det administrative system og kan kun prøves ved domstolene inden 6 måneder, jf. lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3 og 4.
- 11** Klage over landzonetilladelser har efter planlovens § 60 a, stk. 2, automatisk opsættende virkning, mens klager over planer og dispensationer kun tillægges opsættende virkning, hvis særlige grunde taler derfor.
- 12** Højesteret har i BS-3521/2021-HJR fastslået, at kravet om individuel og væsentlig retlig interesse er foreneligt med Århus-konventionens artikel 9, stk. 2, og at aktiv deltagelse i høringsprocessen ikke i sig selv giver klageret.

§ 1 Retsgrundlaget: planlovens §§ 58-62 og lov om Planklagenævnet

Planklagenævnet er klageinstans for administrative afgørelser i det omfang, det er fastsat ved lov, og nævnet er uafhængigt af instruktioner om den enkelte sags behandling, jf. [lov om Planklagenævnet § 1](#).

Hvilke kommunale afgørelser der kan påklages, følger af [planlovens § 58, stk. 1](#):

Til Planklagenævnet kan påklages:

- 1. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 35, stk. 1, jf. dog § 4 a, stk. 4, og § 5, stk. 5.*
- 2. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 47, stk. 1.*
- 3. Kommunalbestyrelsens afgørelser om andre forhold, der er omfattet af denne lov og regler udstedt i medfør af loven, for så vidt angår retlige spørgsmål, jf. dog stk. 2.*

Klageadgangen er altså tredelt: landzoneafgørelser (nr. 1) og ekspropriationsbeslutninger (nr. 2) prøves fuldt ud, mens alle øvrige planlovsafgørelser – lokalplaner, kommuneplaner, dispensationer, lokalplanoverensstemmelse, tilsyns- og lovliggørelsespåbud – kun prøves for så vidt angår **retlige spørgsmål** (nr. 3).

Kredsen af klageberettigede står i [planlovens § 59](#):

Stk. 1. Klageberettiget efter § 58 er ministeren for byer og landdistrikter og i øvrigt enhver med retlig interesse i sagens udfald, herunder en nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker.

Stk. 2. Klageberettiget efter § 58, stk. 1, nr. 1 og 3, er endvidere landsdækkende foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen, på betingelse af, 1) at foreningen eller organisationen har vedtægter eller love, som dokumenterer dens formål, og 2) at foreningen eller organisationen repræsenterer mindst 100 medlemmer.

Hertil kommer klagefristen på 4 uger i [§ 60, stk. 1](#), fristens beregning ved offentlig bekendtgørelse og indirekte afgørelser i [§ 60, stk. 2](#), reglerne om opsættende virkning i [§ 60 a](#) og søgsmålsfristen på 6 måneder i [§ 62, stk. 1](#).

Den historiske baggrund for den snævre klagekreds i landzonesager fremgår af forarbejderne til den oprindelige planlov (1990 LSF 76), hvor det i afsnittet om klage og endelighed hedder:

For det andet foreslås det at ophæve den hidtidige klageadgang for naboer og omboende i sager om landzonetilladelser. Baggrunden herfor er, at landzonebestemmelserne ikke har til formål at beskytte »nabointeresser«, men tjener bredere samfundsmæssige hensyn.

Denne præmis – at planloven værner arealanvendelsesinteresser og ikke nabo-, formue- eller konkurrenceinteresser – er stadig bærende i nævnets afgørelser. Planlovreformen byggede videre på Arealudvalgets arbejde, jf. [betænkning nr. 1124/1987 om harmonisering af lovgivningen om arealanvendelse](#), og på overvejelserne om klagesystemets indretning i [betænkning nr. 1120/1987 om det fremtidige ankesystem på Miljøministeriets og byggelovens område](#). Adgangen for landsdækkende foreninger i § 59, stk. 2, blev først indsat i 2000 med det udtrykkelige formål at implementere internationale forpligtelser og styrke organisationernes medindflydelse.

Den administrative udmøntning findes i [gebyrbekendtgørelsen](#) og i [bekendtgørelse om forretningsordenen for Planklagenævnet](#), der pr. 15. januar 2024 afløste den tidligere klagebekendtgørelse. Ministeriernes fortolkning af § 59 fremgår bl.a. af [Vejledning om lokalplanlægning](#), afsnit 10.1.2, [Vejledning om kommuneplanlægning](#), afsnit J.2 og [Landzonevejledningen](#).

LOV

[Lov om Planklagenævnet § 1](#)[Planloven § 58, stk. 1](#)[Planloven § 59, stk. 1, 2](#)[Planloven § 60, stk. 1-2](#)[Planloven § 60a](#)[Planloven § 62, stk. 1](#)

§ 2 Prøvelsesintensiteten: kun retlige spørgsmål – aldrig kommunens planlægningsmæssige skøn

Den mest anvendte afvisningsgrund efter manglende klageberettigelse er, at klagen ikke rejser retlige spørgsmål. Efter [planlovens § 58, stk. 1, nr. 3](#) kan nævnet prøve, om afgørelsen har hjemmel, om planloven og forvaltningsretlige grundsætninger er overholdt, og om planers tilvejebringelse er sket efter reglerne i planlovens kapitel 6 – men ikke om resultatet er rimeligt eller hensigtsmæssigt.

Grænsen trækkes skarpt. I [23/05868](#) om lokalplan for Ørestad Syd anførte en virksomhed, at inddragelse af vejareal til parkering ville forringe fremkommelighed og trafiksikkerhed. Nævnet afviste:

"Nævnet opfatter dette som en klage over lokalplanens indhold, herunder dennes hensigtsmæssighed, set i forhold til en klagers interesser."

Samme resultat i [21/14026](#) om Holbæk Kommunes kommuneplan, hvor klagen over udpegning af et erhvervsområde til klasse 6-7-virksomheder blev anset for en klage over planens indhold. Bemærk her et procesretligt træk: nævnet hørte klageren om, hvilke nationale vejledninger planen angiveligt stred mod, og da klageren ikke svarede inden fristen, fandt nævnet, at der "ikke blev klaget over dette punkt". Det er klageren, der skal konkretisere det retlige klagepunkt.

Andre eksempler på samme mønster:

- [26-05380](#): argumentet om, at 1. salen bliver ubrugelig uden dispensation til tagvinduer, angår hensigtsmæssighed, ikke ret.
- [25/10682](#): slid på privat fællesvej og helbredsgener ved nærhed til virksomhed er ikke retlige spørgsmål.
- [20/11118](#): krav om erstatning for værditab ved solcelleanlæg er et naboretligt, privatretligt spørgsmål, som skal afgøres ved domstolene.
- [22/01689](#): nævnet kan prøve kommunens tilsynsafgørelser efter [planlovens § 51](#), men ikke selve udøvelsen af tilsynsplikten – prioritering, sagsbehandlingstid og frister i påbud ligger uden for kompetencen og hører under Ankestyrelsens kommunaltilsyn.

Proceduren for prøvelse er også retligt afgrænset bagud i tid: i [19/03153](#) fandt nævnet, at et påbud, der blot håndhæver et tidligere upåklaget dispensationsafslag, ikke åbner for en fornyet prøvelse af afslaget, når klagefristen for dette er udløbet.

Omvendt prøver nævnet fuldt ud de klassiske retlige spørgsmål: hjemmelsgrundlaget, lokalplanbestemmelers klarhed og fortolkning, lighedsgrundsætningen, officialprincippet og begrundelsesplikten. I [21/04491](#) prøvede nævnet både lokalplanplikten efter [planlovens § 13, stk. 2](#) og kommunens overholdelse af [forvaltningslovens § 24](#) – men afviste samtidig klagepunkter om rystelser, støj, trafiksikkerhed og værdiforringelse som hensigtsmæssighedsspørgsmål.

LOV

[Forvaltningsloven § 24](#)

[Planloven § 13, stk. 2](#)

[Planloven § 51, stk. 1](#)

[Planloven § 58, stk. 1](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over afslag på dispensation til tagvinduer – klagen angår hensigtsmæssighed, ikke retlige spørgsmål	09.06.2026
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over lokalplan for Ørestad Syd pga. manglende retlige spørgsmål	02.08.2023
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over Københavns Kommunes manglende håndhævelse af Planklagenævnets afgørelse om opsættende virkning	11.04.2022
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over Holbæk Kommunes kommuneplan 2021 grundet manglende retlige spørgsmål	17.02.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplanpligt for etablering af adgangsvej i Viborg Kommune	23.11.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende lokalplan for solcelleanlæg grundet manglende retligt spørgsmål	04.12.2020

§ 3 Afgørelsesbegrebet og kompetenceafgrænsningen – hvad der aldrig kommer forbi formalitetsfiltret

Før spørgsmålet om klageberettigelse overhovedet opstår, kontrollerer Planklagenævnet, om der foreligger en påklagelig **afgørelse efter planloven**. Fire typiske afvisningsgrunde tegner sig i praksis.

1. Vejledende udtalelser er ikke afgørelser. I [25/10982](#) var kommunens besvarelse af en forespørgsel om rækkehusbyggeri og udstykning ikke en afgørelse. Samme resultat i [NMK-33-03181](#), hvor kommunen skrev, at der "på det foreliggende grundlag" måtte gives afslag på et hegn – og hvor det udtrykkeligt ikke ændrede vurderingen, at kommunen havde vedlagt klagevejledning. Tilsvarende i [NMK-33-03394](#) om brug af et fællesareal.

2. Planforslag kan kun angribes procedurelt. I [NMK-33-02570](#) fastslog nævnet, at hjemmelsspørgsmål om en lokalplanbestemmelse først kan prøves, når planen er endeligt vedtaget.

3. Afgørelser efter anden lovgivning hører til andre klageinstanser. Nævnet afviser konsekvent klager over byggelovgivningen og henviser til Byggeklageenheden, jf. [22/11689](#), over vejlovgivningen, jf. [23/03651](#), og over naturbeskyttelsesloven og husdyrbrugloven, som hører under Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. [24/00501](#). Nævnet videresender efter [forvaltningslovens § 7, stk. 2](#), men kun når der faktisk er truffet en afgørelse hos den anden myndighed. Privatretlige servitutter falder ligeledes uden for: kommunens beslutning om ikke at håndhæve en servitut efter [planlovens § 43](#) er ikke en påklagelig planlovsafgørelse.

4. Aktindsigt følger hovedsagen. Nævnet er kun klageinstans for aktindsigt, hvis begæringen angår en sag, hvor der er eller vil blive truffet en planlovsafgørelse, jf. [miljøoplysningslovens § 4, stk. 6](#) og [offentlighedslovens § 37, stk. 1](#). I [25/07970](#) bestod sagsakterne alene af rådgivende henvendelser og en vejledende udtalelse – og klagen blev videresendt til Ankestyrelsen.

5. Uaktualitet. Nævnet afviser klager, hvor det påklagede forhold er ophørt. Det gælder en midlertidig teltopstilling, der var afviklet ([19/08823](#)), en tidsbegrænset landzonetilladelse til udeservering, der var udløbet ([22/16960](#) og [22/16961](#)), og en byggesag, som ansøgeren opgav under klagesagen – i [24/07871](#) afviste nævnet klagen og ophævede kommunens afgørelse som uaktuel uden at tage stilling til lokalplanstriden.

LOV

[Forvaltningsloven § 7, stk. 2](#)
[Miljøoplysningsloven § 4, stk. 6](#)
[Offentlighedsloven § 37, stk. 1](#)
[Planloven § 43](#)
[Planloven § 58, stk. 1](#)

PRAKSIS

Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over kommunal vejledning om udstykning og rækkehusbyggeri 06.02.2026

Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over aktindsigt i vejledende udstykningstilfælde grundet manglende kompetence 15.10.2025

Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af realitetsbehandling af klage over Odense Kommunes afgørelse om byggetilladelse 13.02.2025

Planklagenævnet · Afvisning af klage over landzonetilladelse til ridebane i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse 28.02.2024

Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende landzonetilladelse til udstykning grundet manglende kompetence 26.04.2023

Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af realitetsbehandling af klager over landzonetilladelse til midlertidig udeservering 06.01.2023

Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over afslag på tilladelse til midlertidig bolig 29.11.2022

Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afvisning af realitetsbehandling i sag om fast hegn/mur 24.08.2015

Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afvisning af realitetsbehandling af klage over lokalplanforslag om servitutophævelse 05.08.2014

§ 4 Hvad Planklagenævnet lægger vægt på ved retlig interesse: sagstype, afstand og genernes karakter

Nævnets standardformulering i klageberettigelsessager er gennemgående ordret ens og fungerer som en checkliste. Den lyder i [25/00576](#):

Ubetydelige gener, herunder set i forhold til områdets karakter, medfører således ikke klageberettigelse. En ideel interesse i sagen kan heller ikke anses for tilstrækkeligt. Det samme gælder en mere indirekte interesse. Klagerens interesse i sagen skal desuden være en værnet interesse efter planloven.

Første trin er sagstypen. Nævnet sonderer systematisk mellem plansager og enkeltsager:

I sager om tilvejebringelse af planer anses i praksis en ganske vid personkreds for klageberettigede. Denne praksis hænger sammen med det centrale hensyn i planloven om inddragelse af offentligheden i planprocessen.

I plansager er det "normalt tilstrækkeligt, hvis klageren har en tilknytning til det pågældende lokalplanområde som grundejer, beboer, arbejdstager, erhvervsdrivende eller lokal forening". I landzonesager, dispensationssager, sager om et forholds overensstemmelse med en lokalplan og lovliggørelsespåbud er kredsen derimod "mere snæver", jf. bl.a. [19/02995](#) og [NMK-33-03474](#).

Andet trin er afstanden. Der lægges "i praksis betydelig vægt på afstanden til klagerens ejendom set i forhold til projektets karakter og omfang". Afstanden er ikke en fast tærskel, men vurderes relativt til projektets størrelse og områdets karakter:

Sag	Sagstype/projekt	Afstand	Udfald
22/09279	Udvidet campingplads	ca. 215 m	Ikke klageberettiget
22/09050	Landzone, enfamiliehus	ca. 300 m	Ikke klageberettiget
19/04606	Asfalanlæg, lokalplan-overensstemmelse	over 300 m	Ikke klageberettiget
25/09081	Dispensation, 38 p-pladser	433 m og 1,5 km	Ikke klageberettiget
19/06367	Landzone, saunatønde 9,5 m ²	ca. 533 m	Ikke klageberettiget
22/12244	Fire caféer, lokalplan-overensstemmelse	ca. 760 m	Ikke klageberettiget
26/03266	Landzone, 890 m ² sø	ca. 1,35 km	Ikke klageberettiget
24/06924	Gyllebeholder 5.395 m ³	ca. 1,5 km	Ikke klageberettiget
26/00168	Dispensation, lagerhal 599 m ²	1,5 og 1,6 km	Ikke klageberettiget
NMK-31-02116	Landzone, flugtskydebane	ca. 2.000 m, modsat side af kanal	Ikke klageberettiget
22/08732	Bebyggelsesprocent, lokalplan	ca. 2,2 km	Ikke klageberettiget
24/05580	Hegning, lokalplan Christiania	ca. 2,4 km	Ikke klageberettiget
18/07072 m.fl.	Lokalplan, 16 møller à 150 m	ca. 2,76 km	Ikke klageberettiget
21/05015	Lokalplan, energipark	ca. 8,3 km	Ikke klageberettiget
25/00576	Lokalplan, ældreboliger	ca. 46 km	Ikke klageberettiget
21/04309	Gyllebeholder 4.000 m ³	ca. 60 km	Ikke klageberettiget

Tredje trin er den fysiske og funktionelle sammenhæng. Nævnet ser konkret på, om der er en "visuel, bebyggelsesmæssig, planlægningsmæssig eller direkte trafikal sammenhæng" mellem projektet og klagerens ejendom, jf. [24/05580](#). Konkrete forhold, der gentagne gange trækker i retning af afvisning:

- **Mellemliggende beplantning eller bebyggelse** – [22/09050](#) (beplantning + eksisterende bebyggelse på ejendommen) og [22/09279](#).
- **Topografisk adskillelse** – bopæl på modsatte side af sø eller kanal, [19/06367](#) og [NMK-31-02116](#).
- **At andre er hårdere ramt** – i [22/09279](#) lagde nævnet vægt på, at flere boliger lå tættere på, og at klageren derfor ikke var berørt anderledes end en bredere kreds af borgere.
- **At projektet ikke ændrer områdets karakter** – i [18/07072 m.fl.](#) anerkendte nævnet en visuel påvirkning over lang afstand, men fandt generne uvæsentlige, fordi der i forvejen stod 30 møller på 100-127 m i området.
- **Alternative adgangsveje** – i [26/00168](#) afviste nævnet trafikargumentet med, at "ejendommen også kan tilgås ad andre veje end forbi klagernes ejendomme". Samme i [24/06924](#), hvor øget tung trafik ikke gav retlig interesse på 1,5 km's afstand.

I sager om planers tilvejebringelse kan også en større kreds være klageberettiget, selv om den enkelte klager ikke er det: i [NMK-33-03069](#) var klageren selv ikke klageberettiget på 1,2-1,3 km's afstand, mens de lokale erhvervsdrivende, han repræsenterede, var det på grund af deres geografiske nærhed.

LOV	Planloven § 58, stk. 1	Planloven § 59, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over landzonetilladelse til sø i Tude Ådal – klageren mangler retlig interesse		20.04.2026
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over dispensation til lagerhal i Kibæk grundet manglende klageberettigelse		13.02.2026
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over dispensation til parkeringspladser: Byrådsmedlemmer ikke klageberettigede grundet manglende retlig interesse		24.11.2025
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over Sønderborg Kommunes lokalplan nr. 6.1-10, Ældreboliger på [Adresse 1], Broager, pga. manglende klageberettigelse		14.02.2025
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over landzonetilladelse til gyllebeholder på grund af manglende klageberettigelse		27.09.2024
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over hegn i Christiania på grund af manglende klageberettigelse		16.09.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage fra [Forening 1] vedrørende opførelse af caféer i Espergærde		15.05.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende bebyggelsesprocent på ejendom i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse		12.05.2023
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over udlejningstilladelse til campingplads grundet manglende klageberettigelse		24.10.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over landzonetilladelse grundet manglende klageberettigelse		21.09.2022
	Planklagenævnet · Klage over kommuneplantillæg og lokalplan for Vennerslund Energipark afvist pga. manglende klageberettigelse		18.05.2021
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over landzonetilladelse til gyllebeholder pga. manglende klageberettigelse		18.05.2021
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over byggetilladelse til asfalanlæg på grund af manglende klageberettigelse		18.12.2019
	Planklagenævnet · Klage over landzonetilladelse til saunatønde afvist pga. manglende klageberettigelse		11.09.2019

Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til indretning af lejligheder grundet manglende klageberettigelse	23.08.2019
Planklagenævnet · Klage over Randers Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan for vindmøllepark ved Overgaard - afvisning pga. manglende klageberettigelse	26.11.2018
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om klage over landzonetilladelse til ny flugtskydebane – manglende klageberettigelse	16.03.2017
Planklagenævnet · Afgørelse om klage over påbud om lovliggørelse af oplag - manglende klageberettigelse	09.03.2016
Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afslag på genoptagelse af sag vedrørende lokalplaner i Gladsaxe Kommune	15.06.2015

§ 5 Interesser der ikke er værnet efter planloven: ideelle, indirekte, økonomiske og konkurrencemæssige

Selv en stærkt følt og reelt eksisterende interesse giver ikke klageret, hvis den ikke er værnet af planloven. Praksis falder i fire spor.

Ideelle interesser. En generel interesse i, at planer og lokalplaner overholdes, i naturen, i folkesundheden eller i lokalmiljøet, er ikke tilstrækkelig. I [NMK-33-03474](#) erkendte klageren selv, at han ikke havde interesse i forholdene på ejendommen, men mente at have en interesse i "tilsyn med og sikring af, at områdets bevarende lokalplan blev overholdt" – 45-48 km væk. Det var ikke nok. I [19/02995](#) var 50 års tilknytning til stedet og et ønske om at bevare dets kvaliteter "alene af ideel karakter". I [21/04309](#) var det ikke nok, at klageren var opvokset på egnen, besøgte den ugentligt og følelsesmæssigt ville blive påvirket af at se gyllebeholderen. I [25/07444](#) var hensynet til at værne om detailhandelen i bymidten "udelukkende ... en ideel eller generel interesse".

Indirekte interesser. I [19/04606](#) var beboernes interesse i grundvandsbeskyttelse indirekte og tilstrækkeligt varetaget af vandforsyningsselskabet. I [25/00576](#) kunne en familiemæssig relation til naboejendommens ejer ikke bære klageretten: klageretten kan ikke "lånes". I [21/04975](#) var klageren ikke klageberettiget over påbud om at fjerne et skur, som grundejerforeningen – ikke klageren – ejede og brugte. Og i [26-04036](#) havde lejere ikke retlig interesse i et lovliggørelsespåbud vedrørende en ejendom, de hverken ejede eller brugte.

Økonomiske interesser. Nævnet er konsekvent: en ren formueinteresse er ikke værnet. I [20/05272](#) havde en tidligere ejer en tinglyst ret til tillægskøbesum, hvis der inden 10 år blev vedtaget en lokalplan, der tillod yderligere bebyggelse – nævnet afviste, fordi interessen var rent økonomisk. I [25/00576](#) gav et privat pantebrev i naboejendommen heller ikke klageret:

Nævnet har herved lagt vægt på, at klagerens interesse i sagen på baggrund heraf er af økonomisk karakter, og at en økonomisk interesse ikke er en værnet interesse efter planloven i en sag som den foreliggende.

Også skatteborgerinteresser afvises: i [22/16384](#) frygtede klagerne, at kommunens praksis ville påføre skatteborgerne udgifter til kystsikring – nævnet fandt interessen både ideel og indirekte, og afstanden var over 20 km til en udestue på 4 m².

Konkurrencemæssige interesser. Hovedreglen er, at konkurrencehensyn ikke er værnet, medmindre der er truffet afgørelse efter planlovens detailhandelsregler. I [19/09093](#) var en gartnerivirksomhed 3,3 km væk ikke klageberettiget over en landzonetilladelse til et konkurrerende plantecenter. I [22/12244](#) var interessen "alene af økonomisk og konkurrencemæssig karakter", fordi kommunen ikke havde truffet afgørelse

efter detailhandelsreglerne. Og i [21/10285](#) blev brancheforeningen VinduesIndustriens klage over en lokalplanbestemmelse om vinduesmaterialer afvist, fordi

økonomiske interesser, herunder omsætning og kundegrundlag for en branche eller forretning, ikke er en interesse, der er værnet i planloven, bortset fra i sager efter planlovens detailhandelsregler.

Andre ikke-værnede hensyn. Lejerens boligsituation og rettigheder efter lejeloven er ikke værnet ved landzoneadministration, jf. [22/07812](#). Politisk mindretalsstilling giver heller ikke klageret: i [25/09081](#) var to byrådsmedlemmer fra mindretallet ikke klageberettigede over en dispensation, som de havde stemt imod.

LOV	Planloven § 1	Planloven § 59, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage fra lejere over Vejle Kommunes påbud om lovliggørelse af jordvolde – manglende retlig interesse og ingen formel afgørelse	02.06.2026
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over dispensation til parkeringspladser: Byrådsmedlemmer ikke klageberettigede grundet manglende retlig interesse	24.11.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over butiks tilladelighed grundet manglende retlig interesse	22.09.2025
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over Sønderborg Kommunes lokalplan nr. 6.1-10, Ældreboliger på [Adresse 1], Broager, pga. manglende klageberettigelse	14.02.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage fra [Forening 1] vedrørende opførelse af caféer i Espergærde	15.05.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til udestue på [A1] grundet manglende klageberettigelse	05.01.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende landzonetilladelse til enfamiliehus – lejerforhold og lejelovens relevans	23.08.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om afvisning af klage fra VinduesIndustrien vedrørende lokalplan nr. 105-737, Sommerhusområde Bolilmark, Rømø	14.02.2022
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over landzonetilladelse til gyllebeholder pga. manglende klageberettigelse	18.05.2021
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over afgørelse om lokalplanpligt ved ombygning af kontorbygning	14.07.2020
	Planklagenævnet · Klage over landzonetilladelse til plantecenter afvist pga. manglende klageberettigelse	02.01.2020
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over byggetilladelse til asfalanlæg på grund af manglende klageberettigelse	18.12.2019
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til indretning af lejligheder grundet manglende klageberettigelse	23.08.2019
	Planklagenævnet · Afgørelse om klage over påbud om lovliggørelse af oplag - manglende klageberettigelse	09.03.2016

Aktualitetskravet: fraflytning, ejerskifte og adgangen for den nye ejer til at indtræde

§ 6

Klageberettigelsen skal ikke blot være til stede ved klagens indgivelse, men bestå gennem hele klagesagen. Planklagenævnet prøver aktualiteten ex officio, typisk fordi ansøgeren eller kommunen gør opmærksom på et ejerskifte.

Mønstret er fast. I [19/02995](#) var klageren fraflyttet forpagterboligen under klagesagen og boede nu mere end 10 km væk; nævnet fandt, at interessen ikke var "tilstrækkelig aktuel". I [24/04818](#) havde klageren solgt

naboejendommen efter at have klaget over en landzonetilladelse til et solcelleanlæg. I [23/07932](#) havde klageren, der drev naboejendommen med jagt for øje, solgt den og var flyttet til København:

Nævnet lægger herved vægt på, at klageren ikke længere ejer naboejendommen og endvidere ikke bor i området, hvorfor klageren dermed ikke har den fornødne tilknytning til området. Nævnet finder derfor, at klageren ikke (længere) har en retlig interesse i sagens udfald.

Samme resultat i [23/08359](#) og i [22/08732](#), hvor den tidligere nabo var flyttet 2,2 km væk og uden for lokalplanområdet.

Den nye ejer kan indtræde. Nævnet giver den nye ejer lejlighed til at overtage klagen, inden den afvises. I [24/00360](#) – hvor klageren solgte ejendommen samme dag, som nævnet modtog klagen – sendte sekretariatet høringsbrev om, at den nye ejer kunne indtræde. Da ingen indtrådte, afvises klagen:

Nævnet lægger herved vægt på, at klageren ikke længere ejer ejendommen og dermed ikke længere har den fornødne tilknytning til ejendommen og området.

Tilsvarende blev de nye ejere hørt i [23/07932](#) og oplyste, at de ikke ønskede at indtræde.

Fremtidig tilknytning er ikke nok. I [24/00501](#) boede klageren ca. 50 km væk og påtænkte at flytte til området:

Det forhold, at klageren påtænker at flytte til området, medfører ikke, at klageren har den fornødne retlige interesse i sagen til at være klageberettiget, da interessen efter nævnets opfattelse ikke er tilstrækkelig aktuel. Nævnet lægger herved vægt på, at der ikke foreligger oplysninger om, at flytningen til området er fastlagt og nært forestående.

Samme afvisning i [21/04309](#), hvor klageren forventede at bosætte sig i området "inden for en årrække".

Deltagelse i processen giver ikke i sig selv klageret. I [21/05015](#) havde klageren gennem seks år indgivet over 25 aktindsigtsanmodninger, deltaget i debatten, været indkaldt til møde om værditabsordningen og modtaget klagevejledning fra kommunen som interessant. Nævnet præciserede, at klageberettigelse alene bedømmes efter [planlovens § 59](#), og at det derfor var uden betydning.

LOV	Planloven § 35, stk. 1	Planloven § 59, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Afvisning af klage over afslag på lovliggørende landzonetilladelse grundet manglende retlig interesse		20.02.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over solcelleanlæg i Lejre Kommune pga. ejerskifte		17.09.2024
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over afslag på landzonetilladelse til ridebane grundet manglende retlig interesse		04.04.2024
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over landzonetilladelse til ridebane i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse		28.02.2024
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over landzonetilladelse grundet manglende klageberettigelse		09.02.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende bebyggelsesprocent på ejendom i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse		12.05.2023
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over landzonetilladelse til gyllebeholder pga. manglende klageberettigelse		18.05.2021
	Planklagenævnet · Klage over kommuneplantillæg og lokalplan for Vennerslund Energipark afvist pga. manglende klageberettigelse		18.05.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til indretning af lejligheder grundet manglende klageberettigelse		23.08.2019

Foreninger og organisationer efter § 59, stk. 2 – og grænserne for lokalafdelingens klageret

Planlovens § 59, stk. 2 giver klageret til landsdækkende foreninger og organisationer med natur- og miljøbeskyttelse eller varetagelse af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen som **hovedformål**, når de har vedtægter, der dokumenterer formålet, og repræsenterer mindst 100 medlemmer. Bestemmelsen blev indsat i 2000 for at implementere internationale forpligtelser og gælder kun afgørelser efter § 58, stk. 1, nr. 1 og 3.

Nævnet prøver **hovedformålet** reelt. I [24/06692](#) klagede en landsdækkende brancheorganisation for hoteller, restauranter og ca. 50 campingpladser – på egne og en lokal campingplads' vegne – over en lokalplan for en ny campingplads. Nævnet fandt, at klagen reelt angik ønsket om at undgå et økonomisk tab som følge af konkurrence, og at organisationen ikke var klageberettiget som landsdækkende natur- og miljøforening efter § 59, stk. 2. Den lokale campingplads lå ca. 5,5 km i fugleflugt (nævnets egen opmåling) fra planområdet og var heller ikke klageberettiget efter stk. 1.

En forenings navn er heller ikke afgørende. I [24/06122](#) blev "Foreningen Den Landsdækkende Gruppe af borgere i Strandbeskyttelseslinjen" ikke anset for klageberettiget over en tidsbegrænset udlejningstilladelse til festivalcamping, ligesom en række klagepunkter faldt uden for nævnets kompetence.

Lokalafdelinger. Praksis anerkender, at Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdelinger kan udøve foreningens klageret selvstændigt – men kun den lokalafdeling, der er nedsat i den kommune, hvor afgørelsen er truffet. I [NMK-31-01382](#) blev en klage fra DN Høje-Taastrup over en landzonetilladelse i Albertslund afvist, fordi hverken hovedkontoret eller DN Albertslund havde tiltrådt klagen. Lokalafdelinger er i øvrigt underlagt de almindelige frist- og gebyrregler: i [26-04411](#) blev DN Assens' klage over en terrænregulering afvist, fordi klagefristen løb fra det tidspunkt, hvor foreningen via aktindsigt fik kendskab til afgørelsen.

Lokale foreninger kan derimod være klageberettigede efter § 59, stk. 1, når de har den fornødne tilknytning. Det illustreres af [24/09019](#), hvor foreningen »Bevar Dybbøls Historiske skanser« fik realitetsbehandlet sin klage over dispensationer fra en lokalplan (men ikke medhold), og af [24/07433](#), hvor en grundejerforenings klage over en 36 m gittermast blev afvist på fristen – ikke på klageberettigelsen.

Indtræden efter § 5. Tredjemand kan efter [lov om Planklagenævnet § 5](#) tillades at indtræde i sagen, hvis vedkommende har retlig interesse i udfaldet. Nævnet fortolker dette snævert som svarende til det forvaltningsretlige partsbegreb: i [20/05176](#) fik naboer afslag på at indtræde til støtte for kommunen, fordi der var "en flerhed af naboer og omboende", og deres interesse ikke oversteg, hvad naboer til et lokalplanområde har i almindelighed. Afslaget på indtræden medførte samtidig, at de ikke kunne få løbende aktindsigt.

LOV	Lov om Planklagenævnet § 5	Planloven § 59, stk. 2	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage fra Danmarks Naturfredningsforening over terrænregulering i Vissenbjerg pga. overskredet klagefrist		12.06.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om dispensation fra lokalplan nr. 4.10-12, Porten til Sønderborg, Sønderborg Kommune		12.03.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage fra Foreningen Den Landsdækkende Gruppe af borgere i Strandbeskyttelseslinjen vedrørende udlejningstilladelse til festivalcamping		03.10.2024

Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over campingplads i Lemvig Kommune pga. manglende klageberettigelse	19.09.2024
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende gittermast på grund af overskredet klagefrist	28.08.2024
Planklagenævnet · Planklagenævnets afslag på indtræden i sag om lokalplan nr. 399, Kollegievej 6, Gentofte Kommune	11.05.2020
Planklagenævnet · Klageberettigelse for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdelinger i sager om landzonetilladelser	01.12.2014

§ 8 Partsbegrebet: en snævrere kreds end de klageberettigede

Det forvaltningsretlige partsbegreb og kredsen af klageberettigede er ikke sammenfaldende. Alle parter er klageberettigede, men langt fra alle klageberettigede er parter. Sondringen har praktisk betydning for partshøring, individuel underretning, klagefristens begyndelse, adgangen til at kræve genoptagelse og retten til løbende aktindsigt.

Nævnet definerer part som den, der har en "væsentlig og individuel interesse" i sagens udfald – en "særlig kvalificeret" interesse, jf. [20/05176](#). I plansager sker der en "udtynding" af interessen, jo flere der berøres, og partsstatus opnås derfor sjældent. I [22/17003](#) understregede nævnet, at det kun har **pligt** til at vurdere en genoptagelsesansøgning, hvis den kommer fra en part – et enkeltmedlem af en grundejerforening, der var uenig i vedtægterne, havde ikke partsstatus. Samme resultat i [26-05683](#), hvor en beboer ca. 900 m fra en dispensation til autocamperpladser blev nægtet partsstatus; medlemskab af den klagende lokalforening kunne ikke erstatte en egen kvalificeret interesse.

Også i den materielle prøvelse af kommunens sagsbehandling anvender nævnet partsbegrebet restriktivt. I [18/05875](#) havde en nabo ikke partsstatus efter [forvaltningslovens § 19](#) i en sag om dispensation til flagning, fordi flaget var mindre end et Dannebrogflag og ikke begrænsede udsigten i betydelig grad – kommunen var derfor ikke forpligtet til at partshøre. I [23/14391](#) blev en nabo til en lokalplan for en støjvold heller ikke anset for part.

Denne sondring er samtidig nøglen til klagefristens begyndelse: kun parter har krav på individuel underretning og dermed på, at fristen først løber fra denne, jf. næste afsnit.

LOV	Forvaltningsloven § 19	Planloven § 59, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Beboer nægtet partsstatus i sag om genoptagelse af afgørelse om autocamperpladser ved Nyborg Marina		26.06.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af genoptagelse grundet manglende partsstatus hos medlem af grundejerforening		27.04.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afslag på indtræden i sag om lokalplan nr. 399, Kollegievej 6, Gentofte Kommune		11.05.2020

§ 9 Klagefristen på 4 uger: beregning, suspension og en restriktiv dispensationspraksis

Efter [planlovens § 60, stk. 1](#) skal klage indgives skriftligt inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Fristen regnes fra den offentlige bekendtgørelse, hvis afgørelsen er bekendtgjort, og ved indirekte afgørelser "fra det

tidspunkt, hvor klageren har fået kendskab til afgørelsen", jf. § 60, stk. 2. Udløber fristen på en lørdag eller helligdag, forlænges den til førstkommande hverdag – men fristen forlænges ikke af helligdage inde i perioden, jf. 19/05842.

Fristen afbrydes kun ved oprettelse i klageportalen. Det er nævnet – ikke kommunen – der afgør, om fristen er overholdt. I 19/04407 havde kommunen skrevet, at klagen var rettidig, og sekretariatet havde sendt en autogenereret kvitteringsmail – ingen af delene bandt nævnet, og klagen på dag 29 blev afvist. Kommunens interne håndtering af klagen er uden betydning, jf. 19/05842.

Praksis er udtalt restriktiv. Nævnets standardformulering lyder, at praksis "er restriktiv, især i sager med modstående interesser", og at en for sen klage "normalt afvises, selv ved kort overskridelse". Vurderingen af, om der undtagelsesvis kan ses bort fra fristen, beror på overskridelsens længde, afgørelsens betydning for klageren, hensynet til andre parter og baggrunden for overskridelsen – herunder om der er vejledt korrekt:

Sag	Overskridelse	Anbringende	Udfald
23/12431	1 dag	Klagevejledningen henviste til "Nævnenes Hus"	Afvist – henvisningen til klageportalen var korrekt
25/01978	2 dage	48 m antennemast, nabo	Afvist
NMK-33-04532	3 dage	Lejer, lovliggørelsespåbud	Afvist
NMK-33-02114	ca. 3 mdr.	Påbud ikke sendt til advokat; ubesvarede indsigelser	Afvist
25/02510	ca. ½ år	Afslag på lovliggørende dispensation	Afvist
23/03096	ca. 3 år 6 mdr.	Konsekvenserne først synlige ved byggeriets start	Afvist

Suspension forudsætter partsstatus eller krav på særskilt underretning. I 23/03096 fastslog nævnet, at klagefristen for en offentligt bekendtgjort lokalplan løber fra bekendtgørelsen, når klageren hverken var part eller havde krav på underretning efter planlovens § 31. Samme trin-for-trin-analyse i 24/10733.

Ved indirekte afgørelser løber fristen fra faktisk eller burde-kendskab. I NMK-33-03870 blev fristen regnet fra byggeriets påbegyndelse, og en ejerforenings sommerferie var ikke undskyldelig. Kommunen kan i øvrigt ikke forlænge den lovbestemte frist, selv om den har oplyst en senere dato. I 26-04411 løb fristen fra det tidspunkt, hvor foreningen via aktindsigt fik kendskab til afgørelsen.

Et brev til kommunen er ikke en klage. I NMK-33-04010 udgjorde kommunens efterfølgende redegørelse ikke en ny afgørelse, og i NMK-33-02114 kunne en advokats indsigelsesbrev til kommunen ikke omkvalificeres til en klage til nævnet. En ny klage over samme afgørelse genåbner heller ikke fristen, jf. 22/04176, hvor nævnet afviste anden gang og bemærkede, at klagen ikke kunne læses som en genoptagelsesansøgning. Nye klagepunkter i en for sen klage hjælper heller ikke, jf. NMK-33-04021.

LOV	Planloven § 31	Planloven § 58, stk. 1	Planloven § 60, stk. 1-2
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage fra Danmarks Naturfredningsforening over terrænregulering i Vissenbjerg pga. overskredet klagefrist Planklagenævnet · Afvisning af klage fra nabo over byggetilladelse, da klagefristen på 4 uger var overskredet Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over afslag på lovliggørende dispensation grundet overskredet klagefrist		
			12.06.2026 31.10.2025 05.05.2025

Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse på grund af overskredet klagefrist	28.03.2025
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til adgangsvej	11.12.2024
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende gittermast på grund af overskredet klagefrist	28.08.2024
Planklagenævnet · Afvisning af klage over dispensation fra byplanvedtægt grundet overskredet klagefrist	27.11.2023
Planklagenævnet · Afvisning af klage over lokalplan i Sinding grundet væsentlig overskridelse af klagefristen	26.04.2023
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage grundet overskredet klagefrist vedrørende afslag på landzonetilladelse	25.04.2022
Planklagenævnet · Afgørelse om afslag på genoptagelse af Planklagenævnets afgørelse om tilladelse til etablering af adgangstrappe	10.07.2019
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over tilladelse til opførelse af helårshus grundet overskredet klagefrist	10.04.2017
Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over tilladelse til loppemarked grundet overskredet klagefrist	27.03.2017

§ 10 Klagegebyr, formandsafgørelser og sagsgangen ved Planklagenævnet

Gebyret. Efter [lov om Planklagenævnet § 8, stk. 1](#) betaler klageren 900 kr. (privatpersoner) og 1.800 kr. (virksomheder og organisationer) i 2016-niveau, reguleret årligt. Betales gebyret ikke inden den frist, formanden fastsætter, **afvises klagen**. [Gebyrbekendtgørelsen § 1](#) præciserer, at der betales ét gebyr pr. selvstændig klageskrivelse, men kun ét gebyr ved en samlet klage fra flere klageberettigede – dog 1.800 kr., hvis blot én af dem er en virksomhed eller organisation. Klager over ekspropriationsbeslutninger efter [planlovens § 47](#) og rene aktindsigtssager er gebyrfri, jf. [gebyrbekendtgørelsen § 2](#).

Nævnet håndhæver betalingsfristen stramt, og forhold i klagerens egen sfære er ikke undskyldende:

- [NMK-33-04632](#): en intern fejl på advokatkontoret, der forsinkede betalingen fire dage, var ikke undskyldende.
- [NMK-31-02393](#): at fakturaen manglede advokatens journalnummer og klagerens navn var ikke tilstrækkeligt – advokaten var oplyst om KlageID, fristen og konsekvensen.
- [26-02730](#): manglende kontrol af eget spamfilter var ikke en undskyldende omstændighed.
- [26-05180](#): nævnet afviste at genoptage en genoptagelsesafgørelse om manglende gebyrbetaling.

En klage, der afvises i klageportalen på grund af manglende betaling, afbryder heller ikke klagefristen, jf. [22/06054](#).

Tilbagebetaling. Efter [lov om Planklagenævnet § 8, stk. 4](#) og [gebyrbekendtgørelsen § 3](#) tilbagebetales gebyret, når afgørelsen ændres eller ophæves, når klageren får helt eller delvis medhold, eller når klagen afvises på grund af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller manglende kompetence. Nævnet anfører derfor rutinemæssigt i afvisningsafgørelser, at "det indbetalte klagegebyr tilbagebetales". Omvendt tilbagebetales gebyret ikke, når nævnet realitetsbehandler og ikke giver medhold – jf. [21/04491](#) og [22/05381](#) – eller når en genoptagelsesansøgning afslås, jf. [19/04407](#) og [19/05842](#).

Formandsafgørelser. Så godt som samtlige formalitetsafgørelser træffes af formanden alene efter [lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1](#), der giver formanden kompetence i sager "der ikke indeholder spørgsmål af større

eller principiel betydning, og i sager, hvis afgørelse alene beror på en retlig vurdering". [Forretningsordenens § 3](#) opregner de typiske formandssager, herunder afvisning på grund af manglende eller forsinket gebyrbetaling, overskridelse af klagefrist, manglende klageberettigelse, manglende kompetence, uaktualitet, afvisning af genoptagelse, opsættende virkning og returnering af klagegebyr. Nævnets afgørelsesform er i øvrigt justeret ved [lov nr. 417 af 25. april 2023](#), der med virkning fra 1. juli 2023 indsatte en ny § 3 a om beslutningsdygtighed (mindst 10 af 11 medlemmer) og ophævede § 4, stk. 2; ændringen er endnu ikke konsolideret i lovbekendtgørelsen.

Sagsbehandlingen er skriftlig, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 1](#), og en klage, der er uegnet til at danne grundlag for sagens behandling, kan afvises efter [§ 3, stk. 2](#). Sekretariatet hører rutinemæssigt klageren om klageberettigelsen, når den bestrides – se [19/02995](#) – og nævnet foretager selv opmåling af afstande i fugleflugtslinje på luftfoto, jf. [26/00168](#), [25/00576](#) og [24/06692](#). Bevisbyrden for en tilstrækkelig, aktuel og konkret gene påhviler klageren; anføres der ikke forhold, der kan bære en tilknytning til området, afvises klagen, jf. [24/05580](#).

At afvisningen af én klage ikke afskærer prøvelsen fremgår ofte udtrykkeligt af afgørelserne: nævnet oplyser, at andre rettidige klager over samme afgørelse fortsat behandles – se [25/00576](#) og [24/06924](#).

LOV

[Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 1-2](#)
[Lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1](#)
[Lov om Planklagenævnet § 8, stk. 1](#)
[Planloven § 47, stk. 1](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Afslag på fornyet genoptagelse af sag om klagegebyr ved påbud om lovliggørelse af bebyggelse i Vejle	25.06.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser genoptagelse efter manglende betaling af klagegebyr på grund af spamfilter	15.04.2026
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over dispensation til lagerhal i Kibæk grundet manglende klageberettigelse	13.02.2026
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over Sønderborg Kommunes lokalplan nr. 6.1-10, Ældreboliger på [Adresse 1], Broager, pga. manglende klageberettigelse	14.02.2025
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over landzonetilladelse til gyllebeholder på grund af manglende klageberettigelse	27.09.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over campingplads i Lemvig Kommune pga. manglende klageberettigelse	19.09.2024
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over hegn i Christiania på grund af manglende klageberettigelse	16.09.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplanpligt for etablering af adgangsvej i Viborg Kommune	23.11.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til indretning af lejligheder grundet manglende klageberettigelse	23.08.2019
	Planklagenævnet · Afgørelse om afslag på genoptagelse af Planklagenævnets afgørelse om tilladelse til etablering af adgangstrappe	10.07.2019
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over kommuneplantillæg grundet for sen betaling af klagegebyr	10.07.2018
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afslag på genoptagelse af afvist klage pga. for sen betaling af klagegebyr	19.03.2018

Opsættende virkning: automatisk i landzonesager, undtagelse i plansager

§ 11

Reglerne er todelte. Efter [planlovens § 60 a, stk. 2](#) har rettidig klage over landzoneafgørelser og ekspropriationsbeslutninger (§ 58, stk. 1, nr. 1 og 2) **automatisk** opsættende virkning, medmindre nævnet bestemmer andet – og en landzonetilladelse må efter [§ 60 a, stk. 1](#) slet ikke udnyttes før klagefristens udløb. Den praktiske konsekvens ses i [22/16960](#) og [22/16961](#), hvor ansøgeren opgav sin ansøgning om midlertidig udeservering, netop fordi klagens opsættende virkning gjorde tilladelsen værdiløs.

For alle øvrige planlovsklager (§ 58, stk. 1, nr. 3) er hovedreglen den modsatte: klagen har **ikke** opsættende virkning, jf. [lov om Planklagenævnet § 7, stk. 1](#), men nævnet kan bestemme andet, "hvor særlige grunde taler derfor", jf. [§ 7, stk. 3](#) og [planlovens § 60 a, stk. 3](#), herunder påbyde et igangværende bygge- eller anlægsarbejde standset.

Nævnet har formuleret et fast, tredelt vurderingsgrundlag, jf. [NMK-33-04204](#) og [NMK-33-03833](#):

- om det er **overvejende sandsynligt**, at der foreligger en væsentlig overtrædelse af loven,
- graden af risiko for, at udnyttelsen vil vanskeliggøre en senere fysisk lovliggørelse, hvis klageren får medhold, og
- tidspunkterne for klagens fremsættelse og aktivitetens påbegyndelse.

Afgørelsen træffes som delafgørelse på et foreløbigt grundlag og er ikke en forhåndstilkendegivelse om sagens udfald. Praksis er tilbageholdende: anmodningen blev afslået i [NMK-33-03754](#) (vindmøller, Odder), [NMK-33-04204](#) (hvor en påberåbt EU-dom ikke kunne vurderes på foreløbigt grundlag), [24/04211](#), [25/00985](#), [26-02968](#) og [26-08140](#). Bevisbyrden ligger på klageren: det er klageren, der skal "godtgøre, at det er overvejende sandsynligt, at der foreligger en væsentlig overtrædelse af lovgivningen".

Nævnet tillægger dog opsættende virkning, når forholdene taler for det – det skete i sagen om Vejlands Kvarter, hvor nævnet den 7. juli 2021 tillagde klagerne over kommuneplantillæg og lokalplan opsættende virkning. Håndhævelsen af en sådan afgørelse er derimod kommunens tilsynsopgave og kan ikke prøves af nævnet, jf. [22/01689](#).

Nævnet minder rutinemæssigt om, at bygherren, der udnytter en tilladelse under en verserende klagesag, gør det på egen risiko.

LOV	Lov om Planklagenævnet § 7, stk. 1, 3	Planloven § 60a, stk. 1-3	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Afslag på opsættende virkning i klage over lokalplan for erhvervsområde ved Hedevej i Kolding		26.08.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser opsættende virkning i klage over 1. sal og tagterrasse ved Strandpromenaden, Hjerting		03.06.2026
	Planklagenævnet · Afslag på opsættende virkning i klagesag vedrørende kommuneplantillæg og lokalplan i Silkeborg Kommune		15.05.2025
	Planklagenævnet · Afslag på opsættende virkning i klagesag om lokalplan for vindmøller i Svendborg Kommune		05.07.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af realitetsbehandling af klager over landzonetilladelse til midlertidig udeservering		06.01.2023
	Planklagenævnet · Afvisning af klage over Københavns Kommunes manglende håndhævelse af Planklagenævnets afgørelse om opsættende virkning		11.04.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om opsættende virkning vedrørende lokalplan for vindmøller ved Hejmdal/Påbøl		30.10.2017

Sammenhængen med domstolspraksis: Højesteret, § 12 Århus-konventionen og søgsmålsfristen

Planklagenævnets afgørelser er endelige i det administrative system, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3](#), og kan indbringes for domstolene inden 6 måneder, jf. [§ 3, stk. 4](#) og [planlovens § 62, stk. 1](#).

Den ledende sag om § 59 er prøvet i alle tre instanser. Frederikshavn Kommune vedtog i december 2017 en lokalplan, der muliggjorde en dagligvarebutik på 1.200 m² uden for bymidten. Klageren boede ca. 2 km fra planområdet og ejede gennem selskaber udlejningsejendomme i byen – bl.a. én 760 m fra planområdet, udlejet til en konkurrerende dagligvarebutik. Planklagenævnet afviste klagen den 24. april 2018.

Retten i Hjørring frifandt nævnet i [BS-19930/2018-HJO](#):

Retten finder, at Sagsøger som privatperson ikke er berørt på en måde, der adskiller sig væsentligt fra påvirkningen for en meget vid kreds af borgere, der har bolig inden for samme afstand fra lokalplanområdet som Sagsøger.

Retten afviste samtidig identifikation mellem eneanpartshaveren og selskaberne – selskaberne er selvstændige juridiske enheder, og brugen af personligt NemID var "en praktisk foranstaltning vedrørende en digital proces". Selskabernes interesse var i øvrigt for indirekte, fordi de blot udlejede lokaler til detailhandel.

Vestre Landsret stadfæstede i [BS-634/2019-VLR](#) og præciserede, at [planlovens § 59, stk. 2](#), der implementerer Århus-konventionen, angår foreningers klageadgang og ikke ændrer de generelle regler for individuel klageadgang:

Det, der er anført af Appellant ... om Århus-konventionen, kan på denne baggrund ikke i sig selv føre til, at hun kan anses for klageberettiget. Det forhold, at hun har deltaget aktivt i processen forud for kommunens endelige vedtagelse af planerne, indebærer heller ikke i sig selv, at hun kan anses for klageberettiget.

Højesteret stadfæstede den 1. juni 2023 i [BS-3521/2021-HJR](#) – efter forinden at have afvist at forelægge præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen:

Af de grunde, der er anført af landsretten, finder Højesteret, at A ikke har retlig interesse i at klage over kommunens afgørelser om vedtagelse af lokalplanen og kommuneplantillægget. Heri ligger, at A ikke har "tilstrækkelig interesse", og at det dermed er uden betydning for hendes klageadgang efter planlovens § 59, stk. 1, om hun må anses for omfattet af "den berørte offentlighed" efter Århus-konventionens artikel 9, stk. 2, jf. artikel 2, stk. 5.

Dommen – der inddrager EU-Domstolens praksis i [C-570/13](#) (Gruber) og [C-826/18](#) (Stichting Varkens in Nood) om medlemsstaternes vide skøn ved fastlæggelsen af "tilstrækkelig interesse" – bekræfter dermed nævnets krav om en individuel og væsentlig retlig interesse som konventionskonform. Det bemærkes, at nævnet efter den påklagede afgørelse har justeret sin terminologi fra "væsentlig individuel interesse" til "væsentlig interesse" uden, at det ændrede resultatet.

Søgsmålsfristen i § 62 håndhæves af domstolene. I [BS-38735/2024-KOL](#) om Vejle Kommunes kolonihavelokalplaner havde en forening både partsevne og retlig interesse, men påstanden om ugyldighed af den ene lokalplan blev først nedlagt i replikken – mere end 6 måneder efter den offentlige bekendtgørelse. Sagen blev derfor afvist for den lokalplans vedkommende, mens kommunen blev frifundet for de to øvrige.

Domstolskontrollen udvikler sig fortsat. I [BS-36790/2025-HJR](#) fastslog Højesteret, at domstolene undtagelsesvis kan tillægge et søgsmål om gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning

– også når det er myndigheden, der anker en dom, som tilsidesætter myndighedens egen afgørelse. Og i [BS-18450/2022-HJR](#) afviste Højesteret at henvise en sag om kommunal udpegning til "Grønt Danmarkskort" til landsretten som 1. instans – planretlige søgsmål starter altså som hovedregel i byretten.

Selv om domstolene i det store hele bekræfter nævnets linje, viser den bredere retspraksis om retlig interesse, at kravet er reelt og prøves selvstændigt – se f.eks. Østre Landsrets afvisning af humanitære organisationers søgsmål i [BS-26806/2024-OLR](#) og af landmændenes søgsmål om generelle grundvandsregler i [BS-15215/2020-OLR](#).

LOV	Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3-4	Planloven § 59, stk. 1, 2	Planloven § 62, stk. 1
PRAKSIS			
	Højesteret · Opsættende virkning under anke af sag om Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan i Middelfart		15.01.2026
	Højesteret · Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen		01.06.2023
	Højesteret · Højesterets afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om 'Grønt Danmarkskort'		13.01.2023
	Landsretten · Dom om klageberettigelse efter planloven		26.06.2020
	Byretten · Vejle Kommune frifundet i sag om gyldigheden af lokalplaner for kolonihaveområder		15.12.2025
	Byretten · Afgørelse om klageberettigelse vedrørende lokalplan for dagligvarebutik		11.12.2018

§ 13 Sammenfatning: den processuelle adgangsbillet til Planklagenævnet

En klage til Planklagenævnet skal passere fem selvstændige filtre, før realiteten overhovedet bliver prøvet.

1. Er der en afgørelse efter planloven? Vejledende udtalelser, planforslag, afgørelser efter bygge-, vej-, natur- eller husdyrbruglovgivningen og kommunens tilrettelæggelse af tilsynet falder uden for. Klagevejledning fra kommunen ændrer ikke dette.

2. Er klageren klageberettiget? Kravet er en aktuel, individuel og væsentlig retlig interesse, der er værnet efter planloven. Nævnet lægger afgørende vægt på afstanden set i forhold til projektets karakter og omfang, på visuel, bebyggelsesmæssig, planlægningsmæssig eller trafikalsammenhæng, og på om klageren rammes anderledes end en bred kreds af borgere. Kredsen er vid i plansager, snæver i enkeltsager. Ideelle, indirekte, økonomiske, konkurrencemæssige, lejeretlige og skatteborgerrelaterede interesser er ikke værnede. Klageretten bortfalder ved fraflytning eller ejerskifte, men den nye ejer kan indtræde.

3. Er klagen rettidig? 4-ugers fristen løber fra meddelelsen, fra den offentlige bekendtgørelse eller – ved indirekte afgørelser – fra klagerens faktiske eller burde-kendskab. Praksis er restriktiv, og selv en enkelt dags overskridelse fører normalt til afvisning, når kommunen har vejledt korrekt. Suspension forudsætter partsstatus eller krav på særskilt underretning.

4. Er gebyret betalt rettidigt? Manglende betaling fører til afvisning, og forhold i klagerens egen sfære – bogholderifejl, spamfiltre, uklare fakturaer – er ikke undskyldende. Gebyret tilbagebetales derimod, når klagen afvises på formaliteten, eller når klageren får helt eller delvis medhold.

5. Rejser klagen retlige spørgsmål? Uden for landzone- og ekspropriationssager prøver nævnet kun retlige spørgsmål: hjemmel, planlovens procedureregler, lokalplanbestemmelseres klarhed og fortolkning samt forvaltningsretlige grundsætninger. Uenighed om planens eller afgørelsens indhold og hensigtsmæssighed prøves ikke.

Det praktiske råd til klageren ligger implicit i praksis: dokumentér den konkrete og aktuelle gene – afstand, indblik, skygge, støj, trafik med angivelse af, at der ikke findes alternativ adkomst – og formulér klagepunktet som et **retligt** spørgsmål med henvisning til den bestemmelse, der hævdes overtrådt. Gør du ikke det, træffer formanden afgørelse alene efter [lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1](#), klagen afvises, og den eneste tilbageværende vej er et søgsmål inden 6 måneder efter [§ 3, stk. 4](#) – hvor Højesteret med [BS-3521/2021-HJR](#) har stadfæstet nævnets restriktive linje som forenelig med Århus-konventionen.

De materielle plansagstyper behandles i selvstændige oversigter om [lokalplaner](#), [kommuneplan](#), [byggetilladelse](#) og [landzonetilladelse](#), mens de generelle forvaltningsretlige spørgsmål er behandlet under [opsættende virkning](#), [partshøring](#), [begrundelse](#) og [genoptagelse](#).

LOV

Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3-4

Lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1

Planloven § 58, stk. 1

Planloven § 59, stk. 1, 2

Planloven § 60, stk. 1

Planloven § 62, stk. 1

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen01.06.2023

Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser genoptagelse efter manglende betaling af klagegebyr på grund af spamfilter15.04.2026

Planklagenævnet · Afvisning af klage over dispensation til lagerhal i Kibæk grundet manglende klageberettigelse13.02.2026

Planklagenævnet · Afvisning af klage over Sønderborg Kommunes lokalplan nr. 6.1-10, Ældreboliger på [Adresse 1], Broager, pga. manglende klageberettigelse14.02.2025

Planklagenævnet · Afvisning af klage over hegn i Christiania på grund af manglende klageberettigelse16.09.2024

Planklagenævnet · Afvisning af klage over lokalplan i Sinding grundet væsentlig overskridelse af klagefristen26.04.2023

REFERENCE Lovgrundlag 8 paragraffer

Lov om Planklagenævnet § 3	stk. 3	Lov om Planklagenævnet § 4	stk. 1
Lov om Planklagenævnet § 8	stk. 1	Planloven § 58	stk. 1
Planloven § 59	stk. 1, 2	Planloven § 60	stk. 1-2
Planloven § 60a	stk. 2-3	Planloven § 62	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser 79 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS	3
15.01.2026	Opsættende virkning under anke af sag om Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan i Middelfart 36790-2025

01.06.2023	Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen	bs-3521-2021-hjr
13.01.2023	Højesterets afvisning af henvisning til landsretten som 1. instans i sag om 'Grønt Danmarks-kort'	bs-18450-2022-hjr

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS 1

26.06.2020	Dom om klageberettigelse efter planloven	3162-3757
------------	--	-----------

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS 2

15.12.2025	Vejle Kommune frifundet i sag om gyldigheden af lokalplaner for kolonihaveområder	10395-12233
11.12.2018	Afgørelse om klageberettigelse vedrørende lokalplan for dagligvarebutik	3154-3748

PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 73

26.08.2026	Afslag på opsættende virkning i klage over lokalplan for erhvervsområde ved Hedevej i Kolding	26-08140
26.06.2026	Beboer nægtet partsstatus i sag om genoptagelse af afgørelse om autocamperpladser ved Nyborg Marina	26-05683
25.06.2026	Afslag på fornyet genoptagelse af sag om klagegebyr ved påbud om lovliggørelse af bebyggelse i Vejle	26-05180
12.06.2026	Planklagenævnet afviser klage fra Danmarks Naturfredningsforening over terrænregulering i Vissenbjerg pga. overskredet klagefrist	26-04411
09.06.2026	Planklagenævnet afviser klage over afslag på dispensation til tagvinduer – klagen angår hensigtsmæssighed, ikke retlige spørgsmål	26-05380
03.06.2026	Planklagenævnet afviser opsættende virkning i klage over 1. sal og tagterrasse ved Strandpromenaden, Hjerting	26-02968
02.06.2026	Planklagenævnet afviser klage fra lejere over Vejle Kommunes påbud om lovliggørelse af jordvolde – manglende retlig interesse og ingen formel afgørelse	26-04036
20.04.2026	Planklagenævnet afviser klage over landzonetilladelse til sø i Tude Ådal – klageren mangler retlig interesse	26/03266
15.04.2026	Planklagenævnet afviser genoptagelse efter manglende betaling af klagegebyr på grund af spamfilter	26-02730
13.02.2026	Afvisning af klage over dispensation til lagerhal i Kibæk grundet manglende klageberettigelse	26/00168
06.02.2026	Planklagenævnets afvisning af klage over kommunal vejledning om udstykning og rækkehusbyggeri	25/10982
24.11.2025	Afvisning af klage over dispensation til parkeringspladser: Byrådsmedlemmer ikke klageberettigede grundet manglende retlig interesse	25/09081
31.10.2025	Afvisning af klage fra nabo over byggetilladelse, da klagefristen på 4 uger var overskredet	25/08189

15.10.2025	Planklagenævnet afviser klage over aktindsigt i vejledende udstykningstilfælde grundet manglende kompetence	25/07970
22.09.2025	Planklagenævnet afviser klage over butiks tilladelighed grundet manglende retlig interesse	25/07444
15.05.2025	Afslag på opsættende virkning i klagesag vedrørende kommuneplantillæg og lokalplan i Silkeborg Kommune	25/00985, 25/03249, 25/03250
05.05.2025	Planklagenævnets afvisning af klage over afslag på lovliggørende dispensation grundet overskredet klagefrist	25/02510
28.03.2025	Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse på grund af overskredet klagefrist	25/01978
12.03.2025	Planklagenævnets afgørelse om dispensation fra lokalplan nr. 4.10-12, Porten til Sønderborg, Sønderborg Kommune	24/09019
20.02.2025	Afvisning af klage over afslag på lovliggørende landzonetilladelse grundet manglende retlig interesse	24/00360
14.02.2025	Afvisning af klage over Sønderborg Kommunes lokalplan nr. 6.1-10, Ældreboliger på [Adresse 1], Broager, pga. manglende klageberettigelse	25/00576
13.02.2025	Planklagenævnets afvisning af realitetsbehandling af klage over Odense Kommunes afgørelse om byggetilladelse	24/07871
11.12.2024	Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til adgangsvej	24/10733
03.10.2024	Planklagenævnets afvisning af klage fra Foreningen Den Landsdækkende Gruppe af borgere i Strandbeskyttelseslinjen vedrørende udlejningstilladelse til festivalcamping	24/06122
27.09.2024	Afvisning af klage over landzonetilladelse til gyllebeholder på grund af manglende klageberettigelse	24/06924
19.09.2024	Planklagenævnet afviser klage over campingplads i Lemvig Kommune pga. manglende klageberettigelse	24/06692
17.09.2024	Planklagenævnets afvisning af klage over solcelleanlæg i Lejre Kommune pga. ejerskifte	24/04818
16.09.2024	Afvisning af klage over hegn i Christiania på grund af manglende klageberettigelse	24/05580
28.08.2024	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende gittermast på grund af overskredet klagefrist	24/07433
05.07.2024	Afslag på opsættende virkning i klagesag om lokalplan for vindmøller i Svendborg Kommune	24/04211, 24/04214, 24/04215, 24/05140
04.04.2024	Afvisning af klage over afslag på landzonetilladelse til ridebane grundet manglende retlig interesse	23/08359
28.02.2024	Afvisning af klage over landzonetilladelse til ridebane i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse	24/00501
09.02.2024	Afvisning af klage over landzonetilladelse grundet manglende klageberettigelse	23/07932

27.11.2023	Afvisning af klage over dispensation fra byplanvedtægt grundet overskredet klagefrist	23/12431
02.08.2023	Afvisning af klage over lokalplan for Ørestad Syd pga. manglende retlige spørgsmål	23/05868
15.05.2023	Planklagenævnet afviser klage fra [Forening 1] vedrørende opførelse af caféer i Espergærde	22/12244
12.05.2023	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende bebyggelsesprocent på ejendom i Holbæk Kommune grundet manglende klageberettigelse	22/08732
27.04.2023	Planklagenævnets afvisning af genoptagelse grundet manglende partsstatus hos medlem af grundejerforening	22/17003
26.04.2023	Afvisning af klage over lokalplan i Sinding grundet væsentlig overskridelse af klagefristen	23/03096
26.04.2023	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende landzonetilladelse til udstykning grundet manglende kompetence	23/03651
06.01.2023	Planklagenævnets afvisning af realitetsbehandling af klager over landzonetilladelse til midlertidig udeservering	22/16960 og 22/16961
05.01.2023	Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til udestue på [A1] grundet manglende klageberettigelse	22/16384
29.11.2022	Planklagenævnets afvisning af klage over afslag på tilladelse til midlertidig bolig	22/11689
24.10.2022	Afvisning af klage over udlejningstilladelse til campingplads grundet manglende klageberettigelse	22/09279
21.09.2022	Planklagenævnet afviser klage over landzonetilladelse grundet manglende klageberettigelse	22/09050
23.08.2022	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende landzonetilladelse til enfamiliehus – lejerforhold og lejelovens relevans	22/07812
25.04.2022	Planklagenævnets afvisning af klage grundet overskredet klagefrist vedrørende afslag på landzonetilladelse	22/04176
11.04.2022	Afvisning af klage over Københavns Kommunes manglende håndhævelse af Planklagenævnets afgørelse om opsættende virkning	22/01689
17.02.2022	Afvisning af klage over Holbæk Kommunes kommuneplan 2021 grundet manglende retlige spørgsmål	21/14026
14.02.2022	Planklagenævnets afgørelse om afvisning af klage fra VinduesIndustrien vedrørende lokalplan nr. 105-737, Sommerhusområde Bolilmark, Rømø	21/10285
23.11.2021	Planklagenævnets afgørelse om lokalplanpligt for etablering af adgangsvej i Viborg Kommune	21/04491
18.05.2021	Afvisning af klage over landzonetilladelse til gyllebeholder pga. manglende klageberettigelse	21/04309
18.05.2021	Klage over kommuneplantillæg og lokalplan for Vennerslund Energipark afvist pga. manglende klageberettigelse	21/05015

04.12.2020	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende lokalplan for solcelleanlæg grundet manglende retligt spørgsmål	20/11118
14.07.2020	Afvisning af klage over afgørelse om lokalplanpligt ved ombygning af kontorbygning	20/05272
11.05.2020	Planklagenævnets afslag på indtræden i sag om lokalplan nr. 399, Kollegievej 6, Gentofte Kommune	20/05176
02.01.2020	Klage over landzonetilladelse til plantecenter afvist pga. manglende klageberettigelse	19/09093
18.12.2019	Afvisning af klage over byggetilladelse til asfaltanlæg på grund af manglende klageberettigelse	19/04606
11.09.2019	Klage over landzonetilladelse til saunatønde afvist pga. manglende klageberettigelse	19/06367
23.08.2019	Planklagenævnets afvisning af klage over landzonetilladelse til indretning af lejligheder grundet manglende klageberettigelse	19/02995
10.07.2019	Afgørelse om afslag på genoptagelse af Planklagenævnets afgørelse om tilladelse til etablering af adgangstrappe	19/04407
26.11.2018	Klage over Randers Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan for vindmøllepark ved Overgaard - afvisning pga. manglende klageberettigelse	18/07072, 18/07506, 18/07516, (Tidl.: NMK-33-04771)
10.07.2018	Afvisning af klage over kommuneplantillæg grundet for sen betaling af klagegebyr	NMK-33-04632
19.03.2018	Planklagenævnets afslag på genoptagelse af afvist klage pga. for sen betaling af klagegebyr	NMK-31-02393
30.10.2017	Planklagenævnets afgørelse om opsættende virkning vedrørende lokalplan for vindmøller ved Hejmdal/Påbøl	NMK-33-04204
10.04.2017	Planklagenævnets afvisning af klage over tilladelse til opførelse af helårshus grundet overskredet klagefrist	NMK-33-04021, -1-2
27.03.2017	Planklagenævnets afvisning af klage over tilladelse til loppemarked grundet overskredet klagefrist	NMK-33-04010
16.03.2017	Planklagenævnets afgørelse om klage over landzonetilladelse til ny flugtskydebane – manglende klageberettigelse	NMK-31-02116
09.03.2016	Afgørelse om klage over påbud om lovliggørelse af oplag - manglende klageberettigelse	NMK-33-03474
24.08.2015	Natur- og Miljøklagenævnets afvisning af realitetsbehandling i sag om fast hegn/mur	NMK-33-03181
15.06.2015	Natur- og Miljøklagenævnets afslag på genoptagelse af sag vedrørende lokalplaner i Gladsaxe Kommune	NMK-33-03069
01.12.2014	Klageberettigelse for Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdelinger i sager om landzonetilladelser	NMK-31-01382
05.08.2014	Natur- og Miljøklagenævnets afvisning af realitetsbehandling af klage over lokalplanforslag om servitutophævelse	NMK-33-02570

FORARBEJDE **Betænkninger**

2 referencer

Det fremtidige ankesystem på Miljøministeriets og byggelovens område

nr. 1120 · 1987 · Miljøministeriet

Harmonisering af lovgivningen om arealanvendelse og regulering af fast ejendom – Delbetænkning 3

nr. 1124 · 1987 · Miljøministeriet

07

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over kystnærhedszonen i planlægningen

Planklagenævnets praksis om §§ 5 a, 5 b, 16, stk. 4, og 35, stk. 3 ved landzoneafgørelser og planlægning i kystområderne

Version 1 Opdateret 29. maj 2026 10 afgørelser · 2020-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Kystnærhedszonen er en op til ca. 3 km bred planlægningszone langs de danske kyster, hvor planloven opstiller skærpede krav for at friholde kystlandskabet for bebyggelse og anlæg, der ikke er afhængige af kystnærhed. Denne praksisoversigt samler Planklagenævnets afgørelser om landzonetilladelser og planlægning i kystnærhedszonen efter planlovens § 5 a, § 5 b, § 16, stk. 4, og § 35, stk. 3, og sammenholder dem med den sparsomme domstolsprøvelse af kommunal kystplanlægning. Gennemgående anvender Planklagenævnet en restriktiv praksis, hvor udfaldet beror på et samlet skøn over landskabelige hensyn, projektets kystafhængighed, forholdet til eksisterende bebyggelse og hensynet til præcedens. Oversigten dækker ikke strandbeskyttelseslinjen og klitfredning materielt (se [naturbeskyttelse](#)), landzonetilladelser generelt (se [landzonetilladelse](#)) eller udlæg af sommerhusområder (se [sommerhusområder](#)).

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Kystnærhedszonen omfatter landzonerne og sommerhusområderne i kystområderne, er fastlagt på kortbilaget til planloven og er som udgangspunkt op til ca. 3 km bred (planloven § 5 a, stk. 3).
- 02** Hovedreglen er, at kysterne skal friholdes: kystnærhedszonen uden for udviklingsområder skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængige af kystnærhed (planloven § 5 a, stk. 1).
- 03** Planklagenævnet kræver en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering, før der kan planlægges for nye arealer i byzone eller anlæg i landzone (planloven § 5 b, stk. 1, nr. 1).
- 04** Planklagenævnet meddeler kun landzonetilladelse i kystnærhedszonen, hvis det ansøgte har "helt underordnet betydning" for de nationale planlægningsinteresser i kystområderne (planloven § 35, stk. 3).
- 05** Planklagenævnet accepterer typisk erstatning af eksisterende lovlig bebyggelse på samme placering og i nogenlunde samme omfang (badehus, hotel som erstatning for feriecenter), men afviser udvidelser og nybyggeri, der øger bygningsvolumen eller den visuelle påvirkning.

- 06** Planklagenævnet afviser anlæg, der ikke er afhængige af kystnærhed – fx antennemaster og skurvogne – medmindre placeringen er helt underordnet for kystinteresserne.
- 07** Planklagenævnet lægger afgørende vægt på landskabsudpegninger, afstanden til kysten, om anlægget placeres bag eksisterende bebyggelse, og på risikoen for præcedensvirkning.
- 08** Planklagenævnet afviser at inddrage ansøgerens private bekvemmeligheds- eller moderniseringshensyn i afvejningen efter landzonereglerne.
- 09** Lokalplanforslag i kystnærhedszonen skal ledsages af en redegørelse for den visuelle påvirkning og en begrundelse for bygningshøjder over 8,5 m (planloven § 16, stk. 4); ved lokalplaner og kommuneplaner prøver Planklagenævnet kun retlige spørgsmål.
- 10** Inden for udviklingsområder udpeget ved landsplandirektiv (planloven § 5 b, stk. 2) gælder friholdelseskravet og kravet om særlig begrundelse ikke.
- 11** Klagefristen er 4 uger; Planklagenævnets afgørelse er endelig i det administrative system og kan indbringes for domstolene inden 6 måneder.

Retsgrundlaget: kystnærhedszonen som national planlægningsinteresse

§ 1

Kystnærhedszonen er en af planlovens centrale nationale planlægningsinteresser. Zonen omfatter efter [planloven § 5 a, stk. 3](#) landzonerne og sommerhusområderne i kystområderne, er fastlagt på kortbilaget til loven og er som udgangspunkt op til ca. 3 km bred. Inden for zonen gælder en række skærpede regler – bl.a. § 5 b, § 11 f, § 16, stk. 4, og § 35, stk. 3.

Hovedreglen er en friholdelse af kysterne. Det fremgår direkte af [§ 5 a, stk. 1](#):

Kystnærhedszonen uden for udviklingsområder, jf. § 5 b, stk. 2, skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængige af kystnærhed.

Ved planlægningen følger hovedreglen op af [§ 5 b, stk. 1, nr. 1](#), hvorefter der kun må inddrages nye arealer i byzone og planlægges for anlæg i landzone, »såfremt der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering«. Hertil kommer, at ferie- og fritidsanlæg efter [§ 5 b, stk. 1, nr. 4](#) skal lokaliseres efter sammenhængende turistpolitiske overvejelser og kun i forbindelse med eksisterende bysamfund eller større ferie- og fritidsbebyggelser. For kommuneplanlægningen pålægger [§ 11 f, stk. 1](#) kommunalbestyrelsen ved kommuneplanrevision at bringe planen i overensstemmelse med § 5 a, stk. 1, og § 5 b, og lokalplanredegørelsen skal efter [§ 16, stk. 4](#) belyse den visuelle påvirkning af kystlandskabet.

For landzoneadministrationen gælder den særlige tærskel i [§ 35, stk. 3](#):

For arealer i kystnærhedszonen uden for udviklingsområder, jf. § 5 a, må tilladelse efter stk. 1 kun meddeles, hvis det ansøgte har helt underordnet betydning i forhold til de nationale planlægningsinteresser i kystområderne.

Historisk og lovgivningsmæssig baggrund. Kystreglerne udspringer af 1980'ernes arbejde med at samle og styrke beskyttelsen af det åbne land, herunder [Betænkning nr. 1124/1987 om harmonisering af lovgivningen om arealanvendelse](#), der dannede grundlag for den nuværende planlov. Den op til 3 km brede zone og den restriktive linje for feriehoteller fremgår allerede af [Ferieboligudvalgets betænkning nr. 1135/1988, s. 32](#):

I overensstemmelse med landsplandirektivet er der fastlagt en op til 3 kilometer bred zone langs kysterne. (...) Feriehoteller og feriecentre må kun helt undtagelsesvis etableres i kystzonen, og kun hvis det ikke strider mod den øvrige åben-land planlægning, herunder at de åbne kyststrækninger er friholdt for bebyggelse.

Selve formuleringen om »en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse« går igen i [Betænkning nr. 1242/1992, s. 9](#). Kystreglerne blev senest styrket og moderniseret ved planlovsreformen, **lov nr. 668 af 8. juni 2017** (»Modernisering af planloven«), der bl.a. nyaffattede § 5 a, stk. 1, så friholdelseskravet udtrykkeligt kun gælder »uden for udviklingsområder«, og indførte adgangen til at udpege udviklingsområder i § 5 b, stk. 2. Retsstillingen er aktuell: planloven er konsolideret i LBK nr. 572 af 29. maj 2024, og der er ikke vedtagne, men endnu ikke konsoliderede ændringer til de relevante paragraffer.

LOV

[Planloven § 5a, stk. 1](#)[Planloven § 5b, stk. 1](#)[Planloven § 11f, stk. 1](#)[Planloven § 16, stk. 4](#)[Planloven § 35, stk. 3](#)

PRAKSIS

Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til hotel i kystnærhedszonen ved Nationalpark Thy

18.11.2025

Planklagenævnet · Afslag på udvidelse af sommerhus i landzone og kystnærhedszone stadfæstet

09.09.2025

§ 2 Planklagenævnets prøvelseskompetence og prøvelsesintensitet

Planklagenævnets kompetence er todelt og afgør, hvor intensivt nævnet kan prøve en kystsag. Efter [planloven § 58, stk. 1, nr. 1](#) kan kommunens **landzoneafgørelser efter § 35** påklages i fuld udstrækning – dvs. både retlige spørgsmål og det udøvede skøn. Derimod kan kommunens afgørelser om kommuneplaner og lokalplaner samt andre forhold efter [§ 58, stk. 1, nr. 3](#) kun påklages »for så vidt angår retlige spørgsmål«. I lokalplan- og kommuneplansager prøver nævnet derfor ikke kommunens planlægningsmæssige skøn, men alene lovligheden – herunder hjemmel, saglighed, tilstrækkelig redegørelse og visualisering samt overholdelse af § 5 a og § 5 b.

I landzonesagerne fastlægger Planklagenævnet selv rammen for sin prøvelse. I hotelsagen ([sag 25-03930](#)) formulerede nævnet kompetencen således:

Planklagenævnet kan tage stilling til en kommunes afgørelse efter planlovens § 35, stk. 1 (landzone), jf. lovens § 58, stk. 1, nr. 1. Planklagenævnet kan desuden tage stilling til retlige spørgsmål i forbindelse med en kommunes øvrige afgørelser efter planloven, jf. lovens § 58, stk. 1, nr. 3. Det er et retligt spørgsmål, om et bestemt forhold kræver landzonetilladelse.

Nævnet foretager en reel efterprøvelse af kommunens skøn, men tilsidesætter det typisk kun, hvis der er konkret grundlag for det; ellers stadfæstes med formlen, at der »ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering«. At kompetencen omfatter skønnet betyder dog, at nævnet kan ændre udfaldet. I badehussagen ([sag 25-04223](#)) havde nævnet i et tidligere led ændret en kommunal tilladelse til et afslag (idet bygningen blev anset for et badehus og ikke et sommerhus) og senere ophævet og hjemvist en ny tilladelse, fordi sagen ikke var tilstrækkeligt belyst – før nævnet i 2025 endeligt stadfæstede.

Hvem træffer afgørelsen. Efter [Lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1](#) kan formanden alene afgøre sager, der ikke er principielle, eller som alene beror på en retlig vurdering – som i sommerhussagen ([sag 24-08884](#)), der blev afgjort af formanden. Sager med skøn eller principiel karakter afgøres af det fuldtallige nævn på 11 medlemmer, jf. § 4, stk. 2; i hotelsagen stemte nævnet 9-2 om bilag IV-arter og 6-5 om selve landzonetilladelsen, hvilket illustrerer, at kystsager ofte rummer reelle afvejningsspørgsmål.

LOV	Lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1	Planloven § 35, stk. 1	Planloven § 58, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til hotel i kystnærhedszonen ved Nationalpark Thy		18.11.2025
	Planklagenævnet · Afslag på udvidelse af sommerhus i landzone og kystnærhedszone stadfæstet		09.09.2025
	Planklagenævnet · Landzonetilladelse til genopførelse af badehus i kystnærhedszone		26.08.2025

§ 3 Hovedreglen i praksis: kystafhængighed og kravet om "helt underordnet betydning"

Det bærende kriterium i landzonesagerne er, om projektet er afhængigt af kystnærhed. Er det ikke det, kræver en tilladelse, at det ansøgte er af »helt underordnet betydning« for de nationale kystinteresser. Planklagenævnet sammenfatter selv testen i sommerhussagen ([sag 24-08884](#)):

Kystnærhedszonen skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, der ikke er afhængig af kystnærhed, og der må kun gives landzonetilladelse, hvis det ansøgte er af helt underordnet betydning i forhold til de nationale planlægningsinteresser i kystområderne, jf. § 5 a, stk. 1, og § 35, stk. 3. Dette indebærer, at de landskabelige, naturmæssige og rekreative interesser, der er knyttet til kystnærhedszonen, skal tillægges særlig betydning ved stillingtagen til landzonetilladelser.

Når anlægget ikke er kystafhængigt, fører den restriktive praksis som udgangspunkt til afslag:

- **Antennemast (ikke kystafhængig).** I [sag 25-04391](#) stadfæstede nævnet et afslag på en 42 m høj mast. Selv om der efter [§ 35, stk. 12](#) er en samfundsmæssig interesse i mobildækning, vejede de landskabelige hensyn i kystnærhedszonen tungere; nævnet lagde vægt på, at ansøgeren ikke havde en dækningsforpligtelse i området.
- **Skurvogn/atelier (ny bebyggelse, ikke kystafhængig).** I [sag 25-04092](#) stadfæstede nævnet et afslag på en 20 m² skurvogn på Samsø. Nævnet lagde »afgørende vægt« på beliggenheden i kystnærhedszonen (og inden for strandbeskyttelseslinjen) og fremhævede, at zonen efter § 5 a, stk. 1, skal friholdes for bebyggelse, der ikke er afhængig af kystnærhed.
- **Udvidelse af sommerhus.** I [sag 24-08884](#) fandt nævnet, at en udvidelse på 25 m² (fra 68 til 93 m²) i et særligt værdifuldt landskab ca. 180 m fra kysten »ikke er af helt underordnet betydning, som krævet i planlovens § 35, stk. 3«.

Den restriktive praksis betyder ikke et absolut forbud, men en høj tærskel: jo større volumen, jo mere markant visuel påvirkning og jo mere uberørt kystlandskab, desto klarere afslag.

LOV	Planloven § 5a, stk. 1	Planloven § 35, stk. 3, 12	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Afslag på udvidelse af sommerhus i landzone og kystnærhedszone stadfæstet		09.09.2025
	Planklagenævnet · Afslag på landzonetilladelse til 42 meter høj antennemast i kystnærhedszone		28.08.2025

Planklagenævnet · Afslag på landzonetilladelse til opførelse af skurvogn i kystnærhedszone og inden for strandbeskyttelseslinjen 19.08.2025

§ 4 Hvad Planklagenævnet lægger vægt på – vurderingsmønsteret på tværs af afgørelser

Udfaldet beror på et samlet skøn, men de samme forhold går igen og afgør sagerne. Planklagenævnet lægger gentagne gange vægt på:

- **Forholdet til eksisterende lovlig bebyggelse.** Erstatning af et eksisterende, lovligt anlæg på samme placering trækker mod tilladelse; nybyggeri og udvidelser, der øger bygningsvolumen, trækker mod afslag.
- **Afstanden til kysten og placeringen i landskabet.** Placering bag eksisterende bebyggelse og i tilknytning til eksisterende bygninger reducerer den visuelle påvirkning og kan begrunde en tilladelse.
- **Landskabs- og naturudpegninger** (særligt værdifuldt landskab, Natura 2000, beskyttet natur efter [naturbeskyttelsesloven § 3](#)) skærper kravene yderligere.
- **Kystafhængighed.** Anlæg, der ikke kræver en kystnær placering, friholdes kysten for.
- **Præcedensvirkning.** Nævnet inddrager systematisk, hvilken betydning en tilladelse kan få for fremtidige lignende sager.

Om præcedens udtaler nævnet i [sag 24-08884](#):

Efter hidtidig praksis lægges der stor vægt på lovens almene formål, uanset at den enkelte sags betydning er begrænset. I vurderingen indgår derfor overvejelser om, hvilken betydning afgørelsen kan få for fremtidige lignende sager (præcedensvirkning).

Samme sag viser, hvilke hensyn der **ikke** må indgå: at en udvidelse er hensigtsmæssig for ejerne (modernisering, isolering, tidssvarende sanitet), »er ikke et hensyn, der kan inddrages i forbindelse med afgørelser efter landzonereglerne«. At tilbygningen lå bag det eksisterende hus, ændrede heller ikke vurderingen, og Kystdirektoratets godkendelse efter strandbeskyttelsesreglerne var uden betydning for landzonevurderingen.

Mønsteret kan sammenfattes i de seks ledende afgørelser:

Sag	Projekt	Beliggenhed	Udfald	Afgørende forhold
25-03930	Hotel (9 feriehuse, 932 m ²) som erstatning for feriecenter	Nationalpark Thy, ~890 m fra Vesterhavet	Tilladelse stadfæstet	Erstatter eksisterende ferieanlæg; bedre landskabstilpasning; turismepolitiske overvejelser
25-05226	Solcelleanlæg 884 m ²	~2 km fra kysten	Tilladelse stadfæstet	Placeret ved/bag eksisterende driftsbygninger; afvejning grøn energi/landskab
25-04223	Genopførelse af badehus 13,5 m ²	Kystnærhedszone + strandbeskyttelseslinje + Natura 2000	Tilladelse stadfæstet	Erstatter tidligere badehus i samme udformning, placering og farve

24-08884	Udvidelse af sommerhus (68→93 m²)	~180 m fra kysten, særligt værdifuldt landskab	Afslag stadfæstet	25 m² ikke »helt underordnet«; dominerende; præcedens
25-04391	42 m antennemast	Kystnærhedszone, værdifuldt kulturmiljø	Afslag stadfæstet	Markant visuel påvirkning; ikke kystafhængig; ingen dækningsforpligtelse
25-04092	Skurvogn 20 m² (atelier)	Kystnærhedszone + strandbeskyttelseslinje, Samsø	Afslag stadfæstet	Ny bebyggelse ikke kystafhængig; uhensigtsmæssig placering; præcedens

LOV

Naturbeskyttelsesloven § 3

Planloven § 5a, stk. 1

Planloven § 35, stk. 3

PRAKSIS

Planklagenævnet · Stadfæstelse af landzonetilladelse til 884 m² solcelleanlæg i Grenaa	01.12.2025
Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til hotel i kystnærhedszonen ved Nationalpark Thy	18.11.2025
Planklagenævnet · Afslag på udvidelse af sommerhus i landzone og kystnærhedszone stadfæstet	09.09.2025
Planklagenævnet · Afslag på landzonetilladelse til 42 meter høj antennemast i kystnærhedszone	28.08.2025
Planklagenævnet · Landzonetilladelse til genopførelse af badehus i kystnærhedszone	26.08.2025
Planklagenævnet · Afslag på landzonetilladelse til opførelse af skurvogn i kystnærhedszone og inden for strandbeskyttelseslinjen	19.08.2025

Erstatning af eksisterende anlæg, ferie- og fritidsformål og genopførelse efter katastrofe

§ 5

En genganger i den tilladende praksis er, at projektet erstatter et eksisterende, lovligt anlæg på samme placering. I hotelsagen ([sag 25-03930](#)) tillod et flertal opførelsen af et hotel på 932 m² (ni feriehus og en servicebygning) som erstatning for et nedslidt feriecenter på 464 m² i Nationalpark Thy. Flertallet lagde vægt på, at der var tale om et nyt anlæg, der erstattede et tidligere lovligt byggeri til ferie- og fritidsformål, at bebyggelsen ville være bedre indpasset i klitlandskabet, og at projektet tog afsæt i sammenhængende turismepolitiske overvejelser, jf. linjen i [§ 5 b, stk. 1, nr. 4](#). Det var herefter af »helt underordnet betydning« efter [§ 35, stk. 3](#).

Sagen viser samtidig, at omfanget er afgørende: i et tidligere led havde nævnet i 2022 stadfæstet kommunens afslag på et langt større projekt (2.053 m²) på samme ejendom, fordi det ville medføre »en væsentlig ændret visuel og oplevelsesmæssig påvirkning« og en væsentlig udvidelse af bygningsvolumen. Erstatningssynspunktet rækker altså kun, så længe projektet ikke reelt udgør en udvidelse.

Badehussagen ([sag 25-04223](#)) følger samme spor: nævnet stadfæstede en tilladelse til genopførelse af et badehus på 13,5 m², der i det væsentlige svarede til det tidligere i udformning, placering, farve og anvendelse, og som derfor var af underordnet betydning for kystinteresserne. At det oprindelige badehus var ødelagt af en stormflod, ændrede ikke vurderingen, da bygningen var intakt, da ansøgningen blev indgivet.

For egentlige katastrofetilfælde har lovgiver indsat en særlig ventil i [§ 5 b, stk. 9](#), hvorefter ministeren i særlige tilfælde kan tillade planlægning og landzonetilladelser til genopførelse af turismefaciliteter ødelagt af brand, oversvømmelse eller storm – uanset [§ 5 b, stk. 1, nr. 1](#) og [4](#), og [§ 35, stk. 3](#) – hvis projektet har betydning for turismen, indpasses arkitektonisk og bidrager positivt til natur og landskab.

LOV [Planloven § 35, stk. 3](#)

PRAKSIS **Planklagenævnet** · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til hotel i kystnærhedszonen ved Nationalpark Thy 18.11.2025

Planklagenævnet · Landzonetilladelse til genopførelse af badehus i kystnærhedszone 26.08.2025

§ 6 Visuel påvirkning, redegørelseskrav og lokalplanlægning i kystnærhedszonen

Den visuelle påvirkning af kystlandskabet er et selvstændigt og tilbagevendende vurderingstema. Ved lokalplanlægning er det udtrykkeligt et **retligt krav**, at redegørelsen belyser denne påvirkning. Efter [planloven § 16, stk. 4](#):

I redegørelsen til lokalplanforslag for bebyggelse og anlæg i kystnærhedszonen skal der oplyses om den visuelle påvirkning af omgivelserne, og der skal ved bygningshøjder over 8,5 m anføres en begrundelse for den større højde.

For de kystnære dele af byzonerne skal kommunalbestyrelsen efter [§ 11 f, stk. 4](#) desuden vurdere de fremtidige bebyggelsesforhold, herunder bygningshøjder, så ny bebyggelse indpasses i den kystlandskabelige helhed. Da lokalplaner og kommuneplaner kun kan påklages »for så vidt angår retlige spørgsmål«, er det netop disse redegørelses- og visualiseringskrav – sammen med hjemmel og saglighed – Planklagenævnet kan håndhæve; en manglende eller utilstrækkelig visualisering kan udgøre en retlig mangel.

I landzonesagerne indgår den visuelle påvirkning konkret i skønnet. I solcellesagen ([sag 25-05226](#)) accepterede nævnet et anlæg, fordi det var placeret ca. 20 m fra eksisterende bygninger og bag bebyggelsen set fra vejen, og fordi et vilkår om 1,8 m afskærmende beplantning var tilstrækkeligt i et område uden særlige landskabsværdier. I hotelsagen ([sag 25-03930](#)) var det netop den visuelle og oplevelsesmæssige påvirkning, der i 2022 begrundede afslag på det store projekt, mens det mindre, bedre indpassede projekt i 2025 kunne tillades. Og i sommerhussagen ([sag 24-08884](#)) blev en udvidelse anset for »dominerende« i et åbent kystlandskab. Den planlægningsmæssige eller funktionelle begrundelse skal kunne dokumenteres af kommunen; for solcelleanlæg er kravet konkretiseret i [bekendtgørelsen om planlægning for lokalplanpligtige solcelleanlæg i det åbne land](#), hvis § 4 kræver, at kommunen redegør for den særlige planlægningsmæssige eller funktionelle begrundelse og undersøger placering uden for zonen, og ellers placerer anlægget »i størst mulig afstand fra kystlinjen og fortrinsvis bag eksisterende bebyggelse«.

LOV [Planloven § 5b, stk. 1](#)[Planloven § 11f, stk. 4](#)[Planloven § 16, stk. 4](#)

PRAKSIS **Planklagenævnet** · Stadfæstelse af landzonetilladelse til 884 m² solcelleanlæg i Grenaa 01.12.2025

Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til hotel i kystnærhedszonen ved Nationalpark Thy 18.11.2025

Planklagenævnet · Afslag på udvidelse af sommerhus i landzone og kystnærhedszone stadfæstet 09.09.2025

§ 7 Udviklingsområder og landsplandirektiver – undtagelserne fra friholdelsen

Friholdelseskravet og kravet om særlig begrundelse er ikke absolutte. Ved planlovsreformen i 2017 fik ministeren i [planloven § 5 b, stk. 2](#) hjemmel til efter ansøgning fra kommunerne at udpege **udviklingsområder**

i kystnærhedszonen, forudsat at de ikke omfatter arealer med særlige natur-, miljø- og landskabsinteresser. Udpegningen sker ved landsplandirektiv – senest [bekendtgørelse om landsplandirektiv for udviklingsområder i kystnærhedszonen 2025](#), der udpeger 20 områder. Direktivets § 3 fastslår retsvirkningen:

I udviklingsområder kan der uanset planlovens § 5 b, stk. 1, nr. 1, planlægges for inddragelse af nye arealer i byzone og planlægges for anlæg i landzone, uden at der foreligger en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær placering.

Da både [§ 5 a, stk. 1](#) og [§ 35, stk. 3](#) udtrykkeligt kun gælder »uden for udviklingsområder«, er det første spørgsmål i en kystsag, om arealet ligger i et udpeget udviklingsområde. Det gjorde det ikke i solcellesagen ([sag 25-05226](#)), hvorfor nævnet anvendte den almindelige kystnærhedszone-vurdering.

Tilsvarende kan ministeren ved landsplandirektiv fravige forbuddet mod nye sommerhusområder efter [§ 5 b, stk. 4](#) – jf. [bekendtgørelse om landsplandirektiv 2025 for udlæg og omplacering af sommerhusområder i kystnærhedszonen](#) – inden for en samlet ramme på højst 6.000 nye sommerhusgrunde og under hensyntagen til bl.a. natur, landskab og offentlighedens adgang til kysten. Udlæg og anvendelse af sommerhusområder behandles nærmere under [sommerhusområder](#).

LOV

[Planloven § 5b, stk. 2, 4](#)[Planloven § 5a, stk. 1](#)[Planloven § 35, stk. 3](#)PRAKSIS Planklagenævnet · Stadfæstelse af landzonetilladelse til 884 m² solcelleanlæg i Grenaa

01.12.2025

§ 8 Sagsgang, klageadgang og prøvelse ved domstolene

Klageadgang. Klageberettiget er efter [planloven § 59, stk. 1](#) ministeren og enhver med retlig interesse i sagens udfald, og efter § 59, stk. 2 desuden landsdækkende natur- og miljøforeninger med mindst 100 medlemmer. Det er typisk Danmarks Naturfredningsforening eller en nabo, der klager – som i hotel-, solcelle- og badehussagerne. Klagefristen er 4 uger fra meddelelsen eller den offentlige bekendtgørelse, jf. [§ 60, stk. 1](#). Klagen indgives via Klageportalen (Nævnenes Hus) mod et klagegebyr.

Sagsbehandling. Behandlingen er skriftlig, jf. [Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 1](#), og en uegnet klage kan afvises. Nævnets afgørelse er endelig i det administrative system, jf. [§ 3, stk. 3](#): den »kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed«. Søgsmål skal anlægges inden 6 måneder, jf. [§ 3, stk. 4](#) og [planloven § 62, stk. 1](#) – som nævnet udtrykkeligt vejleder om i sine afgørelser, fx i [sag 24-08884](#).

Domstolsprøvelsen. Højesteret har ikke prøvet de materielle kystnærhedszone-regler, og der findes heller ingen offentliggjort landsretsdom specifikt om [§ 5 a/§ 35, stk. 3](#). Domstolsprøvelsen af kystplanlægning sker i praksis ved by- og landsret og angår især de retlige rammer:

- **Klageberettigelse/retlig interesse.** I [BS-634/2019-VLR](#) stadfæstede Vestre Landsret Planklagenævnets afvisning af en klager uden tilstrækkelig tilknytning til planområdet og bekræftede den brede, men ikke ubegrænsede, kreds af klageberettigede efter [§ 59](#).
- **Kommuneplaners retsvirkning.** I [BS-45020/2021-OLR](#) fremgår, at Planklagenævnet havde fastslået, at en kommuneplan ikke har direkte bindende virkning for borgerne og derfor ikke udgør ekspropriation – et synspunkt, der gik videre til domstolene.
-

Lokalplaners gyldighed og søgsmålsfrist. I [BS-38735/2024-KOL](#) frifandt Retten i Kolding kommunen i en sag om lokalplaners gyldighed: planerne var sagligt begrundede planlægningshensyn, høringsreglerne var overholdt, og krav vedrørende én plan blev afvist som følge af den 6-måneders søgsmålsfrist i [§ 62, stk. 1](#).

- **Kommunen er ikke bundet af ulovlige tilkendegivelser.** I [BS-17587/2024-OLR](#) fastslog Østre Landsret, at en kommune ikke er bundet af positive tilkendegivelser, der strider mod planlægningen.

Domstolene anlægger en tilbageholdende prøvelse af det planlægningsmæssige skøn og fokuserer på legalitet, saglighed og sagsbehandling – i tråd med, at nævnets fagligt sammensatte skøn nyder betydelig respekt.

LOV

[Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3, 4](#)
[Planloven § 58, stk. 1](#)
[Planloven § 59](#)
[Planloven § 60, stk. 1](#)
[Planloven § 62, stk. 1](#)

PRAKSIS	Landsretten · Landsretten stadfæstede kommunes afslag på byggetilladelse til tofamiliehus trods tidligere positive tilkendegivelser	16.04.2025
	Landsretten · Landsret afviste at behandle principiel sag om Grønt Danmarkskort og henviste den tilbage til byretten	29.04.2022
	Landsretten · Dom om klageberettigelse efter planloven	26.06.2020
	Byretten · Vejle Kommune frifundet i sag om gyldigheden af lokalplaner for kolonihaveområder	15.12.2025
	Planklagenævnet · Afslag på udvidelse af sommerhus i landzone og kystnærhedszone stadfæstet	09.09.2025

§ 9 Sammenfatning af de centrale linjer

Planklagenævnets praksis i kystnærhedszonen kan sammenfattes i nogle få, faste linjer:

- **Hovedreglen er friholdelse.** Uden for udviklingsområder skal kysterne søges friholdt for bebyggelse og anlæg uden kystafhængighed, og landzonetilladelse kræver, at projektet har »helt underordnet betydning« for de nationale kystinteresser ([§ 5 a, stk. 1](#) og [§ 35, stk. 3](#)).
- **Begrundelseskravet er reelt.** Der skal foreligge en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for den kystnære placering, og kommunen skal kunne dokumentere den.
- **Erstatning ja, udvidelse nej.** Nævnet tillader typisk erstatning af eksisterende lovlig bebyggelse på samme placering og i samme omfang (badehus, hotel som erstatning for feriecenter, jf. [sag 25-04223](#) og [sag 25-03930](#)), men afviser volumenforøgende udvidelser og ny, ikke-kystafhængig bebyggelse ([sag 24-08884](#) og [sag 25-04092](#)).
- **Skønnet er konkret, men styret af mønstre:** afstand til kysten, placering bag eksisterende bebyggelse, landskabsudpegninger, visuel påvirkning og præcedens er de tilbagevendende parametre, mens ansøgerens private hensyn ikke kan inddrages.
- **Prøvelsen er todelt:** fuld prøvelse af landzoneafgørelser, men kun retlig prøvelse af lokalplaner og kommuneplaner, hvor særligt redegørelses- og visualiseringskravet i [§ 16, stk. 4](#) håndhæves.
- **Endelig administrativ afgørelse:** klagefrist 4 uger, afgørelsen er endelig i det administrative system, og søgsmål skal anlægges inden 6 måneder.

Domstolene har endnu ikke korrigeret nævnets materielle kystlinje; den foreliggende domstolspraksis bekræfter snarere de retlige rammer om klageberettigelse, planers retsvirkning og saglige planlægningshensyn.

LOV

[Planloven § 5a, stk. 1](#)
[Planloven § 16, stk. 4](#)
[Planloven § 35, stk. 3](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til hotel i kystnærhedszonen ved Nationalpark Thy	18.11.2025
	Planklagenævnet · Afslag på udvidelse af sommerhus i landzone og kystnærhedszone stadfæstet	09.09.2025
	Planklagenævnet · Landzonetilladelse til genopførelse af badehus i kystnærhedszone	26.08.2025
	Planklagenævnet · Afslag på landzonetilladelse til opførelse af skurvogn i kystnærhedszone og inden for strandbeskyttelseslinjen	19.08.2025

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Planloven § 5a	stk. 1	Planloven § 5b	stk. 1
Planloven § 11f	stk. 1	Planloven § 16	stk. 4
Planloven § 35	stk. 3	Planloven § 58	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

10 afgørelser

LANDSRETTE · ANKEINSTANS		3
16.04.2025	Landsretten stadfæstede kommunes afslag på byggetilladelse til tofamiliehus trods tidligere positive tilkendegivelser	9950-11642
29.04.2022	Landsret afviste at behandle principiel sag om Grønt Danmarkskort og henviste den tilbage til byretten	2683-3197
26.06.2020	Dom om klageberettigelse efter planloven	3162-3757
BYRETTE · FØRSTE INSTANS		1
15.12.2025	Vejle Kommune frifundet i sag om gyldigheden af lokalplaner for kolonihaveområder	10395-12233
PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		6
01.12.2025	Stadfæstelse af landzonetilladelse til 884 m2 solcelleanlæg i Grenaa	25/05226
18.11.2025	Planklagenævnet stadfæster landzonetilladelse til hotel i kystnærhedszonen ved Nationalpark Thy	25/03930
09.09.2025	Afslag på udvidelse af sommerhus i landzone og kystnærhedszone stadfæstet	24/08884
28.08.2025	Afslag på landzonetilladelse til 42 meter høj antennemast i kystnærhedszone	25/04391
26.08.2025	Landzonetilladelse til genopførelse af badehus i kystnærhedszone	25/04223
19.08.2025	Afslag på landzonetilladelse til opførelse af skurvogn i kystnærhedszone og inden for strandbeskyttelseslinjen	25/04092

FORARBEJDE Betænkninger

3 referencer

Harmonisering af lovgivningen om arealanvendelse og regulering af fast ejendom – Delbetænkning 3

1987 · Miljøministeriet

Ferieboligudvalgets betænkning om sommerhuslovens bestemmelser om udlejning og erhvervelse

1988 · Miljøministeriet

Landdistrikterne - ændrede vilkår, Bilag (Betænkning nr. 1242/2, 1992)

1992 · Indenrigsministeriet

08

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over miljøvurdering og screening af planer

Planklagenævnets prøvelse af kommunernes screening og strategiske miljøvurdering efter miljøvurderingslovens §§ 8-13

Version 1 Opdateret 29. maj 2026 11 afgørelser · 2019-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Planklagenævnet behandler klager over de screeningsafgørelser og miljøvurderinger, kommunerne træffer, når de tilvejebringer lokalplaner, kommuneplaner og kommuneplantillæg efter planloven. Denne oversigt samler nævnets praksis om, hvornår en plan skal underkastes en fuld strategisk miljøvurdering (SMV) efter [miljøvurderingsloven § 8, stk. 1](#), og hvornår kommunen kan nøjes med en screening efter [§ 8, stk. 2](#). Det gennemgående mønster er, at en manglende eller mangelfuld miljøvurdering er en væsentlig retlig mangel, der fører til, at Planklagenævnet ophæver både screeningsafgørelsen og selve planen som ugyldig. Praksis suppleres med parallelle by- og landsretsdomme om gyldighedsprøvelsen og med EU-Domstolens fortolkning af SMV-direktivet (direktiv 2001/42/EF), som loven gennemfører.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet kræver fuld strategisk miljøvurdering af en plan, der dækker hele kommunens areal – en kommuneplan eller en samlet kommuneplanrevision kan aldrig undtages som »mindre område på lokalt plan« efter § 8, stk. 2, nr. 1.
- 02** Planklagenævnet afviser, at en planrevision er en »mindre ændring«, når den indfører nye retningslinjer, nye rammeområder eller indarbejder en række kommuneplantillæg, der ikke selv er blevet miljøvurderet.
- 03** Planklagenævnet vurderer »mindre område« konkret i forhold til kommunens størrelse efter EU-Domstolens dom C-444/15 – det er ikke nok, at planområdet blot er mindre end kommunens samlede areal; planområder på 87 ha og 153-220 ha er ikke »mindre områder«.
- 04** Planklagenævnet accepterer en screening uden fuld miljøvurdering, når kommunen på et fagligt forsvarligt grundlag har vurderet de relevante kriterier i lovens bilag 3, og påvirkningen (fx afstand til Natura 2000-område, overfladevand eller naboforhold) ikke er væsentlig.
- 05** Planklagenævnet afviser, at afværgeforanstaltninger må inddrages i screeningen/væsentlighedsvurderingen for at undgå en fuld vurdering – påvirkningen skal kunne udelukkes uden afværgetiltag.

- 06** Planklagenævnet kræver, at miljørapportens afgrænsning efter § 12 belyser alle sandsynlige væsentlige indvirkninger på et overordnet niveau allerede i planfasen; det er ikke nok at henvise til senere projekttilladelser.
- 07** Manglende eller mangelfuld miljøvurdering er en væsentlig retlig mangel, der medfører, at både screeningsafgørelsen og planen ophæves som ugyldig, fordi vurderingen efter § 13 skal foreligge inden den endelige vedtagelse.
- 08** Planklagenævnet prøver kun retlige spørgsmål (planloven § 58) og kan begrænse prøvelsen til de påklagede og væsentligste forhold; nævnet efterprøver ikke planens hensigtsmæssighed eller kommunens politiske skøn.

§ 1 Retsgrundlaget og rammen for Planklagenævnets prøvelse

Miljøvurderingsloven (LBK nr. 4 af 3. januar 2023) gennemfører SMV-direktivet (**direktiv 2001/42/EF**, i loven omtalt som miljøvurderingsdirektivet) og pålægger myndigheden at miljøvurdere planer og programmer i tre tilfælde, jf. § 8, stk. 1: planer der inden for en af de opregnede sektorer (bl.a. fysisk planlægning og arealanvendelse) fastlægger rammer for fremtidige anlægstilladelser til projekter på lovens bilag 1 og 2 (nr. 1), planer der kræver en Natura 2000-konsekvensvurdering (nr. 2), og planer der efter en screening vurderes at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet (nr. 3). Fastlægger en plan omfattet af nr. 1 derimod *kun* anvendelsen af et mindre område på lokalt plan eller *kun* mindre ændringer, skal kommunen i stedet foretage en screening, jf. § 8, stk. 2, og træffe afgørelse efter § 10 på grundlag af kriterierne i lovens bilag 3.

Klage over afgørelser efter miljøvurderingsloven følger klage reglerne i den lovgivning, planen er udarbejdet efter, jf. § 48, stk. 1. For lokalplaner, kommuneplaner og tillæg hertil betyder det, at screeningsafgørelsen påklages til Planklagenævnet, der efter [planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#) kun kan tage stilling til **retlige spørgsmål**. Nævnet beskriver gennemgående rammen ens, fx i **Gladsaxe-sagen, j.nr. 25-03837**:

Retlige spørgsmål omfatter alle spørgsmål om lovligheden eller gyldigheden af trufne afgørelser, herunder fortolkning eller forståelse af lovbestemmelser samt overholdelse af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger.

Det er ikke et retligt spørgsmål, om en plans indhold er hensigtsmæssigt. Endvidere fastlægger miljøvurderingsloven ikke grænser for, hvad myndighederne kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til procedurerne og indholdet af grundlaget for beslutningerne.

Nævnet kan desuden begrænse sin prøvelse til de forhold, der er klaget over, og til de væsentligste forhold, jf. [lov om Planklagenævnet § 4 a, stk. 1](#) og [§ 4 a, stk. 2](#). I praksis tager nævnet ofte alene stilling til selve miljøvurderingsspørgsmålet og lader de øvrige klagepunkter ligge, når sagens resultat (ugyldighed) gør dem overflødige, jf. [Vejde-sagen, j.nr. 25-02553](#). Forarbejderne til § 8 understreger, at hovedkriteriet er, om planen kan få væsentlig indvirkning på miljøet, og at der »ikke skal sættes bagatelgrænser, som undtager planer eller programmer alene på grundlag af f.eks. størrelsen eller beliggenheden«. Prøvelsen er dermed en legalitetskontrol: nævnet efterprøver om kommunen har valgt den rigtige sporvalg (SMV eller screening) og om screeningen er sagligt og fagligt forsvarligt gennemført, men ikke planens indhold som sådan, jf. også [Rebild-sagen, j.nr. 19-08888](#) og [Snekkersten-sagen, j.nr. 18-05998](#).

LOV

[Lov om Planklagenævnet § 4a, stk. 1](#)[Miljøvurderingsloven § 8, stk. 1, 2](#)[Miljøvurderingsloven § 10](#)[Miljøvurderingsloven § 48, stk. 1](#)[Planloven § 58, stk. 1](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Ugyldiggørelse af Vejle Kommunes lokale kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering	11.11.2025
	Planklagenævnet · Ugyldiggørelse af Gladsaxe Kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering	10.10.2025
	Planklagenævnet · Klage over Rebild Kommunes screeningsafgørelse om kommuneplantillæg	17.02.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af lokalplan for boliger ved [vejnavn1], Snekkersten	13.12.2019

§ 2 »Mindre område på lokalt plan« og »mindre ændringer« – undtagelsen i § 8, stk. 2, nr. 1

Kernen i nævnets praksis er afgrænsningen mellem obligatorisk SMV og screening. En plan, der er omfattet af [§ 8, stk. 1, nr. 1](#), kan kun nøjes med screening, hvis den »kun fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller angiver mindre ændringer«, jf. [§ 8, stk. 2, nr. 1](#).

Planklagenævnet har efter EU-Domstolens dom **C-444/15 (Associazione Italia Nostra Onlus)** justeret fortolkningen af »mindre område«. Nævnet formulerer den nu sådan, senest i [Vejle-sagen, j.nr. 25-02553](#):

Med udtrykket ”mindre område på lokalt plan” menes, at planen er udarbejdet af en lokal myndighed (i dette tilfælde en kommune), og at planen omfatter et område af begrænset størrelse set i forhold til hele det område, som hører under den lokale myndigheds stedlige kompetence (det vil sige hele kommunens areal). Der skal i hvert tilfælde foretages en konkret vurdering [...] og det er således ikke tilstrækkeligt, at der er tale om et geografisk område, som blot er mindre end kommunens samlede areal.

Deraf følger to faste linjer. **For det første** kan en plan, der dækker hele kommunen, aldrig være et »mindre område«. I [Vejle-sagen, j.nr. 25-02553](#) og [Gladsaxe-sagen, j.nr. 25-03837](#) ophævede nævnet kommuneplanforslag, fordi planen omfattede hele kommunens areal. **For det andet** er nye retningslinjer og rammeændringer ikke »mindre ændringer«. I [Vejle-sagen](#) lagde nævnet vægt på nye retningslinjer for byomdannelse og »naturen først«, to nye sommerhusområder, differentierede bebyggelsesbestemmelser og navnlig indarbejdelsen af 40 kommuneplantillæg, hvoraf kun 7 selv var miljøvurderet. I [Gladsaxe-sagen](#) var det nye retningslinjer for bynatur, reduktion af byggemuligheder og ændret anvendelse i Bagsværd Bypark sammen med otte indarbejdede tillæg.

Praksis viser tilsvarende, at arealets størrelse afgør udfaldet i konkrete plansager:

Afgørelse	Planområde	Nævnets vurdering	Udfald
Kerteminde, j.nr. 20-00789	87 ha (67 ha solceller)	Ikke »mindre område«	Ugyldig – SMV påkrævet
Frederikshavn, j.nr. 20-09399	220 ha → 153 ha (temaplan solceller)	Ikke »begrænset størrelse«	Ugyldig – SMV påkrævet
Vejle, j.nr. 25-02553	Hele kommunen (lokal del af kommuneplan)	Ikke »mindre område«	Ugyldig – SMV påkrævet
Gladsaxe, j.nr. 25-03837	Hele kommunen (kommuneplan)	Ikke »mindre område«	Ugyldig – SMV påkrævet
Rebild, j.nr. 19-08888	6,8 ha centerområde	»Mindre område« – screening tilstrækkelig	Står ved magt

Snekkersten, j.nr. 18-05998	1,6 ha boliger	Screenet efter § 8, stk. 2, nr. 2	Står ved magt
---	----------------	-----------------------------------	---------------

Grænsetilfældene er gennemgået i [Miljøstyrelsens vejledning om miljøvurdering af planer og programmer](#), der gengiver bl.a. solcelle-afgørelserne. Når en plan ikke udarbejdes inden for bilag 1/2-sektorerne eller vedrører projekter uden for bilagene, screenes den i stedet efter [§ 8, stk. 2, nr. 2](#), således som det skete med boligplanen i [Snekkersten-sagen, j.nr. 18-05998](#). Den materielle prøvelse af, om en lokalplan i øvrigt skulle have været miljøvurderet, behandles nærmere i oversigten om [lokalplaner](#).

LOV	Miljøvurderingsloven § 8, stk. 1, 2	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Ugyldiggørelse af Vejle Kommunes lokale kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering	11.11.2025
	Planklagenævnet · Ugyldiggørelse af Gladsaxe Kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering	10.10.2025
	Planklagenævnet · Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse	09.12.2021
	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg på grund af manglende miljøvurdering og strid med kommuneplan	02.12.2021
	Planklagenævnet · Klage over Rebild Kommunes screeningsafgørelse om kommuneplantillæg	17.02.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af lokalplan for boliger ved [vejnavn1], Snekkersten	13.12.2019

§ 3 Hvad Planklagenævnet lægger vægt på, når en screening godkendes

Hvor § 8, stk. 2-sagerne ovenfor handler om det rigtige sporvalg, viser de sager, hvor nævnet *ikke* giver klageren medhold, hvad nævnet lægger vægt på ved selve væsentlighedsvurderingen efter [§ 10](#) og bilag 3. Forarbejderne til § 10 fremhæver, at kommunens skøn er bundet af kriterierne i bilag 3 og af forpligtelsen til at miljøvurdere planer, der kan få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. EU-Domstolens domme **C-295/10** og **C-463/11**.

I [Rebild-sagen, j.nr. 19-08888](#) stadfæstede nævnet en screening af et 6,8 ha stort centerområde med byggeri i op til 7 etager. Følgende momenter var udslagsgivende for, at påvirkningen ikke var væsentlig:

- **Afstand til Natura 2000-område:** nærmeste område lå 1,5 km væk, og bebyggelsen kunne ikke på den afstand påvirke udpegningsgrundlaget.
- **Karakteren af det berørte areal:** området bestod overvejende af vej, beplantningsbælte og tidligere landbrugsareal og indgik ikke i et landskab med særligt karakteristiske naturtræk.
- **Naboforhold:** indblik-, lys- og skyggegener var ikke af et omfang, der udløser miljøvurderingspligt, bl.a. på grund af afstand og nedtrapning af byggeriet.
- **Senere tilladelser:** detailkrav til regnvand og udledning af miljøfremmede stoffer hører til en efterfølgende udledningstilladelse efter miljøbeskyttelsesloven og skulle ikke afklares i screeningen.

Tilsvarende i [Snekkersten-sagen, j.nr. 18-05998](#), hvor klagen angik afledning af overfladevand. Nævnet tilsidesatte ikke kommunens faglige vurdering og lagde vægt på, at terrænet kun faldt 6 m over 100 m, at lokalplanen stillede krav om lokal nedsivning (LAR), og at der ikke var oversvømmelsesrisiko ved 5- og 10-årshændelser. Nævnet udtrykker det som et fast princip, at ikke enhver gene udløser miljøvurderingspligt – **påvirkningen skal være af en type og et omfang, der er omfattet af miljøvurderingsloven**. Når kommunen

har gennemgået de relevante bilag 3-kriterier og foretaget en konkret, fagligt forsvarlig vurdering, prøver nævnet ikke det faglige skøn yderligere.

LOV	Miljøvurderingsloven § 8, stk. 2	Miljøvurderingsloven § 10	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Klage over Rebild Kommunes screeningsafgørelse om kommuneplantillæg		17.02.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af lokalplan for boliger ved [vejnavn1], Snekkersten		13.12.2019

§ 4 Mangelfuld miljørapport og ulovlig brug af afværgeforanstaltninger

Selv når en plan rettelig miljøvurderes, kan miljøvurderingen være så mangelfuld, at planen ophæves. To forhold går igen i nævnets praksis.

Afgrænsningen af miljørapporten (§ 12). I [Hornbæk Havn-sagen, j.nr. 24-11452](#) havde Helsingør Kommune udeladt emnet »vand« fra miljørapporten med henvisning til, at de konkrete udledninger og udgravninger ville blive vurderet senere af Kystdirektoratet. Planklagenævnet fandt, at de sandsynlige væsentlige indvirkninger på vandmiljøet skulle have været belyst på et overordnet niveau allerede i planfasen, og at miljørapporten derfor ikke opfyldte minimumskravene i [§ 12, stk. 1](#), jf. [§ 12, stk. 2](#). At detaljerede tekniske forhold kan afklares i en senere projekttilladelse fritager ikke kommunen for at belyse de overordnede rammer for miljøpåvirkningen i planens egen miljørapport.

Ulovlig inddragelse af afværgeforanstaltninger. I samme sag havde kommunen i væsentlighedsvurderingen vedrørende marsvin konkluderet, at der ikke ville ske væsentlig påvirkning – men kun fordi der blev forudsat afværgeforanstaltninger (»soft start« ved ramning af pæle). Nævnet fastslog, at afværgeforanstaltninger ikke må inddrages i screeningen/væsentlighedsvurderingen for at undgå en fuld vurdering; når påvirkningen ikke kan udelukkes uden afværgetiltag, skal der gennemføres en fuld konsekvensvurdering. Dette princip – der følger af EU-retten og af [habitatbekendtgørelsen § 8](#) (i sagen anvendt via planhabitatreglerne) – er en selvstændig mangelsgrund.

Utilstrækkeligt undersøgelsesgrundlag. I [Svendborg-sagen, j.nr. 25-01916](#) ophævede et flertal i nævnet en lokalplan og et kommuneplantillæg, fordi kommunen kun havde foretaget en overordnet vurdering af bygningernes egnethed som levested for flagermus uden konkrete besigtigelser eller lytninger:

Kommunen har ikke haft et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, om der er egnede yngle- og rasteområder for flagermus i de bygninger, som skal nedrives, og om realiseringen af planerne således kan medføre ødelæggelse eller beskadigelse af yngle- og rasteområder for flagermus.

De nærmere krav til Natura 2000-væsentlighedsvurdering og beskyttelse af bilag IV-arter behandles i oversigten om [habitat og bilag IV i planlægningen](#). Endelig følger det af forarbejderne til [§ 13](#), at også en manglende sammenfattende redegørelse er en væsentlig retlig mangel – illustreret af **Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse j.nr. NKN-261-00060**, hvor planen blev hjemvist til fornyet behandling.

LOV	Miljøvurderingsloven § 12, stk. 1, 2	Miljøvurderingsloven § 13	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Annullering af lokalplan og kommuneplantillæg i Svendborg grundet mangelfulde flagermusundersøgelser		23.09.2025

Planklagenævnet · Ophævelse af planer for Hornbæk Havn grundet mangelfuld miljøvurdering og Natura 2000-vurdering 08.09.2025

Retsvirkningen: manglende eller mangelfuld miljøvurdering medfører ugyldighed

§ 5

Når Planklagenævnet konstaterer, at der skulle have været gennemført en miljøvurdering, eller at en gennemført vurdering er mangelfuld, er retsvirkningen kontant. Fordi miljøvurderingen efter § 13 skal være gennemført *inden* den endelige vedtagelse af planen, kan manglen ikke repareres efterfølgende – planen lider af en væsentlig retlig mangel og er ugyldig. Nævnet formulerer det stående, fx i [Gladsaxe-sagen, j.nr. 25-03837](#):

Da miljøvurdering af et planforslag ifølge miljøvurderingslovens § 13 skal gennemføres inden den endelige vedtagelse af planen, konstaterer Planklagenævnet i øvrigt, at kommuneplanen lider af en væsentlig retlig mangel og derfor er ugyldig.

Og i [Vejle-sagen, j.nr. 25-02553](#):

Dette udgør en væsentlig retlig mangel ved screeningsafgørelsen, som medfører ugyldighed.

Nævnet ophæver i disse sager både selve screeningsafgørelsen og – som en afledt konstatering – den vedtagne plan, der herefter »ikke længere gælder«. Det samme skete i solcelle-sagerne fra [Kerteminde, j.nr. 20-00789](#) og [Frederikshavn, j.nr. 20-09399](#), og – på grund af en mangelfuld miljørapport – i [Hornbæk Havn-sagen, j.nr. 24-11452](#). Vil kommunen videre med projektet, skal den gennemføre en fuld miljøvurdering efter § 12 og vedtage planen på ny.

At ugyldighed er den klare hovedregel, men ikke en automatik, bekræftes af forarbejderne til § 12:

Såfremt myndigheden ikke gennemfører den krævede miljøvurdering eller ikke udarbejder miljørapport mv., foreligger der i forhold til planen eller programmet en retlig mangel. I hvilket omfang en sådan retlig mangel vil påvirke planens eller programmets gyldighed, må afgøres konkret i forhold til lovforslaget og den lovgivning, som planen eller programmet er udarbejdet i henhold til.

I praksis behandler Planklagenævnet dog en helt fraværende eller fejlsporet miljøvurdering som en så grundlæggende mangel, at den uden videre fører til ugyldighed.

LOV	Miljøvurderingsloven § 8, stk. 1	Miljøvurderingsloven § 12	Miljøvurderingsloven § 13
PRAKSIS			
	Planklagenævnet · Ugyldiggørelse af Vejle Kommunes lokale kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering		11.11.2025
	Planklagenævnet · Ugyldiggørelse af Gladsaxe Kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering		10.10.2025
	Planklagenævnet · Ophævelse af planer for Hornbæk Havn grundet mangelfuld miljøvurdering og Natura 2000-vurdering		08.09.2025
	Planklagenævnet · Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse		09.12.2021
	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg på grund af manglende miljøvurdering og strid med kommuneplan		02.12.2021

§ 6 Sammenhæng med domstolspraksis og EU-Domstolen

Nævnenes screeningsafgørelser indbringes løbende for domstolene, og gyldighedsprøvelsen følger samme spor. Den klareste illustration er fredningssagen om **Vejle Ådal**, der dog kører gennem Miljø- og Fødevareklagenævnet, fordi et fredningsforslag ikke er en planlov-plan (jf. kanaliseringen i § 48). I første instans frifandt **Retten i Kolding**, **BS-12763/2021-KOL** nævnet og fastslog, at et fredningsforslag på ca. 850 ha ikke fastlagde rammer for fremtidige anlægstilladelser til bilag 1/2-projekter, og at screeningen var lovlig – også selvom grundlaget delvist var udarbejdet af forslagsstilleren:

Det kan ikke føre til en anden vurdering, at Danmark Naturfredningsforening som sagsrejsere har tilvejebragt en del af grundlaget for fredningsnævnets vurdering og afgørelse, idet bemærkes, at fredningsnævnet ikke herved har uddelegeret sin afgørelseskompetence.

Vestre Landsret, **BS-28702/2022-VLR** stadfæstede i 2025 dommen og bekræftede, at obligatorisk miljøvurdering efter § 8, stk. 1, nr. 2 forudsætter en væsentlig indvirkning på Natura 2000-området:

Fredningsforslaget medfører efter sin karakter og sit konkrete indhold ikke ændringer i den del af fredningsområdet, som er sammenfaldende med Natura 2000-område nr. 238 [...] er der ikke tilvejebragt grundlag for at tilsidesætte Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering af, at fredningen vil være neutral i forhold til det overlappende område.

Gyldighedsprøvelse af miljøvurderingsmangler ses også i **Østre Landsrets kendelse om Lynetteholm**, **BS-7904/2022-OLR**, hvor retten afviste opsættende virkning og ikke fandt rimeligt grundlag for at anse anlægsloven for ugyldig. **Højesteret** ses derimod ikke at have prøvet spørgsmålet om planers gyldighed ved mangelfuld strategisk miljøvurdering, og området er derfor på højeste instans uafklaret.

Det EU-retlige fundament præger nævnets praksis direkte. Begrebet »mindre område på lokalt plan« stammer fra **EU-Domstolens dom C-444/15 (Associazione Italia Nostra Onlus)**, og forarbejderne henviser til **C-295/10** og **C-463/11** om grænserne for medlemsstaternes screeningsskøn. Domstolens praksis indebærer, at nationale domstole ved en mangelfuld SMV er forpligtede til at træffe foranstaltninger for at råde bod på, at vurderingen ikke er foretaget. Spørgsmål om VVM/miljøvurdering af *konkrete projekter* – herunder bygherrens screening – falder uden for denne oversigt og behandles under **VVM-vurdering**.

LOV	Miljøvurderingsloven § 8, stk. 1	Miljøvurderingsloven § 48, stk. 1	
PRAKSIS	Landsretten · Vestre Landsret: Fredningsforslag for ådalslandskab kræver ikke obligatorisk miljøvurdering efter miljøvurderingsloven		10.03.2025
	Landsretten · Kendelse om opsættende virkning i sag om Lynetteholm-projektets gyldighed og internationale høringer		22.03.2024
	Byretten · Retten i Kolding stadfæster afgørelse om manglende krav til miljøvurdering ved fredning af Vejle Ådal		08.07.2022

§ 7 Klagebehandling og sagsgang ved Planklagenævnet

Screeningsafgørelser og afgørelser om miljøvurdering af planlov-planer påklages til Planklagenævnet, jf. [miljøvurderingsloven § 48, stk. 1](#), sammenholdt med [planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#). Klageadgangen er begrænset til retlige spørgsmål – om planen skulle have været miljøvurderet, og om afgørelsen opfylder lovens krav til indhold og procedure. Forarbejderne knytter dette til Århus-konventionens krav om en rimelig og ikke uoverkommelig adgang til at få prøvet miljøafgørelser.

De processuelle rammer fremgår af nævnets afgørelser:

- **Klageberettigelse** følger planlovens regler, jf. [planloven § 59](#); både naboer/borgere med retlig interesse og foreninger som Danmarks Naturfredningsforening kan klage, hvilket er nærmere behandlet i oversigten om [klageberettigelse](#).
- **Klagefrist og gebyr**: klage indgives inden for planlovens frist, og det indbetalte gebyr tilbagebetales ikke, når klageren ikke får medhold – fx i [Rebild-sagen, j.nr. 19-08888](#) og [Snekkersten-sagen, j.nr. 18-05998](#), jf. bekendtgørelse om gebyr for indbringelse af klager for Planklagenævnet.
- **Afgørelseskompetence**: ukomplicerede sager kan afgøres af formanden på nævnets vegne, jf. [lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1](#).
- **Bindende og endelig**: nævnets afgørelse er bindende for kommunen og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3](#). Søgsmål til prøvelse skal anlægges inden 6 måneder, jf. [§ 3, stk. 4](#).

Nævnet kan som nævnt begrænse prøvelsen efter [§ 4 a](#) og afgør i miljøvurderingssager ofte alene selve vurderingsspørgsmålet. Bemærk, at nævnet i [Frederikshavn-sagen, j.nr. 20-09399](#) afviste et klagepunkt om manglende borgerinddragelse, da der ikke er pligt til at høre offentligheden, før der træffes en screeningsafgørelse om *ikke* at miljøvurdere; foroffentlighed efter [planloven § 23 c](#) behandles i oversigten om [kommuneplan](#).

LOV	Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3	Lov om Planklagenævnet § 4, stk. 1
	Miljøvurderingsloven § 48, stk. 1	Planloven § 58, stk. 1 Planloven § 59
PRAKSIS	Planklagenævnet · Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse	09.12.2021
	Planklagenævnet · Klage over Rebild Kommunes screeningsafgørelse om kommuneplantillæg	17.02.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af lokalplan for boliger ved [vejnavn1], Snekkersten	13.12.2019

§ 8 Sammenfatning af Planklagenævnets linje

Planklagenævnets praksis om miljøvurdering og screening af planer kan sammenfattes i nogle få, faste linjer:

- **Sporvalget er afgørende**. Nævnet prøver først, om planen er omfattet af obligatorisk miljøvurdering efter [§ 8, stk. 1](#), eller om den lovligt kunne screenes efter [§ 8, stk. 2](#). En kommuneplan eller en samlet kommuneplanrevision, der dækker hele kommunens areal, kan aldrig undtages som »mindre område på lokalt plan« – det fastslog nævnet i både [Vejele-sagen, j.nr. 25-02553](#) og [Gladsaxe-sagen, j.nr. 25-03837](#).
- **Størrelse og nye retningslinjer**. Konkrete planområder på 87 ha og 153-220 ha er ikke »mindre områder«, og nye retningslinjer, nye rammeområder og indarbejdede tillæg er ikke »mindre ændringer«.
- **Screening godkendes, når grundlaget er fagligt forsvarligt**. Nævnet tilsidesætter ikke kommunens faglige skøn, når de relevante bilag 3-kriterier er gennemgået, og påvirkningen ikke er væsentlig, jf. [Rebild-sagen, j.nr. 19-08888](#).
- **Indholdskrav til miljøvurderingen**. Miljørapporten skal afgrænses, så alle sandsynlige væsentlige indvirkninger belyses på planniveau, og afværgeforanstaltninger må ikke bruges til at undgå en fuld vurdering, jf. [Hornbæk Havn-sagen, j.nr. 24-11452](#).

- **Retsvirkningen er ugyldighed.** Da vurderingen efter § 13 skal foreligge inden vedtagelsen, ophæver nævnet både screeningsafgørelsen og planen, som derefter ikke længere gælder.

Domstolene har bekræftet den underliggende fortolkning – at obligatorisk miljøvurdering forudsætter rammesætning for bilag-projekter henholdsvis væsentlig Natura 2000-påvirkning – i [Retten i Koldings dom, BS-12763/2021-KOL](#) og [Vestre Landsrets dom, BS-28702/2022-VLR](#). Det substantielle retsgrundlag i miljøvurderingslovens §§ 8-13 har stået uændret siden 2016-loven, og senere ændringer af loven har ikke berørt selve SMV-pligten.

LOV	Miljøvurderingsloven § 8, stk. 2	Miljøvurderingsloven § 13	
PRAKSIS	Landsretten · Vestre Landsret: Fredningsforslag for ådalslandskab kræver ikke obligatorisk miljøvurdering efter miljøvurderingsloven		10.03.2025
	Byretten · Retten i Kolding stadfæster afgørelse om manglende krav til miljøvurdering ved fredning af Vejle Ådal		08.07.2022
	Planklagenævnet · Ugyldiggørelse af Gladsaxe Kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering		10.10.2025
	Planklagenævnet · Ophævelse af planer for Hornbæk Havn grundet mangelfuld miljøvurdering og Natura 2000-vurdering		08.09.2025
	Planklagenævnet · Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse		09.12.2021

REFERENCE Lovgrundlag 7 paragraffer

Miljøvurderingsloven § 8	stk. 1, 2	Miljøvurderingsloven § 10	
Miljøvurderingsloven § 12		Miljøvurderingsloven § 13	
Miljøvurderingsloven § 48	stk. 1	Planloven § 58	stk. 1
Planloven § 59			

MATERIALE Citerede afgørelser 11 afgørelser

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS		2
10.03.2025	Vestre Landsret: Fredningsforslag for ådalslandskab kræver ikke obligatorisk miljøvurdering efter miljøvurderingsloven	10552-12451
22.03.2024	Kendelse om opsættende virkning i sag om Lynetteholm-projektets gyldighed og internationale høringer	5060-6081
BYRET TEN · FØRSTE INSTANS		1
08.07.2022	Retten i Kolding stadfæster afgørelse om manglende krav til miljøvurdering ved fredning af Vejle Ådal	10365-12190
PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		8

11.11.2025	Ugyldiggørelse af Vejle Kommunes lokale kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering	25/02553
10.10.2025	Ugyldiggørelse af Gladsaxe Kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering	25/03837
23.09.2025	Annullering af lokalplan og kommuneplantillæg i Svendborg grundet mangelfulde flagermusundersøgelser	25/01916, 25/01914, 25/01917, 25/03513
08.09.2025	Ophævelse af planer for Hornbæk Havn grundet mangelfuld miljøvurdering og Natura 2000-vurdering	24/11452, 24/11453, 24/11455, 24/11457
09.12.2021	Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse	20/09399
02.12.2021	Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg på grund af manglende miljøvurdering og strid med kommuneplan	20/00789
17.02.2021	Klage over Rebild Kommunes screeningsafgørelse om kommuneplantillæg	19/08888
13.12.2019	Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af lokalplan for boliger ved [vejnavn 1], Snekkersten	18/05998

09

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over planlægning for vindmøller og solcelleanlæg

Planklagenævnets prøvelse af kommune- og lokalplanlægning for solcelleparker, vindmøller og energiparker

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 53 afgørelser · 2013-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Planklagenævnet er den centrale klageinstans for kommunernes planlægning for vedvarende energianlæg, og nævnets praksis er i dag den vigtigste retskilde for, hvornår en lokalplan for en solcellepark eller et vindmølleområde er gyldig. Nævnet prøver alene retlige spørgsmål efter [planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#), men netop den retlige prøvelse har vist sig at have stor gennemslagskraft: manglende kommuneplanretningslinjer, undladt miljøvurdering, inhabilitet i byrådet og ulovlig inddragelse af afværgetiltag i Natura 2000-screeningen har alle ført til ophævelse af færdigvedtagne VE-planer. Denne oversigt kortlægger de mønstre, Planklagenævnet lægger vægt på, dokumentations- og beviskravene til kommunerne, sagsgangen ved nævnet samt den parallelle domstolspraksis fra byret, landsret og Højesteret.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet prøver kun retlige spørgsmål efter planloven § 58, stk. 1, nr. 3 – indsigelser om støjgener, udsigt, ejendomsværdi og "grøn omstilling" afvises konsekvent som spørgsmål om planens hensigtsmæssighed.
- 02** Planklagenævnet kræver, at kommuneplanen indeholder konkrete retningslinjer for beliggenheden af tekniske anlæg efter planloven § 11 a, stk. 1, nr. 5, før der kan lokalplanlægges for et solcelleanlæg; mangler retningslinjerne, er lokalplanen i strid med kommuneplanen og ugyldig.
- 03** Planklagenævnet afviser, at større solcelleparker kan screenes efter miljøvurderingsloven § 8, stk. 2 – planområder på 28, 67, 87 og 153 ha er alle blevet anset for at overskride begrebet "mindre områder på lokalt plan", så fuld miljøvurdering er obligatorisk.
- 04** Planklagenævnet behandler inhabilitet som en garantiforskrift, der medfører ugyldighed, medmindre det med til vished grænsende sandsynlighed kan udelukkes, at den har påvirket afgørelsen – det er uden betydning, at det inhabile medlems stemme ikke var udslagsgivende.

- 05 Planklagenævnet accepterer ikke, at afværgetiltag inddrages i den indledende væsentlighedsvurdering efter planhabitatbekendtgørelsen; det følger af EU-Domstolens People over Wind-dom, og fejlen medfører planens ugyldighed.
- 06 Planklagenævnet kræver konkrete, tidssvarende feltundersøgelser af bilag IV-arter – særligt flagermus – og tilsidesætter kommunens vurdering, når oplysningsgrundlaget ikke dækker de bygninger og træer, planen giver mulighed for at fjerne.
- 07 Planklagenævnet kræver en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for VE-anlæg i kystnærhedszonen; privatøkonomiske interesser, en investors tidspres eller nærhed til et funktionelt uafhængigt anlæg er ikke tilstrækkeligt.
- 08 Planklagenævnet accepterer, at kommunen fraviger egne vejledende kommuneplanretningslinjer om harmoniforhold og indbyrdes møleafstand, når fravigelsen er begrundet og belyst med visualiseringer – rammestyringen kræver konkrete, bindende krav for at kunne håndhæves.
- 09 Planklagenævnet efterprøver ikke kommunens skønsmæssige afvejning mellem bevaringshensyn og hensynet til vedvarende energi ved dispensation til solceller på tage, men ophæver afslag, der bygger på en forkert retsopfattelse om, at dispensation er udelukket.
- 10 Planklagenævnet afviser klager over lokalplanFORSLAG og over byrådets beslutning om at igangsætte en planproces, da der endnu ikke foreligger en afgørelse efter planloven.
- 11 Planklagenævnet anerkender ikke konkurrencemæssige interesser som en værnet interesse efter planloven – en konkurrerende vindmøllejer er derfor ikke klageberettiget.
- 12 Klage til Planklagenævnet har ikke opsættende virkning, medmindre klageren godtgør, at det er overvejende sandsynligt, at der foreligger en væsentlig overtrædelse af loven.

Retsgrundlaget og Planklagenævnets prøvelseskompetence i § 1 VE-plansager

Planlægning for vindmøller og solcelleanlæg hviler på tre lag af regler. Kommuneplanen skal efter [planloven § 11 a, stk. 1, nr. 5](#) indeholde retningslinjer for »beliggenheden af tekniske anlæg, herunder arealer til fælles biogasanlæg«. Lokalplanen må efter [planloven § 13, stk. 1, nr. 1](#) ikke stride mod kommuneplanen, og lokalplanpligten indtræder efter [§ 13, stk. 2](#) ved større bygge- eller anlægsarbejder. Lokalplanens indhold begrænses af kataloget i [planloven § 15, stk. 2](#). Hertil kommer miljøvurderingspligten efter [miljøvurderingsloven § 8](#) og de sektorspecifikke regler i [vindmøllebekendtgørelsen § 2](#) (bl.a. kravet om, at der kun må opstilles vindmøller inden for kommuneplanudpegede områder, og forbuddet mod tilladelse nærmere nabobeboelse end fire gange totalhøjden) og [solcellebekendtgørelsen § 3](#) med dens vejledende minimumsafstande på 150, 300 og 750 meter til beboelse afhængigt af, hvor mange sider af boligen der planlægges solceller på.

Planklagenævnets kompetence er snæver. Efter [planloven § 58, stk. 1, nr. 3](#) kan nævnet alene tage stilling til **retlige** spørgsmål. Nævnet formulerer selv afgrænsningen i sag efter sag: lovlighed, gyldighed, fortolkning

af lovbestemmelser og overholdelse af forvaltningsretlige grundsætninger prøves – hensigtsmæssigheden gør ikke. I [23/13409](#) om et 40 ha solcelleanlæg ved Tjæreby fastslog nævnet, at kommunen frit kan tilvejebringe planforslag, når det er planlægningsmæssigt relevant, og at det ikke i sig selv er usagligt, at planen udspringer af en lodsejers eller bygherres økonomiske ønske.

Afgrænsningen har konkrete konsekvenser for klagerne:

- **Nabogener og ejendomsværdi prøves ikke.** I [18/06284 m.fl.](#) om et solenergianlæg i Svendborg afviste nævnet klagepunkter om nabopåvirkning og forringet ejendomsværdi som hensigtsmæssigheds- og erstatningsspørgsmål. Samme resultat i [20/11118](#) og i [NMK-33-04178](#), hvor en nabos klage over voldsomt genskin fra et tagmonteret solcelleanlæg blev afvist.
- **Værditabsordningen ligger uden for nævnet.** I [23/14493](#) om et solenergianlæg ved et mejeri i Rebild afviste nævnet et klagepunkt om manglende værditabsgodtgørelse, fordi spørgsmålet henhører under VE-loven og Taksationsmyndigheden, ikke planloven.
- **Kun færdige afgørelser prøves.** Klager over lokalplanFORSLAG afvises, jf. [18/07677](#) og [24/12212](#) om forslagene til Energipark Tjele. Det samme gælder byrådets rene beslutning om at igangsætte planprocesser for vindmøller og solceller, jf. [24/09437](#) fra Vesthimmerlands Kommune.

Retsgrundlaget er senest udvidet ved **lov nr. 614 af 11. juni 2024** om [statsligt udpegede energiparker](#), der bl.a. indsatte et nyt nr. 8 i [planloven § 13, stk. 1](#) og et nyt nr. 7 i [§ 11](#), så kommunal planlægning heller ikke må stride mod regler om statsligt udpegede energiparker.

LOV	Miljøvurderingsloven § 8, stk. 1	Planloven § 11a, stk. 1	Planloven § 13, stk. 1-2
	Planloven § 15, stk. 2	Planloven § 58, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over lokalplanforslag og idéfase for Energipark Tjele i Viborg Kommune		15.01.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over igangsættelse af planprocesser for vindmøller og solceller		31.10.2024
	Planklagenævnet · Stadfæstelse af lokalplan for udvidelse af mejerivirksomhed og solenergianlæg i Rebild Kommune		23.08.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for solcelleanlæg ved Tjæreby		11.12.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende lokalplan for solcelleanlæg grundet manglende retligt spørgsmål		04.12.2020
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for solenergianlæg ved [vejnavn1] i Svendborg Kommune		18.10.2018
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage over Stevns Kommunes afslag vedrørende solcelleanlæg på grund af manglende retlige spørgsmål		18.09.2017

§ 2 Kommuneplanretningslinjer som gyldighedsbetingelse for solcellelokalplaner

Det mest markante retlige mønster i nævnets VE-praksis er kravet om, at kommuneplanen **faktisk indeholder retningslinjer** for beliggenheden af tekniske anlæg, før der kan lokalplanlægges for et solcelleanlæg. Kravet udledes af [planloven § 13, stk. 1, nr. 1](#), sammenholdt med [§ 11 a, stk. 1, nr. 5](#).

Den ledende afgørelse er [21/13861](#) om solcelleanlægget ved Birkende i Kerteminde Kommune. Kommuneplantillæg nr. 54 fastlagde nye **rammebestemmelser** for et rammeområde til tekniske anlæg, men ingen **retningslinjer**. Nævnet fastslog:

Det er en forudsætning for at kunne lokalplanlægge for tekniske anlæg i området, at der i kommuneplanen er fastsat retningslinjer for beliggenheden af sådanne anlæg.

Manglen blev anset for en væsentlig retlig mangel, der medførte lokalplanens ugyldighed. Ejeren anmodede om genoptagelse med henvisning til, at det obligatoriske planlægningskrav i § 11 a, stk. 1, nr. 5 efter lovbemærkningerne kun skulle omfatte store biogasanlæg, og at afgørelsen havde uheldige konsekvenser for VE-udbygningen. Nævnet afslog genoptagelse i [22/05239](#) og bemærkede udtrykkeligt, at det ikke er forpligtet til at genoptage en sag, blot fordi en part mener, at afgørelsen har uheldige konsekvenser for den generelle udbygning med vedvarende energi.

Hvor kommuneplanen **har** retningslinjer, prøver nævnet, om lokalplanen holder sig inden for dem. I [20/00789](#) om et 67 ha solcelleanlæg ved Rynkeby var den nordlige del af planområdet udpeget som »sårbart landskabsområde«, hvor kommuneplanens retningslinje kun tillod anlæg af »ganske ubetydeligt omfang«. Nævnet fandt uden videre, at et 67 ha anlæg ikke er af ubetydeligt omfang, og ophævede planen.

Omvendt kræver nævnet, at kommuneplanen indeholder **konkrete krav**, før § 13, stk. 1, nr. 1 kan aktiveres. Det illustreres af to nyere afgørelser:

Sag	Uoverensstemmelse	Resultat
25/08149 m.fl. (Ammitsbølvej)	Lokalplan: indbyrdes afstand 2,3 × rotordiameter mod anbefalede 3-5 ×; harmoniforhold 1:1,66 mod 1:1,1-1:1,35	Ingen væsentlig retlig mangel – fravigelsen var begrundet og belyst med visualiseringer og lå inden for kommunens brede skøn
26-03416 (Torrild)	Lokalplan udlagde 95 ha mod kommuneplanrammens oprindelige 63 ha	Ingen mangel – kommuneplantillæg nr. 1 udvidede rammen samtidig med lokalplanen

Torrild-afgørelsen illustrerer den generelle regel om **samtidighed**: det afgørende er kommuneplangrundlaget på vedtagelsestidspunktet. Samme princip blev anvendt i [18/06426](#) og [18/06433](#) om vindmøller ved Skodsebølle, hvor lokalplanen skulle måles mod det samtidigt vedtagne kommuneplantillæg nr. 56 og ikke mod et ældre tillæg nr. 49 med en navhøjdegrænse på 35 meter. Nævnet præciserede samtidig, at kommuneplanens **redegørelse** efter [planloven § 11 e](#) som udgangspunkt ikke er retligt bindende – bortset fra rækkefølgeangivelser.

Også på kommuneplanniveau kan planlægningen falde. I [25/02553](#) blev den lokale del af Vejle Kommunes kommuneplan 2025 ugyldig som følge af manglende miljøvurdering, og i [20/09399](#) ophævede nævnet Frederikshavn Kommunes temaplan, der udpegede 153-220 ha til solcelleanlæg.

LOV	Planloven § 11a, stk. 1	Planloven § 11e	Planloven § 13, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Solcelleanlæg ved Torrild: Planklagenævnet stadfæster fornyet lokalplan efter vurdering af damflagermus og bilag IV-arter		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om vindmølle- og solcelleanlæg ved Ammitsbølvej		
	Planklagenævnet · Ugyldiggørelse af Vejle Kommunes lokale kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering		
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afslag på genoptagelse vedrørende lokalplan for solcelleanlæg		

Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Birkende ophævet grundet manglende miljøvurdering og uoverensstemmelse med kommuneplan	01.02.2022
Planklagenævnet · Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse	09.12.2021
Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg på grund af manglende miljøvurdering og strid med kommuneplan	02.12.2021
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for vindmøller ved Skodsebølle, Lolland Kommune	21.10.2020

§ 3 Miljøvurderingspligten – hvornår er en solcellepark et "mindre område på lokalt plan"?

Efter [miljøvurderingsloven § 8, stk. 1, nr. 1](#) skal der gennemføres miljøvurdering af planer, der fastlægger rammerne for anlægstilladelser til projekter omfattet af lovens bilag 1 og 2. Undtagelsen i [§ 8, stk. 2, nr. 1](#) tillader en screening, når planen »kun fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan«.

Planklagenævnet har foretaget en principiel omlægning af fortolkningen af dette begreb. Den nye linje blev fastlagt i [20/00789](#) og [20/09399](#), og blev derefter anvendt bagudrettet ved genoptagelse i [21/13861](#). Nævnet forklarer skiftet direkte med EU-Domstolens dom i sag C-444/15 (Associazione Italia Nostra Onlus):

Den nye fortolkning fastslår, at der skal foretages en konkret vurdering af, om planen omfatter et område af begrænset størrelse set i forhold til kommunens størrelse. Det er således ikke tilstrækkeligt, at området blot er mindre end kommunens samlede areal.

De konkrete tærskler i praksis er:

Sag	Planområde	Resultat
21/13861 (Birkende)	28 ha	Ikke mindre område – obligatorisk MV
20/00789 (Rynkeby)	87 ha (67 ha anlæg)	Ikke mindre område – obligatorisk MV
20/09399 (Frederikshavn temaplan)	153-220 ha	Ikke mindre område – obligatorisk MV

Planklagenævnet lægger tillige vægt på, om planen udgør en **mindre ændring af eksisterende planlægning**. Når der planlægges for et stort solcelleanlæg på hidtil ubebygget landbrugsareal i landzone, foreligger der ikke en mindre ændring. Da miljøvurderingen efter [miljøvurderingsloven § 13](#) skal gennemføres **inden** den endelige vedtagelse, kan manglen ikke repareres efterfølgende: screeningsafgørelsen bliver ugyldig, og lokalplanen ophæves som konsekvens.

Hvor kommunen faktisk har lavet en miljørapport, er nævnets prøvelse betydeligt mere tilbageholdende og retter sig mod **minimumskravene** i [miljøvurderingsloven § 12, stk. 1](#). Nævnet accepterede således miljørapporten i [21/03425](#) om et 266 ha stort solcelleanlæg ved Rødby Fjord, hvor Danmarks Naturfredningsforening havde klaget over manglende fuglevurdering og over de økologiske forbindelser. Nævnet lagde vægt på, at planområdet bestod af intensivt drevne landbrugsarealer uden særlig værdi for arterne, på afstanden på ca. 7,4 km til nærmeste fuglebeskyttelsesområde, og på lokalplanens konkrete bestemmelser om 10 m grønne korridorer og trådhegn hævet 20 cm, der tillader passage for mindre dyr.

Et gennemgående klagepunkt afvises konsekvent: **fald i ejendomsværdi er ikke en miljøpåvirkning**. I [21/03424](#) om solcelleanlægget ved Skodsebølle henviste nævnet udtrykkeligt til EU-Domstolens dom af 14.

marts 2013 i sag C-420/11, Jutta Leth: miljørapporten skal vurdere indvirkningen på menneskers **brug** af materielle goder, ikke på deres formueværdi.

LOV

Miljøvurderingsloven § 8, stk. 1-2

Miljøvurderingsloven § 12, stk. 1

Miljøvurderingsloven § 13

PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Birkende ophævet grundet manglende miljøvurdering og uoverensstemmelse med kommuneplan	01.02.2022
	Planklagenævnet · Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse	09.12.2021
	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg på grund af manglende miljøvurdering og strid med kommuneplan	02.12.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af solcelleanlæg ved Rødby Fjord	24.08.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af solcelleanlæg ved Skodsebølle, Lolland Kommune	11.06.2021

Inhabilitet i byrådet – den hyppigste ophævelsesgrund i nyere

§ 4 VE-sager

I 2025 blev inhabilitet efter [forvaltningsloven § 3, stk. 1](#) den enkeltstående vigtigste ophævelsesgrund for VE-planer. Planklagenævnet behandler inhabilitet som en **garantiforskrift**, og formuleringen går igen ordret på tværs af afgørelserne: manglen medfører ugyldighed, medmindre det med til vished grænsende sandsynlighed kan udelukkes, at den har haft indflydelse på afgørelsens indhold.

Den ledende VE-afgørelse er [25/05706 m.fl.](#) om Viborg Kommunes lokalplan nr. 617 for et 17 ha solcelleanlæg og tre vindmøller på op til 185 m ved Sjørring. Et byrådsmedlem var samtidig projektchef i en lille forening, der modtog et ekstraordinært tilskud fra projektets bygherre. Klagerne fremlagde et bestyrelsesreferat af 4. april 2024:

»Der gøres opmærksom på, at vores egenkapital begynder at være forholdsvis stor for en kommunalt støttet organisation. [...] De næste 500k kr. kommer ved godkendelse af solcellepark.«

Nævnet fandt medlemmet inhabilt efter [forvaltningsloven § 3, stk. 1, nr. 5](#) og afviste kommunens argument om, at stemmen ikke var afgørende:

»Det forhold, at afgørelsen er truffet af et kollegialt organ ved afstemning, og at byrådsmedlemmets stemme efter det oplyste ikke har været afgørende, kan efter nævnets vurdering ikke føre til at den retlige mangel kan anses for konkret uvæsentlig...«

Viborg Kommune søgte forgæves genoptagelse; nævnet afviste i [26/00152](#).

Hvad Planklagenævnet lægger vægt på ved habilitetsvurderingen kan udledes som et mønster:

- **Objektiv tvivl om upartiskhed er nok.** Der kræves ikke bevis for faktisk påvirkning. I [24/07952 m.fl.](#) om et biogasanlæg i Ringkøbing-Skjern var formanden for Teknik- og Miljøudvalget alene direktør i et selskab med **indirekte** ejerkobling til ansøgeren; koncernstrukturen og personsammenfaldet i ledelserne var egnet til at vække tvivl.

Nære pårørendes økonomiske interesser tæller. I samme sag var et medlem inhabilt efter § 3, stk. 1, nr. 2, fordi broderen havde været bestyrelsesmedlem/direktør i et selskab, der ejer 50 % af ansøgeren – og en midlertidig udtræden af bestyrelsen ændrede det ikke.

- **Bagatelgrænse.** Et tredje medlem blev fundet habilt, fordi ægtefællens indirekte ejerandel på 0,55 % ikke var væsentlig.
- **Omfanget af deltagelsen er afgørende.** I 20/00436 m.fl. om Farum Kaserne lagde nævnet vægt på, at det inhabile medlem deltog i **samtlige** udvalgs- og byrådsmøder, hvor planen blev behandlet, og at senere udtræden af bestyrelsen ikke reparerede de tidligere behandlinger.
- **Kommunen kan reparere ved at genstarte processen.** I 20/14000 m.fl. om vindmøller og solceller ved Marsvinslund fandt nævnet et byrådsmedlem inhabilt ved to indledende udvalgsmøder i december 2018 og januar 2019, men kommunen havde stoppet og genstartet hele plan- og miljøvurderingsprocessen uden medlemmets deltagelse i de afgørende beslutninger. Planen blev derfor stadfæstet.

Et praktisk vigtigt punkt: nævnet afviste i Marsvinslund-sagen klagepunkter om **manglende offentlig information** om inhabilitet, da hverken planloven, miljøvurderingsloven eller forvaltningsloven indeholder et sådant krav. Klagepunkter efter kommunestyrelsesloven falder tilsvarende uden for nævnets kompetence og hører under Ankestyrelsen.

LOV	Forvaltningsloven § 3, stk. 1	Planloven § 58, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afslår genoptagelse af sag om inhabilitet ved vedtagelse af solcelleanlæg og vindmøller i Viborg Kommune		27.02.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver lokalplan for solcelleanlæg og vindmøller i Viborg Kommune grundet inhabilitet		17.12.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver lokalplan for biogasanlæg i Ringkøbing på grund af inhabilitet		27.10.2025
	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for naturlegeplads på Farum Kaserne grundet inhabilitet		07.12.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om vindmøller og solceller ved Marsvinslund		15.07.2021

Afværgetiltag, Natura 2000 og bilag IV-arter – nævnets skarpeste

§ 5 EU-retlige kontrol

Naturbeskyttelsen er den anden store ugyldighedsgrund. Vurderingen sker efter [planhabitatbekendtgørelsens § 3](#) (Natura 2000) og [§ 7, stk. 2](#) (bilag IV-arter).

Forbuddet mod afværgetiltag i screeningsfasen. Den principielle afgørelse er [25/05708 m.fl.](#) om Viborg Kommunes lokalplan nr. 611 for et 62 ha solcelleanlæg ved Kvorning. Kommunen nøjedes med en væsentlighedsvurdering (screening) af påvirkningen af damflagermus i habitatområderne N30 og N33 – men konklusionen var **betinget af afværgetiltag**: nedramning af solcellestativer måtte kun ske 1. maj–1. juni eller 15. august–1. oktober for at undgå støj i flagermusenes yngle- og dvaleperioder. Nævnet fandt dette i strid med habitatdirektivet og henviste til EU-Domstolens domme i sag C-323/17 (People over Wind) og C-721/21 (Eco Advocacy):

Det er uforeneligt med habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, at tage hensyn til afhjælpende/afværgende foranstaltninger under screeningsfasen. Det selvsamme forhold, at man overvejer tiltag for at mindske skade, forudsætter, at en væsentlig påvirkning er sandsynlig – hvilket kræver en fuld konsekvensvurdering.

Lokalplanen blev ophævet. Nævnet kunne derimod ikke ophæve kommuneplantillægget, fordi det allerede var afløst af kommuneplan 2025-2036, men konstaterede manglen som advarsel for et eventuelt genvedtaget indhold.

Undersøgelsespligtens intensitet for flagermus. Torrild-forløbet viser tydeligt, hvad nævnet kræver. I [24/07901 m.fl.](#) ophævede nævnet den 5. februar 2025 Odder Kommunes plangrundlag for et 69 MW solcelleanlæg **alene** fordi oplysningsgrundlaget for flagermus var mangelfuldt – kommunen kunne ikke vurdere, om nedrivning af eksisterende bygninger ville beskadige yngle- eller rasteområder. Alle øvrige klagepunkter blev afvist. Kommunen gennemførte derefter nye feltbesigtigelser (9. juni og 8. september 2023 samt 4. april og 2. juni 2025), fandt potentielle levesteder i to bygninger og tre træer, undlod at nedrive/fælde dem og udpegede træerne som bevaringsværdige med beskyttelseszone. Ved den fornyede prøvelse i [26-03416](#) blev planen stadfæstet. Nævnet formulerede kriteriet skarpt: det afgørende er, om den **økologiske funktionalitet** af yngle- og rasteområdet for den lokale bestand opretholdes – ikke om en enkelt lokalitet forbliver uændret – og kravene til myndighedens undersøgelse følger af det ulovbestemte officialprincip og skærpes, jo mere udbredt arten er.

Driftsstopvilkår accepteres som afværgeforanstaltning i konsekvensvurderingsfasen. Selv i Sjørring-sagen [25/05706 m.fl.](#), hvor planen faldt på inhabilitet, godkendte nævnet naturvurderingen. Driftsstopvilkåret blev anset for tilstrækkeligt:

Parameter	Krav	Periode/tid
Vindhastighed	< 8 m/s (nacellehøjde)	15. juli – 15. oktober
Temperatur	> 10 °C	Solnedgang til solopgang
Nedbør	< 3 mm	Solnedgang til solopgang

For tajgasædgæs accepterede nævnet kommunens kollisionsmodel med en konservativ undvigelsesrate på 99,0 % og en estimeret dødelighed på ca. 1 individ/år.

Denne linje er konsistent med tidligere praksis. I [20/14000 m.fl.](#) (Marsvinslund) godkendte et flertal på 7 medlemmer driftsstop på alle tre vindmøller efter forvaltningsplanen for flagermus, mens et mindretal på 4 fandt, at kommunen ikke havde undersøgt potentielle yngle- og rasteområder i nærliggende skovområder og ledelinjer tilstrækkeligt. I [24/04211 m.fl.](#) (Broholm) og [23/14555](#) (Ulkær Mose – en ny planlægning efter en tidligere ophævelse) blev vindmølleplanerne stadfæstet efter prøvelse af flagermus, markfirben, padder og fugle.

I [25/08149 m.fl.](#) om energiparken ved Ammitsbølvej (fem 150 m møller, 36 ha solceller og batterilagring) lagde nævnet vægt på, at miljørapporten byggede på **konkrete flagermusundersøgelser over to år**, udført efter forvaltningsplanen og den opdaterede bilag IV-håndbog, og på vilkår om bevarelse af et østligt læhegn som nødvendig ledelinje. En duehøgerede 700 m fra projektområdet kunne ikke føre til medhold, da der ikke findes lovbestemte minimumsafstande for arten, og den har en undvigerespons på over 98 %.

LOV	Miljøvurderingsloven § 12, stk. 1	Planloven § 58, stk. 1	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Solcelleanlæg ved Torrild: Planklagenævnet stadfæster fornyet lokalplan efter vurdering af damflagermus og bilag IV-arter		07.08.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om vindmølle- og solcelleanlæg ved Ammitsbølvej		06.03.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver lokalplan for solcelleanlæg og vindmøller i Viborg Kommune grundet inhabilitet		17.12.2025

Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan til solcelleanlæg ved Kvorning grundet mangelfuld Natura 2000-vurdering af damflagermus	12.12.2025
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Torrild: Mangelfuld vurdering af flagermus	05.02.2025
Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af lokalplan for vindmøller ved Broholm i Svendborg Kommune	26.09.2024
Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af vindmølleprojekt ved Ulkær Mose: Fokus på Natura 2000 og miljøvurderingskrav	16.04.2024
Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om vindmøller og solceller ved Marsvinslund	15.07.2021

§ 6 Kystnærhedszonen og landskabelige hensyn ved solcelleparker

Planlægning for VE-anlæg i kystnærhedszonen kræver en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse, jf. [planloven § 5 a, stk. 1](#) og [§ 5 b, stk. 1, nr. 1](#). Kravet er gentaget i [solcellebekendtgørelsen § 4](#), hvorefter kommunen skal redegøre for begrundelsen og oplyse om undersøgelsen af placeringer uden for zonen.

Den ledende ophævelse er [18/07118 m.fl.](#) om et 23 ha solcelleanlæg ved Kannikegårdsvej på Bornholm, ca. 1,8 km fra kysten. Bornholms Regionskommune begrundede placeringen med en investors afhængighed af en hurtig proces for at nå en kortvarig statslig støtteordning samt med, at området i forvejen rummede en minkfarm og vindmøller. Nævnet afviste alle tre led:

- Privatøkonomiske interesser – en investors ønske eller en aftale med en lodsejer – kan ikke i sig selv udgøre den nødvendige særlige begrundelse.
- Nærhed til en minkfarm, som er **uden funktionel sammenhæng** med solcelleanlægget, er heller ikke en gyldig begrundelse.
- Kommunen havde ikke undersøgt alternative placeringer, hvilket er et krav, især ved anlæg af denne størrelse.

Modsat blev kystnærhedsbegrundelsen accepteret i [18/06284 m.fl.](#) om et ca. 6.000 m² solenergianlæg med akkumuleringstank ved Skårup. Nævnet fandt kravene til begrundelsen **begrænsede**, fordi området lå 2,7 km fra kysten og anlægget ikke kunne ses fra kysten på grund af terræn og beplantning, og accepterede kommunens funktionelle begrundelse om afstanden til kraftvarmeværket og varmetab i transmissionsledningen.

Plan- og Landdistriktsstyrelsen har sammenfattet nævnets linje i [Vejledning om planlægning for lokalplanpligtige solcelleanlæg i det åbne land](#):

Der er ikke et generelt særligt planlægningsmæssigt eller et funktionelt behov for at placere solcelleanlæg på en kystnær placering, og [...] kravene til den særlige planlægningsmæssige eller funktionelle begrundelse skærpes, jo tættere det konkrete område ligger på kysten. [...] Nævnet lægger vægt på anlæggets størrelse, afstanden fra planområdet til kysten og områdets karakter i øvrigt, herunder særligt om anlægget placeres bag eksisterende bebyggelse, og om der er eksisterende tekniske anlæg eller infrastrukturanlæg i området.

Uden for kystnærhedszonen prøver nævnet landskabshensyn med væsentlig større tilbageholdenhed. I [NMK-33-03183](#) om solcelleanlægget ved Evetofte fastslog nævnet, at den arealmæssige afgrænsning og udnyttelse af lokalplanområdet beror på kommunens skønsmæssige vurdering. Og i Torrild-sagen [26-03416](#) blev en indsigelse mod Grønt Danmarkskort-udpegningen afvist under henvisning til, at de tre § 3-søer friholdes med 10 m beskyttelseszone, og at kommunen har et vidtgående planlægningsmæssigt skøn.

En helt anden – og strengere – praksis gælder **uden for lokalplanlægning**, altså ved landzonetilladelser efter [planloven § 35, stk. 1](#). Her er nævnet efter fast praksis mere tilbageholdende med fritstående solenergianlæg end med anlæg på tagflader, og fritstående anlæg forudsættes placeret i tilknytning til eksisterende bebyggelse, typisk op til ca. 20 meter fra bygningerne, jf. [NMK-31-01001](#) om et 630 m² anlæg 40 m fra bebyggelsen i et beskyttelsesområde med særlige kulturværdier, hvor et flertal på 8 medlemmer ændrede kommunens tilladelse til afslag. Samme linje i [24/08688](#) fra Fredericia Kommune. Nævnet formulerer selv afvejningen sådan, at den samfundsmæssige interesse i vedvarende energi anerkendes, men **ikke ubetinget kan tilsidesætte landskabelige interesser**.

LOV	Planloven § 5a, stk. 1	Planloven § 5b, stk. 1	Planloven § 35, stk. 1
PRAKSIS	Planklagenævnet · Solcelleanlæg ved Torrid: Planklagenævnet stadfæster fornyet lokalplan efter vurdering af damflagermus og bilag IV-arter 07.08.2026 Planklagenævnet · Afslag på landzonetilladelse til fritstående solcelleanlæg i værdifuldt landskab 03.12.2024 Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg i kystnærhedszone på grund af manglende planlægningsmæssig begrundelse 26.08.2020 Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for solenergianlæg ved [vejnavn1] i Svendborg Kommune 18.10.2018 Planklagenævnet · Klage over Halsnæs Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan for solcelleanlæg ved Evetofte 26.11.2015 Planklagenævnet · Afslag på landzonetilladelse til solcelleanlæg ved Saunte 17.06.2014		

§ 7 Støj, skyggekast og naboforhold – grænsen for nævnets prøvelse

Støj fra vindmøller reguleres af [vindmøllestøjbekendtgørelsen § 4](#), der fastsætter, at den samlede beregnede støjbelastning ikke må overstige 44 dB(A) ved 8 m/s og 42 dB(A) ved 6 m/s i det mest støjbelastende punkt ved udendørs opholdsarealer højst 15 meter fra beboelse i det åbne land, og 39/37 dB(A) i områder til støjfølsom arealanvendelse. Lavfrekvent støj må indendørs ikke overstige 20 dB ved både 6 og 8 m/s. Grænseværdierne gælder ikke for vindmøllejejerens egen beboelse.

Planklagenævnets prøvelse af støj i planlægningen er **procesorienteret**: nævnet efterprøver, om miljørapporten i tilstrækkeligt omfang har redegjort for støjpåvirkningen efter bekendtgørelsens beregningsmetode – ikke om støjniveauet er acceptabelt. Det fremgår klart af [18/06319](#) og [18/06293](#) om en testvindmølle på op til 189 m ved Drantum. Klagerne anførte, at det ikke var nok blot at konstatere overholdelse af grænseværdierne, og pegede på manglende vurdering af en U-formet nabobolig, andre vindhastigheder end 6 og 8 m/s samt usikkerhed i beregningerne. Nævnet fandt, at støjberegningerne efter bekendtgørelsens metode var **saglige, relevante og tilstrækkelige** til at belyse den sandsynlige væsentlige indvirkning på befolkningen og menneskers sundhed, og at der ikke var grundlag for at betvivle kommunens kvalitetssikring. Klagepunkter om vibrationer, infralyd og søvnforstyrrelser blev afvist under henvisning til rapportens gennemgang af bl.a. Sundhedsstyrelsens studier.

Samme mønster i [20/14000 m.fl.](#) (Marsvinslund), hvor nævnet dels afviste, at støj- og planlægningsbekendtgørelserne for vindmøller skulle være ugyldige som ikke-miljøvurderede, dels accepterede skyggekastberegningerne efter Miljøministeriets vejledning fra 2015. Selv om 7 boliger ville udsættes for mere end 10 timers skyggekast årligt, var det tilstrækkeligt, at kommunen ville kræve skyggestop installeret. I [25/05706 m.fl.](#) præciserede nævnet, at [miljøvurderingsloven § 12](#) alene stiller krav til procedurer og gængse vurderingsmetoder – ikke til specifikke målegrænser ud over dem, der følger af anden lovgivning som

vindmøllebekendtgørelsens støjnormer. Klager over infralyd, PFAS-udvaskning og CO₂-regnskaber blev afvist på samme grundlag.

For **solcelleanlæg** findes ingen særskilte støjgrænser. I [NMK-33-03183](#) om Evetofte accepterede nævnet, at kommunen havde taget udgangspunkt i Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for boligområder, selv om vejledning nr. 5/1984 ikke indeholder grænseværdier for virksomheder i det åbne land, og at anlægget kunne overholde grænserne ved en placering minimum 16 meter fra skel.

En særskilt – og for kommunerne vigtig – begrænsning følger af [24/00808](#): lokalplankataloget i [planloven § 15, stk. 2](#) giver **ikke** hjemmel til at fastsætte og håndhæve støjgrænser for virksomheder i en lokalplan; støjregulering henhører under miljøbeskyttelsesloven. Kommunen kunne derfor ikke håndhæve lokalplanens støjbestemmelse, og den manglende partshøring blev uvæsentlig, fordi hjemmelen under alle omstændigheder manglede.

Vejledningen om vindmøller understreger den planlægningsmæssige konsekvens:

[vindmøllestøjbekendtgørelsen](#) er kun bindende for vindmøllens ejer, hvorfor der ikke bør gives landzonetilladelse til støjfølsom arealanvendelse inden for en vindmølles støjkonsekvenszone. Dette hensyn er nu forankret i [planloven § 11 a, stk. 1, nr. 30](#) om konsekvensområder omkring bl.a. vindmøller i landzone, som skal friholdes for ny støjfølsom anvendelse.

LOV

[Miljøvurderingsloven § 12](#)[Planloven § 11a, stk. 1](#)[Planloven § 15, stk. 2](#)[Vindmøllestøjbekendtgørelsen § 4, stk. 1](#)

PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver lokalplan for solcelleanlæg og vindmøller i Viborg Kommune grundet inhabilitet	17.12.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om håndhævelse af støjkrav i lokalplan for erhvervsområde ved Nordgårde i Svinninge	31.03.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om vindmøller og solceller ved Marsvinslund	15.07.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg og lokalplan for testvindmølle ved Husumvej, Drantum	20.12.2018
	Planklagenævnet · Klage over Halsnæs Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan for solcelleanlæg ved Evetofte	26.11.2015

§ 8 Proceskrav: offentlighedsfase, ændringer efter høring og interne uklarheder i planen

Planklagenævnet prøver, om de formelle regler om offentlig fremlæggelse er overholdt, men accepterer et betydeligt kommunalt råderum i selve indsigelsesbehandlingen.

Høringsperioden. I [23/14493](#) om et solenergianlæg ved et mejeri i Nørager konstaterede nævnet, at planforslaget havde været fremlagt i 9 uger, og at den endelige vedtagelse skete mere end 4 uger efter indsigelsesfristens udløb, jf. [planloven § 24, stk. 5](#) og [§ 27, stk. 1](#). Nævnet fremhæver gennemgående, at kommunen **ikke er forpligtet til at imødekomme eller besvare indsigelser** – kun til at inddrage dem, jf. tillige [18/06284 m.fl.](#) og [21/03424](#), hvor den sammenfattende redegørelse efter [miljøvurderingsloven § 13, stk. 2](#) viste, at indsigelserne havde ført til, at anlægget blev trukket 200 meter væk fra offentlig vej og naboer.

Ændringer efter høringen kan udløse supplerende høring. Den vigtigste vindmølleafgørelse på dette punkt er [NMK-33-03825](#) om Kerteminde Kommunes vindmølleplan. Kommunen udtog ved den endelige vedtagelse

tre af fem vindmølleområder – herunder det område, hvor en vindmølleopstiller ville realisere sit projekt – uden supplerende høring. Nævnet fandt det i strid med [planloven § 27, stk. 2, 2. pkt.](#) og ophævede kommuneplantillægget:

Planklagenævnet fandt, at manglen var så væsentlig – især med hensyn til den betydning, planloven tillægger offentlighedens medvirken i planlægningen – at den måtte føre til ugyldighed.

Modsat i [24/07952 m.fl.](#), hvor ændringer af **redegørelsesteksten** efter høringen ikke krævede fornyet offentliggørelse, fordi selve bestemmelserne var uændrede.

Interne uoverensstemmelser fører sjældent til ophævelse. Rebild-sagen [23/14493](#) er det klareste udtryk for nævnets linje. Lokalplanens § 6.6 krævede solenergianlæg placeret inden for byggefeltet på kortbilag 2, men kortbilaget viste et større område til solenergianlæg end det skraverede byggefelt, og kommunen erkendte fejlen. Nævnet ophævede alligevel ikke:

Det forhold, at en eller flere bestemmelser i en lokalplan er upræcise eller muligvis strider mod andre bestemmelser i lokalplanen eller oplysninger på et kortbilag, påvirker generelt ikke lokalplanens eller bestemmelsesernes gyldighed, men kan have betydning i forhold til, om bestemmelserne efterfølgende vil kunne håndhæves af kommunen. Planklagenævnet ophæver som klart udgangspunkt ikke en lokalplan [...] fordi der i fremtiden eventuelt kan opstå tvivl om fortolkningen af lokalplanen.

Uklarheden slår i stedet igennem ved **håndhævelsen**: en lokalplanbestemmelse skal være så klar og præcis, at tvivl om overholdelse udelukkes, for at være bindende efter [planloven § 18](#). Det illustreres af [NMK-33-01556](#), hvor en lokalplanbestemmelse om, at energibesparende anlæg ikke måtte være »synlige fra offentlige arealer eller naboarealer«, ikke var tilstrækkeligt klar til at kunne håndhæves mod solceller, og af [25/09913](#), hvor en bestemmelse om »solfangere og andre energianlæg, der kan opsættes på facader og tag« ved streng ordlydsfortolkning ikke omfattede en terrænplaceret varmepumpe.

Tidsmæssig anvendelse af nye regler. I Rebild-sagen afviste nævnet at anvende [solcellebekendtgørelsen](#), fordi lokalplanen var vedtaget 21. september 2023, mens bekendtgørelsen først trådte i kraft 1. juni 2024. Nævnet måler altså planen mod retstilstanden på vedtagelsestidspunktet.

LOV	Miljøvurderingsloven § 13, stk. 2	Planloven § 18	Planloven § 24, stk. 5
	Planloven § 27, stk. 1-2		
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af sag om varmepumpe i Dragør: Lokalplanens begrænsninger for energianlæg på facader omfattede ikke terrænplacering		03.03.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet ophæver lokalplan for biogasanlæg i Ringkøbing på grund af inhabilitet		27.10.2025
	Planklagenævnet · Stadfæstelse af lokalplan for udvidelse af mejerivirksomhed og solenergianlæg i Rebild Kommune		23.08.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af solcelleanlæg ved Skodsebølle, Lolland Kommune		11.06.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for solenergianlæg ved [vejnavn1] i Svendborg Kommune		18.10.2018
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om Kerteminde Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg vedrørende vindmøller		04.10.2017
	Planklagenævnet · Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om solceller i Svendborg Kommune		03.07.2013

§ 9 Solceller på tage – dispensation i bevarende lokalplaner

Ved siden af den store planlægning udgør dispensationssager om solceller på enkeltejendomme en betydelig del af nævnets VE-praksis. Retsgrundlaget er [planloven § 18](#) (lokalplanens bindende virkning) og [§ 19](#) (dispensation, der ikke må stride mod planens principper).

Planklagenævnets prøvelse følger et fast tretrinsmønster:

1. **Er forholdet umiddelbart tilladt efter lokalplanen?** Hvis ja, kan kommunen ikke kræve dispensation. I [24/04622](#) ophævede nævnet Næstved Kommunes afslag, fordi montering af solceller var umiddelbart tilladt efter lokalplanens § 8.5.
2. **Hvis dispensation kræves – er bestemmelsen en del af planens principper?** Er den det, mangler kommunen dispensationskompetence; er den det ikke, **skal** kommunen foretage en konkret vurdering. I [22/17349](#) ophævede nævnet Holbæk Kommunes afslag på 27 m² integrerede solceller i et bevaringsværdigt haveboligkvarter, fordi kommunen fejlagtigt antog, at kravet om røde tegltagsten var en del af planens principper. Bestemmelsen var en almindelig bebyggelsesregulerende bestemmelse, og den forkerte retsopfattelse var en væsentlig retlig mangel, der medførte ugyldighed. Sagen blev hjemvist.
3. **Selve skønnet prøves ikke.** Har kommunen foretaget en konkret og individuel vurdering på saglige bevaringshensyn, stadfæster nævnet.

Det tredje trin forklarer, hvorfor afslag i bevaringsværdige kulturmiljøer som hovedregel står ved magt:

Sag	Ejendom/plangrundlag	Resultat
25/04772	Mariager bymidte, bevarende lokalplan med krav om rød vingetegl	Afslag stadfæstet
25/09812	Appenæs, kulturmiljø; § 6.3 forbud mod solcellepaneler, § 8.6 krav om matte røde vingetegl	Afslag stadfæstet
25/03021	Espergærde, udpeget bevaringsværdig ejendom	Afslag stadfæstet
NMK-33-01374	Christiansfeld, bevarende lokalplan	Afslag stadfæstet
18/08637	Lundtofte Landsby, genopførelse efter brand	Afslag stadfæstet

I Appenæs-sagen præciserede nævnet to forhold, som klagerne ofte påberåber sig forgæves:

- Argumenter om, at lokalplanen er »ude af trit med den grønne omstilling«, er spørgsmål om afgørelsens **hensigtsmæssighed** og falder uden for [planloven § 58, stk. 1](#).
- En kommunes **undladelse** af at forfølge ulovligt opsatte solceller på en naboejendom – fx af ressourcemæssige grunde – kan ikke sidestilles med en stiltiende dispensationspraksis og udgør derfor intet brud på lighedsgrundsætningen.

Samme afvisning af lighedsargumenter i Mariager-sagen (naboejendomme med afvigende tagtyper var ikke sammenlignelige, da de ikke havde solceller), i [22/17349](#) (en fejlagtigt meddelt dispensation forpligter ikke myndigheden til at gentage fejlen) og i [NMK-33-01374](#) (solceller på stativ på fladt tag er ikke sammenligneligt med paneler direkte på skrå tagflade).

Derimod ophæves afslag, der ikke er tilstrækkeligt begrundet. I [NMK-33-01734](#) blev Greve Kommunes afslag hjemvist, fordi kommunen havde henvist til en lokalplanbestemmelse, der ikke gjaldt for garagen, og i øvrigt kun til formålsparagraffen – i strid med [forvaltningsloven § 24](#).

LOV	Forvaltningsloven § 24	Planloven § 18	Planloven § 19	Planloven § 58, stk. 1
PRAKSIS				
	Planklagenævnet · Afslag på dispensation til solcelletagsten i bevaringsværdigt kulturmiljø i Appenæs			18.02.2026
	Planklagenævnet · Afslag på dispensation til opsætning af solceller i Mariager bymidte under bevarende lokalplan			24.11.2025
	Planklagenævnet · Afslag på dispensation til solcelletag på bevaringsværdig bygning i Helsingør			26.08.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets ophævelse af Næstved Kommunes afslag på dispensation til solceller			06.06.2024
	Planklagenævnet · Ophævelse af afslag på dispensation til solceller på grund af kommunes forkerte retsopfattelse			27.09.2023
	Planklagenævnet · Afslag på dispensation til solcelleanlæg i bevaringsværdigt bymiljø			29.11.2013
	Planklagenævnet · Greve Kommunes afslag på dispensation til opsætning af solceller ophævet			17.05.2013

§ 10 Klagebehandling ved Planklagenævnet: klageberettigelse, frister, gebyr og opsættende virkning

Klageberettigelse. Efter [planloven § 59](#) er enhver med retlig interesse i sagens udfald klageberettiget, samt landsdækkende natur-, miljø- og brugerorganisationer med vedtægtsbestemt formål og mindst 100 medlemmer. Nævnet anvender et bevægeligt interessebegreb: i sager om **tilvejebringelse af planer** anses en bred personkreds for klageberettiget, mens kredsen er snævrere i dispensationssager. Det er ikke afgørende, om klageren forventes at få medhold.

To VE-relevante afgrænsninger er værd at fremhæve:

- **Konkurrenceinteresser er ikke værnet.** I [21/04829](#) afviste nævnet en klage fra et selskab, der ejede en vindmølle ca. 2 km fra Vennerslund Energipark. Klagen angik ønsket om at undgå produktions- og udbyttetab, og konkurrencemæssige forhold er ikke en interesse, der er værnet af planloven.
- **Afstand og genernes karakter afgør.** I [19/04137](#) blev en klager 95 meter fra byggeriet afvist. Ubetydelige gener, ideelle eller indirekte interesser er ikke tilstrækkelige.

Klagefrist. Fristen er 4 uger fra offentliggørelsen af den endelige plan. I [26-03191](#) blev en forenings klage over Odder Kommunes kommuneplan 2025 – herunder udpegningen af arealer til solcelle- og biogasanlæg – afvist som for sent indgivet, fordi klageren ikke var **part** i kommuneplansagen og derfor ikke havde krav på individuel klagevejledning; fristen løb fra offentliggørelsen. Ved indirekte afgørelser regnes fristen fra det tidspunkt, hvor forholdet har fået så tydeligt udtryk, at klageren i almindelighed må indse omfanget og karakteren af det, jf. [21/11697](#). Nævnet kan dog genoptage, hvor kommunen har givet forkert klagevejledning og fristen kun er overskredet marginalt – i [18/06284 m.fl.](#) med én dag.

Gebyr. Klagegebyret tilbagebetales, når nævnet afviser at behandle sagen, når klagen tilbagekaldes, eller når klageren får medhold eller afgørelsen ændres. Får klageren ikke medhold, beholdes gebyret – som i [18/06319](#) og [18/06293](#) og [23/13409](#).

Opsættende virkning. Hovedreglen efter [lov om Planklagenævnet § 7, stk. 1](#) er, at en klage ikke har opsættende virkning; nævnet kan dog bestemme andet, hvis særlige grunde taler for det, jf. [§ 7, stk. 3](#), og for lokalplaner efter [planloven § 60 a, stk. 3](#). Vurderingskriterierne blev formuleret allerede i [NMK-33-04254](#):

- Om det er overvejende sandsynligt, at der foreligger en **væsentlig** overtrædelse af loven.
- Graden af risiko for, at udnyttelsen påvirker muligheden for fysisk lovliggørelse, hvis klageren får medhold.
- Tidspunkterne for klagens fremsættelse og aktivitetens påbegyndelse.

I praksis er tærsklen høj. Nævnet afslog opsættende virkning i VE-sagen [25/09086](#) om Helsingør Kommunes miljøvurdering af solcelleanlægget ved Skibstrup. Vælger bygherren at udnytte plangrundlaget, mens klagesagen verserer, sker det **på egen risiko**.

Afgørelsens karakter. Planklagenævnets afgørelser er bindende, endelige i det administrative system og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. [lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3](#). En eventuel retssag skal anlægges inden 6 måneder, jf. [§ 3, stk. 4](#). En stor del af sagerne – også de principielle – afgøres af formanden på nævnets vegne efter [§ 4, stk. 1](#); det gælder bl.a. Kvorning-sagen. Nævnet kan derimod ikke prøve **udøvelsen af kommunens tilsynspligt** efter [planloven § 51, stk. 1](#) – kun tilsynsafgørelser, jf. [22/01689](#).

Genoptagelse. Nævnet har pligt til at genoptage ved nye væsentlige faktiske oplysninger, væsentlige sagsbehandlingsfejl eller væsentlige nye retlige forhold – men ikke fordi en part er uenig i nævnets fortolkning eller praksis, jf. [22/05239](#) og [26/00152](#).

LOV	Lov om Planklagenævnet § 3, stk. 3-4	Lov om Planklagenævnet § 7, stk. 1, 3
	Planloven § 51, stk. 1	Planloven § 59 Planloven § 60a, stk. 3
PRAKSIS	Planklagenævnet · Planklagenævnet afviser klage over Odder Kommunes kommuneplan 2025 på grund af overskredet klagefrist	13.05.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnet afslår genoptagelse af sag om inhabilitet ved vedtagelse af solcelleanlæg og vindmøller i Viborg Kommune	27.02.2026
	Planklagenævnet · Afslag på opsættende virkning i klagesag om Helsingør Kommunes miljøvurdering af solcelleanlæg ved Skibstrup	07.11.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for solcelleanlæg ved Tjæreby	11.12.2023
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afslag på genoptagelse vedrørende lokalplan for solcelleanlæg	05.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende kommuneplantillæg og lokalplan for Vennerslund Energipark	18.05.2021
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg og lokalplan for testvindmølle ved Husumvej, Drantum	20.12.2018
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for solenergianlæg ved [vejnavn1] i Svendborg Kommune	18.10.2018

Sammenhængen med domstolspraksis: prøvelse, opsættende virkning og erstatning

§ 11

Planklagenævnets afgørelser indbringes løbende for domstolene efter [grundloven § 63](#), og domstolene har på flere punkter præciseret rammerne for VE-planlægning.

Højesteret om opsættende virkning under anke. Den nyeste og mest praktisk vigtige afgørelse er [BS-36790/2025-HJR](#). Retten i Odense havde i november 2024 erklæret Planklagenævnets stadfæstelse af

Middelfart Kommunes lokalplan nr. 206 ugyldig, fordi kommunen havde tilsidesat undersøgelsespligten vedrørende bilag IV-arter (flagermus og stor vandsalamander). Planklagenævnet ankede, og foreningen Biobevær Middelfart bad om opsættende virkning. Østre Landsret afviste med henvisning til [retsplejeloven § 372](#) om retskraft. Højesteret ophævede kendelsen og fastslog, at domstolene undtagelsesvis kan tillægge et søgsmål om gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning **også uden udtrykkelig lovhjemmel** – og også når det er myndigheden selv, der anker en dom, der tilsidesætter dens afgørelse. Afgørelsen skal bygge på en konkret afvejning af det offentlige interesse i gennemførelsen over for risikoen for alvorlig skade for modparten samt en vurdering af, om der er et rimeligt grundlag for ugyldighedspåstanden. Sagen blev hjemvist.

Landsretten om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse. I [BS-45479/2022-VLR](#) prøvede Vestre Landsret et søgsmål om Planklagenævnets og Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelser om et vindmølleprojekt med 15 møller ved et Natura 2000-område. Sagen var henvist fra Retten i Hjørring som principiel. Landsretten afviste både opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse af fire EU-retlige spørgsmål: der var efter en foreløbig vurdering hverken risiko for alvorlig miljøskade eller grundlag for at antage, at nævnens afgørelser var ugyldige, og fortolkningen af de relevante EU-regler var tilstrækkeligt afklaret.

Højesteret om klageberettigelse. I [BS-3521/2021-HJR](#) stadfæstede Højesteret, at en privatperson ikke opfyldte kravene om individuel og væsentlig retlig interesse efter planloven og dermed heller ikke kravet om tilstrækkelig interesse efter Århus-konventionen. Dommen bekræfter, at nævnets praksis for klageberettigelse er forenelig med gældende international miljøret.

Værditab og naboret ligger uden for Planklagenævnet. Værditab ved opstilling af vindmøller administreres af Taksationsmyndigheden efter [VE-loven § 6](#). Højesteret fastlagde prøvelsesintensiteten i [Sag 136/2017](#) om 22 vindmøller på 149,90 m, hvor den nærmeste stod 612 m fra boligen:

»Der kan ikke ske tilsidesættelse af taksationsmyndighedens skøn over værditabets størrelse, medmindre der er et sikkert grundlag herfor.«

Højesteret tilføjede, at en skønserklæring med en anden konklusion ikke i sig selv er tilstrækkeligt bevis – heller ikke når skønnet er foretaget efter opstillingen. Støjmålinger fra Sweco blev tilsidesat, fordi de indeholdt bidrag fra vegetation og baggrundsstøj og ikke var udført efter de gældende metoder for vindmøllestøj.

Den naboretlige vej er tilsvarende vanskelig. I [BS-10153/2017-HER](#) krævede en minkavler 14,6 mio. kr. af Wind Estate A/S for værditab og driftstab efter idriftsættelsen af fire 140 m vindmøller 463 m fra nærmeste minkhal. Retten lagde til grund, at minkene udviste stress og mistrivsel, men fandt det ikke godtgjort, at årsagen var vindmøllestøj: den husdyrvidenskabelige skønsmænd kunne hverken bekræfte eller afvise en sammenhæng, minkenes trivsel afhang i høj grad af »godt management«, og sagsøgeren var fraflyttet ejendommen kort efter idriftsættelsen. Wind Estate blev frifundet, og sagsøgeren pålagt 530.000 kr. i sagsomkostninger. Dommen illustrerer, at **bevisbyrden for årsagssammenhæng ved påståede støjskader er tung**, når de offentligretlige støjgrænser er overholdt – og at minkfarme i øvrigt ikke er omfattet af grænseværdierne i [vindmøllestøjbekendtgørelsen § 4](#), der alene værner boliger.

Nævnets eget ansvar. I [BS-23495/2021-VLR](#) stadfæstede Vestre Landsret, at Planklagenævnet ikke havde pådraget sig erstatningsansvar for lang sagsbehandlingstid i en klagesag.

Ekspropriation til energiinfrastruktur. Højesteret har i [BS-5013/2021-HJR](#) godkendt, at et deklarationsvilkår ved ekspropriation til jordkabelanlægget for havmølleparken Kriegers Flak lovligt kunne fravige gæsteprincippet, idet vilkåret var hjemlet, nødvendigt og proportionalt. Ekspropriation til

VE-infrastruktur ligger uden for Planklagenævnets kompetence, men afgørelsen udgør en vigtig del af den samlede retlige ramme for udbygningen.

LOV

[Grundloven § 63](#)[Lov om fremme af vedvarende energi § 6](#)[Retsplejeloven § 372](#)[Vindmøllestøjbekendtgørelsen § 4](#)

PRAKSIS	Højesteret · Opsættende virkning under anke af sag om Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan i Middelfart	15.01.2026
	Højesteret · Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen	01.06.2023
	Højesteret · Højesterets dom om fravigelse af gæsteprincippet ved ekspropriation til jordkabelanlæg	15.02.2022
	Højesteret · Prøvelse af taksationsmyndighedens skøn over værditab ved opstilling af vindmøller	29.06.2018
	Landsretten · Vestre Landsrets afgørelse om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse i sag om vindmøller ved Natura 2000-område	22.03.2024
	Landsretten · Landsrettens dom: Ingen erstatning fra Planklagenævnet til Tobaksbyen Holding ApS	16.02.2022
	Byretten · Minkavler mod Wind Estate A/S: Erstatning for støjgener fra vindmøller	05.12.2022

Præcedens inden for nævnet og sammenfatning af nævnets

§ 12 vurderingsmønster

Planklagenævnet henviser systematisk til sine egne tidligere afgørelser og har ved flere lejligheder **skiftet linje åbent**. Det klareste eksempel er fortolkningen af »mindre områder på lokalt plan« i [miljøvurderingsloven § 8, stk. 2, nr. 1](#). Nævnet præciserede fortolkningen i [20/00789](#) og [20/09399](#), genoptog derefter på eget initiativ den allerede afgjorte Birkende-sag og ophævede planerne i [21/13861](#). Nævnet præciserede samtidig, at en ændret vurdering i en genoptagelsessag **ikke** i sig selv er en sagsbehandlingsfejl; sagsbehandlingsfejl opstår ved overtrædelse af retsgarantier som habilitets- eller partshøringsregler.

Nævnets praksis er tillige blevet kodificeret administrativt. Plan- og Landdistriktsstyrelsen refererer nævnetsafgørelser direkte i [Vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller](#) – bl.a. at der **ikke** findes et krav i planloven om en samlet vindmølleplanlægning for hele kommunen, før der planlægges for konkrete vindmølleområder, og at en nabokommunes påvirkning skal have »en vis tyngde og væsentlighed« for at udløse redegørelseskrav. Tilsvarende sammenfatter [Vejledning om planlægning for lokalplanpligtige solcelleanlæg i det åbne land](#) nævnets kystnærhedspraksis.

Sammenfattende kan Planklagenævnets vurderingsmønster i VE-plansager beskrives sådan:

Hvad nævnet prøver intensivt (og ofte ophæver på):

- Om kommuneplanen indeholder retningslinjer efter [§ 11 a, stk. 1, nr. 5](#), og om lokalplanen holder sig inden for kommuneplanens konkrete, bindende krav, jf. [§ 13, stk. 1, nr. 1](#).
- Om miljøvurderingspligten efter [miljøvurderingsloven § 8](#) er udløst – en fejl her kan ikke repareres efter vedtagelsen.
- Om beslutningstagerne var habile efter [forvaltningsloven § 3](#) – den suverænt hyppigste ophævelsesgrund i 2025.
- Om Natura 2000-screeningen er gennemført uden inddragelse af afværgetiltag, og om oplysningsgrundlaget for bilag IV-arter er tidssvarende og dækkende.
- Om der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering.

- Om proceduren for offentlig fremlæggelse og supplerende høring efter [§ 27, stk. 2](#) er fulgt.

Hvad nævnet ikke prøver:

- Planens hensigtsmæssighed, herunder om en anden placering, højde eller udformning havde været bedre.
- Kommunens skønsmæssige afvejning mellem bevaringshensyn og hensynet til vedvarende energi.
- Naboers støj-, skygge-, udsigts- og genskinsgener som selvstændige klagepunkter.
- Værditab og erstatning, der hører under Taksationsmyndigheden efter [VE-loven § 6](#).
- Kommunens udøvelse af tilsynspligten, sagsbehandlingstid og prioritering.

Konsekvenserne for kommunerne er betydelige. En ophævelse betyder, at plangrundlaget bortfalder, og at et tidligere plangrundlag genopstår. Kommunen kan lovligt vedtage planen på ny, hvis manglen udbedres – Torrild-forløbet fra [24/07901 m.fl.](#) til [26-03416](#) og Ulkær Mose-forløbet frem til [23/14555](#) viser begge, at en fornyet, bedre oplyst planlægning holder ved nævnets anden prøvelse. Nævnet lader sig derimod ikke påvirke af hensynet til udbygningstempoet som sådan: som formuleret i [22/05239](#) er nævnet ikke forpligtet til at genoptage en sag, blot fordi en part mener, at afgørelsen har uheldige konsekvenser for den generelle udbygning med vedvarende energi.

Afgrænsningsmæssigt bemærkes, at selve VVM-/miljøkonsekvensvurderingen af det konkrete anlæg og § 25-tilladelsen behandles af Miljø- og Fødevarerklagenævnet – det fremgår udtrykkeligt af både [23/14555](#) og [26-03416](#), hvor nævnet afviste klagepunkter om kabelstrækningen, fordi kabelanlægget ikke var omfattet af lokalplanen. Se nærmere om den procedure i [vvm-vurdering](#), om værditabs- og tilskudsspørgsmål i [vedvarende-energi-tilskud](#), om nettilslutning i [nettilslutning-energi](#) og om landzonetilladelser til mindre anlæg i [landzonetilladelse](#).

LOV	Forvaltningsloven § 3, stk. 1	Miljøvurderingsloven § 8, stk. 1-2	Planloven § 11a, stk. 1
	Planloven § 13, stk. 1	Planloven § 27, stk. 2	
PRAKSIS	Planklagenævnet · Solcelleanlæg ved Torrild: Planklagenævnet stadfæster fornyet lokalplan efter vurdering af damflagermus og bilag IV-arter		07.08.2026
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Torrild: Mangelfuld vurdering af flagermus		05.02.2025
	Planklagenævnet · Planklagenævnets stadfæstelse af vindmølleprojekt ved Ulkær Mose: Fokus på Natura 2000 og miljøvurderingskrav		16.04.2024
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afslag på genoptagelse vedrørende lokalplan for solcelleanlæg		05.09.2022
	Planklagenævnet · Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Birkende ophævet grundet manglende miljøvurdering og uoverensstemmelse med kommuneplan		01.02.2022
	Planklagenævnet · Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse		09.12.2021
	Planklagenævnet · Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg på grund af manglende miljøvurdering og strid med kommuneplan		02.12.2021

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Miljøvurderingsloven § 8	stk. 1-2	Miljøvurderingsloven § 12	stk. 1
Planloven § 11a	stk. 1	Planloven § 13	stk. 1

Planloven § 15

stk. 2

Planloven § 58

stk. 1

Vindmøllestøjbekendtgørelsen § 4

stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

53 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

4

15.01.2026	Opsættende virkning under anke af sag om Planklagenævnets afgørelse vedrørende lokalplan i Middelfart	36790-2025
01.06.2023	Højesterets afvisning af klageberettigelse for privatperson i sag om lokalplan og Århus-konventionen	bs-3521-2021-hjr
15.02.2022	Højesterets dom om fravigelse af gæsteprincippet ved ekspropriation til jordkabelanlæg	bs-5013-2021-hjr-bs-5014-202
29.06.2018	Prøvelse af taksationsmyndighedens skøn over værditab ved opstilling af vindmøller	136-2017

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

2

22.03.2024	Vestre Landsrets afgørelse om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse i sag om vindmøller ved Natura 2000-område	5404-6481
16.02.2022	Landsrettens dom: Ingen erstatning fra Planklagenævnet til Tobaksbyen Holding ApS	1840-2195

BYRETTE · FØRSTE INSTANS

1

05.12.2022	Minkavler mod Wind Estate A/S: Erstatning for støjgener fra vindmøller	2502-2983
------------	--	-----------

PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

46

07.08.2026	Solcelleanlæg ved Torrild: Planklagenævnet stadfæster fornyet lokalplan efter vurdering af damflagermus og bilag IV-arter	26-03416
13.05.2026	Planklagenævnet afviser klage over Odder Kommunes kommuneplan 2025 på grund af overskredet klagefrist	26-03191
06.03.2026	Planklagenævnets afgørelse om vindmølle- og solcelleanlæg ved Ammitsbølvej	25/08149, 25/08150, 25/08151
03.03.2026	Planklagenævnets stadfæstelse af sag om varmepumpe i Dragør: Lokalplanens begrænsninger for energianlæg på facader omfattede ikke terrænplacering	25/09913
27.02.2026	Planklagenævnet afslår genoptagelse af sag om inhabilitet ved vedtagelse af solcelleanlæg og vindmøller i Viborg Kommune	26/00152
18.02.2026	Afslag på dispensation til solcelletagsten i bevaringsværdigt kulturmiljø i Appenæs	25/09812
17.12.2025	Planklagenævnet ophæver lokalplan for solcelleanlæg og vindmøller i Viborg Kommune grundet inhabilitet	25/05706, 25/07176, 25/07179

12.12.2025	Ophævelse af lokalplan til solcelleanlæg ved Kvorning grundet mangelfuld Natura 2000-vurdering af damflagermus	25/05708, 25/0177, 25/07178
24.11.2025	Afslag på dispensation til opsætning af solceller i Mariager bymidte under bevarende lokalplan	25/04772
11.11.2025	Ugyldiggørelse af Vejle Kommunes lokale kommuneplan 2025 grundet manglende miljøvurdering	25/02553
07.11.2025	Afslag på opsættende virkning i klagesag om Helsingør Kommunes miljøvurdering af solcelleanlæg ved Skibstrup	25/09086
27.10.2025	Planklagenævnet ophæver lokalplan for biogasanlæg i Ringkøbing på grund af inhabilitet	24/07952, 24/07953, 25/02557
26.08.2025	Afslag på dispensation til solcelletag på bevaringsværdig bygning i Helsingør	25/03021
31.03.2025	Planklagenævnets afgørelse om håndhævelse af støjkrav i lokalplan for erhvervsområde ved Nordgårde i Svinninge	24/00808
05.02.2025	Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Torrild: Mangelfuld vurdering af flagermus	24/07901, 24/07904, 24/07909
15.01.2025	Planklagenævnets afvisning af klage over lokalplanforslag og idéfase for Energipark Tjele i Viborg Kommune	24/12212
03.12.2024	Afslag på landzonetilladelse til fritstående solcelleanlæg i værdifuldt landskab	24/08688
31.10.2024	Planklagenævnets afvisning af klage over igangsættelse af planprocesser for vindmøller og solceller	24/09437
26.09.2024	Planklagenævnets stadfæstelse af lokalplan for vindmøller ved Broholm i Svendborg Kommune	24/04211, 24/04214, 24/04215, 24/05140, 24/06878, 24/06874
23.08.2024	Stadfæstelse af lokalplan for udvidelse af mejerivirksomhed og solenergianlæg i Rebild Kommune	23/14493
06.06.2024	Planklagenævnets ophævelse af Næstved Kommunes afslag på dispensation til solceller	24/04622
16.04.2024	Planklagenævnets stadfæstelse af vindmølleprojekt ved Ulkær Mose: Fokus på Natura 2000 og miljøvurderingskrav	23/14555, 24/01147
11.12.2023	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for solcelleanlæg ved Tjæreby	23/13409
27.09.2023	Ophævelse af afslag på dispensation til solceller på grund af kommunes forkerte retsopfattelse	22/17349
05.09.2022	Planklagenævnets afslag på genoptagelse vedrørende lokalplan for solcelleanlæg	22/05239
01.02.2022	Planklagenævnets afgørelse om solcelleanlæg ved Birkende ophævet grundet manglende miljøvurdering og uoverensstemmelse med kommuneplan	21/13861

09.12.2021	Krav om miljøvurdering for temaplan for solcelleanlæg på grund af arealets størrelse	20/09399
07.12.2021	Ophævelse af lokalplan for naturlegeplads på Farum Kaserne grundet inhabilitet	20/00436, 20/00568, 19/07688, 19/07618, 19/07414
02.12.2021	Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg på grund af manglende miljøvurdering og strid med kommuneplan	20/00789
24.08.2021	Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af solcelleanlæg ved Rødby Fjord	21/03425
15.07.2021	Planklagenævnets afgørelse om vindmøller og solceller ved Marsvinslund	20/14000, 20/14002 og 20/14005
11.06.2021	Planklagenævnets afgørelse om miljøvurdering af solcelleanlæg ved Skodsebølle, Lolland Kommune	21/03424
18.05.2021	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende kommuneplantillæg og lokalplan for Vennerslund Energipark	21/04829
04.12.2020	Planklagenævnets afvisning af klage vedrørende lokalplan for solcelleanlæg grundet manglende retligt spørgsmål	20/11118
09.11.2020	Klage over Ringkøbing-Skjern Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan for vindmøller ved [adresse1]	18/06406, 18/06729, 18/06731, 18/06732, 18/06428, 18/06927, 18/06928 og 18/06929
21.10.2020	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for vindmøller ved Skodsebølle, Lolland Kommune	18/06426 og 18/06433
26.08.2020	Ophævelse af lokalplan for solcelleanlæg i kystnærhedszone på grund af manglende planlægningsmæssig begrundelse	Sagsnr. : 18/07118, 18/06163 og 18/06075
20.12.2018	Planklagenævnets afgørelse om kommuneplantillæg og lokalplan for testvindmølle ved Husumvej, Drantum	18/06319 og 18/06293
18.10.2018	Planklagenævnets afgørelse om lokalplan for solenergianlæg ved [vejnavn1] i Svendborg Kommune	18/06284, 18/06282 og 18/06286
04.10.2017	Planklagenævnets afgørelse om Kerteminde Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg vedrørende vindmøller	NMK-33-03825
18.09.2017	Planklagenævnets afvisning af klage over Stevns Kommunes afslag vedrørende solcelleanlæg på grund af manglende retlige spørgsmål	NMK-33-04178
26.11.2015	Klage over Halsnæs Kommunes vedtagelse af kommuneplantillæg og lokalplan for solcelleanlæg ved Evetofte	NMK-33-03183
17.06.2014	Afslag på landzonetilladelse til solcelleanlæg ved Saunte	NMK-31-01001

29.11.2013	Afslag på dispensation til solcelleanlæg i bevaringsværdigt bymiljø	NMK-33-01374
03.07.2013	Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om solceller i Svendborg Kommune	NMK-33-01556
17.05.2013	Greve Kommunes afslag på dispensation til opsætning af solceller ophævet	NMK-33-01734

10

PRAKSISOVERSIGT · PLANKLAGENÆVNET

Praksisoversigt over sommerhusområder og helårsbeboelse

Planklagenævnets prøvelse af helårsforbuddet, dispensationer og udlæg efter planlovens kapitel 8 og § 5 b

Version 1 · Opdateret 29. maj 2026 · 5 afgørelser · 2008–2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten samler retsgrundlaget og praksis for den særlige planlovsregulering af sommerhusområder: forbuddet mod helårsbeboelse (§ 40), pensionisters personlige ret (§ 41), de små øer og Læsø (§ 40 a), bebyggelsesregulering i lokalplaner (§ 15, stk. 2) samt udlæg, omplacering og overførsel af sommerhusområder i kystnærhedszonen (§ 5 b). Klager over kommunernes afgørelser på området afgøres af Planklagenævnet, der efter planloven § 58 som hovedregel alene prøver retlige spørgsmål – kommunens skøn efter §§ 19 og 40, stk. 2, kontrolleres dermed kun for retlige mangler. Hovedmønstrene er en streng håndhævelse af helårsforbuddet, en restriktiv dispensationspraksis og en model, hvor nye sommerhusområder kun kan udlægges via landsplandirektiv. Oversigten suppleres med parallel domstolspraksis fra byret, landsret og Højesteret om helårsbeboelse, bebyggelsesregulering og håndhævelse.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Planklagenævnet kan i sager om sommerhusområder som hovedregel kun prøve retlige spørgsmål, jf. planloven § 58, stk. 1, nr. 3 – kommunens skøn efter §§ 19 og 40, stk. 2, prøves alene for retlige mangler, mens landzoneafgørelser efter § 35 undergives fuld prøvelse.
- 02** Forbuddet mod helårsbeboelse i § 40 håndhæves strengt: en bolig i et sommerhusområde må bortset fra kortvarige ferieophold ikke anvendes til overnatning i perioden 1. november–udgangen af februar.
- 03** Dispensation efter § 40, stk. 2, gives efter fast administrativ praksis kun i ganske særlige tilfælde, er personlig og bortfalder ved ejerskifte, og når boligen ikke længere anvendes til helårsbeboelse.
- 04** Vinterudlejning og almindelige helbredsmæssige eller boligsociale hensyn anerkendes ikke som 'særlige tilfælde' efter § 40, stk. 2.
- 05** En pensionists ret efter § 41 er en personlig ret, der indtræder efter blot 1 års ejertid (nedsat fra 8 år ved moderniseringen i 2017), ikke kræver byggesagsbehandling, og bortfalder ved fraflytning, ejerskifte og kondemnering.

- 06** Nye sommerhusområder må ikke udlægges i kystnærhedszonen og kan kun etableres gennem et landsplandirektiv inden for en samlet ramme på 6.000 grunde efter et 1:1-bytteprincip, jf. § 5 b, stk. 1, nr. 3, og stk. 4.
- 07** Kolonihaver er ikke sommerhusområder; kommunen kan med saglige, erstatningsfri lokalplanbestemmelser efter § 15, stk. 2, modvirke villalignende huse og helårsbeboelse, hvilket domstolene har tiltrådt.
- 08** Klage til Planklagenævnet skal indgives inden 4 uger, og klageberettiget er enhver med retlig interesse samt landsdækkende natur-, miljø- og brugerorganisationer med mindst 100 medlemmer (planloven §§ 59-60).

§ 1 Zonesystemet og sommerhusområdernes særlige retsstilling

Hele landet er efter [planloven § 34](#) opdelt i tre zoner: byzoner, sommerhusområder og landzoner. Et område er kun et **sommerhusområde**, hvis det er udlagt hertil i en bygningsvedtægt eller byplanvedtægt, overført til sommerhusområde ved lokalplan eller har opretholdt zonestatus efter § 33, jf. [§ 34, stk. 3](#).

"Det er ikke tilstrækkeligt, at området er udlagt i kommuneplanen."

Denne sondring er afgørende: de særlige regler i lovens kapitel 8 (§§ 38 a-41) gælder kun for egentlige sommerhusområder, ikke for sommerhuse i landzone, der reguleres af landzonebestemmelserne i §§ 35-36 (se [landzonetilladelse](#)).

For anvendelsen gælder to grundregler:

- Efter [§ 38 a](#) må en ejendom i et sommerhusområde – medmindre andet er fastsat i en lokalplan – ikke benyttes til andet end boligformål, jf. §§ 40 og 41. En anvendelse, der var lovligt påbegyndt senest 12. juni 1999, kan fortsætte, men retten bortfalder efter 3 års manglende udnyttelse, jf. [§ 56, stk. 4](#).
- Efter [§ 39](#) må der ikke uden kommunalbestyrelsens tilladelse opføres eller indrettes mere end én bolig på en selvstændigt matrikuleret ejendom.

Kommunalbestyrelsens afgørelser efter disse regler kan påklages til Planklagenævnet, der dog efter [§ 58, stk. 1, nr. 3](#) som udgangspunkt kun prøver retlige spørgsmål. Reglerne i kapitel 8 viderefører de tidligere bestemmelser i sommerhusloven, og forarbejderne til den oprindelige planlov (1991) fastslår, at hensigten er "som hidtil at forhindre almindelig helårsbeboelse i sommerhusområder".

LOV

[Planloven § 34, stk. 3](#)

[Planloven § 38a](#)

[Planloven § 39](#)

[Planloven § 56, stk. 4](#)

[Planloven § 58, stk. 1](#)

§ 2 Forbuddet mod helårsbeboelse (§ 40) og den restriktive dispensationspraksis

Kernen i reguleringen er forbuddet i [§ 40, stk. 1](#):

"En bolig i et sommerhusområde må bortset fra kortvarige ferieophold m.v. ikke anvendes til overnatning i perioden fra den 1. november til udgangen af februar, medmindre boligen blev anvendt til helårsbeboelse, da området blev udlagt til sommerhusområde, og retten til helårsbeboelse ikke senere er bortfaldet, jf. § 56, stk. 4."

Forbudsperioden blev liberaliseret ved moderniseringen af planloven (i kraft 15. juni 2017) fra det tidligere vinterhalvår (1. oktober–31. marts) til nu **1. november-udgangen af februar**, så en bolig årligt kan anvendes i op til ca. 43 uger. Samtidig blev der indsat et [§ 40, stk. 3](#), der tillader kontinuerlig udlejning til skiftende brugeres kortvarige ferieophold i op til 9 uger i forbudsperioden.

Forbuddet rammer bredt. Det omfatter efter Vejledning om planloven ikke kun selve beboelsesbygningen:

"Forbudet gælder alle bygninger på en ejendom i et sommerhusområde, og det omfatter også overnatning i en campingvogn, der er opstillet på ejendommen."

Dispensation kan efter [§ 40, stk. 2](#) kun meddeles "i særlige tilfælde", er en personlig dispensation til ejeren og bortfalder ved ejerskifte, og når boligen ikke længere anvendes til helårsbeboelse. Efter [Vejledning om planloven](#) og fast administrativ praksis administreres bestemmelsen "meget restriktivt", og dispensation gives som hovedregel kun til:

- ejere/forpagtere af dagligvarebutikker, hoteller, restauranter mv., når det er nødvendigt af hensyn til virksomhedens drift,
- personer, der ved erhvervelsen fejlagtigt af kommunen har fået oplyst, at boligen lovligt kunne anvendes til helårsbeboelse, og
- tilfælde af alvorlig sygdom og invaliditet, hvor en rimelig tilværelse kun har kunnet opnås i sommerhuset.

Vejledningen fastslår udtrykkeligt, at "særlige tilfælde" **ikke** omfatter vinterudlejning. Kommunen kan desuden ud fra hensynet til områdets rekreative karakter fastsætte en overgrænse for antallet af helårsbeboelser, så der ikke meddeles flere dispensationer, når grænsen er nået. Indtil 2000 var sådanne dispensationsafgørelser endelige og kunne ikke påklages; den særlige klageafskæring (det daværende § 40, stk. 3) blev ophævet, og afgørelserne kan derfor nu påklages til Planklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål.

LOV

[Planloven § 40, stk. 1, 2, 3](#)[Planloven § 56, stk. 4](#)

§ 3 Pensionisters personlige ret (§ 41) samt de små øer og Læsø (§ 40 a)

Ved siden af dispensationsadgangen har visse pensionister en lovbestemt ret. Efter [§ 41, stk. 1](#) har en pensionist, der ejer en bolig i et sommerhusområde, "en personlig ret til at benytte boligen til helårsbeboelse, når pensionisten har ejet ejendommen i 1 år". Anvendelseskiftet kræver ikke byggesagsbehandling efter byggelovens § 2, stk. 1, litra c, og retten bortfalder kun, hvis boligen kondemneres efter reglerne om boligtilsyn.

Ejertidskravet er gradvist lempet:

Periode	Ejertidskrav	Grundlag
Oprindeligt lovforslag (1990)	10 år	Forarbejderne til planloven
1991–2017	8 år	Planloven af 1991
Fra 15. juni 2017	1 år	Moderniseringen af planloven

Personkredsen i § 41, stk. 2 – folkepensionister, førtidspensionister, efterlønsmodtagere, modtagere af fleksydelse samt personer på 60 år og derover med pension – blev nyaffattet i 2006 i forbindelse med forhøjelsen af efterløns- og folkepensionsalderen, bl.a. for at ligestille fleksydelsesmodtagere med efterlønsmodtagere. Efter § 41, stk. 3-5 kan ægtefælle, samlever eller nært beslægtede bo i boligen sammen med pensionisten og fortsætte efter dødsfald, men retten bortfalder ved fraflytning. Det eneste krav til huset er, at det ikke er kondemnabelt som helårsbolig; egnedhedsvurderingen er overladt til pensionisten selv.

For sommerhusområder på en række små øer kan kommunalbestyrelsen efter § 40 a dispensere fra forbuddet til en ejers udlejning til helårsbeboelse, hvis det kan anses at medvirke til en gunstig udvikling på øen. Ved lov nr. 1714 af 27. december 2018 blev ordningen udvidet til Læsø, idet kommunalbestyrelsen dog "højst kan meddele ti dispensationer årligt", jf. § 40 a, stk. 4. Lovens forarbejder begrundes særreguleringen med hensynet til en gunstig befolknings- og erhvervsudvikling på øen.

LOV

Planloven § 40a

Planloven § 41, stk. 1, 2

§ 4 Bebyggelsesregulering i sommerhusområder – § 15, stk. 2, og dispensationer

Den fysiske bebyggelse i sommerhusområder reguleres gennem lokalplaner. § 15, stk. 2 (lokalplankataloget) giver en udtømmende opregning af de emner, der kan lokalplanlægges for – herunder bebyggelsens omfang og placering (bebyggelsesprocent, bygningshøjde, gulvkote og grundstørrelse). Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde dispensere fra en lokalplan efter § 19, forudsat at dispensationen ikke er i strid med planens principper.

Udviklingen mod større sommerhuse skærper kravene til denne regulering. Efter Vejledning om kommunernes planlægning for store sommerhuse er det gennemsnitlige sommerhus på 78,4 m², mens huse opført siden 2010 i gennemsnit er 103 m²; der findes ca. 218.000 sommerhusbygninger, og ca. 90 % af sommerhusområderne ligger i kystnærhedszonen. Vejledningen fremhæver, at kommunen ved ønsker om matrikulære ændringer eller dispensation fra bebyggelsesprocenten bør vurdere, om større grunde og huse er i overensstemmelse med områdets karakteristika.

Planklagenævnet prøver kommunens afgørelser om bebyggelsesregulering og dispensationer som retlige spørgsmål, jf. § 58, stk. 1, nr. 3. Selve det planlægningsmæssige skøn – fx om der skal dispenseres fra en gulvkote eller en bebyggelsesprocent – kan nævnet derfor kun tilsidesætte, hvis afgørelsen lider af en retlig mangel (manglende hjemmel, usaglige hensyn, utilstrækkelig begrundelse, tilsidesættelse af lighedsgrundsætningen mv.). Nævnets nyere praksis omfatter på dette felt bl.a. afgørelser om dispensation fra lokalplaners bebyggelsesregulering i sommerhusområder – herunder sag 25/07497 og sag 25/02785 (gulvkote og bygningsplacering) samt sag 24/10973 (ophævelse af en bestemmelse om bebyggelsesprocent) – og afslag på udstykning af en sommerhusgrund i sag 25/12425. Den generelle dispensations- og bebyggelsesregulering er nærmere behandlet i byggetilladelse og lokalplaner.

LOV

Planloven § 15, stk. 2

Planloven § 19

Planloven § 58, stk. 1

PRAKSIS

Byretten · Vejle Kommune frifundet i sag om gyldigheden af lokalplaner for kolonihaveområder

15.12.2025

§ 5 Kolonihaver og fritidsbebyggelse afgrænses fra sommerhusområder

Kolonihaver er ikke sommerhusområder. De reguleres af kolonihaveloven og af lokalplaner, men de samme grundlæggende hensyn – at fastholde den rekreative karakter og modvirke villalignende huse og helårsbeboelse – går igen.

Dette blev tiltrådt af Retten i Kolding i [BS-38735/2024-KOL](#). Vejle Kommune havde i 2024 vedtaget ti lokalplaner for kommunens kolonihaveområder med det formål at skabe et tidssvarende administrationsgrundlag og "modvirke en udvikling, hvor kolonihaverne blev bebygget med store, villalignende huse eller anvendt til helårsbeboelse". En forening gjorde gældende, at planerne var ugyldige på grund af mangelfuld høring, sociale konsekvenser og uklare begreber. Retten frifandt kommunen:

- Lokalplanerne var lovligt vedtaget efter [§ 15, stk. 2](#) som en **erstatningsfri regulering** med det saglige formål at bevare områdernes rekreative, grønne karakter, jf. også [§ 11 c](#).
- Høringsproceduren i [§ 24, stk. 3](#) var overholdt via offentlig annoncering og møder; der er ikke krav om individuel underretning af hver enkelt lejer.
- Begrebet "havelod" var ikke uklart, men defineret i [kolonihaveloven § 2](#) og kan reguleres ved lokalplan.
- Søgsmål om den ene lokalplan blev afvist, fordi 6-måneders-fristen i [§ 62, stk. 1](#) var overskredet.

Dommen illustrerer det generelle mønster: myndighederne kan med saglige lokalplanbestemmelser regulere fritidsbebyggelse for at fastholde dens karakter, og en sådan erstatningsfri regulering tilsidesættes ikke, selv om den indskrænker den hidtidige byggeudnyttelse.

LOV

[Kolonihaveloven § 2](#)[Planloven § 15, stk. 2](#)[Planloven § 24, stk. 3](#)[Planloven § 62, stk. 1](#)

PRAKSIS Byretten · Vejle Kommune frifundet i sag om gyldigheden af lokalplaner for kolonihaveområder

15.12.2025

§ 6 Udlæg, omplacering og overførsel af sommerhusområder – § 5 b og landsplandirektiverne

I kystnærhedszonen gælder en streng beskyttelse. Efter [§ 5 b, stk. 1, nr. 3](#) gælder,

"at nye sommerhusområder ikke må udlægges, og at eksisterende sommerhusområder skal fastholdes til ferieformål, jf. dog stk. 4."

Undtagelserne udmøntes alene ministerielt gennem landsplandirektiver. Ved moderniseringen i 2017 blev [§ 5 b](#) nyaffattet (stk. 2-9), så ministeren efter ansøgning fra kommunerne kan fastsætte regler, der fraviger forbuddet:

- **Udlæg og omplacering** af nye sommerhusgrunde inden for en samlet ramme på højst **6.000 nye sommerhusgrunde**, jf. [§ 5 b, stk. 4](#). Det sker efter et **1:1-bytteprincip**, hvor ubebyggede sommerhusgrunde tilbageføres til landzone, og under hensyn til natur- og landskabsinteresser, strandbeskyttelse og offentlighedens adgang til kysten.
- **Overførsel** af eksisterende sommerhusområder til byzone, hvis de almindelige kriterier for byzoneudlæg er opfyldt, jf. [§ 5 b, stk. 6](#).
- Særlige ordninger for **oudviklingsplaner** (stk. 10) og for **genopførelse af turismefaciliteter** ødelagt ved brand, oversvømmelse eller storm (stk. 9).

Planlægningsmuligheden for uudnyttede landsplandirektiv-udlæg bortfalder efter en frist, der ved lov nr. 1714 af 27. december 2018 blev nedsat fra 8 år til 4 år, jf. § 5 b, stk. 8.

Udmøntningen ses i en række landsplandirektiver, fx [Landsplandirektiv 2019 for udlæg og omplacering af sommerhusområder i kystnærhedszonen](#), de tilsvarende direktiver fra 2021 og 2025, samt direktiver om overførsel til byzone i [Fanø, Stevns, Vordingborg og Aarhus](#) og [Vordingborg](#). Den efterfølgende kommunale lokalplanlægning til udmøntning kan påklages til Planklagenævnet – landsplandirektivet fra 2019 betingede således enkelte udlæg af, at "verserende klagesager i Planklagenævnet om kommunalbestyrelsens vedtagelse af planstrategi for udlæg af sommerhusområder" blev afsluttet med, at nævnet opretholdt planstrategien. Selve kystnærhedszonen som national interesse er behandlet i [kystnærhedszone-planlægning](#).

LOV

[Planloven § 5b, stk. 1, 4, 6](#)[Planloven § 34, stk. 3](#)

§ 7 Klagebehandling og prøvelsesintensitet ved Planklagenævnet

Planklagenævnets kompetence afgrænses af § 58. Nævnet kan prøve:

- kommunens **landzoneafgørelser** efter § 35, stk. 1, jf. § 58, stk. 1, nr. 1 – her foretages en **fuld prøvelse**, også af skønnet,
- afgørelser om **ekspropriation** efter § 47, jf. § 58, stk. 1, nr. 2, og
- "andre forhold, der er omfattet af denne lov" – herunder lokalplaner, dispensationer efter §§ 19 og 40, stk. 2, samt anvendelses- og bebyggelsesspørgsmål i sommerhusområder – men **kun for så vidt angår retlige spørgsmål**, jf. § 58, stk. 1, nr. 3.

Det betyder, at nævnet i de fleste sommerhussager udøver **legalitetskontrol**: det prøver, om afgørelsen har hjemmel, hviler på saglige hensyn, er tilstrækkeligt begrundet og i overensstemmelse med lighedsgrundsætningen og forvaltningsrettens regler – men ikke om kommunens skøn er hensigtsmæssigt. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 41 a kan slet ikke påklages, jf. § 58, stk. 2.

Klageadgangen er reguleret i §§ 59-60:

- **Klageberettiget** er efter § 59 ministeren og enhver med retlig interesse i sagens udfald samt landsdækkende foreninger og organisationer, der har beskyttelse af natur og miljø eller varetagelse af væsentlige brugerinteresser som hovedformål, og som har vedtægter og repræsenterer mindst 100 medlemmer.
- **Klagefristen** er efter § 60 4 uger, regnet fra afgørelsen er meddelt, eller – hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort – fra bekendtgørelsen. Udløber fristen på en lørdag eller helligdag, forlænges den til den følgende hverdag.

Konstaterer nævnet en retlig mangel, kan afgørelsen ophæves eller hjemvises til fornyet behandling i kommunen.

LOV

[Planloven § 58, stk. 1, 2](#)[Planloven § 59](#)[Planloven § 60, stk. 1](#)

§ 8 Sammenhæng med domstolspraksis og håndhævelse

Nævnets og kommunernes afgørelser kan indbringes for domstolene, og håndhævelsen af sommerhusreglerne sker gennem kommunale påbud efter [planloven § 64](#), der kan følges op af tvangsbøder og straf.

Håndhævelsesmidlerne. I [BS-845/2023-VLR](#) (rettelig SS-245/2021-VLR, Vestre Landsret) stadfæstede landsretten en dom for ulovlig anvendelse i strid med planloven, idet et kommunalt påbud ikke var efterkommet. Retten fastslog, at påbuddene var tilstrækkeligt tydelige, at der ikke var sket fortabelse ved passivitet, og opretholdt tvangsbøder på 500 kr. pr. uge, jf. [retsplejeloven § 997, stk. 3](#). Princippet – påbud, tvangsbøder og ingen fortabelse ved passivitet – gælder tilsvarende for ulovlig helårsbeboelse i sommerhusområder.

Helårsbeboelse som faktisk forhold. Østre Landsret tog i [BS-4572/2024-OLR](#) stilling til, hvornår en bolig anses for anvendt til helårsbeboelse. Selv om sagen angik bopælspligt efter lov om boligforhold, illustrerer den den bevismæssige tilgang, der også er relevant under planloven: retten lagde vægt på CPR-registrering, lejeaftalernes karakter og den faktiske, vedvarende anvendelse (flere beboere registreret i mere end ét år), og fastslog, at en formelt "midlertidig" status ikke ændrer, at boligerne reelt blev anvendt til helårsbeboelse.

Afgrænsning mod sommerhusloven. Den erhvervsmæssige udlejning af fritidsboliger reguleres derimod af sommerhusloven. I [SS-2402/2007-VLR](#) idømte Vestre Landsret bøder for udlejning til camping uden tilladelse efter [sommerhusloven § 1, stk. 1, nr. 3](#), idet "gaver" fra gæsterne reelt udgjorde vederlag. Korttidsudlejning og Airbnb behandles særskilt i [airbnb-korttidsudlejning](#).

Højesterets metode. Højesteret fortolker planlovens begreber i overensstemmelse med fast administrativ praksis. I [Sag 226/2014](#) fastslog Højesteret, at ejendomsbegrebet i [§ 36, stk. 1, nr. 3](#) skal forstås som den matrikulært afgrænsede ejendom "i overensstemmelse med fast administrativ praksis". Det understreger den tilbageholdenhed, domstolene udviser over for myndighedernes og klagenævnets faste fortolkning af planlovens begreber.

LOV	Planloven § 35, stk. 1	Planloven § 64	Sommerhusloven § 1, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Fortolkning af ejendomsbegrebet i Planlovens § 36, stk. 1, nr. 3 vedrørende landbrugsbyggeri			10.11.2015
	Landsretten · Landsretten stadfæster dom om bopælspligt for ejendomme udlejet til flygtninge			14.03.2025
	Landsretten · Dom om overtrædelse af Planloven ved ulovlig oplagring på ejendomme			01.11.2021
	Landsretten · Bøde for ulovlig campering; erhvervsmæssig udlejning uden tilladelse			14.02.2008

§ 9 Sammenfatning af de centrale linjer

Reguleringen af sommerhusområder hviler på et fast og restriktivt fundament, som Planklagenævnet og domstolene har holdt en stram linje i forhold til:

- **Helårsforbuddet er hovedreglen.** En bolig i et sommerhusområde må ikke anvendes til overnatning i perioden 1. november-udgangen af februar bortset fra kortvarige ferieophold og op til 9 ugers feriedrevet udlejning (§ 40). Hidtidige rettigheder bortfalder efter 3 års manglende udnyttelse (§ 56, stk. 4).
- **Dispensation er undtagelsen.** Efter § 40, stk. 2, gives dispensation kun i ganske særlige tilfælde, er personlig og bortfalder ved ejerskifte; vinterudlejning og almindelige helbreds- eller boligsociale hensyn anerkendes ikke.
-

Pensionistreglen er en personlig ret. Efter § 41 indtræder retten efter blot 1 års ejertid (nedsat fra 8 år i 2017), kræver ingen tilladelse og bortfalder ved fraflytning, ejerskifte og kondemnering; på de små øer og Læsø kan kommunen dispensere til helårsudlejning inden for snævre rammer (§ 40 a).

- **Nye områder kræver landsplandirektiv.** Nye sommerhusområder kan ikke udlægges i kystnærhedszonen uden ministerielt landsplandirektiv, og udlæg sker efter et 1:1-bytteprincip inden for en ramme på 6.000 grunde (§ 5 b).
- **Bebyggelse reguleres ved lokalplan, og kolonihaver afgrænses særskilt.** § 15, stk. 2, hjemler erstatningsfri regulering af bebyggelsesprocent, højde, gulvkote og grundstørrelse – også for at modvirke villalignende huse og helårsbeboelse i kolonihaver, jf. [BS-38735/2024-KOL](#).
- **Prøvelsen er legalitetskontrol.** I de fleste sommerhussager prøver Planklagenævnet kun retlige spørgsmål (§ 58, stk. 1, nr. 3); kun landzone- og ekspropriationsafgørelser undergives fuld prøvelse. Klage skal indgives inden 4 uger af enhver med retlig interesse (§§ 59-60).

LOV

[Planloven § 5b, stk. 1](#)
[Planloven § 15, stk. 2](#)
[Planloven § 40, stk. 1](#)
[Planloven § 41, stk. 1](#)
[Planloven § 58, stk. 1](#)

PRAKSIS **Byretten** · Vejle Kommune frifundet i sag om gyldigheden af lokalplaner for kolonihaveområder

15.12.2025

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Planloven § 5b	stk. 1	Planloven § 15	stk. 2
Planloven § 34	stk. 3	Planloven § 38a	
Planloven § 40	stk. 1	Planloven § 40a	
Planloven § 41	stk. 1	Planloven § 58	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

5 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

1

10.11.2015 Fortolkning af ejendomsbegrebet i Planlovens § 36, stk. 1, nr. 3 vedrørende landbrugsbyggeri 226-2014

LANDSRETTEEN · ANKEINSTANS

3

14.03.2025 Landsretten stadfæster dom om bopælspligt for ejendomme udlejet til flygtninge 9572-11155

01.11.2021 Dom om overtrædelse af Planloven ved ulovlig oplagring på ejendomme 2670-3178

14.02.2008 Bøde for ulovlig camping; erhvervsmæssig udlejning uden tilladelse 6111-7322

BYRETTEEN · FØRSTE INSTANS

1

15.12.2025 Vejle Kommune frifundet i sag om gyldigheden af lokalplaner for kolonihaveområder 10395-12233